

Møte tirsdag den 8. juni kl. 10.25

President: G u n n a r S k a u g

D a g s o r d e n (nr. 35):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet (viltloven) (Innst. O. nr. 88 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 62 (1998-99))
2. Innstilling fra justiskomiteen om lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) (Innst. O. nr. 84 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 41 (1998-99))
3. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivning m.v. (Innst. O. nr. 77 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 26 (1998-99))
4. Innstilling fra justiskomiteen om lov om Schengen informasjonssystem (SIS) og lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover som følge av Schengensamarbeidet (Innst. O. nr. 89 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 56 (1998-99))
5. Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) (saksbehandlingsfrister i forvaltningen) (Innst. O. nr. 83 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 52 (1998-99))
6. Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvhheim om lov om endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. (Renter ved etterbetaling av ytelser fra folketrygden) (Innst. O. nr. 79 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:41 (1998-99))
7. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apoteketaten (Innst. O. nr. 86 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 69 (1998-99))
8. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om standarder ved overføring av fjernsynssignaler (Innst. O. nr. 87 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 51 (1998-99))
9. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m. (Reklame for livssyn og politiske budskap i kringkasting.) (Innst. O. nr. 82 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 58 (1998-99))
10. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i kontantstøtteleven og folketrygdloven (Innst. O. nr. 85 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 71 (1998-99))

11. Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven) (Innst. O. nr. 90 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 72 (1998-99))
12. Referat

Statsråd Guro Fjellanger overbrakte 2 kgl. proposisjoner (se under Referat).

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen vil fremsette et privat lovforslag.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg vil på vegne av Ulf Erik Knudsen og meg selv fremme forslag om opphevelse av lov om registrering av fritids- og småbåter.

Presidenten: Lovforslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om lov om endringer i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet (viltloven) (Innst. O. nr. 88 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 62 (1998-99))

Gunn Karin Gjøl (A) (ordfører for saken): Under behandlingen av rovviltmeldingen våren 1997 kom det fram sterke ønsker fra saue- og reindriftsnæringen om å lovfeste retten til erstatning. En enstemmig komite sluttet opp om ønsket og bad Regjeringen utarbeide en lovtekst. Det er den lovfestingen vi i dag behandler, og en enstemmig komite slutter opp om en lovfesting av retten til rovvilterstatning.

I forbindelse med behandlingen av denne loven har saue- og reindriftsnæringen uttrykt bekymring over og misnøye med formuleringen i forskriftene og i retningslinjene. Komiteen har vært helt klar på at forskriftene og retningslinjene tilhører Regjeringens ansvarsområde og ikke er noe for komiteen. Arbeiderpartiet, og jeg er overbevist om også alle andre partier i denne salen, er opptatt av at det ikke skal skapes unødvendige konflikter innenfor rovviltforvaltningen. Jeg vil derfor be statsråden fortsette den gode dialogen som fram til nå har vært med næringsorganisasjonene på dette området, og prøve å rydde vekk de misforståelser og uklarheter som måtte finnes når det gjelder forskrifter og retningslinjer.

Grethe G. Fossum (A): Det lovforslaget som behandles av Stortinget i dag, er etter min mening en oppfølging av energi- og miljøkomiteens innstilling om at retten til rovvilterstatning skulle ha en egen bestemmelse i viltloven. Det som har overrasket meg, er at departementet har funnet det nødvendig at forskriftene vedlegges, som en slags unnskyldning for at Stortinget har sett det, men ikke har reagert. Jeg ser at departementet har behov for at konfliktnivået innenfor rovdryrforvaltningen mellom eiere av bufe og storsamfunnets ønske om å beholde rovdryrene, er så lavt som mulig. Men er det som

står i forskriftene, tilstrekkelig til å dempe konfliktnivået? Jeg tror det ikke.

Det er ikke vanlig at Stortinget behandler forskrifter separat, så de forskriftene det legges opp til her, må stå for Regjeringens regning. Det synes derfor ganske underlig for meg at en sentrumsregjering med Senterpartiet i sin midte opptrer som barnepike i forhold til sauene. La meg ta et eksempel: I forbindelse med § 4, Vilkår for erstatning, finner man grunn til å understreke at man ikke må slippe dyr for tidlig på utmarksbeite – det vet faktisk alle sauebønder. I tillegg må dyra på utmarksbeite være friske – det er sauebøndenes ønske også – og man skal ha så godt tilsyn man klarer ut fra det terrenget man har.

Det som er vanskeligst i forbindelse med § 4 a, er at inn-sanking av dyr fra utmarksbeite skal tilpasses beitekvalitet, værforhold og rovviltsituasjonen. Dette betyr etter min ringe oppfatning en avkorting av utmarksbeitebruken hvis man skal sanke inn dyr på grunn av rovviltsituasjonen. Inn-sanking på slike kriterier er et forebyggende tiltak og må avtales og finansieres fra potten til forebyggende tiltak.

Et annet punkt som er underlig for meg som verken er sauebonde eller interessert i næringen, er at man må ha en viss størrelse på besetningen for å få erstatning for rovdyr-tap. For dem som eier sauene, er det like vanskelig når de blir drept enten man eier 20 eller 50 sauer.

Dette er nok ikke det høyeste konfliktnivået vi vil oppleve innenfor rovdyrforvaltningen. Om ikke lenge kommer det en forvaltningsplan for ulv. Jeg vil minne om at Stortinget har en dobbel målsetting med rovdyrpolitikken. Man skal både ha en aktiv jordbruksproduksjon og en rovviltforvaltning, og dette skal skje samtidig.

Etter det jeg har oppfattet, skal man nå tillate at ulv etablerer seg i soner – og det er ikke noe annet enn kjerneområdet. Sonene skal ligge øst for Åmot og Trysil og sørover til havet. Det betyr at et område av Norge som er hardt belastet av rovdyr fra før, skal kunne tåle enda mer. Jeg tror at konfliktnivået mellom rovdyrforvaltningen og bufeholdet på langt nær har nådd toppen.

Presidenten: Presidenten vil gjøre representanten Grethe G. Fossum oppmerksom på at det er Odelstinget som nå behandler viltloven, ikke Stortinget.

Bjørn Hernæs (H): Jeg har bedt om ordet i forlengelsen av Grethe G. Fossums innlegg og har lyst til å gi uttrykk for at jeg ord for ord støtter det hun sa. Jeg synes det er bra at det ble sagt fra Stortingets talerstol. Kan jeg da uttrykke et lite håp om at dette innvarsler et nytt syn – ikke bare når det gjelder Grethe G. Fossums personlige oppfatning – på hele rovviltproblematikken, at hun kanskje også har noe innflytelse i sitt eget parti utover egen person? Hvis vi hadde fått det til, ville vi kunnet få en rovviltforvaltning som i en ganske annen grad hadde imøtekommet de ønsker som Grethe G. Fossum nettopp gav uttrykk for fra denne talerstol.

Presidenten: Presidenten vil igjen minne om at det er Odelstinget som har møte, og selv om dette er Stortingets talerstol, er det også Odelstingets talerstol.

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg er glad for at en samlet komitee slutter opp om forslaget fra Regjeringen om lovfes-ting av retten til erstatning, som det har vært bred enighet om i Stortinget i lang tid, og som Odelstinget nå altså har til behandling. Jeg er også glad for saksordfører Gunn Karin Gjuls understreking av den gode dialogen som har vært mellom myndighetene, næringen og kommunene, og kan forsikre at den gode dialogen kommer til å fortsette. Det er viktig for Regjeringen å bidra til å minske konfliktene i så stor grad som mulig, og også å møte dem som faktisk får problemer i forbindelse med den tosidige målsettingen vi skal forvalte. Derfor vil jeg også i slutten av måneden dra til Hedmark og møte sauebøndene og diskutere situasjonen med dem i begynnelsen av en ny sesong.

Når Regjeringen har valgt å legge forskriftene fram samtidig som Odelstinget skal vedta lovteksten, er det fordi dette har vært et klart ønske fra næringen. Vi er fullstendig klar over at forskriften står for Regjeringens egen regning, men har syns det har vært viktig å legge dette fram samtidig, siden dette blir oppfattet som viktig fra næringen selv.

Jeg er også glad for at man er kommet fram til at fylkesmannen fortsatt bør ha forvaltningsmyndigheten, og vil understreke at vi fra Regjeringens side legger stor vekt på og ser det som viktig at det – for at dette skal gi så godt grunnlag og økt tillit som mulig – skjer i et nært samarbeid med lokale myndigheter.

Helt til slutt vil jeg bare si at dette er selvsagt ikke det eneste tiltaket Regjeringen setter i verk for å minske konfliktene i rovviltspørsmålene. Dette må ses i sammenheng både med kraftig økning i midlene til bestandsregistrering, at man i utstrakt grad har valgt å gi betinget fellingstillatelse slik at det skal være raskt å ta ut skadedyr, at man har økt satsingen på forebyggende tiltak, og at man i enkelte områder også bevilger både penger og melkekvoter til omstilling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet i sak nr. 1. (Votering, se side 643)

S a k n r . 2

Innstilling fra justiskomiteen om lov om finansavtaler og finansoppdrag (finansavtaleloven) (Innst. O. nr. 84 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 41 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 5 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 15 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Ane Sofie Tømmerås (A) (ordfører for saken): Når noen inngår en avtale, er det i utgangspunktet en sak mellom de partene som gjør det. Men i uminnelige tider har samfunnet likevel hatt en eller annen form for regulering, og ikke minst en etterprøving av avtalens vilkår. Allerede i Kong Christian Den Femtes Norske Lov fra 1687 har vi regler om ugyldige avtaler, og bestemmelser herfra anses ennå i dag som gjeldende rett.

Helt siden 1918 har vi hatt vår generelle avtalelov. Men den har vist seg lite egnet for regulering av de mer spesielle avtalene. Det er nok en av grunnene til at bankene og finansinstitusjonene fram til i dag stort sett har fått ture fram som de vil i forholdet til sine kunder. Mangel på lover som regulerer avtalene mellom bankene og kundene, har gjort at bankene kan sko seg på bekostning av den vanlige forbrukeren.

Bruken av tjenester fra finansinstitusjoner har økt formidabelt i omfang. Hundrevis av avtaler inngås hver dag. Uten spilleregler viser all erfaring at det da ofte blir den sterke og profesjonelle parten, nemlig banken, som langt på vei kan diktere vilkårene overfor amatøren på området, forbrukerkunden. Vi har allerede spesiallover om avtaler inngått ved kjøp på kreditt, kjøp av løsøre og kjøp av fast eiendom, og endelig behandler vi her i Odelstinget den høyst nødvendige reguleringen også av avtaler om finanstjenester.

Jeg tror at den nye loven om finansavtaler vil være egnet til å temme bankene og sette kundene i en mye bedre posisjon. Komiteen sier seg enig med Regjeringen i at vi med denne loven vil få et mer balansert forhold mellom finansinstitusjonene og kundene. Rettstilstanden blir klarere, og dessuten vil forhåpentlig konkurransen bli mer effektiv. Komiteen følger i all hovedsak opp Regjeringens forslag. Flertallet legger bare inn et par justeringer som vi tror vil gjøre loven enda bedre.

Behovet for en slik lov får vi stadig dokumentert gjennom historier om f.eks. folk som får store økonomiske tap på grunn av uforskyldt misbruk av bankkort, om pensjonistekteparet som må gå fra huset når kausjonsansvaret blir gjort gjeldende, om lån som aldri skulle ha vært gitt og om bankene som lovlig rett og slett stjeler renteinntekter fra kundene.

Siden partene i en finansavtale svært sjelden er likeverdige, bør finansinstitusjonen som den sterke parten ha et helt spesielt ansvar for å opptre rimelig og varsomt, og forsikre seg om at kunden virkelig vet hva hun skriver under på. Derfor innfører den nye loven regler om opplysningsplikt.

Før en avtale mellom banken og kunden inngås, må banken skriftlig legge fram alle opplysninger rundt avtalen. For opprettelse av konto må f.eks. banken oppgi effektiv rente, alle kostnader ved bruk av kontoen, garantier og ansvarsforhold. De samme vilkårene må skriftlig være med i avtalen. Jeg vil understreke at det er viktig at disse opplysningene gis på en måte som er forståelig for en vanlig forbruker, og at bankene er bevisst både formen på presentasjonen og språkbruken i den.

En ting bankene ikke oppgir størrelsen på i dag, er de mye kritiserte floatinntektene. Bankenes måte å beregne

renteinntekter på gjør at et pengebeløp som overføres fra en konto til en annen, i en viss periode ikke er rentebærende verken for betaleren eller betalingsmottakeren. Bankene tar selv renteinntektene. Denne perioden kalles floatperiode, og bankene tar sin floatinntekt. Nærmere organisert tyveri er det vanskelig å komme.

Fram til nå har finansinstitusjonene vært i sin fulle rett til å forsyne seg og selv bestemme hvor mange dager de kunne gjøre det. I den nye loven settes det nå en oppgjørsgdag. Fram til denne dagen skal betaleren få renteinntektene av beløpet, og fra og med oppgjørsgdagen skal betalingsmottakeren få det.

Med dagens teknologi tar det bare et tastetrykk fra pengene er flyttet fra den ene kontoen over til den andre. Den gangen pengene ble fraktet rundt i landet av en mann til hest, var det riktig av betalingsformidleren å si at pengene noen dager var utenfor systemet og dermed ikke rentebærende. I dag flyttes ikke pengene fysisk, de er bare tall på en dataskjerm.

Ingen vet hvor store floatinntekter bankene forsyner seg med, men anslagene er på flere hundre millioner kroner, kanskje opp i flere milliarder kroner. Siden floatinntektene er en skjult inntekt, er det også vanskelig for en kunde å vite hvor mye renteinntekter hun taper. Dessuten stimulerer det til mindre effektive betalingssystemer. Jo lenger tid finansinstitusjonene bruker på å overføre pengene, jo større floatinntekter beregner de seg.

Teknologien har gjort pengeverdigen lettere både for kundene og bankene. Bankkortet gjør banktjenestene mye mer tilgjengelige og har blitt uunnværlig for mange, men det gir dessverre også tyver større tilgang til andres konto. Mange kortbrukere har opplevd å tape tusenvis av kroner på andres misbruk av kortet. Dersom banken mener du selv er å laste for misbruket, får du ikke pengene tilbakeført med mindre du reiser sak, enten for Bankklagenemnda eller for domstolen, og beviser din uskyld. Dette blir snudd på hodet i den nye loven. Nå blir det banken som umiddelbart må tilbakeføre det stjålne beløpet, eller reise sak dersom den mener at kunden har gjort noe klanderverdig. Dessuten legges det inn begrensninger på kortbrukerens ansvar. Selv om du har vært grovt uforsiktig, f.eks. med kort og kode og lagt igjen begge deler på samme sted, skal du ikke tape mer enn det som var disponibelt på konto, og uansett ikke mer enn 8 000 kr. Ansvar utover det kan bare pålegges dersom korteieren selv aktivt har vært med på misbruket eller aktivt har bidratt til det.

Når det gjelder låneavtaler, går flertallet i justiskomiteen i tillegg til opplysningsplikten også inn for at bankene skal ha en frarådingsplikt. Bankene skal skriftlig fraråde en kunde å ta opp et lån dersom banken må anta at kundens økonomiske evne eller andre forhold tilsier at låntakeren alvorlig bør overveie å la være å ta opp lånet. Forsømmes den plikten, kan låntakeren helt eller delvis slippe unna sine forpliktelser.

Finansinstitusjonene sitter inne med kunnskap, erfaring og vurderingsevne i forhold til om det vil være forsvarlig for en låntaker å ta opp lån, som de færreste låntakere selv har. Da er det naturlig at banken tar et større an-

svar enn i dag. Derfor mener flertallet i komiteen at det bør bli en lovfestet plikt for bankene å gi denne frarådingen, noe som også skjer i praksis i dag.

For lånekunder dumper det stadig ned i postkassen brev fra banken om heving av renten på lånet. Begrunnelsen for denne hevingen er svært ofte vagt angitt, og det forekommer også stor forskjellsbehandling av kundene. Det kan synes som et paradoks at en kunde med betalingsproblemer som straff ofte får enda høyere rente og dermed enda større betalingsproblemer og mindre mulighet til å innfri sine forpliktelser.

Nå stilles det krav til at renteforhøyelser gjort ensidig fra finansinstitusjonens side, bare skal være lov dersom det er gitt adgang til det på forhånd i låneavtalen. Dessuten skal endringen begrunnes skriftlig på en konkret og saklig måte seks uker før hevingen iverksettes. Generelle vendinger med henvisninger til ditt eller datt er ikke lenger nok. Ubegrunnet forskjellsbehandling av kunder er heller ikke lov. Det betyr selvfølgelig at det fortsatt er adgang til individuelle vurderinger i forhold til fastsettelse av renten, men det skal være begrunnet og saklig forskjellsbehandling.

Noen kunder opplever at lånet deres plutselig har fått en ny eier, en eier som kanskje ikke engang er en finansinstitusjon, og som opptrer mye mer offensivt, ja kanskje til og med mer aggressivt, enn banken som kunden i sin tid tok opp lånet i. Nå legges det begrensninger på finansinstitusjoners mulighet til å overdra fordringene. Kunden skal ikke komme i noen dårligere stilling etter overdragelsen. Overdragelsen kan kun skje til en annen liknende finansinstitusjon, fordi lånekunden må kunne forvente å forholde seg til samme type institusjon gjennom hele låneforholdet. Dessuten skal kunden varsles om at slik overdragelse skal skje, slik at hun kan innfri eller flytte lånet dersom hun ønsker det og finner det mulig.

Flertallet i justiskomiteen åpner også for at kunden i en eller annen form skal ha forkjøpsrett til sitt eget lån ved en overdragelse. Arbeiderpartiet mener at dette er et punkt som bør utredes nærmere og ber Regjeringen derfor straks komme tilbake til Stortinget med forslag på dette punktet. Med straks mener vi straks. Vi håper at når vi nå vedtar denne finansavtaleloven, at den ikke rekker å bli gammel før vi innfører et punkt om forkjøpsrett for låntakeren. Høyre og Fremskrittspartiet føler seg imidlertid klare for gå på en lovtekst allerede i dag her i Odelsstinget.

Tragiske beretninger forteller at det ofte er kausjonisten som i aller minst grad vet hvilke forpliktelser hun har tatt på seg, og som blir urimelig hardt rammet når kausjonsansvaret blir gjort gjeldende. Derfor inneholder loven flere regler som pålegger bankene bedre informasjon til kausjonisten, og som begrenser bankenes mulighet til å skvise selvskyldnerkausjonisten.

Frarådingsplikten gjelder også overfor kausjonisten dersom dennes økonomiske evne må anses å være for svak. Da skal hun også frarådes på samme måte som låntakeren. Kausjonisten skal også opplyses om det dersom banken har frarådet låntakeren å ta opp lånet, mens det allikevel blir tatt opp.

Kausjonistens ansvar begrenses videre på flere måter. Hun skal ikke hefte for høyere beløp enn det som er avtalt ved avtaleinngåelsen. Ansvaret skal reduseres i takt med at lånet blir nedbetalt, og ansvaret skal ikke gjelde for lenger enn ti år.

Bankene får også en helt annen plikt til å opplyse om ethvert mislighold og om endring av låneavtalen, slik at ikke noe skal kunne komme overraskende på kausjonisten, og også slik at kausjonisten kan få mulighet til å gripe inn overfor låntakeren eller på annen måte bidra i låneforholdet. Svært viktig er det også at det stilles større krav til bankene om å prøve å inndrive sine penger i andre av låntakers formuesgoder før banken går løs på kausjonisten.

Regler som beskytter kunden og gir denne bedre trygghet, er særlig viktig for vanlige privatpersoner. Derfor er det i all hovedsak ikke adgang til å fravike lovens regler frivillig gjennom avtaler hvor det er en forbruker som er den ene parten. Men i næringslivsforhold vil imidlertid noen av reglene kunne virke både byråkratiske og tungvinte i hverdagen. Det er jo ikke meningen med denne loven å gjøre hverdagen vanskeligere for de mange bedriftene våre. Dessuten er det ikke alltid like klart at det er kunden som framstår som den svake parten, f.eks. dersom kunden er en stor bedrift. Derfor er det mulig å fravike mange av reglene innenfor næringslivsforhold. Men det gjelder ikke regler som det er av allmenn interesse at vi nå får, slik som å fjerne bankenes floatinntekter.

Jeg er glad for at vi nå gjennom finansavtaleloven legger tøylene på bankene. Banklovkommissjonen har gjort et grundig stykke arbeid som opptakt til denne loven. I dette innlegget har jeg bare rullet å gi noen få smakebiter fra alle de nye reguleringene i loven. Samlet sett er det en rekke tiltak som er drøftet, og de fleste av dem anbefaler komiteen Odelsstinget å vedta. Så er det tiden og praksis som vil vise om det trengs justeringer i loven for å sikre særlig forbrukeren rimelige vilkår i sine avtaler med finansinstitusjonene.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Skal representanten Tømmerås ta opp forslaget?

Ane Sofie Tømmerås (A): Det vil jeg gjerne gjøre. Jeg vil herved ta opp det forslaget i innstillingen som Arbeiderpartiet står bak.

Presidenten: Representanten Tømmerås har tatt opp det forslag hun refererte til.

Jørn L. Stang (Frp): Finansavtaleloven som her ligger til behandling, inneholder radikale forbedringer med hensyn til å gjøre kontraktsforholdene mellom finansinstitusjonene og kundene tydeligere. Proposisjonens hovedhensikt er å skape en klarere og mer oversiktlig rettsstilling, balanserte kontraktsvilkår for kundene og effektiv konkurranse. Det er å merke seg at ingen av høringsinstansene har fremsatt innvendinger mot at det innføres lovregler om finansavtaler og finansoppdrag.

Merknadene fra høringsinstansene går på enkelte av de foreslåtte reglene.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg berøre enkelte av punktene i loven som vi mener er vesentlige å fremheve. Det er viktig å sikre at kunden har full oversikt over betingelsene før en kontoavtale inngås. Det bør gis skriftlige opplysninger om bl.a. nominell og effektiv rente, kostnader ved bruk av kontoen, eventuelle begrensninger for bruk av kontoen, ansvarsforhold og gjeldende regler for innskuddsgaranti.

Det er å merke seg at det er innvendinger om at systemet blir tungvint i næringslivssammenheng, slik at reglene kan fravikes på dette området. Dagens praksis for renteberegning innebærer at beløp som overføres fra én konto til en annen, f.eks. gjennom girosystemet, i dag i en viss periode ikke er rentebærende, verken for betaleren eller betalingsmottakeren. Denne perioden går under betegnelsen floatperiode. Det er i dag bankene og finansinstitusjonene selv som fastsetter regler for renteberegning i forbindelse med innskudd, uttak og betalingsoverføring. Antall floatdager for blankettbaserte gireringer anslås fra to til fire dager. Fremskrittspartiet mener at en lovendring er høyst påkrevd i denne sammenheng.

Finansinstitusjonenes gjeldende renteberegningspraksis strammes inn slik at deres adgang til å beregne floatinntekter begrenses vesentlig, altså en forbedring for kundene, slik at de ikke taper renter på sin kapital ved overføringer. Hovedprinsippet må være et floatfritt betalingssystem. Forslaget vil ikke i særlig grad svekke norske institusjoners konkurranseevne i forhold til utenlandske institusjoner som opererer i Norge. Utenlandske institusjoner vil i utgangspunktet være underlagt norske kontraktsrettslige regler for sin virksomhet i Norge.

Når det gjelder misbruk av en konto, oppstår spørsmålet om institusjonen eller kontoinnehaveren bør bære tapet, eventuelt bør ha belastningen med å kreve misbrukeren for beløpet. I dag er dette problemet i det vesentlige heller ikke lovregulert. Dagens kredittkjøpslov har bare én anvendelse på visse typer av betalingskort. Kortinnehaverens objektive ansvar er i dag begrenset oppad til 500 kr. Med dagens elektroniske tjenester og mange muligheter til tilgang til en konto er det etter Fremskrittspartiets oppfatning svært viktig at kunden kan være trygg på at pengene ikke blir misbrukt så lenge man ikke selv er grovt uaktsom. Kontoinnehaverens ansvar er betinget av at den som har foretatt misbruket, har legitimert seg, og at belastningen har vært mulig som følge av forsett eller grov uaktsomhet fra kontoinnehaveren. Utgangspunktet er da at han må bære hele tapet.

Videre er Fremskrittspartiet av den oppfatning at det bør gis regel om en frarådingsplikt i de tilfeller finansinstitusjonen må anta at et låneopptak vil være uforsvarlig. Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet er enig i at det bør lovfestes regler som har til formål å hindre at forbrukere foretar uheldige låneopptak, og foreslår derfor en regel om frarådingsplikt *nå*.

Regelen bør gå ut på at dersom långiveren før låneavtale inngås eller lånet utbetales til forbruker, må anta at økonomisk evne eller andre forhold tilsier at låntaker al-

vorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, skal långiveren skriftlig underrette låntakeren om dette. Gjør långiveren ikke det, kan låntakerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig. Dette forhold jeg nå skisserer, er å finne i § 47.

Når det gjelder gjeldende rett, har finansinstitusjonen ingen generell plikt til å råde en kausjonist fra å avgi kausjonsløfte der det kan reises spørsmål om det er tilrådelig for ham eller henne å kausjonere. I altfor mange sammenhenger har flere måttet forlate gård og grunn ved kausjon. Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er på dette punkt også enige om at institusjonen bør være pliktig i å opplyse kausjonisten om det dersom den har rådet en låntaker som er forbruker, til ikke å oppta lånet. Rettsfølgen av opplysningssvikt på dette punktet skal være at kausjonistens ansvar også her kan nedsettes dersom dette er rimelig. Det samme gjelder der hvor institusjonen uaktsomt har unnlatt å fraråde låntakeren og således kausjonisten. Jeg sikter da til §§ 58, 59 og 60.

Når det gjelder fastsetting av lånerenten, deler Fremskrittspartiet ikke synet om at dersom informasjon om adgang til renteendring for utlån ikke gis før låneavtalen inngås, skal det føre til at den avtalte renten ikke kan endres til låntakers ugunst de første tre år. Dette kan ikke være i samsvar med lovens system for øvrig, og en slik sanksjon, som foreslått, vil slå vilkårlig ut avhengig av renteutviklingen, jf. § 48. Fremskrittspartiet vil derfor stemme imot § 48 femte ledd første punktum.

Videre ønsker ikke Fremskrittspartiet at det stilles krav om at endringer i pengemarkedsrenten må være vesentlig dersom institusjonen skal kunne øke utlånsrenten overfor forbruker med kortere frist enn seks uker. Vi vil også påpeke at dagens krav til forhåndsvarsel overfor forbrukere ved renteøkning på utlån er basert på retningslinjer utarbeidet mellom Forbrukerombudet og bankene. Her stilles det ikke krav om at endring i pengemarkedsrenten må være vesentlig. Erfaring viser at rentejusteringer er særlig aktuelt dersom en endring i pengemarkedsrenten har en viss varighet og dessuten når Norges Bank endrer sine renter. Vi tar opp forslag om et nytt annet punktum til § 50 tredje ledd.

Videre er det et flertall i komiteen som ønsker å beskytte låntakeren ytterligere. Låntakeren bør ha anledning til å kjøpe fordringen på seg selv når denne fremsettes til salg av långiveren. Vi deler departementets vurdering av at det kan fremstå som støtende at fordringen skal selges til et så lavt beløp at låntakeren selv kunne hatt mulighet til å innfri lånet med et tilsvarende beløp. Det vil være rimelig at låntaker gis tilbud om å kjøpe fordringen på samme vilkår som det långiveren er villig til å selge fordringen for til en tredjepart.

Jeg vil også understreke at flertallet ønsker en lovfestet forkjøpsrett – det vil gjøre det mindre attraktivt for finansinstitusjoner å selge ut deler av sin forbrukerlånportefølje – og mener, i tråd med Forbrukerrådet, at en forkjøpsrett vil gjøre det mer attraktivt å komme frem til gode gjeldssaneringsordninger med låntakere direkte. Jeg vil henvisse til Høyre og Fremskrittspartiets forslag, § 45, som lyder:

«Ved overdragelse skal låntaker som er forbruker ha forkjøpsrett på fordringen til en pris som er i samsvar med det som er avtalt mellom långiver og den fordringene blir overdratt til.»

Med henvisning til de paragrafene jeg har vært inne på, tar jeg opp de forslag som foreligger i innstillingen.

Presidenten: Representanten Stang har tatt opp de forslag han refererte til.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Banklovkommissjonen uttaler i NOU 1994:19, Finansavtaler og finansoppdrag, at det er et aktuelt lovgivningsbehov når det gjelder finansavtaler. Det lovforslaget Regjeringen argumenterer for i Ot.prp. nr. 41 for 1998-99, omfatter viktige områder som så langt bare i liten grad har vært lovregulert.

Sakens ordfører har foretatt en bred gjennomgang av lovforslagets innhold, og jeg skal derfor ikke gå inn på alle enkeltpunktene.

Hvem skal loven gjelde for? Loven er ment å gjelde i forhold til både forbrukere og næringsdrivende. Når kunden er forbruker, vil de foreslåtte reglene som hovedregel ikke kunne fravikes ved avtale. For næringsdrivende derimot vil de foreslåtte reglene som hovedregel kunne fravikes ved avtale om det.

Et viktig poeng er at dette lovforslaget også skal gjelde for utenlandske finansinstitusjoner som opptrer som tilbydere i det norske markedet overfor forbrukere.

Hva ønsker vi så å oppnå ved loven? Jo, tanken er at kontraktsforholdene mellom finansinstitusjonene og kundene skal bli tydeligere og mer balansert og sikre interessene til den parten som må regnes som amatør i avtaleforholdet.

Folk flest vil hilse med glede de foreslåtte regler om renteberegning ved godskrivning og belastning av konto. Mange har stilt seg spørsmålet om hvem som får renteinntektene i den perioden et beløp er under overføring fra betaleren til mottageren. Svaret er at de renteinntektene går til finansinstitusjonen. Jo lengre tid det går fra pengene tilsynelatende forlater betalerens konto og til mottageren har beløpet inne på sin, desto høyere renteinntekter tilfaller finansinstitusjonen. Med de reglene vi vedtar i dag, vil institusjonenes muligheter til å oppnå disse såkalte floatinntektene bli vesentlig redusert. Det mener vi er riktig, fordi det er betalerens penger inntil overføringen finner sted, og deretter tilhører pengene mottageren. Finansinstitusjonen får betalt for selve transaksjonen og eier ikke pengene på noe tidspunkt.

Regjeringen får tverrpolitisk tilslutning til de aller fleste av forslagene som presenteres i Ot.prp. nr. 41. Også de instanser som var på høring i komiteen, gav uttrykk for generelt stor tilfredshet med innholdet i proposisjonen.

Men det er noen enkelte områder hvor komiteen deler seg med et flertall mot Regjeringens forslag, og jeg vil kommentere disse.

Først gjelder det spørsmålet om en finansinstitusjon bør pålegges å fraråde en kunde å foreta låneopptak når

institusjonen må anta at et låneopptak vil være uforsvarlig. Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet sier ja til å lovfeste denne plikten.

Når Kristelig Folkeparti ikke ønsker lovfesting nå, har det sammenheng med flere forhold. For det første kan det allerede i dag sies å eksistere en plikt for finansinstitusjoner til å fraråde en kunde å oppta lån der det er vesentlig fare for at kunden ikke vil være i stand til å betjene lånet. Dessuten er det ikke fra høringsinstansene satt fram forslag om særlige rettsvirkninger ved brudd på en lovfestet frarådingsplikt. Derfor tror vi ikke at en lovfesting vil medføre noen realitetsendringer. Og for det andre mener vi det vil være naturlig å vurdere dette spørsmålet sammen med Banklovkommissjonens delutredning nr. 5. Dersom vi lovfester frarådingsplikten nå, binder vi opp delutredningen på dette punktet for lengre tid framover. Det mener vi vil være uheldig.

Det neste forholdet dreier seg om overdragelse av långiverens fordring, hvor komiteens flertall i utgangspunktet vil gå lenger i å beskytte låntageren enn det lovforslaget har lagt opp til. Kristelig Folkeparti er ikke imot at låntagere gis best mulig rettslig vern. Men når komiteens flertall mener at låntageren bør ha anledning til å kjøpe fordringen på seg selv når denne framsettes til salg av långiveren, mener vi dette kan medføre praktiske problemer eller konsekvenser som vi ikke har oversikt over nå. Dette spørsmålet har heller ikke vært drøftet med høringsinstansene. Vårt primære standpunkt er derfor at vi fastholder departementets forslag i proposisjonen, som innebærer vesentlige tiltak for å hindre at det blir gjennomført oppkjøp av fordringer med urimelige utslag for låntageren.

Når vi konstaterer at vi på dette punktet er i mindretall, og at det framsettes alternative forslag fra henholdsvis Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet/Høyre, vil vi vurdere som subsidiær stemmegivning å støtte forslaget fra Arbeiderpartiet. Dette gir tross alt Regjeringen noe tid til å forberede og vurdere ulike sider ved låntagers forkjøpsrett.

Det tredje og siste området hvor regjeringspartiene ikke er med i flertallsinnstillingen, handler om opplysningsplikt og frarådingsplikt overfor kausjonist. Mindretallet, som utgjøres av Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, deler den vurdering som departementet foretar når det anbefales at frarådingsplikten overfor kausjonisten bør knyttes til tilfeller der långiver må forstå at det er vesentlig fare for at låntager ikke kan oppfylle sine forpliktelser. I den sammenheng tar jeg opp det forslag disse tre nevnte partier har framsatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Marthinsen har tatt opp det forslag han refererte til.

Kristin Krohn Devold (H): Det gledelige med dette lovforslaget er i grunnen den enigheten som kom til uttrykk både fra finansverdenen og fra forbrukerhold da vi hadde høringer i komiteen. Det ble trukket fram fra begge sider at Norge her er et foregangsland som gir forbrukerne økt vern på en seriøs måte.

Jeg tror at vi alle sammen har lært noe av erfaringene fra slutten av 1980-tallet og begynnelsen av 1990-tallet. Politiske myndigheter så at vi kanskje burde opptrådt annerledes når det gjaldt rammebetingelser som ble gitt, finansinstitusjonene var for slepphendte med lån, og forbrukerne opptrådte som om kjøpekort var et slags gevinstkort fra et eller annet lotteri. Disse erfaringene til sammen viste at det var behov for en endring av loven, noe å la det vi har fått i dag.

Det er særlig på to punkter det har vært debatt. Det ene gjelder kausjonsavtaler. Jeg synes det er positivt at det her blir stilt krav til finansinstitusjonene om at de i enkelte tilfeller skal fraråde kausjon. Det er ikke minst viktig fordi banken ofte vil ha informasjon om låntakeren som kausjonisten faktisk ikke har. Ikke minst husker vi fra krisen på 1980 – 1990-tallet at kausjonisten ikke engang fikk beskjed om at låntakeren hadde sluttet å betale avdrag og rente på lånene sine, og at ting hopet seg opp, og i mange tilfeller ble kausjonisten avkrevd beløp som kanskje var det dobbelte av det han opprinnelig hadde stilt kausjon for. At det blir en endring her, er i hvert fall positivt.

Så har vi det med frarådingsplikten i låneforhold. Der stiller det seg litt annerledes, og der støtter Høyre Regjeringen i at vi på mange måter har en ulovfestet frarådingsplikt i dag som det er viktig å trekke fram overfor finansinstitusjonene. Men å utvide denne til en formell frarådingsplikt i denne loven, kan på mange måter svekke de låntakerne som mange av oss ønsker å hjelpe. I mange mindre miljøer, der en bank og en låntaker kjenner hverandre, vil det kunne være tilfeller der en potensiell låntaker nyter stor tillit i lokalmiljøet, ingen er i tvil om at vedkommende vil sette sin ære i å betale tilbake det han skylder, men vedkommende har kanskje på det tidspunktet han søker om lån, ikke aktiver nok til å kunne stille sikkerhet. Jeg tror at en lovfestet frarådingsplikt her vil gjøre bank- og finansinstitusjonene så redde at de i mange tilfeller ikke gir lån de ellers ville gitt, til folk som også burde fått det. Her er det viktig at særlig folk med «drive», gründere og andre som vi ønsker skal tore å ta risiko i sitt lokalmiljø, ikke mister denne muligheten ved at bankene bare blir opptatt av å sikre seg ved å dele ut lån til dem som – jeg holdt på å si – strengt tatt kanskje ikke trenger det.

Det andre konfliktpunktet har knyttet seg til det som går på forkjøpsrett ved salg av lån. Her har praksis i noen grad fått utvikle seg slik at bankene har dumpet en del lån på billigsalg til en tredjepart, som så har gått inn for å inndrive dette lånet atskillig mer aktivt enn det banken gjorde. Ikke minst i lys av at Stortinget vedtok en gjeldsordningslov, og Stortinget bevilget faktisk også penger til bankene etter bankkrisen for å hjelpe dem, er det grunn til å minne om at en del av dette engasjementet fra Stortingets side jo var begrunnet med at det skulle komme noen av låntakerne til gode. Vi mente det var en skylddeling mellom låntaker og långiver, og det kom til uttrykk ved at Stortinget var villig til å bidra. Når disse lånene så senere bare ble dumpet til en tredjepart, banken hadde langt på vei fått pengene sine, så er det klart, som

Forbrukerrådet peker på, at bankenes interesse for å ettergi en del av lånet til en del av forbrukerne ikke var så stor som vi kanskje hadde regnet med.

Det er også veldig viktig å understreke og gjøre forbrukeren trygg på at når man inngår en avtale med en profesjonell avtalepart, har man på en måte valgt hvem man vil inngå avtalen med. Hvis jeg velger å ta opp et lån i Sparebanken Møre, fordi jeg har tillit til de gutta som sitter der, er ikke det det samme som å ta opp et lån i et slags AS Torpedo Knoll og Tott. Jeg har rett og slett valgt hvem jeg som forbruker ønsker å ha en avtale med. Det er et minstekrav at det både blir gitt informasjon til låntakeren hvis banken planlegger å selge lånet til andre, og deretter at låntakeren gis mulighet til faktisk å overta dette lånet, eller innløse lånet, i hvert fall til noenlunde samme pris som det tredjepart får tilbudt. Det er ikke mer enn rett og rimelig, og det er en viktig styrking av forbrukerens sikkerhet. En sidevirkning av det vil nok også være at bankene legger lite grunn mer arbeid i gjeldssaneringen sin, slik at summen fort kan bli både at banken får inn mer enn den ville fått i dag, og at låntakeren kommer ut bedre enn i dag. Da har vi nådd et viktig mål.

Jeg er glad for at både Høyre, Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet er enige om innholdet i det jeg nå har berørt, knyttet til forkjøpsretten. Så er det litt ulik konklusjon om hvorvidt vi skal foreslå den eksakte lovteksten nå, eller om vi skal be Regjeringen vurdere det og komme tilbake med en lovtekst. Høyre vil selvsagt støtte Arbeiderpartiets forslag subsidiært, altså forslaget om at Regjeringen skal komme tilbake med den endelige lovteksten.

Jeg vil også gi honnør til Finn Kristian Marthinsen fra Kristelig Folkeparti, som meddelte at også Kristelig Folkeparti er beredt til å støtte Arbeiderpartiets forslag subsidiært, for da har vi faktisk oppnådd en ganske bred enighet om å styrke forbrukeren også i dette tilfellet. På denne bakgrunn vil jeg anbefale den finansavtaleloven som vi nå er kommet fram til.

Jeg synes det er gledelig at denne debatten ikke er preget av de store konfliktene, men tvert imot av enighet om at vi her har tatt et viktig skritt for å verne forbrukernes interesser, et skritt som nok vil bli lagt merke til ute i Europa, og som kanskje kan føre til at denne lovgivningen blir kopiert i flere europeiske land.

Harald Hove (V): Jeg vil på vegne av Venstre i all hovedsak få gi uttrykk for tilslutning til det lovforslaget som nå legges fram for Odelstinget, med nyanser på noen få punkter hvor det er dissens i komiteen.

Den loven som vil bli vedtatt, innebærer et viktig vern for låntakere, og særlig for de låntakere som oppfattes som forbrukere, og som er utenfor mer profesjonelle låneforhold. Det er en riktig og nødvendig lov, fordi vi har hatt en framvekst ut av långiverinstitusjoner som gjør at dette med långivning etter hvert er blitt en langt mer utbredt virksomhet. Det å få lån får i en del sammenhenger mer karakter av å kjøpe en gjenstand. Man har fått et annet marked enn det man hadde for 20-30 år tilbake. I noen grad innebærer denne loven at man pålegger finans-

institusjoner det ansvar som jeg tror de fleste banker i realiteten håndterte, hvis vi går 20-30 år tilbake i tid. Slik sett er det en lovgivning som på mange måter er en reaksjon på en del av det som skjedde kanskje særlig på slutten av 1980-tallet, og som er viktig, fordi den skal verne mot at man kommer i tilsvarende situasjoner som den gang.

Det kan være særlig grunn til å framheve kausjonsforhold og det å ha en klar lovgivning som styrker kausjonistenes situasjon. Det vil forhåpentligvis særlig ha som effekt at en del personer ikke inngår kausjonsforpliktelser når kausjonsforpliktelsen lett vil resultere i et ansvar man ikke hadde tenkt igjennom på forhånd, og som man ikke har villet ta innover seg på skikkelig måte, nettopp fordi at man kalkulerer med at dette er et ansvar som aldri skal bli aktuelt. Litt av kausjonens karakter er at den som påtar seg forpliktelsen, på en måte ikke har det samme bevissthetsforhold knyttet til muligheten for at den kan bli en realitet. Derfor er særlig spørsmålet om vern av kausjonister spesielt viktig.

Et annet punkt er spørsmålet om frarådingsplikt. Det kan i og for seg være gode grunner for å vurdere det spørsmålet nøye. Det ligger et visst poeng i å holde fast ved låntakerens ansvar, og at det ikke må gå så langt at det å oppta lån blir noe som man på en måte kan få et for lett vint forhold til, fordi det er andre som i så fall skal fraråde en det, utover det som følger av praksis i dag. På ett punkt vil jeg antyde at sentrumspartiene bør vurdere sin stemmegivning litt nærmere: Hvis det først blir vedtatt en bestemmelse om frarådingsplikt i forhold til det å ta opp et lån, er det et spørsmål om det ikke også bør informeres om den frarådingsplikten overfor kausjonistene. Nå er det mye som tyder på at dette ville følge av gjeldende rett, men det er likevel et spørsmål som kanskje bør vurderes litt nærmere. Har man først vedtatt en regel om frarådingsplikt overfor låntaker, bør en kausjonist som kommer inn i forholdet, bli gjort oppmerksom på at man her har frarådet låntakeren å ta opp lån. Da er situasjon en litt annen enn hvis man ikke har en slik regel.

Når det gjelder dette med overdragelse av fordringer, kan jeg slutte meg til det som Finn Kristian Marthinsen sa. Men jeg tror at vi kanskje bør se litt nærmere på spørsmålet. Min intuisjon går faktisk i retning av at det man her er i ferd med å gjøre, er å innføre et gjeldsordningsinstitutt *utenfor* gjeldsordningsloven, og at dette nettopp bør ha det perspektivet som gjeldsordningsloven legger på gjeldsordningen.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er en stor og viktig sak for folk flest som Odelstinget har til behandling i dag. For meg personlig var det en stor glede å kunne fremme en slik sak for Stortinget som en av de første oppgavene i mitt nye departement. Ofte er det lett å få det inntrykk at Justisdepartementet er et departement for strafferettspleie og utlendingssaker. Denne lovsaken viser at området er vesentlig bredere. I Justisdepartementet har vi ansvar for en rekke andre områder som er viktige for vanlige folks hverdag.

I dag er det bankavtaler og forbrukervern saken gjelder. Loven som Odelstinget har til behandling, innebærer en omfattende regulering som dekker de fleste former for bankavtaler og andre finansavtaler.

Loven bygger på Banklovkomisjonens omfattende arbeid. Banklovkomisjonen ble satt ned i 1990 for å foreta en fullstendig gjennomgang av norsk bank- og finanslovgivning. En del av kommisjonens oppdrag var å foreslå lovregler om avtaleforholdet mellom kundene og finansinstitusjonene. Resultatet av dette arbeidet er loven som vedtas i dag.

Man ville kanskje tro at så viktige områder som det er tale om her, for lengst var lovregulert. Slik er det ikke. Det finnes nok noen spredte lovregler her og der, men langt på vei har institusjonenes standardkontrakter hittil kunnet råde grunnen alene.

Ved utformingen av lovforslaget har departementet lagt stor vekt på behovet for forbrukervern. Jeg er glad for at komiteen enstemmig har sluttet opp om en slik linje. Jeg er helt enig med komiteen i at en lovregulering av finansavtaler må sette forbrukeren i sentrum, fordi forbrukeren ofte er den svake part i slike sammenhenger. Samtidig må en lovregulering, som komiteen understreker, sikre en effektiv konkurranse. Jeg har med glede merket meg at komiteen mener loven ivaretar disse hensynene på en god måte.

Hvis jeg skal trekke fram et område som jeg ser som særlig viktig, vil jeg peke på reglene om kausjon. Mange av oss har også erfaring med kausjon i forbindelse med låneopptak. Kausjon kan være nødvendig for at man i det hele tatt skal få lån når man har behov for det. Men bruk av kausjon har for enkelte også vært opphav til problemer og til og med til personlige tragedier. Loven vil skape mer ordnede forhold og bedre vern for kausjonister. Loven slår fast viktige prinsipper når det kreves at kausjonisten til enhver tid skal være fullt ut orientert om utviklingen i låneforholdet, og at kausjonistens ansvar skal følge den opprinnelige låneavtalen selv om långiveren skulle gi låntakeren betalingsutsettelse. Det er også vesentlig at låntakeren har krav på særskilt varsel dersom långiveren ved låneopptak må anta at låntakeren kan få problemer med å tilbakebetale lånet.

Jeg har merket meg at flertallet i komiteen går inn for regler om frarådingsplikt overfor låntakere og kausjonister, som går lenger enn det departementet foreslo i proposisjonen. Sett fra et forbrukersynspunkt framstår dette som positivt. Når Regjeringen likevel avstod fra å foreslå de reglene som komiteen har tatt inn, var det bl.a. av en viss frykt for at omfattende frarådingsregler kan få utilsiktede virkninger, bl.a. for bankenes vilje til å akseptere kausjon som sikkerhet og dermed for den enkeltes muligheter til å få lån.

Komiteen har vært opptatt av spørsmål knyttet til oppkjøp av fordringer. Jeg er glad for at komiteen støtter forslaget i proposisjonen om at overdragelse av fordringer bare skal kunne skje til en annen finansinstitusjon. Jeg har samtidig merket meg at flertallet i komiteen i tillegg ønsker en regel om at låntakeren skal gis en rett til å kjøpe fordringen på samme vilkår som det långiveren er villig til å selge fordringen for til en tredjepart. Som jeg har

understreket i mitt brev til komiteen, ser jeg både tekniske og reelle innvendinger mot en slik ordning. Men dersom Stortinget ber om det, skal jeg selvfølgelig komme tilbake til Stortinget med forslag til slike regler. Jeg ser det i tilfelle som naturlig at forslaget forberedes av Banklovkommisjonen.

Til slutt vil jeg få understreke at nyanser i oppfatningen når det gjelder utformingen av noen få enkeltforslag, ikke må få overskygge det store og det viktige ved denne saken: Regjeringen og et samlet storting står bak en grunnleggende reform som vil bedre forbrukernes stilling og skape vesentlig større klarhet i forholdet mellom finansinstitusjonene og deres kunder.

Sosialt sett er det et uttrykk for at vi i Norge kan lære av den fryktelige tragedien som inntraff med gjeldskrisen omkring 1990, da jeg personlig følte at på et visst tidspunkt var det vanskelig å nå fram til sosialøkonomenes aggregerte makroøkonomiske størrelser. Da er det en fordel at det ligger et forbrukerperspektiv der, som Stortinget i dag enstemmig tar med seg. Jeg må si at det er en styrke for vårt politiske system at vi kan ta opp erfaringer på en slik måte, og gjøre det på den måten som skjer ved dagens lovbehandling.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ane Sofie Tømmerås (A): Debatten har bekreftet det innstillingen bærer preg av, nemlig at her er det stor grad av enighet om en lov som i aller høyeste grad sikrer rettsvernet og stillingen til bankkunder, og spesielt privatkunden. Fordi vi er så enige, vil ikke jeg nå begynne å dra opp en debatt rundt det ene punktet hvor vi skiller lag, nemlig når det gjelder frarådingsplikt overfor låntaker, men jeg vil bare presisere et par ting i forhold til det som er blitt sagt i debatten.

For det første dreier lovteksten seg om fraråding bare når det er forbruker som er låntaker, slik at representanten Krohn Devolds gründere vil det ikke bli noen endring for, da regelen ikke gjelder i næringslivsforhold. Så har flere vist til at man må anse det som at slik fraråding eksisterer i dag, og derfor er det unødvendig å skulle putte det inn i loven. Det er mulig at en slik fraråding i praksis eksisterer i dag når den bør finne sted, men vi ser jo da at den ikke fungerer. Erfaringen viser jo at det har vært gitt mange lån som aldri skulle ha vært gitt. Det viser hele den køen av gjeldsofre som vi fortsatt har i dag, og som vi ikke minst hadde mange flere av i skiftet mellom 1980-tallet og 1990-tallet. Og fordi man anser at det er en slik fraråding i dag, anser man også avtalelovens generelle bestemmelser om lojalitet og god avtaleskikk som gode nok, hvis fraråding ikke er gjort. Så ser vi i praksis at slik er det ikke. Vi ser i praksis at det ikke fungerer. Domstolene tør ikke å bruke dem, de er tilbakeholdne med å skulle gi en låntaker helt eller delvis lempinger i sitt lån på bakgrunn av at finansinstitusjonen som den sterke parten med den nødvendige kompetansen ikke har gjort kredittvurdering av låntakeren på en ordentlig måte. Vi ser at domstolene er tilbakeholdne med å lempe på

låntakers forpliktelser med hjemmel i avtaleloven. Og når vi nå nettopp lager en spesiallov for å regulere finansavtalene, syns flertallet at det også er på sin plass å lovfeste den frarådingsplikten som eksisterer allerede i dag, få den inn i loven, slik at vi nettopp kan få rettsvirkninger. Det ble sagt at det ikke gir rettsvirkninger, men visst gjør det det, for er ikke frarådingsplikten overholdt, kan jo også låntakeren helt eller delvis slippe sine forpliktelser den dagen vedkommende kommer i trøbbel.

Så er det trukket fram at det kan være noen som ikke i det hele tatt får lån, som burde ha fått det. Men jeg vil si at hvis man etter en seriøs kredittvurdering kommer fram til at vedkommende ikke bør ta opp lånet, bør han heller ikke få lån.

Og helt til slutt: En sideeffekt av denne regelen vil også være en mer rettferdig behandling kreditorene imellom ved eventuelle betalingsproblemer.

Kristin Krohn Devold (H): Jeg var litt fristet til å bruke adgangen til å oppklare en åpenbar misforståelse, men det går jo an å gjøre det innenfor vanlig taletid.

Misforståelsen går på det Ane Sofie Tømmerås sa, at jeg trodde dette dreide seg om gründernes lån til næringsvirksomhet. Det har jeg selvfølgelig aldri trodd! Men også en gründer, et menneske med drive, har både boliglån og billån og en rekke tradisjonelle forbrukerlån. Det er nettopp banken og finansinstitusjonens tillit til dette menneskets evne til å skaffe seg inntekt – den lønnsinntekten som vi andre har i lønnede ansettelsesforhold – som avgjør om vedkommende får lån eller ikke.

Men selvfølgelig, det dreier seg om forbrukerlån. Poenget blir likevel det samme.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 643)

S a k n r . 3

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v. (Innst. O. nr. 77 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 26 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Finn Kristian Marthinsen (KrF) (ordfører for saken): Det er en så godt som enstemmig komite som i dag anbefaler Stortinget å vedta en rekke endringer i kon-

kurs- og pantelovgivningen. Som saksordfører for denne innstillingen vil jeg gjerne understreke det gledelige i disse endringene fordi de vil gjøre tilværelsen enklere for en rekke mennesker. Det er et mål for Regjeringen og regjeringspartiene å skape «et enklere Norge», og det synes jeg denne saken illustrerer på en god måte.

Regjeringens mål med denne proposisjonen har vært å forenkle og effektivisere gjeldsforhandlingsprosedyrene og bobehandlingsrutinene. I dette ligger det bl.a. å tilføre bobehandlingen og de uprioriterte kreditorene økte midler, og å finne tiltak for å motvirke konkursryttere og økonomisk kriminalitet.

Konkurs- og pantelovgivningen har stor betydning for næringslivet. Det er derfor viktig at de reglene samfunnet stiller opp, er tjenlige for bedriftene. Det er viktig med regler og lover som ikke legger unødige hindringer i veien for bedriftene og virksomhetene, men som i stedet legger til rette for og skaper grobunn for nyskaping og vekst. Men vi kan ikke bare stimulere til nyskaping og vekst, vi må også ha regler som hindrer at bedrifter holder virksomheten gående lenge etter at det er klart at virksomheten *ikke* har livets rett. Vi kan heller ikke se bort fra all den kriminalitet som avdekkes gjennom konkursbehandling. Det gjelder å finne det rette skjæringspunktet mellom de kryssende hensynene. Det er et komplisert rettsområde vi i dag behandler, men jeg vil likevel våge den påstand at vi, gjennom Regjeringens proposisjon og behandlingen i justiskomiteen, har balansert de forskjellige hensynene på en god måte.

I 1984 ble det foretatt en lovreform av gjeldsforhandlingsinstituttet. Imidlertid har ikke ordningen blitt brukt så mye som man hadde forventet. Det antas at årsakene til dette er at reglene er omstendelige, slik at forhandlingene blir både tidkrevende og dyre. Derfor er det positivt at Regjeringen har foreslått tiltak som vil gjøre ordningen enklere å benytte.

Komiteens flertall, alle unntatt Fremskrittspartiet, mener det er riktig at det fortsatt bør være et vilkår for å åpne gjeldsforhandlinger, at skyldneren er illikvid, dvs. at han/hun ikke kan betjene sin gjeld – eller sine forpliktelser – etter hvert som de forfaller.

En regel tilsvarende det Falkanger-utvalget foreslo, nemlig at vilkår for å åpne gjeldsforhandlinger skal være at skyldneren er insuffisient, dvs. at han har større gjeld enn verdien av eiendeler, vil ramme næringsdrivende unødige hardt. Spesielt i nystartede virksomheter er det vanlig at eiendelene utgjør en mindre andel enn gjelden, uten at det nødvendigvis betyr at selskapet ikke har livets rett.

En samlet komite støtter departementets syn om at det bare er skyldneren selv som skal ha adgang til å begjære gjeldsforhandlinger. Det er lite sannsynlig at en gjeldsforhandling vil føre fram der skyldneren selv ikke er innstilt på det, og derfor bør det være han selv som tar initiativ til slike gjeldsforhandlinger.

En enstemmig komite har også støttet departementet og utvalget i at gjeldsnemndas samtykke skal være nødvendig å innhente dersom noen av skyldnerens eiendeler skal selges. Hittil har det bare vært aktuelt for boets faste eiendommer, bruksretter og driftstilbehør. Skyldneren får

imidlertid en større adgang til å selge pantsatt driftstilbehør og varelager og eiendeler beheftet med salgspant. Det er gjeldsnemnda som skal ta denne beslutningen, og skifteretten kan forby salget dersom panthavers utsikter til dekning blir vesentlig forringet. Komiteen har støttet dette forslaget, selv om det medfører en noe svekket posisjon for panthaverne. Komiteen har imidlertid lagt avgjørende vekt på at gjeldsforhandlingsinstituttet skal være anvendelig og praktisk, og at regelen tjener skyldnerens, gjeldsnemndas og de øvrige kreditorenes interesser. Som tidligere nevnt, var noe av formålet med de foreslåtte lovendringene å styrke de uprioriterte kreditorenes posisjon, og komiteen finner det altså på denne bakgrunn rimelig at panthaver må akseptere en viss svekkelse av sin posisjon.

Videre vil forslaget om at panteheftelser som ligger utenfor pantets verdi, skal falle bort ved tvangsakkord, også medføre en forbedring fordi denne regelen kan sikre et bedre økonomisk grunnlag for videre drift av skyldnerens virksomhet. Det kan igjen resultere i flere vellykkede gjeldsforhandlinger.

Komiteen er opptatt av at prosessene ikke skal ta for lang tid, og er derfor fornøyd med departementets forslag om at gjeldsforhandlinger bør være avsluttet i løpet av seks måneder.

Økningen i konkurser var sterk på 1980-tallet og i første del av 1990-tallet. Ofte er det heller ikke midler i boet til selve bobehandlingen, og slett ingen midler til kreditorene. En viktig årsak til den store økningen i antall innstillingsboer er den vide pantsettelsesadgangen som panteloven av 1980 åpnet for. Mange av boene er små, og det er derfor viktig å ha hensiktsmessige regler for disse, samtidig som reglene også må passe for større og tyngre boer. Komiteen har sluttet seg til departementets forslag om forenkling av bobehandlingsrutiner. Disse forenklingforslagene vil kunne frigjøre ressurser i boet og dermed bidra til en grundigere bobehandling. Forenklingforslagene går i grove trekk ut på å overlate mer myndighet og flere oppgaver til bostyreren på bekostning av mer tungroddede boorganer, som kreditorutvalg og skiftesamling. Skifteretten blir også avlastet for visse oppgaver. Dagens unntaksregel i konkursloven § 141 om forenklet bobehandling oppheves, og blir i stedet hovedregelen for hvordan saksbehandlingen skal foregå. Komiteen er fornøyd med de endringer som departementet foreslår, og viser til at det i stor grad er en lovtilpasning av den praksis som allerede føres.

Komiteen har videre støttet departementet i at revisor og regnskapsfører skal ha plikt til å utlevere skyldnerens regnskap og regnskapsmateriale. Imidlertid kan revisor og regnskapsfører holde tilbake egenprodusert materiale dersom de ikke har fått oppgjør eller det ikke er stilt sikkerhet for oppgjøret. Som hovedregel skal det oppnevnes borevisor, men det skal ikke være en obligatorisk ordning. Dersom en borevisor ikke blir oppnevnt, skal skifteretten oppnevne en person særskilt til å revidere boets regnskaper. Komiteen vil understreke at det er viktig at alle boer gjennomgås og kontrolleres.

Komiteen har gitt støtte til departementets forslag om at panteretten også omfatter utgifter til bevaring og tilsyn

av pantet. Komiteen har også støttet departementets forslag om at det fortsatt skal være adgang til å abandonere, dvs. at boet opphever konkursbeslaget i eiendelene, og skyldneren får tilbake sin fysiske og juridiske rådighet over eiendelene.

Et viktig og gledelig punkt er departementets forslag om å innføre en generell bestemmelse om meldeplikt for bostyrer dersom virksomheten antas å kunne medføre forurensninger som ikke er lovlig uten tillatelse etter forurensningsloven. Selv om det sannsynligvis ikke gjelder et stort antall boer, er regelen prinsipielt sett viktig. Komiteen har bedt departementet følge nøye med på utviklingen på dette området.

Når det gjelder økonomisk kriminalitet, har komiteen merket seg departementets opplysninger om at det i så mange som to av tre konkursboer foreligger mistanke om konkurstriminalitet. Det er spesielt to tiltak som er viktige for å bekjempe konkurstriminalitet. Det er for det første at det finnes nok midler til å drive bobehandling, og for det andre at påtalemyndigheten har tilstrekkelige ressurser til å følge opp konkurssakene raskt.

Komiteen mener det er positivt at det nå innføres en egen bestemmelse om informasjonsplikt for bostyrer og borevisor. Denne skal gi informasjon om mulige straffbare forhold til påtalemyndigheten så tidlig som mulig. Samtidig utvides den offentlige garantiordningen til å omfatte også forfølgelse av sivilrettslige krav mot personer bak en konkurs. En oppfyllelse av de sivilrettslige kravene kan være vel så effektivt som å forfølge forhold ut fra det strafferettslige ansvar.

Det er positivt at arbeidsavtalens stilling ved konkurs nå blir lovregulert. Komiteens flertall mener det er rimelig at skjæringstidspunktet for når oppsigelsesfristen skal begynne å løpe, må være det tidspunkt oppsigelsen finner sted, og ikke tidspunktet for konkursåpningen.

Når det gjelder driftstilbehørspantet, kom det fram i høringene at dagens ordning ikke fungerer godt. Pr. i dag skal driftstilbehør tinglyses sammen med fast eiendom for å få rettsvern. Komiteen har blitt gjort oppmerksom på at det brukes mye tid og store ressurser for å sikre at man har tatt pant i alle de eiendommer som virksomheten kan sies å være knyttet til. Blir en eiendom uteglemt, kan det i verste fall medføre at pantet ikke lenger har rettsvern. Da dagens pantelov ble behandlet, foreslo Justisdepartementet at driftstilbehørspant skulle tinglyses i Løsøreregisteret, uavhengig av fast eiendom. Justiskomiteen gikk den gang imot forslaget. Dagens justiskomite er derimot overbevist om at den nåværende rettstilstanden ikke er tilfredsstillende. Det har vært litt forskjellige oppfatninger om hvor sterkt man skulle formulere merknadene på dette punktet, så her har komiteen delt seg. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har bedt departementet ha området til observasjon og eventuelt komme tilbake til Stortinget med forslag til lovendringer. Vi har tillit til at departementet vil se grundig på saken og gjøre sitt for å rette på de uheldige utslagene av dagens lovgivning.

Det andre store spørsmålet er forslaget om å innføre legalpant på 5 pst. Forslaget innebærer at 5 pst. av pantsatte gjenstanders verdi skal forbeholdes boet. Dette skal

medvirke til at boet får midler til å drive bobehandling for. Legalpantet fører også til at det blir mer å utbetale i dividende. Det innebærer at også de uprioriterte kreditorerne kan få noe igjen. Forslaget om å innføre legalpantet har skapt sterke reaksjoner i deler av næringslivet. Blant annet har det vært reist spørsmål om 5 pst.-grensen bør gjelde uansett hvor stort beløp det utgjør. Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har lagt stor vekt på at ordningen bør medføre at det er næringslivet som bærer denne typen utgifter. Det er også de som får gevinsten dersom virksomheten går godt. Å heve rekvirentgebyret betyr i praksis bare å øke det offentlige utgifter, da det hovedsakelig er skifteretten, dvs. det offentlige, som begjærer konkurs. Vi mener det er galt å påføre det offentlige ytterligere utgifter. Kristelig Folkeparti mener dessuten det er gode grunner for å sørge for at de uprioriterte kreditorerne også får en viss del av boets verdier.

Hvis vi ikke klarer å få til en ordning som gir boene større ressurser, betyr det i praksis at vi ikke har kommet så langt som vi kunne ønske i kampen mot konkurstriminalitet og økonomiske forbrytelser, og det synes Kristelig Folkeparti er trist.

Ane Sofie Tømmerås (A): Konkursinstituttet og alle reglene rundt det er helt nødvendig for at vi skal kunne ha et levedyktig næringsliv. Styling på byrdefordelingen mellom partene som bidrar økonomisk og høster økonomisk i næringslivet, er helt nødvendig.

Vi vet at både strukturen, forholdene og de økonomiske rammevilkårene i næringslivet stadig endrer seg. Vi vet at konkursloven nådde konfirmasjonsalderen denne våren, og pantelovgivningen ble myndig for et par år siden. Derfor var det på tide med en full gjennomgang og en etterkontroll av lovene. Det syns jeg har blitt gjort veldig grundig i NOU-en til Falkanger-utvalget. Den viser veldig tydelig at det er behov for en opprydding og en forenkling av reglene i dette systemet. Mange av reglene er i dag slik at det blir unødvendig arbeidskrevende, og de gode løsningene blir ikke anvendt fordi de er tungvinte å praktisere.

Dessuten ser vi også at mange venter altfor lenge med å begjære oppbud når det går dårlig med butikken. Vi har en altfor omfattende pantsetting. Ofte er samtlige verdier i boet pantsatt. Det betyr at det blir forsvinnende lite og kanskje ingenting igjen til kreditorerne, som ikke har pantsikring for sine krav. Ikke minst blir det lite eller ingenting igjen til boet. Dermed svekkes altså bobehandlingen.

Det er ganske oppsiktsvekkende at i tre av fire konkurser blir bobehandlingen innstilt før de er ferdig med jobben fordi det ikke er nok penger igjen i boet. Det illustrerer klart at lovverket faktisk ikke fungerer som det burde. Og det er ekstra betenkelig når vi vet at i forbindelse med de konkursboene hvor man får en forsvarlig bobehandling, avdekkes det også mye kriminalitet.

Jeg syns proposisjonen har lyktes godt med den ene hovedutfordringen, nemlig det å få til en forenkling av reglene. På flere felt får vi enklere og smidigere regler når det gjelder bobehandlingen, og vi får smidigere regler som gjør gjeldsforhandlinger enklere. Og får vi flere

frivillige avtaler, kan det også hende at vi unngår flere konkurser.

Det er også en del gode tiltak for å nå den andre hovedmålsettingen, nemlig å få mer midler i boet, slik at kreditorer uten pantsikkerhet også kan få dekket noe av sitt krav, og at vi får en skikkelig bobehandling. Men her er det flere skritt som må gås. Det har vist seg veldig vanskelig å finne tiltak som sikrer nok midler i boet, og her er ikke denne proposisjonen kommet i mål. Det viser seg vanskelig f.eks. å begrense pantsettelsesadgangen, fordi det igjen slår negativt ut på den andre siden, for å få kreditt til å kunne drive virksomhet. Ulike løsninger er lansert, men de har også sine betenkelige sider.

Arbeiderpartiet går derfor ikke inn for den foreslåtte legalpanten på 5 pst. nå. Men vi kan heller ikke gå inn for Høyres og Fremskrittspartiets forslag om å øke rekvisitansvaret. Det er den summen som den som begjærer oppbud, må stille som sikkerhet for at bobehandling skal kunne drives. Det er i det alt vesentlige det offentlige som begjærer oppbud på grunn av manglende skatte- og momsinnbetalinger, og vi er betenkt over om det er riktig at det er det offentlige som nå skal belastes med å sørge for at det skal være midler i boet, når vi vet at det i stor grad er private som høster økonomiske fordeler av en virksomhet når den går bra. Da burde vel også de være med og bære byrden den dagen bobehandling finner sted.

Andre løsninger er også lansert, både i NOU-en og i proposisjonen, og ikke minst ved innspill som vi har fått under behandlingen av dette, som forsikringsordninger mot konkurs, å avsette et visst beløp på en sperret konto, at hovedpersoner skal være objektivt ansvarlige for inntil et eller annet maksimumsbeløp – hovedpersoner kan være daglig leder, styreleder eller styremedlemmer – og ulike modeller for legalpanteordning, som kanskje ikke er den modellen som er foreslått her. Det kan også tenkes andre modeller av legalpantordningen. Dette er ikke skikkelig vurdert og drøftet i proposisjonen. Det kan også tenkes løsninger som ikke er lansert, men som kan ligge der når man jobber med det. Derfor ber vi Regjeringen komme tilbake med grundigere utredninger, hvor en også ser på konsekvenser av de ulike forslagene, en grundig utredning av hvordan vi kan sikre større verdier i boet den dagen det kommer til konkurs og bobehandling.

Et annet punkt som vi i Arbeiderpartiet er opptatt av, er arbeidstakerne når det kommer til konkurs. Vi mener at det bør være et mål at arbeidstakerne blir minst mulig skadelidende som følge av konkursen. Nå er det jo slik at boet innen tre uker må bestemme om man ønsker å fortsette driften og gå inn i arbeidsavtalen. Gjør man det, mener vi at det må være et mål at arbeidstakerne ikke kommer dårligere ut enn de ville ha gjort ved annen type overdragelse av virksomheten. Vi kan vise til LOs høringsuttalelse, der de foreslår at boet bør gå inn i tariffavtalen også, når det først går inn i arbeidsavtalen. Ofte er det slik at deler av tariffavtalen er tatt inn i de personlige arbeidsavtalene, og det kan derfor være like greit å gå inn i hele tariffavtalen.

En annen måte en kan gjøre det på, er at det ganske nye kapittel XII A i arbeidsmiljøloven, som dreier seg

om regler ved overdragelse, også kan gjøres gjeldende når det dreier seg om overdragelse i forbindelse med en konkurs. Jeg håper at Regjeringen følger utviklingen på dette området, hvordan arbeidstakersituasjonen er og blir ved ulike konkurser, ser på disse problemstillingene, og at den eventuelt kan komme tilbake til saken senere.

Pant i driftstilbehør er det viktig å ha adgang til, som også saksordføreren redegjorde for. Selv om vi har problemer med at mye, og noen ganger alt av verdier, blir pantsatt, er driftstilbehørspannt nødvendig for mange bedrifter. Nå viser det seg altså at dagens ordning reiser mange praktiske problemer, fordi en da må pantsette det sammen med fast eiendom. En ting er at det blir tungvint, som saksordføreren viste til, men kanskje enda viktigere er det at det er lite egnet i dagens struktur i næringslivet, for nå er det jo ikke lenger slik at en setter opp én bygning på én tomt, og det er bedriften. Det er ofte slik at en for det første har bedriften spredd både i inn- og utland. Dessuten har teknologien gjort at vi bringer varer og tjenester mange steder og har bedrifter, røtter, mange steder uten at det betyr at man har en fast eiendom der driften foregår. Derfor er Arbeiderpartiet med på forslaget om at når det gjelder driftstilbehørspannt, bør det få rettsvern ved registrering i Løsøreregisteret.

Til slutt vil jeg bare si litt om økonomisk kriminalitet i forbindelse med konkurs. Vi er veldig glad for at den offentlige garantiordningen nå også vil gjelde når man ønsker å forfølge de sivilrettslige kravene. Det er et veldig bra forslag. For det er jo slik at et sivilrettslig krav overfor en som har gått konkurs, vil svi like mye som et strafferettslig krav, ja noen ganger kanskje mer, og det vil også føre til at vi kan gi rett til dem som har krav mot den som har gått konkurs.

Ellers vil jeg vise til at Økokrim har kommet med forslag til ytterligere tiltak og justeringer, og jeg imøteser virkelig en oppfølging av dette fra Regjeringens side.

Det er ingen tvil om at vi trenger enda sterkere innsats på dette området. Det som er foreslått, er bra, men det er dessverre ikke nok. Det er veldig mye kriminalitet i forbindelse med konkurser, og det at bobehandlingene i så stor grad blir innstilt, gjør at det er veldig mye vi ikke vet noe om. Så her trengs det mer. Jeg regner derfor med at det ikke er siste gang lovene på dette området får noen runder i Odelstinget.

Presidenten: Skal representanten ta opp noe forslag?

Ane Sofie Tømmerås (A): Beklager!

Presidenten: Nå vil presidenten følge litt strengt med her. Det er nemlig flere forslag som er glemt. Det er et forslag fra Arbeiderpartiet her.

Ane Sofie Tømmerås (A): Da vil jeg selvfølgelig benytte anledningen til å ta opp forslaget i innstillingen fra Arbeiderpartiet.

Presidenten: Representanten Tømmerås har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Utenom talerlisten vil presidenten gi ordet til Finn Kristian Marthinsen, som også har noe å meddele.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Jeg takker for muligheten til å få lov til å rette opp en forglemmelse.

På vegne av Senterpartiet og Kristelig Folkeparti vil jeg ta opp forslagene 3 og 4 som er inntatt i innstillingen.

Presidenten: Representanten Marthinsen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jørn L. Stang (Frp): Fremskrittspartiet vil påpeke at enkelte av forslagene som fremmes, vil ramme kapitalintensive virksomheter hardt, uten at det vil bedre situasjonen for flertallet av de «tomme» konkursboene, som er beskrevet i loven.

Vi mener det er viktig å utforme en konkurs- og pantelovgivning slik at den ikke i unødig grad hemmer eller fordyrer kapitaltilgangen til bedriftene, enten bedriftene er små, mellomstore eller store. Fremskrittspartiet ønsker at loven åpner adgang til gjeldsforhandling ved insuffisiens og ikke bare ved illikviditet, slik også Konkurslovutvalget har foreslått. Vi er opptatt av å forhindre at lovverket bringer virksomheter til opphør på et for tidlig tidspunkt. Et for strengt lovverk vil lett kunne føre til at nyetableringer blir avsluttet før de får bevist at de har livets rett. Ved å åpne adgang til gjeldsforhandling ved insuffisiens vil man kunne bedre mulighetene for en refinansiering før situasjonen blir så kritisk at opphør av virksomheten blir vanskelig å unngå.

Fremskrittspartiet mener at det i risikofaser er viktig at bedriftene holder sine kreditorer orientert om situasjonen. Hvis et behov for gjeldsordning skulle oppstå, vil det bli enklere å overbevise kreditorene om at gjeldsordning som sikrer videre drift, også er til det beste for kreditorene. I tråd med dette vil vi foreslå følgende endring i konkursloven § 1:

«En skyldner som ikke kan oppfylle sine forpliktelser etter hvert som de forfaller, eller hvis eiendeler ikke er tilstrekkelig til å kunne gi full dekning for hans forpliktelser, kan begjære åpnet gjeldsforhandling etter reglene i loven for å forhandle med sine fordringshavere om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord.»

Som saksordføreren også var inne på, med henblikk på driftstilbehørspantet, er Kristelig Folkeparti og Senterpartiet alene om disse merknader. Det er et flertall som mener at dagens ordning vedrørende driftstilbehørspant ikke er tilfredsstillende. Kravet om at rettsvern for driftstilbehørspant skal knyttes til fast eiendom, medfører praktiske problemer og begrenser tilgangen på kapital til næringslivet. Kravene til pantsattelse av driftstilbehøret må vurderes ut fra de gode erfaringene man har hatt ved pant av tilsvarende karakter, som varelagerpant, motorvogn- og anleggspant, landbrukspant og fiskeredskapspant. Disse framstår som selvstendige pantsattelser av hele formuesmasser slik det er til enhver tid, og hvor rettsvern oppnås ved registrering i Løsøreregisteret. Denne pantsattelsesformen bør anses som tilfredsstillende både for panthaver og pantsetter og er i tråd med nærings-

livets ønsker. Vi vil påpeke at utviklingen i næringslivet går i retning av at det for stadig flere bedrifter ikke lenger foreligger noen funksjonell sammenheng der bedriftenes driftstilbehør består av varige kapitalgjenstander. I denne sammenheng kan nevnes virksomheter innenfor informasjonsteknologi, som er mer og mer utbredt.

Jeg vil gjerne også vise til at flere av høringsinstansene, bl.a. NHO og Bankforeningen, har kommet med innvendinger mot dagens pantsattelsesordning når det gjelder driftstilbehør, fordi tilknytningen til fast eiendom kompliserer ordningen unødvendig. De ønsker at pant i driftstilbehør kan oppnås med registrering i Løsøreregisteret og uten at pant kobles til fast eiendom. Det foreslås at det gjøres endringer i panteloven § 3-4, i tråd med synspunktene fra de nevnte høringsinstanser. En slik lovendring vil føre med seg en del lovtekniske problemstillinger knyttet til overgangsreglene, spesialhjemler i panteloven §§ 3-8 og 3-10 mv.

Fremskrittspartiet ønsker ikke innføring av legalpant på 5 pst. av alle pantsatte aktiva i et konkursbo. Dette vil medføre en fortrensel av andre panthavere, og tilgangen på kapital vil bli vesentlig mer kostbar for næringslivet, noe som særlig rammer konkursutsatt sektor. Vi er av den oppfatning at det i de mindre boene finnes minimalt med pantsatte formuesgoder.

Fremskrittspartiet mener det er nødvendig å være klar over at det offentlige som prioritert kreditor med en innføring av legalpant på 5 pst. vil kunne få tilført store beløp fra private panthavere. Det offentlige vil dermed lett stilles i en gunstigere posisjon enn andre panthavere. Virkningen av dette vil kunne bli at det offentlige får dekket sine fordringer i større grad enn tidligere på bekostning av andre panthavere. Det offentlige står ofte bak konkursbegjæringer, spesielt overfor små næringsdrivende og mindre bedrifter. Forslaget om et legalpant gir en svekket kapitaltilgang for næringslivet, og konsekvensen av en slik ordning har ikke vært vektlagt i stor nok grad. Departementet går også vesentlig lenger enn lovutvalget når det foreslås at legalpant alltid skal tilfalle boet og ikke være begrenset til bare å omfatte bobehandlingsutgiftene. Det foreslås heller ikke noe tak på pantets størrelse. I boene med pantsatte aktiva av stor verdi, som skip og boreplattformer, vil det kunne medføre at store beløp overføres fra panthaverne til det offentlige som prioritert kreditor. Skulle det innføres legalpant, måtte eventuelt legalpantets omfang begrenses til å gjelde nødvendige bobehandlingsutgifter det ellers ikke er dekning for i boet. Overskytende beløp etter avsluttet bobehandling må tilbakeføres til panthaverne.

Vi vil gjerne vise til at så langt vi kjenner til, er det ikke innført lignende ordninger i andre land. Dette betyr at aktører som opererer i et internasjonalt miljø og i konkurranseutsatt marked, må forholde seg til en høyere pris på kreditt enn sine konkurrenter. I forhold til skip registrert i NOR, vil regelen gjelde fullt ut. Det samme vil det i utgangspunktet være for skip registrert i NIS, men NIS-loven åpner for at det kan gjøres unntak for deler av norsk lovgivning, jf. NIS-loven § 3. Når det gjelder skip

registrert i utlandet, vil ikke 5 pst.-regelen gjelde. Derfor foreslår vi at man i stedet for å innføre en legalpantordning, øker rekvirentbeløpet, altså beløpet som stilles til sikkerhet for omkostninger ved bobehandlingen, fra kr 20 000 til f.eks. kr 30 000. Dette vil oppfylle ønsket om å styrke bostyret ved konkurs i alminnelige små og mellomstore bedrifter. Ved større bedrifter eller rederier er det normalt verdier i boet til konkursbehandling. Denne løsningen er også anbefalt av Konkursrådet. Det vil sikre bostyret det handlingsrommet som Falkanger-utvalget foreslo, samtidig som det hindrer uheldige konsekvenser for næringer med kapitalintensive virksomheter, slik som shipping og rederier, verkstedindustri og offshorvirksomheter. I tråd med dette vil vi gjerne foreslå følgende:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere beløpet på forskuddsbetaling som stilles til sikkerhet for omkostninger ved bobehandling (rekvirentansvaret).»

Jeg tar opp de forslag som jeg har referert.

Presidenten: Representanten Stang har tatt opp de forslag han refererte.

Kristin Krohn Devold (H): Det har vært enighet om mye i den nye konkurs- og panteloven, men det er særlig to temaer som har vakt til dels hissig debatt ute i næringslivet. Jeg skal først og fremst knytte mine kommentarer til disse to temaene.

Det ene gjelder driftstilbehørspantet. I dag er det svært komplisert å bruke gjeldende ordning, og i komiteen ble vi presentert et eksempel fra NHO knyttet til Ulstein Holding ASA. Denne bedriften hadde 79 ulike eieomsangivelser og en rekke tinglyste leieavtaler. For å få pantsatt dette driftstilbehøret måtte hver enkelt av eiendomsmassene gis en egen takst og de tinglyste leieavtalene måtte være overførbare. Det gjorde at den lokale banken som Ulstein brukte i Møre og Romsdal, brukte 2-3 måneder på å muliggjøre en pantsetting av driftstilbehøret i et stort, norsk selskap – 2-3 måneder! Det er ikke rart at banken og bedriftene møtte hånd i hånd i justiskomiteen og bad tynt om at vi her laget en ordning som kunne muliggjøre at dette arbeidet i stedet kunne ta 2-3 timer ved en registrering i Løsøreregisteret. Det er så åpenbart fornuftig å gå inn for denne ordningen uavhengig av forhistorien både i komiteen og andre steder, at vi nå ser fram til at Regjeringen kommer med konkrete oppfølgingsforslag i tråd med innstillingen fra flertallet i justiskomiteen – bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet.

Det andre temaet som har vært fremme, går på legalpantordningen, dvs. å innføre et legalpant på 5 pst. av alle pantsatte aktiva i et konkursbo. Her har det vært massive reaksjoner fra så vel de aller minste bedriftene, gjerne representert ved HSH, til store kapitalintensive industribedrifter, og rederinæringen, som også er både stor og kapitalintensiv. De fleste har reagert meget sterkt på at kapitaltilgangen til næringslivet på denne måten blir mye dyrere. HSH pekte på at dette ville ramme en rekke alminnelige små bedrifter, og at det faktisk kan gå så

langt som at enkelte småbedrifter må innstille virksomheten sin som en følge av denne fordyringen av kapitalen. En entydig anbefaling fra HSH var at man i stedet så på rekvirentansvaret. Det er også i tråd med signalene vi fikk fra NHO i høringen, og det er det som gjør at Fremskrittspartiet og Høyre foreslår det helt konkret.

Denne legalpantordningen på 5 pst. vil, som jeg sa, fordyre kapitalen både til de små bedriftene og til de store bedriftene, som rederier og industribedrifter. Fra Rederiforbundet fikk vi et eksempel som illustrerer dette ganske godt. En anskaffelse av en ny stortanker koster 539 mill. kr. Å binde opp 5 pst. av disse midlene utgjør 27. mill. kr, som da må finansieres på en dyrere måte gjennom usikret kreditt. Dette handler om beløp som er så store at det vil dramatisk forverre norsk shippingnærings konkurranseevne og også store norske bedrifters konkurranseevne i forhold til utlandet. Når Stortinget i tillegg har opprettet et NIS-register, både fordi vi gjerne vil at flåten fortsatt skal være norsk, og fordi vi vil styrke norsk rederinæring, er det ikke logisk å komme med en 5 pst.-ordning som virker i motsatt retning, og som attpåtil gjør NIS til et mye mindre attraktivt skipsregister enn de utenlandske som vi konkurrerer med. Jeg er derfor særdeles fornøyd med at komiteflertallet, Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Høyre, avviser den 5 pst.-ordningen. Det hadde vært ønskelig om man også kunne vært med på den alternative måten som Høyre og Fremskrittspartiet vil løse det samme problemet på, men jeg har forståelse for at Arbeiderpartiet i første omgang ønsker å utrede de ulike alternativene før de tar stilling.

Så vil jeg få knytte noen kommentarer til et tredje tema. Det går på Fremskrittspartiets standpunkt om å la insuffisiens gi selvstendig rett til å kunne gå inn og reforhandle gjeld. Jeg vil minne om at det å ha større gjeld enn egenkapital er noe de fleste bedrifter har i en startfase. Det er naturlig i en startfase. Jeg vil trekke en parallell til hvordan det er å være nyutdannet student, med høyt studielån og med boliglån. Man har altså stor gjeld og ingen egenkapital. Men det er nettopp i tillit til at man i løpet av årene vil klare å betale ned gjelden og ende opp med en positiv aktivabeholdning, og til slutt faktisk komme så langt at man vil få formuesskatt. Det er den utviklingen vi alle går igjennom, og langt på vei er det slik med bedriftene også.

Hvis det – ganske enkelt fordi man har større gjeld enn egenkapital – åpnes for at man skal kunne be om reforhandlinger eller, enda verre, kunne slås konkurs på et for tidlig tidspunkt, vil det verken være et gode for bedriftene eller et gode for dem som har gitt dem lån. Jeg er derfor glad for at det bare er Fremskrittspartiet som har gått inn for denne ordningen, og at resten av komiteen avviser den.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er med tilfredshet jeg nå kan konstatere at et langvarig arbeid med endringer i konkurs- og pantelovgivningen foreligger til behandling i Odelstinget. Det er også et omfattende lovforslag som representantene i dag skal ta stilling til. Arbeidet med revisjonen av konkurslovgivningen startet som

en etterkontroll av konkursloven og dekningsloven, med opprettelsen av Falkanger-utvalget i 1990. Utvalget ble spesielt bedt om å utrede endringer for å tilføre boet mer kapital. Dette førte til at utvalget spesielt tok opp spørsmålet om innstillingsbo, og hvordan konkursbo kan tilføres midler for å styrke bobehandlingen. Utvalget kom med en rekke forslag. Departementet valgte etter en nøye avveining av hensynet til en betryggende bobehandling og panthavernes rettsstilling under konkurs å gå videre med bare enkelte av de mest vidtrekkende forslag fra utvalget.

Jeg mener at den avveiningen som ble foretatt i Ot.prp. nr. 26 for 1998-99, var en riktig vurdering av disse forholdene. Jeg må likevel konstatere at justiskomiteens flertall går imot de viktigste av disse forslagene, nemlig forslaget om å innføre en regel om 5 pst. legalpant til boet.

Komiteinnstillingen gir likevel i all hovedsak enstemmig støtte til de fleste av proposisjonens forslag. Dette gjelder for forslagene knyttet til forenkling av gjeldsforhandlingen og konkursbehandlingen, endringene i dekningsloven og de fleste av endringene i panteloven. Jeg er glad for det og skal i det følgende bare knytte kommentarer til de forslagene der det har oppstått dissens.

Flertallet av justiskomiteens medlemmer går imot forslaget om å innføre en ordning med legalpant for å sikre midler til bobehandlingen. Arbeiderpartiets representanter fremmer forslag der Regjeringen bes om å utrede ulike måter for å sikre at det er nok verdier til å drive forsvarlig bobehandling, mens Høyre og Fremskrittspartiet vil be Regjeringen vurdere økning i rekvirentansvaret.

Slik forholdet er i dag, opplever de fleste bobestyrere at boet konstant er i en meget vanskelig økonomisk situasjon. Det kreves derfor at boene tilføres midler. Både Falkanger-utvalget og proposisjonen behandler de ulike alternativene for å skaffe boet mer midler og har vurdert situasjonen slik at en ordning med legalpant vil være den beste løsningen for å gi boet mer penger å arbeide for. Det skal også bemerkes at dette forslaget fikk bred tilslutning i høringsrunden. Flere av de ordninger som er gjennomgått i proposisjonen, krever også at boet har en viss mengde midler til rådighet. Situasjonen i de fleste bo er at det ikke er midler å arbeide for overhodet. Derfor er det nødvendig med drastiske virkemidler for å skaffe boene kapital.

Jeg er av den oppfatning at en ordning med legalpant ville være den beste måten for å sikre en bedre bobehandling. For det første ville en bestemmelse om 5 pst. legalpant være praktisk og retts teknisk enkel å følge. Den ville gi en god forutberegnelighet for panthaverne.

Dersom forslaget om legalpant nå ikke får gjennomslag, vil det under enhver omstendighet være nødvendig å gjennomgå disse forholdene på nytt for å foreta ytterligere vurderinger av spørsmålet om å tilføre boet midler. Jeg vil vise til at de alternativene som Arbeiderpartiets representanter påpeker når det gjelder opprettelse av forsikringsordning, spørsmål om objektivt ansvar for styremedlemmer og daglig leder og økning av rekvirentansvaret, er omtalt i proposisjonen. Arbeidet med utredning av disse spørsmålene vil imidlertid kunne ta noe tid. Bobe-

handlingen vil derfor fortsatt måtte oppleve krevende forhold i tiden framover.

I tilknytning til forslaget som gjelder rekvirentansvaret, har jeg merket meg at Høyre og Fremskrittspartiets representanter foreslår å øke beløpet for forskuddsbetalingen som stilles til sikkerhet for bobehandlingen. En økning av rekvirentansvaret vil bety økte utgifter for offentlige konkursrekviere. Når det tillegges at det offentlige er konkursrekvirent i det store flertallet av de konkurser som åpnes, vil forslaget medføre en ikke ubetydelig økning i offentlige utgifter. Dessuten vil en økning av rekvirentansvaret kunne bety at enda færre private enn i dag vil begjære konkurs. Jeg mener at partene som er knyttet til næringsvirksomheten, i størst mulig grad bør være de som bærer omkostningene i forbindelse med konkurs. Dette vil i hovedsak si aktørene i næringslivet og ikke det offentlige.

Når det gjelder spørsmål om endring av reglene for pantsettelse av driftstilbehør, har jeg merket meg at komiteens flertall går inn for at Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om endringer i panteloven, slik at rettsvern oppnås ved registrering i Løsøreregisteret, i stedet for som i gjeldende rett i grunnboken. Dette vil jeg selvfølgelig følge opp.

Proposisjonen peker på forhold som gjør at pantsettelse av driftstilbehør bør skje i tilknytning til den faste eiendom. Dette gjelder bl.a. hensynet til at driftstilbehør ofte danner en naturlig og funksjonell enhet med den faste eiendommen, og at gjeldende rett har enklere bestemmelser for rettsvern ved eierskifte. Jeg vil i utgangspunktet slutte meg til disse betenkelighetene i forhold til endring av rettsvernsreglene for pant i driftstilbehør.

I og med at forslagene fra Falkanger-utvalget om begrensninger i factoringpant og pant i varelager ikke ble videreført, vil en endring i rettsvernsreglene for driftstilbehør faktisk føre til utvidelse av pantsettelsesadgangen. Dette trekker i motsatt retning av det som må betraktes som hovedsiktemålet med lovforslagene, nemlig å tilføre boet midler til konkursbehandlingen. Men jeg er selvfølgelig svært glad for at forenklingsforslagene som er fremmet, blir gitt tilslutning, og jeg vil selvfølgelig arbeide videre med den åpning som ligger i Arbeiderpartiets forslag, som jeg også har forstått at regjeringspartiene subsidiært vurderer å støtte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3. (Votering, se side 659)

S a k n r . 4

Innstilling fra justiskomiteen om lov om Schengen informasjonssystem (SIS) og lov om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover som følge av Schengensamarbeidet (Innst. O. nr. 89 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 56 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Petter Rasmussen (A) (ordfører for saken): Som en følge av Stortingets samtykke til ratifikasjon av samarbeidsavtalen mellom Norge, Island og Schengen-landene behandler vi i dag endringer i utlendingsloven, utleveringsloven, politiloven og straffeloven. Dessuten behandler vi en helt ny lov om Schengen informasjonssystem, den såkalte SIS-loven. Debatten i dag er således ingen debatt for eller imot Schengensamarbeidet. Det hele dreier seg nå om å bringe norsk lovverk i overensstemmelse med Schengen-regelverket.

Da vi den 26. april i år behandlet selve avtalen, berømmet jeg Regjeringen for at avtalens absolutte oppsigelsesadgang gjør den bedre enn den opprinnelige avtalen av desember 1996. Denne gang vil jeg også berømme Regjeringen for et meget godt og grundig arbeid, slik at avtalen kan settes ut i livet i tråd med Stortingets forutsetninger.

Alle vet hvilke holdninger de tre regjeringspartiene i utgangspunktet hadde til Schengensamarbeidet, og at Regjeringen skulle fremforhandle en avtale med EU etter at Schengen ble en del av EU.

Kristelig Folkeparti gjør i en komitemerknad rede for sitt opprinnelige syn, men sier videre at på grunnlag av Regjeringens fremlagte forslag til ratifikasjon og Stortingets behandling av Innst. S. nr. 147 for 1998-99 slutter Kristelig Folkepartis medlemmer i komiteen seg til det planlagte lovforslaget – en ryddig og grei opptreden!

Ut fra ratifikasjonsbehandlingen har jeg også grunn til å tro at det samme vil gjøre seg gjeldende for Venstre.

Verre er det med Senterpartiet. Under ratifikasjonsdebatten og utenrikskomiteens innstilling til denne, fikk vi demonstrert partiets behov for å spille en opposisjonsrolle samtidig som de er i posisjon. Dette inntrykket er ytterligere blitt forsterket under komitebehandlingen av denne odelstingsproposisjonen. Som nevnt innledningsvis dreier det seg nå om implementeringen av den allerede vedtatte avtalen i norsk lovverk. Partiet nøyer seg ikke bare med kritiske komitemerknader, men fremmer til og med forslag som går imot Regjeringens anbefaling. Under normale omstendigheter skulle det ikke være mulig å fortsette i en regjering med en slik opptreden. Den spesielle parlamentariske situasjonen gjør det likevel mulig. Faktisk har denne unormale situasjon blitt så normal at til og med pressen synes å overse denne i og for seg uholdbare situasjonen.

Ved Amsterdamtraktaten overføres visse deler av justissamarbeidet fra søyle III til søyle I i EU-samarbeidet. Dette gjelder bl.a. ytre og indre grensekontroll og asylpolitikken. Schengen-motstandere har hevdet at vi med dette gir fra oss nasjonal styring. Utenriksministerens svar til utenrikskomiteen om dette temaet er avklarende ved at han sier at prosedyrene og fremgangsmåten om Norge og Island skal bli bundet av en foreslått Schengen-regel, vil være den samme uansett hvilken søyle den enkelte bestemmelse kommer inn under i EU-systemet. Således blir dette også uten betydning i forhold til det lovverk vi nå tilpasser den inngåtte Schengen-avtalen til.

Når det gjelder lovendringene i utlendingsloven, går det klart fram at Norge fortsatt står fritt til å fastlegge norsk asyl- og flyktningspolitikk. Svarene statsrådene Vollebæk og Dørum har gitt til utenrikskomiteen viser at dette også er Regjeringens syn.

Endringen i utlendingsloven § 17 som innebærer at unntaket fra asylretten også skal omfatte flyktning som kan kreves mottatt av annet land som er tilknyttet Dublinkonvensjonen, følges som de andre unntaksreglene opp av § 17 annet ledd, som sier:

«Adgangen til å returnere flyktning til annen stat ... skal ikke benyttes dersom flyktningen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å gi flyktningen beskyttelse».

I Dublinkonvensjonen, som erstatter Schengenkonvensjonen når det gjelder ansvaret for behandling av asylsaker, heter det:

«Hver medlemsstat har ret til å behandle en asylansøking, som den får forelagt af en udlænding, selv om behandlingen af ansøgningen ikke påhviler den efter kriteriene i denne konvention, såfremt asylansøgeren samtykker heri.»

Etter mitt syn betyr dette at de enkelte Schengen-landene gis stor frihet til å ta asylsøknader under behandling, selv om utgangspunktet for Dublinkonvensjonen er at bare én stat skal være ansvarlig for å behandle en asylsøknad.

En meget stor fordel ved at man lar Dublinkonvensjonen bli gjeldende, er at problemet med «refugee in orbit», dvs. de tilfeller der ingen stater påtar seg ansvaret for asylsøkeren, vil bli sterkt redusert. For norske asylmyndigheter kan dette i dag i en del tilfeller være et meget stort problem.

Det er naturlig at prinsippet om fast utreisekontroll, som en følge av Schengenkonvensjonens artikkel 6, fastsettes i utlendingsloven.

Opphør av indre grensekontroll er selve grunnidéen i Schengensamarbeidet, og er det samme utgangspunkt som vi allerede har i den nordiske passunionen.

Jeg vil også, i likhet med det komiteens flertall sier i innstillingen, påpeke at uten en avtale mellom Norge og EU om Schengensamarbeidet, ville det vært nødvendig for våre naboland Sverige, Finland og Danmark å opprette en ytre Schengen-grense mot Norge.

Verd å legge merke til er Regjeringens presisering av at bortfall av kontroll på indre Schengen-grense gjelder både Schengen-borgere og tredjelandsborgere.

(Rasmussen)

I og med at Norge og EU er to selvstendige tollområder, er det også viktig å få slått fast at tollovgivningen gjelder ved passering av indre grenser.

Arbeiderpartiet er også meget tilfreds med at vi i loven nå slår fast at det er mulig gjennom forskriftshjemmel å gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll og om unntak i bestemmelsene om passering av indre Schengen-grense. Dette siste er nødvendig å gjøre i forhold til Schengenkonvensjonens artikkel 2 nr. 2, hvor det slås fast at når hensynet til offentlig orden eller statens sikkerhet krever det, kan en konvensjonspart etter samråd med de øvrige konvensjonsparter beslutte at det for et begrenset tidsrom og tilpasset situasjonen skal foretas nasjonale grensekontroller på de indre grensene.

I proposisjonen gis det gode eksempler på tilfeller hvor denne bestemmelsen er blitt brukt, bl.a. da Frankrike under fotball-VM innførte innreisekontroll på indre grense for å hindre at uønskede fotballpøbler reiste inn i landet.

Når det gjelder mulighet for bortvisning ved innreise, vil jeg kort nevne den presisering som nå foreslås i § 27 c. Denne er en følge av Schengenkonvensjonen, der det heter at en utlending kan bortvises dersom vedkommende ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet ved oppholdet. I forhold til en bestemt problemstilling som i disse dager spesielt gjør seg gjeldende for våre nordligste landsdeler, mener en samlet komité, i likhet med det uttalelsene fra Sør-Varanger politidistrikt uttrykker, nemlig at dette må kunne få praktisk betydning når det gjelder eventuell avvisning av turister som gir helt usannsynlige opplysninger om hensikten med sitt besøk eller opphold i Norge.

Så noen ord om forslaget fra Grenseovergangsutvalget når det gjelder den praktiske gjennomføringen av yttergrensekontrollen. Anbefalingen om 81 grenseovergangsteder med 310 anløpssteder virker meget tilfredsstillende. Målsettingen om at grensekontrolltiltakene ikke skal legge hindringer i veien for utøvelsen av næringsvirksomhet, ser ut til å være ivarettatt på en god måte. Ikke minst gjelder dette for kontrollen med tredjelands fiskefartøyer.

Det er meget fornuftig av Regjeringen å foreslå at opprettelsen og driften av Schengen informasjonssystem, SIS, reguleres i lovs form. SIS vil bli viktig i forbindelse med å kunne utføre en felles yttergrensekontroll og vil også være et viktig bidrag for et effektivt politisamarbeid i Schengen-området. Verd å merke seg er det at siden SIS ble operativt i mars 1995, har Schengen-landene fått mye større muligheter til å pågripe ettersøkte personer og til å tilbakeføre stjalne gjenstander.

Det er viktig å se på SIS som nok et viktig redskap i kampen mot den internasjonale organiserte kriminaliteten. Er det noe i dagens moderne samfunn som er grenseoverskridende så er det nettopp denne type kriminalitet, og da må vi også fra norsk side være med på å legge forholdene til rette for et internasjonalt grenseoverskridende samarbeidende politi. Som jeg uttrykte det i forrige Schengen-debatt:

«Det må ikke være slik at grensene skal være et større hinder for politiet enn for narkotikasyndikater, terrorister og andre kriminelle på tvers av landegrensene.»

Dette er det viktige utgangspunktet for alt internasjonalt politisamarbeid, nemlig bekjemping av kriminalitet til felles beste for innbyggerne i de enkelte land, det være seg gjennom Schengensamarbeidet, Europol eller Interpol.

Når det gjelder Europol er det interessant og gledelig å registrere at Senterpartiets representant i justiskomiteen i Bergens Tidende 3. juni sier et klart ja til Europol. Da blir den skepsis som legges for dagen av samme Tor Nymo i forbindelse med politiets mulighet i Schengen-landene til å foreta forfølgning og observasjon inn på et annet av Schengen-landenes område, ganske uforståelig. For Norges del vil det for øvrig i praksis dreie seg om tjenestemenn fra Sverige og Finland.

Tilbake til SIS-loven: Arbeiderpartiet er godt fornøyd med at det i § 10 i loven slås fast at opplysninger i SIS-registeret ikke skal kunne brukes til andre formål enn det de er registrert for.

Et annet viktig poeng er at de opplysninger som legges inn i det norske SIS, blir korrekte og i samsvar med norsk lov. Derfor er det nødvendig, som også departementet gjør, å påpeke nødvendigheten av en streng kvalitetskontroll for å unngå feil registreringer.

Jeg mener at det ved bruken av SIS legges stor vekt på personvernet, og jeg registrerer med tilfredshet at Regjeringen synes å vektlegge dette sterkt ved tilretteleggingen av vår tilknytning til SIS. At personvernens hensynet er presisert spesielt i lovens formålsbestemmelse, synes vi fra Arbeiderpartiets side er meget bra. Ellers er det verd å registrere at dette er på et av de punktene Senterpartiets representant i komiteen ikke har særlig tiltro til Regjeringens opplegg og forsikringer.

For øvrig er det også på sin plass å nevne at det lovfestes en klageadgang til Justisdepartementet over avgjørelsen som fattes i forbindelse med krav om innsyn, retting, sletting og erstatning. Datatilsynet er i denne forbindelse også blitt gitt en rolle som er betryggende, i forhold til både personvernet og rettssikkerheten. Datatilsynets generelle kontrollfunksjon i forhold til SIS er dessuten vel verd å merke seg.

Til slutt: Jeg er nå glad for at Stortinget i dag, gjennom de nødvendige lovendringene, følger opp samtykket til ratifikasjonen av samarbeidsavtalen mellom Norge, Island og Schengen-landene, slik at avtalen kan settes ut i livet i tråd med Stortingets egne forutsetninger.

Finn Kristian Marthinsen (KrF): Kristelig Folkepartis stortingsgruppe stemte imot at Norge skulle tilslutte seg Schengensamarbeidet.

Ot.prp. nr. 56 som sentrumsregjeringen har lagt fram, og som vi i dag debatterer, gjelder de endringer som Norge er forpliktet til å gjennomføre som følge av Stortingets flertallsbeslutning om norsk tilslutning.

Kristelig Folkeparti slutter seg til forslagene. Regjeringens lovendringsforslag innebærer en mest mulig hensiktsmessig gjennomføring av Schengen-regelverket i norsk lovgivning og praksis.

Kristelig Folkeparti har derfor valgt å ha en kort forklarende særmerknad under den generelle delen, og i resten av innstillingen er vi med på komiteens/flertallets merknad.

der. Derfor kan jeg også vise til den grundige gjennomgang som saksordfører nå hadde om innholdet i saken.

Kristelig Folkeparti er fornøyd med at det vedtas en egen lov for å regulere behandlingen av opplysninger innenfor Schengen informasjonssystem.

Den tar for seg bl.a.

- informasjonssikkerhet
- internkontroll
- vilkår for registrering
- hvilke opplysninger som kan registreres
- overføring av opplysninger
- hvem som har rett til tilgang til registret
- innsyn
- retting og sletting av opplysninger og
- Datatilsynets oppgaver

Alt dette er stikkord på viktige problemstillinger som Kristelig Folkeparti mener det er vesentlig å ha på plass når man går inn i denne form for internasjonalt samarbeid. Dette er godt ivaretatt i lovforslaget.

Det er også viktig – og betryggende – at § 10 i loven slår fast at opplysninger i SIS-registret ikke kan brukes til andre formål enn det de er registrert for.

Kristelig Folkeparti har ingen innvendinger mot de nødvendige endringer i utlendingsloven. Vi er også glade for at forslaget om en egen europeisk flyktningkonvensjon stilles i bero, og at spørsmålet eventuelt reises igjen når forholdene ligger til rette for det.

Tilknytning til Dublinkonvensjonen er et framtidig forhandlingsspørsmål, men vi ser at denne konvensjonen kan legges til grunn når det gjelder ansvaret for behandling av asylsøknader. Sammen med utlendingsloven § 17 vil vi kunne ivareta flyktningene på best mulig måte.

Videre ser vi den klare fordelene som ligger i Dublinkonvensjonen ved at problemet med «refugee in orbit», dvs. tilfeller der ingen stater påtar seg ansvaret, blir sterkt redusert.

Kristelig Folkeparti er enig med Regjeringen i at det er riktig å lage en ny og klar lovhjemmel i forhold til utenlandske polititjenestemenns virke på norsk jord, og at den knyttes direkte til Schengensamarbeidet. Like viktig er det at tillatelsen for utenlandske polititjenestemenns observasjon, forfølgelse og anholdelse av en person kun gjelder til norsk politimyndighet har overtatt ansvaret for operasjonen, eller krevd den stanset. Presiseringen i loven om at tillatelsen gjelder bare så langt den følger internasjonal avtale innenfor Schengensamarbeidet, er viktig. Utenlandske polititjenestemenn skal ikke utøve politimyndighet på like vilkår med norske polititjenestemenn, men begrenses til å fortsette pågående observasjon og forfølgning av den aktuelle person. Norsk politi må selv vurdere om vilkårene for pågrepelse er i overensstemmelse med norsk lov.

For Kristelig Folkeparti er det viktig at utenlandske tjenestemenn på norsk territorium er bundet av både norsk lovgivning og Schengenkonvensjonen, og at de må rette seg etter de pålegg som gis av den aktuelle norske myndighet.

Når det gjelder utenlandske polititjenestemenns tillatelse til å bære tjenestevåpen under oppdrag i Norge, må

en se praktisk på det, for de kan nødvendigvis ikke kaste fra seg våpenet på grensa. Men det er helt klart at de skal følge de norske restriksjoner som tillater bruk av våpen *kun* når det foreligger en nødssituasjon.

I proposisjonen, side 95, kan vi lese:

«Departementet vil, når man har vunnet en viss erfaring med en slik ordning, foreta en evaluering av ordningen og den lovreguleringen som nå foreslås.»

Det synes Kristelig Folkeparti er betryggende.

Proposisjonen inneholder en beskrivelse av de administrative og økonomiske konsekvenser som deltakelse i Schengensamarbeidet vil medføre. Kristelig Folkeparti har forståelse for at det på det nåværende tidspunkt er vanskelig eksakt å tallfeste investeringer og økte driftskostnader. Men det må tas høyde for at det vil bli en utgiftspost i de framtidige statsbudsjett.

Kristin Krohn Devold (H) (komiteens leder): Schengenavtalen som vi behandler i dag, berører endringer i både utlendingsloven, utleveringsloven, politiloven og straffeloven, og det mest gledelige er faktisk at samtlige partier i komiteen kommer til å stemme for det lovforslaget som foreligger, riktignok med noen enkeltforslag fra Senterpartiet.

Det som er grunntanken bak Schengenavtalen, er bl.a. at Europa ønsker de samme fordelene ved passfrihet som vi i Norden har høstet fordelene av. Det har vært veldig viktig for Norge å bevare avtalen om passfrihet mellom Sverige, Finland, Danmark og Norge. Vi ville ha mistet den adgangen hvis vi ikke fikk denne Schengenavtalen, og da synes jeg det må kunne gå an å ha forståelse for at også andre europeiske land ønsker den samme ordningen seg imellom.

Jeg syns også det er viktig å peke på at det kan være visse praktiske problemer når det gjelder å utøve utlendingskontroll på en effektiv måte. Det er i hvert fall viktig at vi ser nærmere på problemstillingene. Derfor har også en enstemmig komite vist til Oslo politidistrikts uttalelse, der de ber om at det utarbeides regler for nye kontrollrutiner som ikke kommer i konflikt med avtalen, noe som vil gjøre oss sikre på at politiet har anledning til tilstrekkelig kontroll.

Jeg vil også peke på den nevnte § 27c, som er en presisering av at en utlending kan bortvises dersom vedkommende ikke kan synliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet sitt i Norge. § 27c har muligens fått en særlig relevans i forhold til noen av de problemer vi nå har i Nord-Norge, og da tenker jeg på det som kalles for russerhorettrafikken. Vi er alle kjent med hvor store belastninger denne trafikken har påført enkelte av de små lokalsamfunnene i Nord-Norge. Jeg er også veldig fornøyd med at justisministeren har vært der oppe og uttrykt ønske om at dette er noe han vil bidra til å få en slutt på. Og når Sør-Varanger politidistrikt peker på at denne regelen i Schengenavtalen faktisk vil kunne få praktisk betydning når det gjelder å avvise turister som gir svært usannsynlige opplysninger om bakgrunnen for sitt opphold i Norge, ja, da er det en positiv ting å ta med seg, og da har faktisk Schengenavtalen også hjulpet oss med

ting som vi hittil ikke har kunnet løse ved vår egen lovgivning – i hvert fall ikke slik som vi har praktisert den.

Et av de temaene det var mye skremselspropaganda rundt i forrige EU-valgkamp, var yttergrensekontroll. Mange var redde for, særlig kanskje i Nord-Norge, at denne yttergrensekontrollen nærmest ville gjøre det umulig å få levert russer-fisk til en del av de viktige fiskemottakene våre osv. Også her er det gledelig at en enstemmig komite viser til Grenseovergangsutvalget og det arbeidet det har nedlagt når det gjelder den praktiske gjennomføringen av yttergrensekontrollen. Vi får her et særdeles fleksibelt system. Dette utvalget har anbefalt 81 grenseovergangssteder og hele 310 anløpssteder. Så også på dette området har det praktiske resultatet blitt langt mer positivt enn det man kunne frykte når man hørte skremslene fra dem som var skeptiske til Schengen-avtalen.

Alle medlemmene i komiteen, unntatt Senterpartiet, mener at SIS, Schengen informasjonssystem, er en uhyre viktig forutsetning for å kunne utføre en felles yttergrensekontroll og opprettholde et effektivt politisamarbeid. Dette gir oss muligheter både til å pågripe ettersøkte personer og til å tilbakeføre stjålne gjenstander. På denne måten kan SIS komme til å spille en viktig rolle i kampen mot internasjonalt organisert kriminalitet. Vi vet alle at måten kriminaliteten utvikler seg på i Norge og i våre naboland, er at den har internasjonale forgreninger, og de kriminelle ser ikke grensene i samme grad som vi gjør det. At vi dermed får et tredje ben å stå på i tillegg til Euro-pol og Interpol, er viktig for våre muligheter til å kunne gjøre noe med den kriminaliteten vi alle har en interesse av å bekjempe.

Et punkt i Schengenkonvensjonen omtaler forholdet til utenlandske polititjenestemenn på norsk jord. Komiteen og Høyre er fornøyd med at det slås fast at tillatelsen for utenlandske polititjenestemenn til observasjon, forfølgelse og håndhevelse kun gjelder til norsk politimyndighet har overtatt ansvaret for operasjonen eller krevd den stanset. Men muligheten til dette samarbeidet og muligheten til at vi i enkelte gitte tilfeller kan la utenlandske tjenestemenn operere på norsk jord, vil antakeligvis gi oss langt flere fordeler enn ulemper. Og det er også grunn til å understreke at i praksis vil dette dreie seg om tjenestemenn fra Sverige og Finland, som vil nyttiggjøre seg forfølgelsesretten, og som vi har god tradisjon for å samarbeide meget godt med allerede.

Summa summarum er Høyre meget glad for at Schengenkonvensjonen nå kommer på plass, og at vi dermed får en betydelig styrking av det europeiske samarbeidet. Fremtiden ligger i mer og mer forpliktende samarbeid mellom ulike europeiske land, ikke mindre. Og Schengen-avtalen vil sammen med Euro-pol og Interpol utgjøre tre ben i internasjonal kriminalitetsbekjempelse, som vi kommer til å ha mye nytte av.

Et lite tankekors til slutt. Når man ser på tempoet og tilpassningsfarten til den sittende regjering, kan man spørre seg: Hva i all verden skal neste EU-debatt nå egentlig handle om? Men det kan vi kanskje være glade for. Kanskje kan vi håpe at den neste EU-debatten kan bli både konstruktiv og positiv, og samle en langt bredere tilslut-

ning til et fremtidig norsk EU-medlemskap enn det vi hittil har klart, nå når så mange av de praktiske problemene faktisk er ryddet av veien.

G u n n a r S k a u g hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Tor Nymo (Sp): De lovendringene vi i dag behandler, kommer som en følge av at stortingsflertallet tidligere i år vedtok å ratifisere Schengenkonvensjonen. Det tør være kjent at Senterpartiet er imot Schengenkonvensjonen, men vi tar til etterretning at konvensjonen nå er ratifisert. Vi har derfor gått konkret inn i de enkelte lovfor-slag, og vurdert de forpliktelser som påligger Norge etter konvensjonen.

Schengenkonvensjonen er på en rekke punkter klar når det gjelder hva den krever skal bli norsk rett. Det betyr imidlertid ikke at de lovendringene som vi i dag vedtar, er til det bedre. Jeg tror faktisk heller ikke at stortingsflertallet ville ha fremmet enkelte av disse lovendringene, hadde det ikke vært for at vi var pålagt å endre vår lovgivning som følge av Schengenkonvensjonen.

Det er påfallende hvordan hensynet til personvern og rettssikkerhet i liten grad er blitt problematisert av Schengen-tilhengerne i denne innstillingen, påfallende fordi tunge høringsinstanser har pekt på flere problematiske sider ved bl.a. endringene i utlendingsloven § 27, som nå gjør at en utlending ikke må være innmeldt i SIS hvis han ønsker å få innreisestillatelse. De uheldig konsekvensene av denne lovendringen har blitt tydeliggjort gjennom historien om Stephanie Mills. Hun fikk som kjent ikke innreisestillatelse i Nederland, fordi franske myndigheter hadde oppført henne i SIS.

Jeg har lyst til å sitere en tung og seriøs aktør, nemlig Advokatforeningen, som til dette forslaget sier at det

«vil kunne virke uheldig og vilkårlig ... Å tiltre slike virkemidler står langt fra de demokratiske tradisjoner som vi i Norge liker å bekjenne oss til».

Dette er sterke ord fra Advokatforeningen, og det forunder meg at ikke flertallet i komiteen er betenkt over et slikt forslag.

I dag vedtas det også at utenlandske politimenn kan være bevæpnet under observasjon og forfølgelse på norsk jord. Dette synes Senterpartiet er en svært uheldig lovendring. Og det er grunn til å minne om at det var disse bestemmelsene i Schengenkonvensjonen som i sin tid førte til at Sverige endret sin grunnlov for at den skulle være i tråd med konvensjonen.

Forslaget innebærer riktignok ikke at norsk politi skal bevæpnes, men det innebærer et brudd med en linje og et prinsipp som det har vært tverrpolitisk oppslutning om. Tidligere har det bare vært Fremskrittspartiet som i denne sal har tatt til orde for å bevæpne politiet. Sist Fremskrittspartiet foreslo dette – i forbindelse med behandlingen av ny politilov – var det ingen andre partier som støttet et slikt forslag.

Jeg har forstått det slik at vi ikke kan reservere oss mot at utenlandske tjenestemenn er bevæpnet under observasjon og forfølgelse. Men jeg vil be Regjeringen ut-

arbeide retningslinjer som i størst mulig grad kan bidra til å begrense de tilfellene hvor utenlandske tjenestemenn kan være bevæpnet, og jeg viser i den forbindelse til forslag nr. 2 fra Senterpartiet.

Helt bakvendt blir det når bestemmelsen vedtas uten noen grundig analyse av forutsetningene for en slik ny lovregel.

Konsekvensene av denne lovendringen er forsøkt bagatellisert av flertallet i komiteen. Det synes jeg denne saken er for alvorlig til. Derfor vil da også Senterpartiet foreslå at Regjeringen kommer tilbake til Stortinget med evaluering av denne lovbestemmelsen etter at den har fungert i et par år.

Det ser ikke ut til å bli flertall for dette forslaget. Det synes jeg er betenkelig, for her har vi sjansen til å være på forskudd når det gjelder problemstillinger som kan komme raskere enn vi aner. Jeg og Senterpartiet vil være på forskudd med en prinsipiell og grundig debatt, og ikke oppleve at det f.eks. er TV 2 som tar debatten.

Til slutt vil jeg si meg glad for at komiteen er blitt med på Senterpartiets merknad om at Regjeringen skal komme tilbake til Stortinget med en analyse og gjennomgang av det kontrollregimet vi nå etablerer som en erstatning for at grensekontrollen forsvinner.

Helt til slutt vil jeg ta opp Senterpartiets forslag. Det er delt ut et korrigeret forslag på de enkeltes bord, og dette forslaget går inn i stedet for forslag nr. 2.

Presidenten: Tor Nymo har tatt opp de forslagene han refererte til, med den korrigering han orienterte om.

Det blir replikkordskifte.

Jan Petter Rasmussen (A): Det var kanskje ikke nødvendig å ta replikk i en situasjon der det knapt nok blir lagt merke til at Senterpartiet fremdeles står på side-linjen, i dag da man egentlig har en sak som bare går på at en skal få noe som allerede er vedtatt av Stortinget, inn i norsk lovverk.

Det var mange ting i forhold til det representanten Tor Nymo sa, som jeg kunne gått i detaljer på, men det vil jeg ikke gjøre. Jeg har imidlertid registrert at under den forrige behandlingen av Schengen var det en del spørsmål som utenrikskomiteen stilte til både justisministeren og utenriksministeren, som det ble gitt veldig klare svar på i forhold til det en del Schengen-skeptikere har hevdet. I den forbindelse vil jeg spørre representanten Tor Nymo: Når justisministeren i et slikt svar hevder at den norske regjering står fritt til å fastsette norsk asyl- og flyktning-politikk, mener Tor Nymo at den regjeringen som han har vært med og gitt grunnlag for, ikke kommer med de faktiske forhold ved en slik påstand? Mener Tor Nymo at dette ikke stemmer?

Tor Nymo (Sp): Jeg er litt forundret over at representanten Rasmussen gav uttrykk for at mitt innlegg og de merknader Senterpartiet hadde, var det egentlig – holdt jeg på å si – ikke noen grunn til å bry seg noe særlig om. Han regnet med at det knapt ble lagt merke til. Men da må han ha glemt hva han fokuserte så sterkt på i sitt før-

ste innlegg, for da var det ikke måte på beklagelse over at f.eks. ikke pressen hadde vektlagt den uenigheten som man nå ser har manifestert seg, og som går på at vi opprettholder vårt standpunkt når det gjelder tilslutning til Schengen.

Så til spørsmålet om jeg tar avstand fra det som justisministeren måtte ha sagt når det gjelder handlefrihet i asylsaker. Der føler jeg meg også på rimelig trygg grunn når jeg støtter meg til det som Advokatforeningen har gitt uttrykk for i denne sammenheng. Det er riktig at man har nasjonal handlefrihet i dette spørsmålet, men Advokatforeningen vektlegger én ting; de sier bl.a. at hvis det viser seg at man har en nasjonal lovgivning som på en måte er mer liberal enn i de andre Schengen-land, vil man oppleve at asylsøkere stiller seg i kø for å komme inn i Norge. Og hva blir konsekvensen av det? – spør Advokatforeningen. Jo, det blir at Norge hever terskelen, slik at vi kommer på nivå med de andre Schengen-landene. Det er Advokatforeningens innvendinger, og de gjelder også for Senterpartiet.

Vidar Bjørnstad (A): Det er jo slik at vi i saker som behandles i justiskomiteen, får innspill fra mange hold og mange høringsinstanser. Spørsmålet her blir vel i hvor stor grad vi gjør synspunktene til våre egne. På det punktet ønsker jeg en klargjøring fra representanten Tor Nymo i forhold til innspillet vi fikk fra Advokatforeningen, og deres synspunkter i forhold til noen forslag som Regjeringen har fremmet. Er det slik å forstå at også Tor Nymo mener at Regjeringen har fremlagt forslag som er langt fra våre demokratiske tradisjoner?

(Lyset går i stortingssalen)

Presidenten: Så gikk lyset.

Tor Nymo (Sp): Det ser faktisk ut som en ikke er interessert i at jeg skal svare på det! (Munterhet i salen).

Representanten Bjørnstad forsøker å gi uttrykk for at vi velger på øverste hylle når det gjelder råd og innspill i forbindelse med forskjellige saker. Schengen-saken er en svært viktig sak for Senterpartiet – det har vi gitt uttrykk for tidligere – akkurat som medlemskapsdebatten var. I den forbindelse minner jeg om at Senterpartiet og vår leder gjorde en usedvanlig god innsats for å hindre at Norge sluttet seg til unionen – så det er sagt.

Jeg vet at representanten Bjørnstad var sterkt imot det, men la nå det være.

Han spør om jeg har den oppfatning at Regjeringen ved å legge fram dette fjerner seg fra demokratisk tenkning og demokratiske prinsipper. Det har jeg aldri gitt uttrykk for. Vi har stor respekt for at et stortingsflertall har sagt og bestemt at vi skal vedta konvensjonen. Jeg synes Regjeringen har fulgt stortingsflertallet på en god måte, for jeg merket meg at representanten Rasmussen gav ros til Regjeringen.

Jeg har ikke problemer med å slutte meg til det, selv om jeg prinsipielt er uenig i Schengen. Poenget er – og man skal ikke lese mye i proposisjonen før man ser det – at den sittende regjering tar svært alvorlig på dette. Man

har bl.a. tatt hensyn til flere sentrale høringsuttalelser, slik at jeg føler meg rimelig overbevist om at det grundige forarbeidet som er gjort av denne Regjeringen, er langt å foretrekke i forhold til hva en arbeiderpartiregjering ville ha gjort, når vi kjenner deres sterke ønske om å slutte seg til unionen.

Jan Petter Rasmussen (A): Jeg skal ikke gå nærmere inn på representanten Nymos omtale av ønsket om å knytte seg til unionen. Men jeg la merke til en del ting som han sa.

Jeg kan for så vidt gjenta det som jeg sa i mitt hovedinnlegg, at jeg synes Regjeringen har gjort et veldig bra arbeid med å få dette lovverket på plass. Tor Nymo er inne på dette med lange køer osv, men vi vet at hvert land, ifølge det som Regjeringen også sier, kan føre sin selvstendige asyl- og flyktningpolitikk. Da er en i hvert enkelt land avhengig av hvorvidt en er mer eller mindre liberal, og det er det som avgjør eventuelle køer inn til det enkelte land. Det er uavhengig av Schengen.

Men jeg har et spørsmål til representanten Tor Nymo, i og med at han i mange av sine merknader i stor grad legger brett på det som Advokatforeningen sier, og det har han gjort her i dag også. Betyr det at representanten Tor Nymo i denne saken stoler mer på Advokatforeningen enn på egen regjering?

Tor Nymo (Sp): Når det gjelder å føre en selvstendig asyl- og flyktningpolitikk, føler jeg at representanten Rasmussen forsøker å gjøre det til et praktisk spørsmål. Man snakker faktisk om køavvikling! Med all respekt – da har representanten forstått lite av det som ligger i vår prinsipielle innvending, og som også tunge høringsinstanser har gjort gjeldende. Det er faktisk det det handler om.

Igjen til spørsmålet om vi stoler mer på Advokatforeningen enn vår egen regjering: Spørsmålet blir ikke mer og bedre foredlet etter at det blir gjentatt – la nå det være sagt. I hvert fall er situasjonen den at det er et flertall på Stortinget som ønsker tilslutning til konvensjonen. (Lysen kommer på i stortings salen.) – Nå er det kanskje på tide jeg går ned, president! – Slik sett er det som Regjeringen nå gjør, en oppfølging av et pålegg fra et stortingsflertall.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme, og det er skapt lys over debatten!

Ågot Valle (SV): Det vi diskuterer i dag, er de lovendringene som automatisk følger av tilslutningen til en Schengen-avtale SV har vært imot. De foreslåtte lovendringene viser at det har vært all grunn til å være mot Schengen-avtalen. I Norge har det vært brei enighet om betydningen av et sterkt personvern, god ivaretagelse av rettssikkerheten og i det siste at overvåkingssystemene skal være under demokratisk kontroll.

På disse områdene forandres nå norsk lov i gal retning. Lovendringene innebærer også at asylretten undergraves. Nå fastslår riktignok Kontaktutvalget mellom

innvandrere og myndighetene tørt at lovendringene ikke innebærer noen dramatisk endring i Norges utlendingspolitikk, men nærmest formalisering av endringer som allerede er innført. Men Norge blir nå del av Festning Europa. Vår valgfrihet til å føre en mer human flyktning- og asylpolitikk innskrenkes.

Schengen-avtalen er som system logisk i oppbygginga av unionen, en union det norske folk sa nei til i 1994. Schengen-avtalen sikrer fri flyt innfor Festning Europa, og sikrer at uønskede personer ikke kommer innfor. Friheten til å passere grensene blir kompensert ved kontroll innfor grensene – et storebror ser deg- samfunn. Schengen er av mange karakterisert som laboratoriet for utviklinga av EUs justis- og politisamarbeid, en grunnstein i EUs justispalass.

Flere av høringsinstansene viser hvor meningsløst det er at alle disse forslagene til endringer av norsk lov først blir lagt fram etter at Stortinget godkjente Schengen-avtalen i juni 1997. Fra mange og svært tunge meningsberettigede høringsinstanser kommer det kraftige innvendinger av både prinsipiell og praktisk art mot viktige deler av Schengen-avtalen. De blir bare i liten grad hørt på, og Advokatforeningen kaller dette et liksomdemokrati. Da Stortinget tok standpunkt til Schengen-avtalen i juni 1997, måtte disse problemene diskuteres uten at det forelå relevante høringsuttalelser om konsekvensene av godkjenning. Samtidig ville det ha vært god tid til å legge fram de viktigste forslagene til lovendringer før Stortinget trengte å ta standpunkt til Schengen-avtalen. Men arbeiderpartiregjeringa hadde hastverk, så stort at det ikke ble tid til en – etter det vi mener – demokratisk behandling. I lys av de høringsuttalelsene som nå foreligger, er det også pinlig at både Regjeringa og stortingsflertallet avviste å ta substansielle sider ved Schengen-avtalen opp til diskusjon da Stortinget behandlet Schengen II-avtalen i april i år.

Senterpartiet har mange kritiske merknader i innstillinga. Alle disse merknadene slutter vi oss til. Vi vil stemme på Senterpartiets forslag når de kommer til Stortinget.

Vi registrerer at Senterpartiet tar lovendringsforslagene til etterretning, men vi vil for vår del stemme mot alle endringsforslagene, med et par unntak. Vi vil stemme for endringsforslaget i § 5 i lov om utlevering av lovbrytere. Det er å ta kampen mot terrorisme på alvor, og det er en lovendring som burde kunne gjøres uavhengig av Schengen-avtalen. Utenriksdepartementet viser i sin høringsuttalelse til at ratifikasjon av FN-konvensjonen om bekjempelse av terroristbombing vil kreve denne lovendringa. Vi har vårt eget forslag til § 47 annet ledd i utlendingsloven fordi vi mener at kampen mot menneskesmugling må tas på alvor, uavhengig av Schengen-avtalen.

SV går mot hele loven om SIS. SIS og SIRENE inneholder følsomme opplysninger som er tilgjengelige for en rekke personer. Virksomhetsrapporten til tilsynsorganet for Schengensamarbeidet, JSA, er knallhard i sin kritikk av hvordan rettssikkerheten og personvernet er ivarettet i både SIS og SIRENE. Biskopen i Oslo sier i sin

høringsuttalelse at altfor mange mennesker risikerer å bli fanget opp i systemet, og at konsekvensene er uoverstigelige. Han sier videre:

«Hemmelige tjenester kan komme til å bli koblet opp mot Schengen-samarbeidet på en måte som fører til at informasjonsutvekslingen kan bli liggende utenfor politisk styring og kontroll.»

Til slutt tar jeg opp vårt forslag til endring av § 47 i utlendingsloven.

Presidenten: Ågot Valle har tatt opp det forslag hun refererte til.

Statsråd Odd Einar Dørum: Lovforslagene i Ot.prp. nr. 56 for 1998-99 er fremmet for å iverksette Schengen-regelverket i overensstemmelse med det Norge tidligere har forpliktet seg til. Lovendringene er nødvendige som følge av Stortingets samtykke den 9. juni 1997 til ratifikasjon av samarbeidsavtalen mellom Norge, Island og Schengen-landene. Etter at Norge undertegnet samarbeidsavtalen den 19. desember 1996, er det ikke blitt vedtatt nye regler i Schengensamarbeidet som krever lovvedtak fra norsk side. I arbeidet med proposisjonen er det generelt lagt vekt på at endringene ikke skal gå lenger enn det som er nødvendig som følge av Schengen-regelverket. Hovedutfordringen har vært å utarbeide lovforslag som gir mest mulig hensiktsmessig gjennomføring av regelverket. Ved utarbeidelsen av forslag til lov om SIS har hensynet til rettssikkerhet og personvern vært av vesentlig betydning. Det Schengen-regelverket som iverksettes gjennom lovforslagene i proposisjonen, er tidligere lagt fram for Stortinget ved behandlingen av St.prp. nr. 42 for 1996-97 og i St.meld. nr. 33 for 1998-99.

Jeg har merket meg at det er bred tilslutning til Regjeringens forslag. Jeg vil derfor bare kort omtale noen få punkter.

Betydningen av internasjonalt samarbeid for å bekjempe grenseoverskridende og organisert kriminalitet er stor. Jeg legger vesentlig vekt på at vi får del i et mer effektivt politisamarbeid i Europa når Schengensamarbeidet iverksettes. Norsk politi får tilgang til et effektivt ettersøkningsregister gjennom SIS, Schengen informasjonssystem. Det politisamarbeidet vi i dag har i Norden, er meget godt. Med Schengensamarbeidet vil vi delta i et politisamarbeid som er i stadig utvikling mellom en videre krets av land, og visse sider ved det grenseoverskridende samarbeidet mot naboland blir formalisert.

De utfordringene man står overfor når det gjelder asyl- og flyktningpolitikk, har også i betydelig grad internasjonal karakter. Det er dermed også vår plikt å delta i det internasjonale samarbeidet for å bidra til å finne løsninger på de mangeartede og store utfordringene vi nærmest daglig møter på dette området. Erfaringene som er gjort i senere år, viser at det i stadig sterkere grad er viktig med nær kontakt og samråd med andre land og internasjonale organisasjoner, og at internasjonal kontakt kompletterer de virkemidlene vi ellers tradisjonelt rår over nasjonalt.

Flere har gitt uttrykk for engstelse for at vi med Schengensamarbeidet får en strengere flyktning- og asylpoli-

tikk. For meg er det avgjørende i denne sammenheng at det flere steder er slått fast i Schengenkonvensjonen at bestemmelsene i konvensjonen får anvendelse med forbehold for bestemmelsene i FN's flyktningkonvensjon og New York-protokollen. Det er også i lys av dette som et overordnet prinsipp at Regjeringen har framlagt de forslag til lovendringer som i dag debatteres, og som jeg tidligere også har kommentert skriftlig på spørsmål fra komiteen.

Mobiliteten og kontakten over landegrensene er stadig økende. Samtidig som de fleste av oss kan nyte godt av økt reisefrihet, vet vi også at kriminelle elementer står klare til å utnytte situasjonen. En tiltagende grenseoverskridende kriminalitet er blant de forhold som reiser krav om effektive kontrollrutiner, det være seg ved yttergrensen eller på annen måte. Samtidig må vi sikre oss mot at de kontrollordninger som blir iverksatt, kan komme i strid med den plikt vi har til å bidra til internasjonal beskyttelse av mennesker på flukt.

Jeg har merket meg at komiteen legger vekt på betydningen av en åpen og grundig debatt om de kontrollrutinene som etableres for å sikre politiets kontroll etter utlendingsloven når personkontrollen bortfaller på indre grense. Regjeringen er positiv til dette. For tiden diskuteres spørsmålet om hvilke kontrolltiltak som vil være hensiktsmessige, med de øvrige nordiske land. Regjeringen er positiv til å orientere Stortinget om saken på et senere tidspunkt.

Jeg har merket meg at komiteen går inn for å heve strafferammen for de nye straffebestemmelsene om vinnings hensikt i utlendingsloven § 47 annet ledd, om såkalt menneskesmugling, fra to år, som var departementets forslag, til tre år. Jeg har ingen merknad til dette.

I arbeidet med proposisjonen er det lagt vekt på å gi Stortinget en så bred oversikt som mulig over de økonomiske og administrative konsekvensene i forbindelse med Schengen-implementeringen. Det må likevel understrekes at det fortsatt er nødvendig å ta forbehold for de endelige kostnadene. Gjennom Schengen-implementeringsprosjektet vil det framkomme sikrere anslag enn de som presenteres i proposisjonen. Det må likevel også tas forbehold om at det kontrollnivået som vi legger opp til fra norsk side, blir vurdert som tilstrekkelig i forhold til de kravene som stilles til ytre grensekontroll og andre kompenserende tiltak i Schengensamarbeidet. Dette vil ikke bli endelig avklart før etter at omleggingen er iverksatt fra norsk side og det er fattet beslutning om godkjenning.

Kostnadene faller innenfor flere departementers ansvarsområde. Når det gjelder statsbudsjettet for år 2000, legger Regjeringen til grunn at det enkelte departement bærer sine egne utgifter og fremmer disse i budsjettprosessen på vanlig måte.

Jeg vil i denne sammenheng også benytte anledningen til å redegjøre nærmere for den prosessen som har funnet sted i forbindelse med fastleggingen av det regelverk som avtalen med EU om institusjonelle løsninger for tilknytning til Schengensamarbeidet skal anvendes på. Jus- tisdepartementet la den 26. mars i år fram St. meld. nr. 33

for 1998-99 om dette regelverket. Stortinget ble i stortingsmeldingen orientert om at det pr. denne dato ennå ikke var formelt vedtatt hvilket Schengen-regelverk som skulle integreres i EU, da denne beslutningen ikke kunne treffes av EUs råd før i forbindelse med ikrafttreddelsen av Amsterdamtraktaten den 1. mai i år. Det ble fra Justisdepartementets side imidlertid lagt vekt på å omtale regelverket i meldingen så langt som det på dette tidspunkt var kjent, og man lovet at Stortinget ville bli informert om eventuelle endringer forut for undertegningen av avtalen med EU. Stortinget har blitt informert om de endringer som fant sted før undertegningen av avtalen den 18. mai i år, i mine to brev til Stortinget av 23. april og 12. mai. Det ble samtidig gjort oppmerksom på at endringene ikke hadde noen betydning for avtalens samarbeidsområde. Hvilket Schengen-regelverk den institusjonelle avtalen med EU skal anvendes på, ble endelig og formelt vedtatt ved undertegningen av avtalen med EU den 18. mai. Jeg ønsker derfor å benytte denne anledningen til å informere Stortinget om at dette regelverket, som framgår som vedlegg A og B til avtalen, i sin nåværende endelige form er identisk med det jeg redegjorde for i mine brev til Stortingets presidentskap av 23. april og 12. mai i år.

Proposisjonen i dag omfatter et forslag til lov om Schengen informasjonssystem – SIS – og om endringer i utlendingsloven, utleveringsloven, politiloven og straffeloven. Proposisjonen inneholder videre en beskrivelse av SIS-systemet, samt en oversikt over de administrative og økonomiske konsekvenser som deltakelse i Schengensamarbeidet vil medføre.

Schengen informasjonssystem er et vesentlig element i Schengen-samarbeidet. SIS er et databasert register til bruk i alle Schengen-land. Innen fastlagte rammer og vilkår kan medlemslandene utveksle visse typer informasjon om personer og gods via registre. Schengen informasjonssystem er nødvendig for at landene skal kunne ivareta felles ytre grensekontroll, og viktig for å kunne bekjempe kriminalitet og sikre offentlig orden og sikkerhet. Informasjonssystemet er et meget effektivt ettersøkningsregister. Det foreslås en egen lov om SIS som regulerer behandlingen i Norge av opplysninger i registeret. Loven regulerer sentrale spørsmål som vilkårene for å registrere og utlevere opplysninger, innsyn, sletting, erstatning, taushetsplikt, klageadgang og informasjonssikkerhet. Det er lagt særlig vekt på høringsuttalelsen angående personvern og andre viktige rettigheter. Å ivareta hensynet til personvern er inntatt i formålet for loven. Jeg foreslår at Datatilsynet gis generell kontrollfunksjon i forhold til SIS. På et hvilket som helst tidspunkt skal Datatilsynet av eget tiltak eller etter begjæring fra den registrerte kunne kontrollere om opplysningene i SIS er riktige, og om de er registrert og brukt i samsvar med lovens regler.

Schengenkonvensjonen åpner i artikkel 40 og 41 for at utenlandsk politi på meget bestemte vilkår kan foreta henholdsvis observasjon eller forfølgelse over en landegrense uten at dette er avtalt på forhånd. I praksis vil dette kunne omfatte polititjenestemenn fra nærmeste nabo-

land. I politiloven foreslår departementet at det gis en egen hjemmel for utenlandsk politis myndighetsutøvelse på norsk jord i de tilfeller hvor politiet krysser grensen til Norge i medhold av eksempelvis Schengenkonvensjonen og bilateral avtale mellom Norge, Finland og Sverige. Jeg vil også vise til det som står på side 95 i proposisjonen, og vil gjøre det klart at vi vil evaluere erfaringene med dette etter en viss tid for å se hvordan det som er lagt til grunn i lovgivningen, fungerer i praksis, og hva vi høster som erfaring av dette.

Norge vil gjennomføre yttergrensekontroll, dvs. personkontroll og oppsyn med ytre grense på vegne av de øvrige Schengen-land. Den norske sjøgrensen vil være en del av yttergrensen.

Hensynet til næringsinteressene langs kysten er viktig. Et bredt sammensatt utvalg har vurdert antall og lokalisering av godkjente grenseovergangssteder etter Schengen-tilslutning. Det bygges på en desentralisert kontrollmodell som tar hensyn til næringsinteressene og hvordan norsk politi er organisert. Det er redegjort for arbeidet i proposisjonen, og rapporten er tatt inn som vedlegg. Justisdepartementet vil utarbeide forskrifter og endelig fastsette grenseovergangsstedene med hjemmel i utlendingsloven. De mest omfattende administrative og økonomiske konsekvenser av implementering av Schengen-regelverket følger av de foreslåtte endringer i utlendingsloven og SIS-loven.

Deltakelse vil innebære at Norge må gjennomføre yttergrensekontroll, dvs. personkontroll og oppsyn med ytre grense på vegne av de øvrige Schengen-land. Den norske sjøgrensen, landgrensen til Russland, samt flyplasser med flytrafikk og havner, med unntak av fergetrafikk til og fra andre Schengen-land, vil danne en del av Schengen-landenes yttergrense. Gjennomføringen av regelverket vil medføre vesentlige kostnader når det gjelder både investering og drift. Kostnadene faller innenfor flere departementers ansvarsområde.

Ved arbeidet med proposisjonen er det lagt vekt på å gi Stortinget en så bred oversikt som mulig over de økonomiske og administrative konsekvensene i forbindelse med Schengen-implementeringen. Det må likevel understrekes at det fortsatt er nødvendig å ta forbehold for de endelige kostnadene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Petter Rasmussen (A): Da jeg i stad var inne på forholdet mellom Senterpartiet og denne regjeringen som de danner et grunnlag for, sa jeg at det unormale hadde blitt så normalt at pressen knapt nok la merke til det. Men det er ikke dermed sagt at ikke vi som er i det politiske miljøet, legger merke til det og mener at det burde vært mye mer i fokus enn det er i dag.

Jeg nevnte tidligere de svarene som bl.a. justisministeren har gitt til utenrikskomiteen på en del spørsmål fra Schengen-skeptikere, og jeg går ut fra at de svarene står for statsrådets og departementets syn, selv om jeg kjenner bakgrunnen til alle regjeringspartiene når det gjelder det som angår Schengen. Er det ikke et problem for stats-

råden – til og med i dag når det gjelder implementeringen av Schengen-avtalen i lovverket – at et parti som er med og danner grunnlaget for Regjeringen, fremdeles uttrykker stor skepsis til det som statsråden har uttrykt? Og jeg går ut fra, igjen, at dette er statsrådets syn. Jeg kan nevne fort noe av det som foreligger nå: En del tilfeller gjelder flyktning- og asylpolitikk. Det gjelder personvernet i SIS. Det gjelder transportøransvaret, som nå ganske naturlig blir utvidet til å omfatte landtransportører i tillegg til sjø- og flytransportører. Og det gjelder ikke minst politisamarbeidet, som statsråden nå igjen gav en god utredning om, og de strenge betingelsene som gjelder for dette.

Er det ikke et problem for statsråden som justisminister å operere i forhold til et parti – som i dette tilfellet også er en regjeringspartner – som opptrer på den måten i Stortinget i disse sentrale spørsmålene?

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er en elementær kjensgjerning at de partiene som dannet denne regjeringen, ikke ønsket Schengen-overenskomsten. Dette forslaget falt behørig i Stortinget, dette forholdet var kjent da Regjeringen ble dannet, Regjeringen har forholdt seg til Stortingets behandling og vedtak og har også funnet det riktig å gjøre oppmerksom på det, men ut fra de vedtak som er fattet, har vi hatt som oppgave å gjøre det best mulige ut av situasjonen.

Jeg vil våge å påstå at den mellomstatlige avtale som er framforhandlet, er en meget god mellomstatlig avtale. Jeg vil også påstå at innenfor rammen av en slik mellomstatlig avtale som det her er skapt forutsetning for, har man med de vilkårene som ligger i en slik avtale, gjort det man skulle for å sikre personvern og andre forhold som har kommet til uttrykk i den saken som behandles i dag.

Når vi først har gjort den jobben, er det selvfølgelig ikke noe problem for meg – for å si det på den måten – at jeg får ros for at jobben er vel utført, fordi forutsetningene og bakgrunnen for det er vel kjent. Det gjelder også Senterpartiet og representanten Nymos posisjon.

Så får det være slik at denne regjeringen sitter som den gjør, debatten foregår slik som den gjør, og de undringer man har over det, får man nå gjerne ha. Men den praktiske situasjonen er at Regjeringen har lagt fram et forslag som Regjeringen står bak, og som Regjeringen har fått solid tilslutning til. Det er situasjonen. Så er det av og til i det politiske liv at vi forfølges av tankekors. Men det får være av de utfordringer livet gir oss til å ta med videre. Det gjelder både innenfor og utenfor politikk.

Bjørn Hernæs (H): Det kan sikkert være ulike synspunkter på når det er tid for undringer og for tankekors. Jeg synes kanskje ikke forhold som i så sterk grad berører vårt forhold til andre land, er det området som egner seg aller best for den type intellektuelle øvelser – hvis det er ordet for det.

Statsråden sa at Regjeringen forholder seg til Stortingets vedtak. Det er vel ikke bare slik at Regjeringen for-

holder seg til Stortingets vedtak. Det er vel slik at Regjeringen identifiserer seg med det dokument som den fremlegger for Stortinget. Og da går jeg også ut fra at det ikke bare er enkelte medlemmer, ikke bare justisministeren, men Regjeringen som samlet kollegium som står for denne identifiseringen.

Jeg har lyst til å følge litt opp det som representanten Rasmussen har tatt opp tidligere i dag. Et av de partiene på Stortinget som samtidig er i regjering, sier i sine fraksjonsmerknader, med sitat fra Advokatforeningens høringsuttalelse:

«Å tiltre slike virkemidler står langt fra de demokratiske tradisjoner som vi i Norge liker å bekjenne oss til.»

Det sies videre:

«Dette medlem er svært bekymret over at personer som protesterer mot sider av et Schengenlands politikk kan bli straffet med utelukkelse fra hele Schengenområdet, kanskje på livstid.»

Jeg tror det hadde vært nyttig for denne saken at statsråden hadde klargjort at disse uttalelsene er fremmede for Regjeringens synspunkter, og at de er fremmede for et samlet regjeringskollegiums synspunkter.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det er veldig viktig å bli siteret korrekt. Jeg sa at Regjeringen forholdt seg til det faktum at før den ble dannet, hadde Stortinget faktisk vedtatt tilslutning til Schengenkonvensjonen. Det er helt klart at når vi legger fram et dokument, så identifiserer vi oss med dokumentet. Det er vårt dokument. Og det er slik at når jeg står her, taler jeg med den stemme som er Regjeringens stemme. Det skulle da bare mangle! Det er slik det konstitusjonelle system som vi er en del av, fungerer.

Nå er det også en del av det politiske liv at man av og til ønsker at statsråder skal svare på spørsmål som statsråder ikke svarer på. Slik er det også i dag. Svaret er veldig enkelt. Regjeringen har lagt fram standpunkter. Regjeringen står selvfølgelig samlet om dem. De er til behandling i Stortinget. De vil bli vedtatt i Stortinget. Det gleder meg meget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Harald Hove (V): Venstre tilhørte de partiene som i 1997 var mot Schengen-avtalen. Vi må samtidig erkjenne at det har skjedd endringer etter det som gjør at vi i dag vil stemme for lovvedtak som er en oppfølging av Schengen-avtalen. Det innebærer for så vidt at vi tilpasser oss en virkelighet og en situasjon som er annerledes enn vi i prinsippet hadde ønsket den skulle være.

Det forundrer visstnok representanten Hernæs at et politisk parti tilpasser seg en situasjon som er blitt annerledes enn det partiet har gått inn for. Det burde vitterlig ikke overraske representanten Hernæs, for det er vel ikke noe parti i Norge som har større erfaring enn akkurat Høyre i å ha vært imot vedtak og så etterpå har måttet

innrette seg etter at verden har gått videre. Det har vært situasjonen for Høyre helt fra Høyres dannelse i 1884.

Når man har en avtale, vil man være i den situasjonen at internasjonalt samarbeid er å gi og ta. La oss erkjenne at det vil kunne være elementer i det som vi i dag går inn for å være med på å vedta, som ikke uten videre er i samsvar med det vi aller helst hadde ønsket. Men det er ett perspektiv vi er nødt til å ta med oss, og som kanskje for min del er en vesentlig grunn til delvis å være mer positivt innstilt til dette samarbeidet i dag enn i 1997: Det er det forhold at på basis av at Norge i 1997 gav uttrykk for å ville slutte seg til Schengensamarbeidet, har store deler av det nordiske samarbeidet reelt kommet i den situasjonen at det vil foregå innenfor rammen av et Schengensamarbeid. Hvis Norge hadde tatt et annet standpunkt i 1997, er det for så vidt en sannsynlighet for at også selve Schengensamarbeidet og Schengen-situasjonen kunne ha blitt en annen enn i dag. Vi får altså akseptere at internasjonalt samarbeid er å gi og ta, og da er det viktig å ha en regjering som er innstilt på å ivareta viktige hensyn og interesser. Det er da også min oppfatning at vi har fått en bedre personvernlovgivning innenfor rammen av det system som først er lagt, fordi vi har hatt en regjering som nettopp har tatt disse spørsmålene alvorlig. Det er også viktig i det internasjonale samarbeidet å legge opp til å ivareta hensyn på de områder som var en del av Venstres begrunnelse for å gå imot Schengensamarbeidet.

Helt til slutt: Kristin Krohn Devolds forsøk på å starte den store EU-debatten i dag må jeg bare få lov å karakterisere på følgende måte: Aldri har vel noen representant for EU-tilhengerne så klart sagt at hensikten med den politikken man har drevet etterpå, har vært å overprøve folkets nei i 1994.

Bjørn Hernæs (H): Dette skal bli en treminutter begrenset til 30 sekunder eller noe sånt.

Jeg er nødt til å ha en liten kommentar til representanten Hoves historieskrivning på vegne av Høyre. Jeg godtar den ikke, og jeg tror ikke Hove vil være i stand til å finne et eneste eksempel på at Høyre i regjering har inn tatt et standpunkt som Høyres representanter i denne sal, enten det er storting eller odelsting, har tatt avstand fra eller distansert seg fra, hverken i innstillinger eller i innlegg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 677)

S a k n r . 5

Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov av 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningsaker (forvaltningsloven) (saksbehandlingsfrister i forvaltningen) (Innst. O. nr. 83 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 52 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Ar-

beiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Presidenten har grunn til å anta at debatten ikke vil ta så lang tid som det er ytret ønske om.

Tor Nymo (Sp) (ordfører for saken): Proposisjonen er en oppfølging av Næringslovutvalgets arbeid, av en påfølgende kartlegging av saksbehandlingstiden i forvaltningen og av arbeidet til en arbeidsgruppe som hadde til oppgave å utrede innføring av saksbehandlingsfrister i forvaltningen. Det har også vært tatt ulike initiativ i Stortinget.

Komiteen har merket seg at kartleggingen av saksbehandlingstiden i statsforvaltningen viste stor variasjon. Komiteen vil, i likhet med høringsinstansene, peke på at målet er en så rask og effektiv saksbehandling som mulig.

Komiteen viser også til Sivilombudsmannens uttalelse bl.a. i årsmeldingen for 1997, der det fremgår at forvaltningens praksis ikke er tilfredsstillende når det gjelder å gi foreløpige svar, jf. forvaltningsloven § 11 a annet ledd. Komiteen vil derfor understreke betydningen av at det innarbeides rutiner i forvaltningen slik at lovens formulering om at det «skal» gis midlertidig svar, i størst mulig grad oppfylles.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er for øvrig av den oppfatning at forvaltningsloven i utgangspunktet har bestemmelser som på en god måte balanserer de motstridende hensyn når det gjelder saksbehandlingstiden.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, sier seg fornøyd med Regjeringens innføring av serviceerklæringer som et sentralt virkemiddel for å forbedre statsforvaltningens service.

Komiteen har også merket seg at Næringslovutvalget mener at det på en rekke områder bør fastsettes bestemmelser om saksbehandlingsfrister, med utgangspunkt i en hjemmelsbestemmelse i forvaltningsloven. Vi har videre merket oss at høringsuttalelsene til Næringslovutvalgets forslag ikke peker i noen entydig retning.

Komiteen vil be Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av saksbehandlingstiden i forvaltningen, herunder hvordan forskriftshjemmelen blir brukt, og effekten av innføringen av serviceerklæringer og fristregler i særlovgivningen, i en dertil egnet form.

Komiteens flertall viser til at arbeidsgruppens flertall advarer mot at innføring av frister kan medføre utilsiktede og uønskede virkninger som ikke er til publikums fordel.

Flertallet har merket seg departementets vurdering av at det i særlovgivningen er fristbestemmelser som det er knyttet ulike typer virkninger til, og at man har gjennom-

gående gode erfaringer med denne type regler. Flertallet støtter departementets vurdering av at fristregler primært bør gis i særlovgivningen. Flertallet er videre enig med departementet i at også innføring av frister i forskrift på enkelte områder kan være hensiktsmessig, og støtter departementets forslag om å innføre en hjemmel i forvaltningsloven som foreslått av arbeidsgruppen.

Flertallet vil også peke på at forvaltningen ikke bare har næringslivets behov for raske avgjørelser å forholde seg til, men også hensynet til likebehandling og rettsikkerhet for alle landets innbyggere.

Flertallet understreker betydningen av at den forskriftshjemmelen som nå gis, må utnyttes. Flertallet peker på at det påhviler Regjeringen å utarbeide forskrifter med passende frister for ulike forvaltningsvedtak, og at dette arbeidet må settes i gang så raskt som mulig.

Flertallet viser til at forslaget fra Fremskrittspartiet til en generell tremåneders frist er i strid med Næringslovutvalgets anbefalinger i utredningen som er vedlegg 1 til proposisjonen. På side 34 i proposisjonen sier Næringslovutvalget:

«Næringslovutvalget vil til dette peke på at det ikke vil være aktuelt å innføre en generell tidsfrist for samtlige saker forvaltningen behandler. Hensynet til forvaltningssakenes mangfold vil kunne varetas gjennom at tidsfristenes lengde tilpasses den enkelte sakstype.»

Flertallet har også vektlagt at næringslivet selv – i de to høringene som har vært om disse spørsmålene, og som det redegjøres for i proposisjonen – ikke har tatt til orde for noen slik generell frist.

Flertallet har merket seg at arbeidsgruppen ikke deler Næringslovutvalgets syn når det gjelder behovet for regler om særlige rettsvirkninger knyttet til fristene, og at arbeidsgruppens syn på dette punkt støttes av de fleste høringsinstansene.

Flertallet deler departementets oppfatning av at de sanksjonene Næringslovutvalget nevner, vil ha uheldige sidevirkninger som ikke står i forhold til den effekt med hensyn til saksbehandlingstiden man eventuelt kunne oppnå med slike regler.

Flertallet vil ikke utelukke at det kan bli aktuelt å komme tilbake til særlige rettsvirkninger slik det redegjøres for i proposisjonen. Av disse rettsvirkningene er det særlig rettsvirkningen om automatisk innvilgelse som bør vurderes og utredes nærmere, og som det etter disse medlemmers oppfatning er særlig aktuelt å innføre gjennom særlovgivning. Flertallet ønsker imidlertid å se hvordan praksis utvikler seg etter at fristene er innført.

Til slutt tillater jeg meg å be Odelstinget stemme for innstillingen.

Jan Petter Rasmussen (A): Saksbehandlingstid og rutiner i offentlig forvaltning er et yndet tema, ofte med utgangspunkt i at saksbehandlingen går for sent, og at det hele er for omstendelig. Det er en kritikk som kan være mer eller mindre berettiget, og det er ikke tvil om at mange kan oppleve møtet med det offentlige saksbehandlingssystem som frustrerende og lite imøtekomende. Men det motsatte kan også være tilfellet: Mange kan

oppleve et offentlig system, f.eks. i enkelte kommuner, der forvaltningen er både serviceminded, rask og ikke minst grundig og rettferdig i sin behandling.

Dette siste, som går på grundighet og rettferdighet, er det kanskje mange som ikke tenker på. For å oppfylle det kreves det i en del tilfeller et minimum av saksbehandlingstid. Jeg vil også nevne den myten om at alt er så mye bedre, raskere og effektivt innenfor det private næringsliv. Sammenlignet med det offentlige finner jeg ut fra egen erfaring at det ikke er tilfellet.

Det denne saken dreier seg om, er behandlingsmåten i forvaltningssaker, og da spesielt saksbehandlingstiden. Jeg skal ikke gjenta forhistorien for behandlingen av dette temaet her nå i dag, kun nevne at Stortinget ved behandlingen av Dokument nr. 8:120 for 1997-98 besluttet å avvente situasjonen til denne odelstingsproposisjonen ble fremmet. Arbeiderpartiets utgangspunkt er at det finnes et potensial til å gjøre de offentlige saksbehandlingsrutinene bedre, og spesielt et forbedringspotensial når det gjelder saksbehandlingstid. Målet må være en mest mulig effektiv, rettferdig og servicerettet offentlig forvaltning. Ut fra det mangfold av saker som er til behandling, sakenes ulike omfang og innhold ville det vært helt galt å innføre faste generelle frister for offentlig saksbehandling. Et mye mer differensiert opplegg må til, der man på de enkelte områder gis mulighet for å fastsette frister. Arbeiderpartiet stiller seg derfor bak Regjeringens forslag om at man i § 11 b i forvaltningsloven slår fast:

«Kongen kan på bestemte områder fastsette frister for forvaltningens behandling av saker om enkeltvedtak. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om beregningen av fristene.»

Jeg vil ikke bruke lang tid på å utdype vår holdning noe nærmere, bare si at vi er enig i Regjeringens videre forslag til håndtering av selve sakskomplekset. Spesielt synes vi at en innføring av de såkalte serviceerklæringene er spennende. Vi støtter også vurderingene som er gjort vedrørende særlige rettsvirkninger knyttet til fristoversittelse. Av disse vil jeg spesielt nevne eventuelt automatisk innvilgelse som et interessant tema som kan bli aktuelt, men det vil vi først se når Regjeringen kommer tilbake med sine vurderinger.

Jørn L. Stang (Frp): Det viser seg i denne saken at Fremskrittspartiet nok engang blir stående alene når det gjelder å styrke forbrukernes kår. Vi har hatt tilsvarende saker tidligere i Dokument nr. 8-forslag, og det var akkurat det samme der. Jeg har på følelsen at de fleste partiene ikke helt tar ballen. Man er opptatt av å stadfeste i sine festtaler at man skal styrke forbrukernes kår, men når tilstrekkelige handlinger skal settes i verk, faller man av lasset. Derfor er vi uenig i at det ikke skal knyttes noen sanksjoner til forvaltningens tidsforsømmelser utover det lovgivningen allerede opererer med. Regjeringens forslag om innføring av serviceerklæringer i forvaltningen vil lett kunne bli bare et slag i luften. Vi vil peke på at serviceerklæringer ikke vil være et tilstrekkelig virkemiddel for å effektivisere forvaltningen uten at det suppleres med konkrete og supplerende tidsfrister.

I dag er det mange eksempler fra enkelte kommuner som allerede har innført såkalte serviceerklæringer, men det har ikke forbedret forbrukernes situasjon, tvert imot. Jeg vil henviser til noen artikler som omtaler dette med forvaltning: En livstruende syk 77-åring har forgojves ventet på svar fra et av våre trygdekontorer i mer enn sju måneder. Det er ett eksempel. Men med jevne mellomrom kan landets aviser melde om lignende behandling fra offentlige myndigheters side. Selv både tre og fire års ventetid har blitt noe man synes å måtte finne seg i fra departementers og offentlige etaters side – en form for saksbehandling som bare kan forekomme så lenge den er skjult og beskyttet av hva helse- og sosialombud i Oslo, Helge Hjort, så treffende har kalt «det navnløse byråkrati».

Selv det departementsnedsatte utvalget som skulle komme med en uttalelse om tidsfrister i offentlig saksbehandling, leverte sin innstilling 18 måneder for sent, ved å vise til at man ikke fant behov for eller grunn til nye regler for tidsfrister. Det vil si at fortsatt skal ingen ha ansvar. Ingen skal måtte ta stillingssmessige eller andre følger av sin mangel på evne eller vilje til å følge opp en sak på en måte som samfunnet og allmennheten burde ha et selvfølgelig krav på.

Når det tar Statens helsetilsyn mer enn fire år å svare på en enkel og liten sak, på forhånd grundig forberedt med faglige og entydige uttalelser, må noe tydeligvis være galt – og ennå er ikke saken skikkelig ferdigbehandlet. I løpet av disse årene har den samme lille saken vandret mellom seks, muligens flere, saksbehandlere, som alle har måttet sette seg inn i den på nytt. Stilt overfor et slikt administrativt kaos, står det ikke til troende når en av etatens kontorsjefer i et avisintervju klager over at man i en periode har hatt mer å gjøre enn bemanningen tilsier. Det vektlegger også flertallet i innstillingen. Man skylder på at man ikke har ressurser nok innenfor forvaltningen – det være seg kommunalt eller på andre områder. Dette er en ansvarsfraskrivelse. Også på dette området går det rett og slett på prioritering – prioritering av ressurser og hensyntagen nok til forbrukernes ønsker.

Fremskrittspartiet støtter Næringslovutvalgets forslag om å innføre frister i forvaltningen. Vi konkretiserer det mer. Av hensyn til både bedrifter og næringer, og ikke minst enkeltmennesker, er det i dag påkrevd med en større forutsigbarhet og en generelt kortere og mer effektiv saksbehandlingstid i den offentlige forvaltning. Vi mener det vil være både nyttig og nødvendig med innføring av konkrete tidsfrister i forvaltningsloven, spesielt når forvaltningen, som jeg allerede har vært inne på, trener saker og saksbehandling.

Vi støtter derimot departementets forslag om en forskriftshjemmel som gir adgang til å innføre frister, men vi mener, som sagt, at forslaget ikke går langt nok. Derfor vil vi foreslå at den generelle forskriftshjemmelen gir en særlig regel for søknader om tillatelser, bevilgninger og autorisasjoner, der det fremgår at fristen for behandling av slike saker ikke skal overstige tre måneder. Vi vil også knytte rettsvirkningen til oversittelse av tremånedersfristen. Jeg tar opp vårt forslag, som berører akkurat dette.

Jeg vil også komme inn på en undersøkelse som faktisk er gjennomført av Kommunal- og regionaldepartementet som en del av en større gjennomgåelse av lokaldemokratiet i 19 utvalgte kommuner i seks regioner – en undersøkelse hvis resultat er gitt. Og bl.a. er verken helse- og sosialombud Helge Hjort i Oslo eller administrerende direktør Peter Batta i Huseiernes Landsforbund overrasket over resultatet, som viser at 48 pst. av de spurte avslører manglende tillit til den kommunale saksbehandling:

«Min erfaring er at saksbehandlingsreglene brytes ofte. Folk har som regel et for positivt syn på hvordan saksgangen i det offentlige foregår, sier Hjort. Han bistår mange av dem som møter problemer i det kommunale helse- og sosialvesenet i hovedstaden.»

Det er faktisk byråkrater som også reagerer på at det ikke er tilfredsstillende tidsfrister innenfor forvaltningen. Videre står det:

«Noe av problemet skyldes mangel på sanksjoner hvis lover og regler brytes av offentlig ansatte. Saksbehandlingsfeil fører bare til reaksjoner der utfallet i en sak kan bli annerledes. På meg virker det som om norsk forvaltning ikke har tilstrekkelige ambisjoner om å følge de lover og regler som faktisk gjelder, sier Hjort.»

Han er tydeligvis oppdatert på hva saken egentlig dreier seg om. Jeg vil videre sitere Peter Batta i Huseiernes Landsforbund:

«Min kritikk av de offentlige kontorene dreier seg ikke om avslag, men om at tidsfrister neglisjeres og at svarene som kommer, ikke sier noe som helst. Det siste skjer ofte, fordi ingen påtar seg ansvaret for en sak, men avspiser en kunde med svada, sier Batta.»

Det er derfor Fremskrittspartiet vil ha et regelverk som fører til at forvaltningsorganet selv eller den overordnede, bevilgende myndighet og den aktuelle medarbeider skal ha et incitament til å overholde de absolutte tidsfrister, slik at det får konsekvenser for forvaltningsorganet, for den bevilgende myndighet eller for sakens materielle innhold.

Vi viser til at Næringslovutvalget foreslår at det bør gis en hjemmel til å gi forskrifter om særlige rettsvirkninger ved oversittelse av de tidsfristene som settes for å effektivisere reglene. Fremskrittspartiet deler ikke departementets begrunnelse for ikke å følge opp Næringslovutvalgets forslag. Å innføre alternative sanksjoner som erstatning, bot, gebyr, automatisk innvilgelse av søknad, rettslige tiltak og klager til Sivilombudsmannen i forhold til oversittelse av frister bør ikke være noe praktisk problem, hvis viljen er der. Vi viser til at det gjennomgående er gode erfaringer med fristbestemmelser i særlovgivningen som det er knyttet ulike typer rettsvirkninger til. Derfor vil vi foreslå:

«Kongen kan på bestemte områder fastsette frister for forvaltningens behandling av saker om enkeltvedtak.

Fristen for behandling av en søknad om bevilgninger, tillatelser, autorisasjoner m.v. kan ikke overstige tre måneder. Dersom saken ikke er realitetsbehandlet

innen tre måneder, anses søknaden som innvilget, med mindre det vil være i strid med andres rettigheter.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om beregningen av fristene, herunder om hvilken virkning oversittelse av en tidsfrist som gjelder andre saker enn de som er nevnt i annet ledd skal ha.»

Presidenten: Jørn L. Stang har tatt opp det forslaget han selv refererte.

Bjørn Hernæs (H): Det er neppe noen uenighet om at det er et mål å få rask behandling i offentlig forvaltning, men når representanten Jørn L. Stang snakker om festtaler når vi uttrykker dette ønsket, er motsatsen til begrepet festtaler at dette må skje med rettssikkerhet gjennom alle ledd i saksbehandlingen.

Nå skal ingen beskyldte oss for å ha vært utålmodige i denne saken. Ønsket om en raskere saksbehandling går i hvert fall tilbake til begynnelsen av 1990-årene. For meg er det kanskje særlig naturlig å henvise til et privat lovforslag som Anders Talleraas, Svein Ludvigsen, Gunnar Fatland og Kjellaug Nakkim fremmet i Dokument nr. 8:14 for 1993-94, med Innst. S. nr. 8 fra året etter. Det er en innstilling som fikk enstemmig tilslutning fra det daværende storting, og hvor det i komiteens merknader bl.a. ble minnet om at sen saksbehandling i mange tilfeller skaper store problemer for enkeltindivider, at det finnes en rekke eksempler på at lang saksbehandlingstid er uheldig både for næringslivet og for enkeltmennesker, og at det ikke bare bidrar til økt arbeidsledighet og redusert levestandard, men også til redusert livsstandard for mange.

Det ble fulgt opp av departementet i Ot.prp. nr. 75 for 1993-94, hvor man ønsket å komme tilbake til dette spørsmålet etter først å ha foretatt en kartlegging av saksområder hvor behandlingstiden er for lang, og forsøkte å finne årsaken til dette.

Vi kan altså fastslå at dette er en prosess som har foregått lenge, og det er også mitt inntrykk, selv om det utvilsomt kan finnes eksempler på enkeltstående tilfeller som burde vært annerledes, at vi går i en riktig retning. Når vi ser den lange tiden som er gått, kan vi i hvert fall ikke beskyldte den sittende justisminister for å ha vært sen i forhold til å fremme saken for Stortinget.

Det er ingen tvil om at fra Høyres side ønsker vi, både av hensyn til bedrifter, næringer og ikke minst enkeltmennesker, at det kunne være større forutsigbarhet og en generelt kortere og mer effektiv saksbehandlingstid i den offentlige forvaltning. Vi slutter oss imidlertid til det som flertallet sier, at en generell regel ikke er så enkelt som det tilsynelatende kan høres ut til. I mange tilfeller vil en generell frist være altfor lang i mange saks typer, mens den vil være for kort i andre. Det er litt allmennfilosofering kanskje, men det er vel grunn til å tro at der hvor fristen er for kort, vil en absolutt frist ofte medføre at saksbehandlingen blir enda lengre, og motsatt – der hvor man trenger mer tid, risikerer man at saksbehandlingen ikke blir god nok, alternativt at de aktuelle forvaltningsorganer må tilføres betydelige ressurser i form av flere

ansatte, større lokaler osv. Når det da ofte ikke kommer, vil det igjen påvirke kvaliteten i saksbehandlingen. I denne omgang slutter vi oss derfor til det som er det brede flertallet – vi får se på de regler som nå er foreskrevet fra departementets side, og komme tilbake til saken nok en gang hvis det skulle vise seg at dette ikke virker.

Jeg har også lyst til, i tilknytning til det jeg sa om noen ganger for lang frist og andre ganger for kort frist, å henvise til den store forskjellen det vil være kommuner imellom. Små kommuner vil kunne håndtere dette oftest i hvert fall meget enkelt, mens i store kommuner med tilsvarende større utbyggingssaker kan det være betydelig verre. Det er fristende å nevne at hvis det skulle komme et operavedtak senere denne uken, er det vel ikke særlig vanskelig å forestille seg at det vil ha en sakskompleksitet hvor det ikke skulle bli så veldig enkelt å fastsette saksbearbeidingsstid i uker eller måneder på forhånd. Det som jeg forsøker å si innenfor denne rammen, er at vi er nødt til å se forvaltningsloven i forhold til det øvrige lovverket som vi har.

Med disse korte og nokså generelle merknadene vil jeg allikevel få lov til å uttrykke en utålmodighet som har vart i snart ti år nå, og det er samtidig et tankekors – det er fristende å bruke ordet tankekors, siden det har vært brukt tidligere i debatten – at det burde være mulig å få mer fremdrift enn det vi har sett så langt. Jeg kan vel gå enda et skritt lenger på en så fin dag og si at det er uttrykk for en viss forsiktig optimisme og tillit til justisministeren om at så skal skje.

Harald Hove (V): Jeg vil gjerne innledningsvis få lov til å slutte meg til den rosen som representanten Hernæs gav til Regjeringen for at man hadde kommet raskt med denne saken, og for så vidt også andre saker. Det har i hvert fall ikke vært spesielt langdryg behandling i Justisdepartementet i en rekke saker.

Det spørsmålet denne proposisjonen og innstillingen er knyttet til, nemlig spørsmålet som saksbehandlingstid i forvaltningen, er noe man skal ta på skikkelig alvor. Det er ikke tvil om at det er litt for enkelt å finne mange gode eksempler i den retning som representanten Stang gjorde når det gjelder saker hvor det ikke er tvil om at saksbehandlingstiden har vært altfor lang. Det er vel på mange måter en gjenganger hos Sivilombudsmannen at Sivilombudsmannen er nødt til å påtale at selve saksbehandlingstiden har vært altfor romslig.

Det har for øvrig også vist seg å være et forholdsvis effektivt virkemiddel – tross alt heldigvis – å klage til Sivilombudsmannen nettopp over at en sak tar tid. En og annen gang har vel faktisk det vist seg å være den eneste muligheten til å få fram et svar.

Men det er også viktig å understreke at når Sivilombudsmannen kan gripe fatt i saksbehandlingstid og påpeke det, er det faktisk fordi at det også er regler i dag om saksbehandlingstid, og det er ikke nødvendigvis slik at flere regler alltid fører til det mest effektive resultatet. Noe av bakgrunnen for at Venstre har vært opptatt av dette med serviceerklæringer og har oppfattet serviceerklæringer som viktige, har nettopp vært det forhold at

man gjennom det har villet få forvaltningen til å fokusere på sin egen saksbehandling, ikke minst derunder saksbehandlingstid.

Det har vel vært den filosofien som har gjort seg gjeldende hos oss, at hvis et forvaltningsorgan først selv legger nivået for sin service, legger nivået for sin saksbehandlingstid, er det kanskje større sannsynlighet for at man virkelig følger opp det man forplikter seg til, enn hvis dette dyttes på utenfra. Derfor vil jeg understreke på Venstres vegne at arbeidet med serviceerklæringer, kanskje også faktisk å ta litt på alvor at det er det enkelte forvaltningsorgan som selv skal gjøre dette, og ikke i for stor grad overordnede eller utenforstående myndigheter. Det er viktig. Samtidig kan det være viktig å gi en forskriftshjemmel for at man har adgang til å fastsette frister for saksbehandlingen. Dette med saksbehandlingstid og frister i forhold til saksbehandling er et viktig forbrukerspørsmål og ikke minst et viktig spørsmål i forhold til næringslivet, som i mange sammenhenger lider tap på grunn av lang saksbehandlingstid.

Men det er også andre aspekter enn saksbehandlingstid isolert sett som kan være viktige. Det er viktig å skape et enklere Norge, altså å sørge for at det blir færre saker som må behandles i en del sammenhenger. Også tiltak f.eks. for å sikre parallell saksbehandling når et saksforhold skal behandles av flere forvaltningsorgan, kan være en måte å få ned den samlede saksbehandlingstiden på.

Men det er viktig å ikke forfølge en god sak for langt. Selv om det å få ned saksbehandlingstiden er en god sak, vil det altså være min oppfatning at det er å følge den for langt om man skulle vedta Fremskrittspartiets forslag. For det første har man, som representanten Hernæs gav uttrykk for, det forhold at man risikerer at saksbehandlingen ikke blir tilstrekkelig forsvarlig, og at man får en avgjørelse uten en god nok saksbehandling. Det kan være ett aspekt som er viktig å ta hensyn til.

Jeg tror nok også at man skal se i øynene at man ville kunne komme i den situasjonen at hvis det å ikke gi et avslag innen f.eks. tre måneder innebar det samme som at det derved var gitt en tillatelse, kunne det faktisk også åpne opp for risikoen for at man for sikkerhets skyld gir et avslag fordi man ikke har kommet langt nok i saksbehandlingen og har et tilstrekkelig godt grunnlag til å gi et svar som er positivt. Da er det ikke gitt at det alltid er like lett etterpå å overbevise et forvaltningsorgan om at man tok feil forrige gang, da man gav avslaget.

Statsråd Odd Einar Dørum: Lovforslaget som Odelstinget behandler i dag, om å innføre en bestemmelse i forvaltningsloven som gir adgang til å gi forskrifter med tidsfrister for forvaltningens saksbehandling på bestemte saksområder, er en del av Regjeringens viktige arbeid med bedre service i forvaltningen.

Forslaget er også en oppfølging av Næringslovutvalgets forslag i utredningen fra 1991 og Stortingets vedtak 31. oktober 1994 om å be Regjeringen fremme et slikt forslag. Jeg er derfor meget fornøyd med å kunne framlegge forslaget for Stortinget, og konstaterer med glede at et flertall i justiskomiteen støtter forslaget.

Jeg er også glad for at flertallet i justiskomiteen støtter Regjeringens syn om at slike frister primært bør gis i særlovgivningen, og ikke ved forskrifter med hjemmel i forvaltningsloven, og at man også er enig med Regjeringen i at det bare skal innføres frister i saker der hvor det er et reelt og begrunnet behov for det.

Forslaget må ses i sammenheng med Regjeringens arbeid med innføring av serviceerklæringer. Jeg er meget glad for at komiteens flertall sier seg fornøyd med dette arbeidet. Jeg er enig i komiteens kommentarer om at slike serviceerklæringer vil virke oppdragende overfor forvaltningen, men jeg vil også nevne at det som kanskje er viktigst i forbindelse med dette arbeidet, er det kvalitetssikringsarbeidet i etatene som forutsettes å ligge til grunn for serviceerklæringene, og som sikrer at de løfter man gir i erklæringene, kan overholdes. Det samme er tilfellet når det gjelder frister som gis for saksbehandlingen ved forskrift.

En innføring av en frist vil ikke alene kunne endre på de strukturelle og ressursmessige forhold som ligger til grunn for at saksbehandlingstiden er for lang på et bestemt saksområde. For at en slik frist skal føre til kortere saksbehandlingstid, vil det derfor normalt være nødvendig å kombinere innføringen av en frist med effektiviseringstiltak og/eller økte ressurser på det forvaltningsområdet det gjelder.

Et mindretall i komiteen, Fremskrittspartiets representanter, foreslår at man skal innføre en generell tremåneders saksbehandlefrist i forvaltningsloven. Jeg er enig med justiskomiteens flertall i at en slik generell frist ikke er hensiktsmessig, fordi den vil være for lang i noen typer saker, mens den vil være altfor kort i andre typer saker. Som flertallet påpeker, ville en slik generell frist også være i strid med Næringslovutvalgets anbefalinger.

Når det gjelder spørsmålet om det også bør gis adgang til å gi forskrifter om særlige rettsvirkninger av at fristene ikke overholdes, konstaterer jeg at komiteens flertall er enig med Regjeringen i at dette i utgangspunktet fortsatt skal reguleres av de alminnelige forvaltnings- og erstatningsrettslige reglene.

Når et mindretall i komiteen, Fremskrittspartiets medlemmer, på dette punkt går imot Regjeringens forslag, vil jeg bemerke at Regjeringen mener at det er i særlovgivningen man i tilfelle bør ta inn regler om særlige rettsvirkninger av frister. Slike regler må nemlig ses i nøye sammenheng med det livsområdet og de hensyn som særloven regulerer, og det er i særloven folk kan vente å få beskjed, f.eks. om betydningen av frister i sossaker og byggesaker.

Jeg har også merket meg at flertallet ikke vil utelukke at man vil komme tilbake til spørsmålet om særlige rettsvirkninger, men jeg forstår dette dit hen at man ikke i denne omgang ber Regjeringen om å utrede dette nærmere, men at man eventuelt vil komme tilbake til dette senere. Jeg vil understreke, som flere representanter har vært inne på, at dette er et sakfelt jeg er engasjert i og vil følge opp.

Jeg har også merket meg at justiskomiteen vil be Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en gjennomgang av saksbehandlingstiden i forvaltningen, herunder hvordan forskriftshjemmelen blir brukt og effekten av innføringen av serviceerklæringer og fristregler i særlovgivningen, i en dertil egnet form, og at komiteen også pe-

ker på at Regjeringens arbeid med å utarbeide forskrifter med passende frister må settes i gang så raskt som mulig.

Dette er et spørsmål som Regjeringen vil komme tilbake til. Siden det bare skal gis regler med frister der hvor det er et reelt og begrunnet behov for dette, vil det være nødvendig å vurdere effekten av innføring av serviceerklæringene før man kan foreta en vurdering av behovet for å gi forskrifter om tidsfrister. Dette arbeidet må gis noe tid, og den nevnte gjennomgangen bør skje etter at arbeidet med innføring av serviceerklæringer har pågått en stund. Men allerede nå vil Justisdepartementet i det kommende veiledningsheftet om arbeidet med lovforberedelse og lovteknikk legge opp til at behovet for å gi regler om saksbehandlingsfrister i særlovgivningen skal vurderes når det gis nye lover.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jørn L. Stang (Frp): Jeg har spesielt bitt meg merke i innlegget til Høyres representant, men også det til Venstres representant. Venstre sier jo hele tiden at de vil gå inn for forenklinger i forvaltningen, det er et prinsipp som de har. Det mener også Fremskrittspartiet. Det er derfor vi foreslår en ny lovformulering i forbindelse med en ny lov på dette området.

Jeg har på følelsen at Venstre i denne sammenhengen ikke er småbedriftenes beste venn – som de også liker å prøve å fremstå som. Det er jo nettopp småbedrifter som rammes hardt av rotete, krunglete og langvarig saksbehandling. For brukere og småbedrifter skal regelverket være forutsigbart og enkelt – det er vårt utgangspunkt. Derfor er jeg skuffet over at Venstre ikke er enig i en slik generell holdning.

Sterkere krutt er nødvendig for å få både oss politikere og forvaltningen til å ta disse problemene på alvor. Og dette er langt mer alvorlig enn slik representanten Hove prøver å fremstille det som, at det bare er enkelttilfeller. Det er altfor mange negative tilfeller i så måte.

Vi må vedkjenne oss at vi har et ansvar for å få til et regelverk som er enkelt og forutsigbart. Derfor står det også i vårt forslag:

«Dersom saken ikke er realitetsbehandlet innen tre måneder, anses søknaden som innvilget» – det er utgangspunktet, men et viktig tillegg i så måte er – «med mindre det vil være i strid med andres rettigheter».

Der kan forskriftshjemler komme inn og brukes.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5. (Votering, se side 683)

S a k n r . 6

Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alvheim om lov om endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. (Renter ved etterbetaling av ytelser fra folketrygden) (Innst. O. nr. 79 (1998-99), jf. Dokument nr. 8:41 (1998-99))

Britt Hildeng (A) (ordfører for saken): Det fremlagte forslaget har sin bakgrunn i ulik tilnærming av rentebetaling i forbindelse med feilberegning av trygdeytelser. Etter loven i dag kan det kreves rentebetaling av mottatte ytelser som er større enn det en har krav på, men en har ikke krav på renter ved etterbetaling ved for lite utbetalt trygd.

Dette spørsmålet er tatt opp ved flere anledninger, og i forbindelse med Trygdlovutvalgets innstilling i 1990 mente utvalget at det burde vurderes å gi renter ved etterbetaling av trygdeytelser også hos oss, slik det gjøres i enkelte andre land.

Dette gikk også en samlet komite inn for i forbindelse med behandlingen av ny folketrygdlov i 1997. Komiteen bad da Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med egen sak om dette. Senere har Stortingets ombudsmann for forvaltningen reist spørsmål om folketrygden, til tross for ordlyden i dagens bestemmelser, likevel kan tenkes å ha en viss renteplikt. Dette er nå til utredning i Justisdepartementet.

Det skal også påpekes at Regjeringen, med utgangspunkt i sosialkomiteens synspunkter, har satt ned en arbeidsgruppe som skal vurdere disse spørsmålene, og vil, når dette arbeidet er ferdig, komme tilbake til Stortinget med eventuelt nytt lovforslag.

På denne bakgrunn foreslår en enstemmig komite for forslaget fra Harald T. Nesvik og John I. Alvheim legges ved protokollen.

Harald T. Nesvik (Frp): Grunnen til at dette Dokument nr. 8-forslaget ble fremmet, er at det jevnlig dukker opp saker der Rikstrygdeverket har utbetalt feilberegnete trygder eller ikke har utbetalt noe i det hele tatt.

Det er noe som er galt når man fra det offentliges side kan kreve renter med 0,5 pst. pr. måned ved tilbakekreving av ytelser som er mottatt i strid med redelighet og god tro, jf. § 22-15 første ledd første punktum i folketrygdloven, mens trygden, ifølge § 22-17 i samme lov, ikke gir renter ved etterbetaling av ytelser.

Det er noe som er helt galt her, når bl.a. en enke, som vi hørte om for en tid tilbake, i 11 år ikke fikk sin rettmessige etterlattepensjon på ca. 1 000 kr pr. måned.

Da hun til slutt fikk utbetalt det beløpet hun hadde krav på, var dette blitt akkumulert til 143 000 kr. Av dette trakk det offentlige 60 000 kr i skatt, men hun fikk ingen renter på det samme beløpet.

Det er en forskjellsbehandling, og det må det bli slutt på. Det bør innføres renter ved etterbetaling av ytelser fra det offentlige, og dermed må § 22-17 i folketrygdloven endres.

Når Fremskrittspartiet likevel ikke fremmer konkrete forslag i denne saken, er det fordi det ifølge brev fra statsråd Meltveit Kleppa av 12. mai i år vises til at Stortingets ombudsmann for forvaltningen har reist spørsmål om at folketrygden til tross for ordlyden i § 22-17, likevel kan tenkes å ha en viss renteplikt, og at dette spørsmålet nå er til avklaring i Justisdepartementet.

Jeg håper at denne avklaringen snart foreligger, og at det vil bli sørget for at denne forskjellsbehandlingen nå blir opphevet, og at det blir gjort på en slik måte at renter vil bli gitt ved etterbetaling av ytelser fra folketrygden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6. (Votering, se side 684)

S a k n r . 7

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apoteketaten (Innst. O. nr. 86 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 69 (1998-99))

Trond Helleland (H): Jeg vil ganske kort tilkjennegi Høyres syn på denne saken.

Høyre har i alle sammenhenger gått imot AFP-ordningen. Noe av vår skepsis har vært grunnet i at ordningen blir for dyr for samfunnet, og det viser seg nå at ordningen har blitt mye dyrere enn det partene i utgangspunktet hadde regnet med.

Vi vil vise til merknadene fra Høyre i Innst. O. nr. 54 for 1993-94 og Innst. S. nr. 188 for 1992-93, hvor Høyre var imot å senke pensjonsalderen i AFP-ordningen. Dessuten vil vi vise til at den demografiske utvikling i Norge tilsier at flest mulig burde stimuleres til å forbli yrkesaktive så lenge som mulig. Det foreliggende forslag trekker i motsatt retning. På den bakgrunn vil Høyre stemme imot Regjeringens forslag.

Presidenten: Presidenten antar at også Fremskrittspartiet vil gå imot denne loven, slik det går fram av innstillingen.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 684)

S a k n r . 8

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om standarder ved overføring av fjernsynssignaler (Innst. O. nr. 87 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 51 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene: Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt anledning til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Trond Helleland (H) (ordfører for saken): Denne saken er en oppfølging av Stortingets samtykke til å innlemme EU-direktiv 95/47 vedrørende tekniske standarder for TV i norsk lov.

Forslaget legger opp til en overgang til såkalt bredskjermformat for TV, dvs. 16:9-format, eller mer forståelig: en overgang til fjernsyn som ligner mer på et filmformat i format. I tillegg setter loven krav til framtidige fjern-

synsmottakere, slik at disse skal være i stand til å motta digitale sendinger. Loven stiller også krav til kabel-TV-selskaper, slik at de installerer nødvendig utstyr for å videreformidle disse signalene til seerne.

Komiteen avgir en enstemmig innstilling, hvor den slutter seg til Regjeringens forslag. Komiteen viser likevel til at flere av høringsinstansene har pekt på at loven ikke er oppdatert i forhold til den teknologiske utvikling. EU-direktivet ble vedtatt i 1995, og fire år er lang tid i denne bransjen. Komiteen oppfordrer derfor Regjeringen til å komme tilbake med nødvendige tilpasninger og eventuelle lovendringer i takt med den teknologiske utvikling. Konvergensutvalget som snart legger fram sin innstilling, blir en viktig merkepassering i så henseende.

Komiteen understreker videre at den nye teknologien som loven omtaler, skal gjøres tilgjengelig for flest mulig TV-seere.

Det spørsmålet som har voldt komiteen størst bry, er spørsmålet om at kabel-TV-nett med under 10 000 aktive tilknytninger, eller abonnenter, skal unntas fra loven. Dette vil si at svært mange seere ikke er garantert å kunne nyttiggjøre seg de endringene loven legger opp til, dersom kabel-TV-selskapene ikke følger opp og installerer ny teknologi.

Komiteen legger til grunn Regjeringens lovnader om å følge utviklingen nøye og samtidig gjennom forskrifter fastsette en lavere grense når Regjeringen anser det som nødvendig.

Komiteen har merket seg at departementet ikke anser det nødvendig å innføre sanksjoner. Begrunnelsen er at regelverket vil berøre et begrenset antall aktører i et oversiktlig marked. Komiteen slutter seg til dette, men vil understreke behovet for å følge utviklingen nøye, og eventuelt ta dette opp til ny vurdering i forbindelse med departementets gjennomgang av loven i oppfølgingen av Konvergensutvalget. Jeg vil også legge til at dersom Regjeringen velger å fastsette en lavere tilknytningsgrense, fra 10 000 og ned mot 1 000 abonnenter, vil antallet aktører øke ganske kraftig, og dermed vil det være mer naturlig å måtte vurdere sanksjoner.

Det er for så vidt en viktig lov vi vedtar i dag. Det er imidlertid en lov som på enkelte områder er utdatert før den blir vedtatt. Det er selvsagt et tankekors at prosessen med å implementere EU-direktivet har tatt så lang tid at noen av de tekniske standardene som omtales eksplisitt i loven, allerede er forgangen teknologi. Dette sier også noe om den endringstakten som er på dette området, og den utviklingen vi har i vente.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er glad for at komiteen enstemmig gir sin tilslutning til forslaget om å vedta en egen lov om tekniske standarder for overføring av TV-signaler.

Jeg vil bare kort kommentere et par forhold som også saksordføreren var inne på.

Komiteen opplyser at flere høringsinstanser har pekt på at loven ikke er helt oppdatert i forhold til den teknologiske utviklingen. Dette er riktig. Det har sammenheng med den utviklingen som har skjedd siden direktivet ble

vedtatt. Vi kommer selvsagt tilbake med endringsforslag når direktivet blir endret. Men vi forholder oss til det direktivet som nå er vedtatt i EU. Vi vil se nærmere på dette når Konvergensutvalgets utredning skal behandles. Da vil vi også vurdere om loven skal inn i teleloven eller kringkastingsloven. Som jeg pekte på i min mediepolitiske redegjørelse, er vi inne på et felt i rivende utvikling. Vi må derfor være forberedt på å foreta raske endringer i takt med utviklingen.

Komiteen peker på at kravet om 10 000 aktive tilkoblinger kan framstå som høyt, og ber oss vurdere om nett med færre abonnenter kan omfattes av loven. Vi vil selvsagt følge utviklingen nøye, og hvis det blir nødvendig, vil vi fastsette en lavere grense i forskrift til loven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 684)

Presidenten antar at det er behov for en liten pustepause. Sakene går for raskt unna!

S a k n r . 9

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m. (Reklame for livssyn og politiske budskap i kringkasting.) (Innst. O. nr. 82 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 58 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten begrenses til 1 time og 15 minutter, og at taletiden fordeles slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten – under sterk tvil, i og med at debattantene ikke synes å være til stede i salen – foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre vil det bli foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Dette anses vedtatt.

Presidenten har antatt at sakens ordfører er til stede. Det er hun imidlertid ikke. For å komme videre i saksbehandlingen vil presidenten gi ordet til Per Roar Bredvold.

Per Roar Bredvold (Frp): Fremskrittspartiet stiller seg undrende til hva bakgrunnen for dette lovforslaget kan være. Hvorfor ønsker et flertall i Stortinget å legge begrensninger på markedsføringen av meninger? Er ikke meninger om aktuelle samfunnsspørsmål noe av det viktigste vi har i samfunnet, og bør ikke vi som politikere være med på å bidra til at disse kommer fram til våre innbyggere på en enklest mulig måte? Fremskrittspartiets

standpunkt på dette området er helt klart. Vi ønsker å bidra til at det skal være mulig å kunne reklamere for de demokratiske prosessene, som er så viktige for samfunnet. Fremskrittspartiet ser på dette som et alvorlig inngrep i ytringsfriheten, og vi kan ikke akseptere at man legger en begrensning som denne på den viktigste prosessen vi har i samfunnet, nemlig den demokratiske prosessen. Det må være et paradoks for flertallet i denne sal at man kan reklamere for f.eks. vaskemaskiner, men ikke for aktuelle samfunnsspørsmål og livssyn.

Dersom man ønsker et forbud mot denne type reklame, hvorfor har man da ikke et totalforbud, slik at man kan se en viss logikk i forbudet, og ikke som nå, ha et forbud bare i en type media? Flertallet begrunner forbudet bl.a. med at de ressurssterke gruppene i samfunnet uten et slikt forbud vil ha en bedre mulighet til å profilere seg enn andre vil ha. Dette er ikke et holdbart argument. De ressurssterke vil alltid, uansett politiske vedtak, ha større muligheter enn andre til å profilere seg. Slik er det i dag, og slik vil det alltid være. TV-mediet er i dag ikke kun reservert de ressurssterke. Det gjelder for alle former for reklame. Dersom man skal gjennomføre en landsomfattende reklamekampanje, vil det ikke være noe særlig mer kostbart å gjennomføre dette via TV enn via andre former for spredning av reklame. I tillegg kommer TV-mediets fortrinn som en meget miljøvennlig måte å reklamere på. Nye former for spredning av politiske budskap kan skape et nytt og vitalt engasjement rundt politisk arbeid, noe som er helt grunnleggende og viktig i et demokratisk land som Norge. At enkelte andre land har tilsvarende forbud, er overhodet intet grunnlag for at Norge skal ha slike lover. På noen områder må Norge kunne være et foregangsland.

Denne saken reiser dessuten en del prinsipielle spørsmål av juridisk art i forhold til Grunnloven § 100, Den europeiske menneskerettighetskonvensjon og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter. Dette er vanskelige og til dels uavklarte spørsmål, som det ikke er enkelt for Stortinget å vite hva en rett fortolkning av, er. For Fremskrittspartiet vil det derimot ikke komme som noen overraskelse dersom dette forbudet er i strid med både Grunnloven § 100 og de nevnte internasjonale konvensjonene. Når det fra alle hold signaliseres at det ikke finnes noe entydig svar på de spørsmål som kan stilles om dette, er det etter Fremskrittspartiets mening synd at det ikke har vært mulig å bruke noe lengre tid på saken. Ved f.eks. å gjennomføre en høring om disse spørsmålene kunne Stortinget ha fått med seg verdifull ballast fra en uavhengig og meget kompetent ekspertise, fra f.eks. universitetsmiljøene, før saken ble endelig behandlet.

Et annet spørsmål er hvorfor det skal være lov å reklamere for politiske budskap i radio, men ikke i fjernsyn. Fremskrittspartiet kan ikke se at Regjeringen eller det politiske flertallet kan begrunne dette på en troverdig måte. Fremskrittspartiet er likevel glad for at det nå åpnes for politisk reklame i radio, og tror at dette vil bidra til at det åpnes for slik reklame også i fjernsyn. Radio er en meget viktig kommunikasjonskanal i mange lokalsamfunn. Lokalradio vil derfor spille en viktig rolle når

(Bredvold)

det gjelder spredning av politisk budskap og reklame for livssyn. Lokalfjernsyn får større og større utbredelse i mange lokalsamfunn og vil kanskje i framtiden bli den viktigste kommunikasjonskanalen. Lokalfjernsyn er et medium som vil være godt egnet for politisk reklame, noe som vil kunne øke engasjementet rundt de lokale politiske prosessene.

Dette må være et moment som alle politiske partier må være enig i. I lokalfjernsyn kan lokale politiske partier og organisasjoner få komme fram til befolkningen med sine synspunkter og skape et engasjement rundt disse. Lokalfjernsynskanalen vil med en slik mulighet kunne få ekstra inntekter, noe som vil være meget viktig for deres videre eksistens.

Fremskrittspartiet tror, selv om vi nå tilsynelatende får et forbud, at det ikke vil ta lang tid før det vil bli åpnet for denne typen reklame også i fjernsyn. Slik sett vil det forbudet vi vedtar her i dag, kun være av midlertidig karakter.

Det er ikke slik at de som kjøper reklame på fjernsyn, kan ture fram som de selv ønsker. Alle annonsører må holde seg innenfor rimelighetens grenser samt holde seg til regler for god markedsføringsetikk og til injurielovgivningen. De lovbestemmelser som vi allerede har på disse områdene, vil bidra til at også denne typen reklame holdes innenfor akseptable rammer, i likhet med annen form for reklame.

Jeg vil til slutt fremme fellesforslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre.

Presidenten: Per Roar Bredvold har tatt opp det forslag som han refererte til.

Neste taler er Grethe G. Fossum, som egentlig skulle ha innledet debatten. Grethe G. Fossum er sakens ordfører.

Grethe G. Fossum (A) (ordfører for saken): President! Jeg beklager at jeg ikke var til stede da saken be- gynte.

Politisk reklame har aldri vært tillatt i etermediene. Før oppmyking av kringkastingsmonopolet var det generelt reklameforbud i radio og TV. Etter hvert som medieutviklingen skjøt fart, ble spørsmålet om reklame i radio og TV utredet av Kjølås-utvalget, som avgav sin innstilling i 1984.

Jeg har lyst til å understreke at politisk og religiøs reklame ikke er den eneste form for reklame som er forbudt. Det er ikke lov til å reklamere for våpen og leketøy, og reklame som er rettet mot underbevisstheten, er også ulovlig.

Det finnes mange norske redaktører som er ytringsfrhetsliberalister. De mener at enhver forbudsregulering, enten det gjelder reklame eller annen publisering, er en trussel mot ytringsfriheten. Den generelle ytringsfriheten er hjemlet i § 100 i Grunnloven, mens det finnes unntak som beskjerer ytringsfriheten i mange andre lover. Det har derfor vært viktig å oppnevne en bredt sammensatt ytringsfrhetskommissjon under ledelse av Francis Sejersted. Denne kommisjonens arbeid blir antakelig ferdig i løpet av 1999.

Jeg tror ikke det vil være noen gledens dag for samfunnsdebatten når man åpner for at etermediene kan vise livssynsreklame og politisk reklame. Inntil nå har tross alt den politiske diskusjon og dagsorden blitt utformet av politikerne og mediene i en slags evig tvekamp. Og uansett hvor populistiske – og fordummende – vi er på hver vår side, gir det i hvert fall en garanti for at standarden på debatten har rot i et samfunnsengasjement, og ikke i et honorar.

Vi vet alle at skillet mellom reklame og retorikk, mellom politikere og PR-agenter, er blitt mer og mer utydelig de siste årene, og mange tjener penger på nettopp denne utydigheten, bl.a. de nye mediebyråene. Som politikere skal vi hele tiden være oppmerksom på at reklamespråket aldri må overta i den offentlige debatten.

Forslaget som Odelstinget behandler i dag, har en lang historie, og det er mange partier i denne sal som har fulgt historien nøye. Både Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet har hele tiden stått sammen om å forby politisk reklame og livssynsreklame i etermediene. Hva som har fått Kristelig Folkeparti og Senterpartiet til å ta et annet veivalg, må de selv redegjøre for, men at de ikke har noen prinsipiell begrunnelse, er jeg ganske sikker på. Jeg synes derfor det er vanskelig at et så viktig spørsmål som angår hele vårt politiske liv, nærmest blir et valg som går på regjeringens partienes fred med hverandre.

Det Regjeringen foreslår i proposisjonen, er å tillate reklame for livssyn og politisk budskap i radio, men å forby det i fjernsyn. En rekke andre europeiske land forbyr eller begrenser adgangen til å sende reklame for livssyn eller politisk budskap i radio og fjernsyn. Land som det er lett å sammenlikne seg med, f.eks. Frankrike, Irland, Spania og Storbritannia, har slike begrensninger. Begrunnelsen fra mange av disse landene er at ingen spesiell gruppe skal kunne utnytte mediene til uimotsagt å framføre sin oppfatning og, f.eks. gjennom økonomiske muligheter til å kjøpe reklame, hindre meningsmotstanderne i å komme til orde. Det bør være mulig for alle parter å kunne imøtegå kritikk, om de har penger eller ikke.

Proposisjonen tar for seg Grunnloven § 100, om ver- net om ytringsfriheten, og flertallet i komiteen støtter Regjeringens syn, nemlig at et forbud mot reklame for livssyn og politisk budskap kan anses som en akseptabel be- grensning i ytringsfriheten, og dermed ikke er i strid med Grunnloven § 100.

Også når det gjelder Den europeiske menneskerettighetskonvensjons artikkel 10 og FNs konvensjon om sivil- e og politiske rettigheter, artikkel 19, er dette flertallet enig i Regjeringens konklusjon om at et forbud ikke er i strid med våre internasjonale forpliktelser.

Arbeiderpartiet synes det er viktig at det skal være forbud mot å sende reklame for livssyn eller politisk budskap i fjernsyn. Bakgrunnen for forbudet mot reklame for livssyn er at religiøse spørsmål og livssynsspørsmål berører dypt personlige følelser, og at reklame på dette området kan virke støtende på mange mennesker, uansett om det sendes på TV eller i radio. Dette vil ramme en rekke trossamfunn og livssynsorganisasjoner som har

som formål å fremme oppslutning eller å forkynne et religiøst budskap.

Begrepet «politisk budskap» omfatter alle meddelelser, uansett form, som har til hensikt å fremme tilslutning eller til å påvirke.

Flertallet i komiteen støtter også at Statens medieforvaltning, som i dag har tilsyn med reklamereglene i kringkastingsloven og forskrifter som ikke ligger inn under forbrukerområdet, overtar tilsynet med reklamereglene for livssyn og politisk budskap.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H): Politisk reklame og reklame for livssyn skal altså ikke være tillatt i etermediene, men det er tillatt i alle andre medier og reklamekanaler. Ser Arbeiderpartiet overhodet ingen problemer med at denne typen reklame er tillatt i aviser, på Internett, på store plakater og i brosjyrer som vi får i postkassen, mens den ikke skal være tillatt i etermediene?

Hvordan vil Grethe G. Fossum karakterisere Arbeiderpartiets mange og dyre reklamekampanjer i forbindelse med valgkampene – er de fordømmende eller opplysende?

Jeg ser at Arbeiderpartiet, etter at vi nå i dag sannsynligvis åpner for adgang til i hvert fall radioreklame, vil vurdere å kjøpe reklametid i forbindelse med valgkampen. Hvordan vil Grethe G. Fossum forholde seg til det – vil hun reagere med å si at dette må vi unngå fordi det vil virke fordømmende på den offentlige debatt, eller vil Arbeiderpartiet nå akseptere at denne muligheten vil bli åpnet og presentere høyverdig, god reklame som virker opplysende på den norske velger? Ser ikke Grethe G. Fossum at det er tvilsomt i forhold til ytringsfrihet å differensiere mellom de ulike typer medier som her er omtalt?

Ser Arbeiderpartiet noen problemer med at humanitære organisasjoner, naturvernorganisasjoner og fagforeninger, som f.eks. LO, heretter ikke skal ha adgang til å spre sitt budskap via reklame i radio og TV? Og ser Grethe G. Fossum at det kan være noen fare for demokratiet og virke fordømmende dersom f.eks. LO kunne informere om noen av sine synspunkter på aktuelle politiske saker gjennom etermediene?

Grethe G. Fossum (A): Det er faktisk slik at Arbeiderpartiet ser mer enn det Høyre gjør. Vi ser og innser og tar konsekvensen av at etermediene er et meget virkningsfullt medium, som faktisk har mer tyngde og går lenger inn i folks bevissthet enn de trykte mediene.

Så til spørsmålet som jeg forventet ville komme, nemlig om hva som vil skje når radioreklame blir tillatt. Det er faktisk slik at Arbeiderpartiet går imot kontantstøtten, men vi forbyr ikke våre medlemmer å motta kontantstøtte når loven er trådt i kraft. Og det er faktisk også slik at selv om Høyre har gått imot en del lover, noe veldig mange høyrefolk gjør, er det ingenting som er korrupt i forhold til det. Men den samfunnsutviklingen som Høyre vil ha, med tillatelse til reklame for livssyn og politiske

budskap i radio og TV, tror vi er med på å undergrave det demokratiet vi har. Det vil gjøre den politiske debatten mye flatere og mye mindre spennende enn den er i dag.

Per Roar Bredvold (Frp): I avisen Vårt Land av 5. juni 1999 sier universitetsstipendiat Kyrre Eggen at det er i strid med Grunnloven å holde politisk reklame og livssynsreklame unna fjernsynsskjermene. Han sier videre:

«Det finst ingen reelle grunner for å skilja mellom radio og fjernsyn. Og politiske ytringar er i kjernen av ytringsfridommen.»

Hvordan ønsker representanten Fossum å forholde seg til dette?

Grethe G. Fossum (A): Jeg har også lest det Kyrre Eggen sier om politisk reklame. Det er helt klart at her har man forskjellige oppfatninger om hvordan dette forholder seg til Grunnloven. Det Arbeiderpartiet gjør, er å forholde seg til Justisdepartementets og Regjeringens vurdering av dette. Hvis representanten fra Fremskrittspartiet ikke synes de vurderingene som er gjort, er gode nok, så må han få en annen ekspertise. Sannsynligvis vil den ekspertisen ligge i en rettssak, hvor man bedømmer de forskjellige tingene, for det er faktisk ikke stortingsrepresentantene som skal bedømme om lovene holder mål eller ikke. Dette er en sak hvor jeg tror man må velge hvilken ekspertise man vil støtte, og her har Arbeiderpartiet valgt å støtte Justisdepartementet og Regjeringen i deres vurdering av om dette er i strid med Grunnloven eller ikke.

Det vi har valgt å se bort fra, er de samfunnsmessige konsekvensene av det å ta vekk det forbudet som vi har hatt helt til nå, og den samfunnsmessige konsekvensen som Fremskrittspartiet virkelig ønsker. Og Fremskrittspartiet er vel det partiet som har mest penger å bruke nettopp på politisk reklame. De har kanskje også de politiske budskapene som egner seg aller best for reklame, fordi de er korte og konsise og lite innholdsrike. Dermed er det kanskje Fremskrittspartiet som vil tjene aller mest på reklame.

Trond Helleland (H): Jeg er glad for å høre at Arbeiderpartiet ikke forbyr sine medlemmer å motta kontantstøtte, selv om de var imot loven. Det var en nyttig opplysning.

Representanten Fossum var i forbindelse med debatten om kontantstøtte meget opptatt av at vi måtte ha et empirisk grunnlag for det vi hevdet. Representanten Fossum etterspurte stadig vekk forskning da vi hadde debatten om kontantstøtte.

Representanten Fossum sier veldig klart at TV og radio er så sterke medier, har så stor gjennomslagskraft, at dette ville være skummelt. Det ville undergrave demokratiet, sa representanten Fossum, dersom vi åpnet for politisk reklame og livssynsreklame i disse mediene. Da har jeg lyst til å stille følgende spørsmål: Hva slags forskning er det representanten Fossum baserer seg på? Kan hun vise til en forskningsrapport, eller kanskje to, som underbygger dette? Departementet hevder også at dette

er et sterkt medium, og det hevder også Forbrukerombudet, men når en går dette nærmere etter i sømmene, er det ingen som har noen rapport å vise til som kan begrunne dette. Er det ikke da et tankekors at store annonsører velger andre medier enn fjernsyn når de skal reklamere for sine produkter? Det er ikke slik at all reklame for et produkt går på fjernsyn. Hvis det hadde vært slik som representanten Fossum hevder, at dette er et altoverskyggende medium, ville naturligvis alle annonsørene valgt fjernsynet som sitt reklamemedium. Men det gjør de altså ikke. Kan representanten Fossum forklare det?

Grethe G. Fossum (A): Jeg etterlyste ganske mye forskning når det gjaldt kontantstøtten. Det var et område hvor man hadde en del tall som kunne vise oss hvordan verden ville bli når den ble innført, så det var kanskje lettere å få tak i forskningsresultater på det området.

Det er riktig som Helleland sier, at vi ikke har klart å finne fram til forskning som viser at etermediene har en sterk gjennomslagskraft. Men det vi vet, er at reklamebransjen faktisk bruker 1 milliard kr på TV 2 i løpet av et år for å reklamere. Jeg har aldri ansett reklamebransjen for å være dum, faktisk er den ganske smart. Og den koster ikke 1 milliard kr ut av vinduet, eller ut av TV-ruten, hvis den ikke tror reklame har noen som helst påvirkning. Bransjen må jo oppleve at den selger noe. Det som er sterkt ved TV – sterkt er kanskje ikke et riktig ord å bruke – er at det når veldig mange mennesker på kort tid, og det er med på å skape en felles bevissthet om nettopp det produktet når man har råd til å sende det ut på TV. Dermed er det kanskje bare Høyre som ikke tror at etermediene har den gjennomslagskraften som reklameverdenen betaler for. Og kanskje representanten Helleland burde høre litt på reklamefolkene når de velger å annonser på TV og i radio, som også er veldig sterkt.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Ola T. Lånke (KrF): Diskusjonen om politisk reklame viser at dette er et komplisert emne, og at det er lett å komme i skade for å forenkle problematikken. I denne sammenheng kan det være viktig å ha in mente at vi fram til nå har hatt forbud mot å sende reklame for politiske partier og livssynsorganisasjoner i etermediene.

Dagens forskriftsbestemmelse, som ble fastsatt i 1997, lyder som følger:

«Det kan ikke reklameres for livssyn eller politiske budskap.»

Bakgrunnen for dette var at et flertall i Stortinget flere ganger hadde gitt uttrykk for at denne typen reklame bør være forbudt. Så har Stortingets ombudsmann påpekt at et forbud bør ha en klar hjemmel i lov. Med dette som bakgrunn diskuterer vi i dag et forslag om å tillate reklame for livssyn og politiske budskap i radio, men å forby det i fjernsyn. I begrunnelsen for at Regjeringen har valgt å skille mellom slik reklame i fjernsyn og tilsvarende i radio, har den lagt vekt på at Fjernsynet har større gjennomslagskraft og påvirkningseffekt enn radio. Det er i denne sammenheng vist til at Den europeiske menneske-

rettighetsdomstolen har lagt vekt på at fjernsyn er et særlig sterkt medium. Av dette har Regjeringen altså sluttet at radio er et medium med mindre påvirkningskraft enn fjernsyn. I tillegg har Regjeringen anført at radioreklame er rimeligere å produsere og vil derfor ikke favorisere kapitalsterke grupper eller organisasjoner i like stor grad.

Fremskrittspartiets og Høyres representanter har i sine merknader innvendt at forslaget representerer en begrensning i ytringsfriheten. Ja, Fremskrittspartiet hevder til og med at det er i strid med Grunnloven § 100. Til dette er å si at Regjeringen har vurdert dette grundig, og konklusjonen er at det representerer en begrensning i ytringsfriheten, vel å merke en legitim begrensning, som altså ikke strider mot Grunnloven, men tvert imot er akseptabel, ja til og med ønsket.

Nå er det ikke gitt at fullt frislipp av all slags reklame i alle medier er løsningen for å verne om ytringsfriheten. Her er jeg enig med vår kulturminister, som i en avisartikkel nylig stilte et lignende spørsmål i Dagsavisen den 20. februar 1999, der hun peker på at en ved et begrenset forbud kan bidra til å fremme ytringsfriheten, «bl.a. ved at ressurssterke grupper ikke får et fortrinn når det gjelder mulighetene til å fremme synspunkter i kringkastingen». Statsråden peker også på at erfaringen til nå heller ikke tilsier at den aktuelle form for reklame «har en opplysningsverdi som gjør den til en berikelse for samfunnsdebatten. Snarere tvert om». Jeg deler kulturministerens synspunkter i denne saken.

Det må også være klart at mediene står helt fritt til å fremme svake gruppers interesser i medier og i samfunnsdebatten. Vi skal fortsatt verne om ytringsfriheten, men det er viktig å ha klart for seg at det faktisk er ytringsfriheten vi kjemper for, og ikke økt påvirkning av kommersielle interesser. Et forbud mot reklame for politiske partier og livssynsorganisasjoner i etermediene forhindrer på ingen måte den offentlige debatt om politiske eller religiøse spørsmål. Forbudet skal være begrenset både med hensyn til medium, altså fjernsyn, og med hensyn til på hvilken måte ytringene vedrørende politikk eller livssyn forbyes framsatt i dette mediet, altså i form av reklame.

Jeg vil også vise til Den europeiske menneskerettskonvensjonen, artikkel 10, som sikrer enhver rett til å ha egne meninger og til å motta og meddele informasjon og idéer uten inngrep fra offentlige myndigheter og uavhengig av landegrensar. Denne retten kan imidlertid innskrenkes hvis andre viktige hensyn tilsier det. Hvis man deler vurderingen av at forbudet mot reklame for livssyn eller politiske budskap ikke strider mot vernet om ytringsfrihet, blir spørsmålet om hvorvidt forbudet skal opprettholdes eller ikke, et politisk spørsmål. Og det er det vi skal ta stilling til i dag. Kristelig Folkeparti deler synspunktet til de høringsinstanser som vurderer det slik at forbudet mot reklame for livssyn eller politiske budskap ikke strider mot vernet om ytringsfriheten.

Det er viktig å fremheve at allmennheten gjennom kringkasting i størst mulig grad bør ha rett til saklig og allsidig informasjon om den politiske og livssynsmessige virkelighet. Alle grupper bør også ha mest mulig like

muligheter til å fremme sitt syn. Konsekvensen av dette vil for Kristelig Folkepartis vedkommende være at vi ikke ønsker at denne informasjonen skal formidles via TV-reklame. Vi opplever i dag en tiltakende tabloidisering av den politiske debatten. Vi ønsker ikke en ytterligere utglidning ved å tillate formidling gjennom fjernsynsreklame. Vi legger samtidig ikke skjul på at enkelte av de hensyn som taler for et forbud mot kringkastingsreklame for livssyn og politiske budskap, er mindre tungtveiende for reklame i radio enn for fjernsynsreklame. Det er med dette som bakgrunn vi vil anbefale Regjeringens forslag.

Jeg tar herved opp forslag nr. 2 fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Presidenten: Ola T. Lånke har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Jon Olav Alstad (A): Kristelig Folkeparti har alltid støttet opp om det forbudet mot politisk reklame som vi i det minste har trodd at vi har hatt, og som vi har trodd har vært virkningsfullt. Når vi prøver å ta initiativ til å få gjort det mer effektivt, kommer Kristelig Folkeparti tilbake med en litt annen holdning. I den forbindelse har jeg noen spørsmål: Hvorfor tillater man ikke politisk reklame i lokal-TV når man tillater det i P4? Hvor går det prinsipielle skillet mellom P4 og lokal-TV?

Etter at representanten har vist hvor problematisk det vil være å forsvare det, kan jeg følge opp med følgende spørsmål: Hvor lenge tror Kristelig Folkeparti at deres holdning til politisk reklame på TV vil være rådende før man tar konsekvensen av dagens første liberalisering og tar skrittet fullt ut og tillater politisk reklame også på TV?

Ola T. Lånke (KrF): Representanten Alstad har stilt meg to spørsmål. Han viser til at Kristelig Folkeparti tidligere har inntatt et standpunkt mot reklame for livssyn og politiske budskap i etermediene, og det stemmer. Vi har fortsatt en restriktiv holdning til dette, som jeg har forsøkt å underbygge i mitt innlegg. Vi ønsker ikke en utglidning på dette feltet.

Det første spørsmålet fra Alstad gikk på hvorfor vi ikke vil godta politisk reklame i lokal-TV når vi kan tillate det i P4. Nå har ikke vi argumentert prinsipielt i det hele tatt for det standpunkt som vi går inn for, og som Regjeringen har anbefalt i proposisjonen. Vi ser imidlertid at utviklingen i dag går i retning av en stadig utvisking av grenser mellom ulike medier. Når man har lagt vekt på å sette et skille her, er det fordi man ser det som det mest realistiske standpunktet, den mest realistiske grensen å trekke. Og når grensen er trukket mellom radio og fjernsyn, gir svaret på spørsmålet fra representanten Alstad seg naturlig, for det ene dreier seg om TV, og det andre dreier seg om radio.

Så til spørsmålet om hvor lang tid vi tror vår holdning vil være rådende før vi tar konsekvensen og går til en full utglidning. Det er ikke slik at det nødvendigvis behøver å gå den veien, det kan selvfølgelig være mulig at vi kan

skape flertall for en annen holdning, som kan peke den andre veien. Men for å være realistisk tror jeg dette er et spørsmål om å holde en demning, forsøke å demme mest mulig opp for en utvikling som vi antakeligvis vil se skyte fart i tiden som kommer. Jeg kan ikke svare på hva som kommer til å skje i morgen. Nå prøver vi å holde denne demningen og ta konsekvensen av at vi ikke ønsker en utglidning av den politiske debatten. Vi ønsker ikke en reklamekrig i fjernsynet mellom politiske partier og organisasjoner. Vi ønsker først og fremst en saklig og redelig debatt som kan gi mest mulig informasjon til folk.

Trond Helleland (H): Jeg synes på mange måter at Lånke slapp katta ut av sekken i sin siste svarreplikk når han sier at de overhodet ikke har argumentert prinsipielt for sitt syn. Det er helt riktig, og jeg føler at vi i denne saken er i den samme situasjonen som vi har vært i når det gjelder kuttet i pressestøtten, der regjeringspartiene har lagt fram et forslag som etter vår mening i hvert fall er brukbart, men så har de altså ingen vilje eller evne til å følge opp dette med argumenter *for*, men sier at en skal holde stand, og at demningen er i ferd med å briste osv. Ser Lånke at det kan bli et problem i forhold til Grunnloven § 100, om vern om ytringsfriheten, at man nå skal åpne for reklame i radio, men ikke i TV? Vil det gjøre det enda enklere for dem som eventuelt skal gå til sak om dette, å nå fram i en rettsavgjørelse? Hvis det er slik at Lånke og Kristelig Folkeparti ikke har noen prinsipielle argumenter i forhold til dette, hvorfor kunne ikke Kristelig Folkeparti ventet på Ytringsfrihetskommisjonens innstilling, som er like rundt hjørnet? Det hadde vært interessant å se hva Ytringsfrihetskommisjonen faktisk sier om dette. Høyre har ikke slått fast at dette er i strid med Grunnloven. Vi reiser tvil om det, men vi slår det ikke fast. Jeg ser at flertallet støtter seg til Justisdepartementets vurdering. Det er en rekke jurister som går imot dette, og det er en rekke presseorganisasjoner som sier at dette forbudet er vanskelig å forsvare i forhold til ytringsfriheten.

Spørsmålet, som Alstad også for så vidt var inne på, er: Hvorfor ikke tillate reklame i lokal fjernsyn, når vi vet at prisen på lokal fjernsynsreklame er mye lavere enn tilsvarende i f.eks. lokalaviser, og absolutt mye lavere enn i P4? Lånke var opptatt av at det ikke bare var de ressurssterke som skulle slippe til. Kunne det ikke vært hyggelig om noen småpartier kunne slippe til med lokal fjernsynsreklame i forbindelse med den lokalvalgkampen vi nå går inn i?

Ola T. Lånke (KrF): Representanten Helleland og Høyre sier i innstillingen at deres standpunkt ikke har vært begrunnet i noe spesielt ønske om å få slik reklame, men de er helhjertet for at dette slipper til. Det er vel helt i tråd med Høyres liberalistiske grunnsyn, hvor de – på linje med Fremskrittspartiet – kjemper for å få full åpenhet når det gjelder slik reklame.

Kristelig Folkeparti ser at politiske og livssynsmessige budskap skaper følelser hos folk, det setter mange følelser

i sving. Vi ønsker at denne formidlingen skal skje på en nøktern og saklig måte, ikke tabloidisert eller gjennom et plakatspråk, som bare taler i store bokstaver uten at man får sagt det man ønsker å si – man sier noe annet. Det er bakgrunnen for at vi er restriktive og ønsker å holde igjen på dette, ikke minst når det gjelder det sterkeste og mest gjennomslagskraftige av alle medier, nemlig TV.

Når det gjelder § 100 i Grunnloven, har Justisdepartementets lovavdeling vurdert dette, og Regjeringen har kommet fram til at dette er en forsvarlig juridisk plattform. Vi får vente og se hva rettsavgjørelser eventuelt vil komme til senere, men så langt har vi funnet at vi står på trygg grunn med bakgrunn i de vurderinger som er gjort av Regjeringen.

Når det gjelder Ytringsfrihetskommisjonens utredning, har vi også understreket i innstillingen at vi ikke har sett noe poeng i å vente på den, all den stund Ytringsfrihetskommisjonens mandat ikke inneholder noe om dette. Det er dermed heller ingen grunn til å vente at Ytringsfrihetskommisjonen vil uttale seg om nettopp dette spørsmålet.

Det ville sikkert vært hyggelig om lokalpartier fikk lov til å reklamere for politiske budskap i lokal-TV, men nå har vi satt denne grensen. Vi får se på lokal-TVs rammevilkår, og om vi kan finne andre måter å styrke deres økonomiske grunnlag på. Dette representerer nok heller ikke noe stort potensial, slik at jeg tror vi må gå andre veier for å styrke nettopp lokalkringkastingen.

Grethe G. Fossum (A): Jeg synes det er meget interessant det representanten Lånke her svarer i forhold til replikkene. Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet har alltid stått sammen om forbud mot politisk reklame og livssynsreklame. I dag svarer representanten Lånke at dette ikke er et prinsipielt spørsmål, og da må det være et praktisk spørsmål eller et verdispørsmål for representanten Lånke og Kristelig Folkeparti.

Han sier også at han ikke ønsker en utglidning, men det finnes ingen muligheter for å kontrollere det i forhold til radio. Han sier også at han gjerne vil vurdere om det en gang i framtiden vil være mulig til å skape et flertall som går inn for forbud mot denne type reklame i radio og TV. Men han kunne jo ha fått et flertall i dag! Regjeringen har sammen med Arbeiderpartiet et flertall, og det

flertallet kunne man ha stått på i dag. Derfor synes jeg det blir litt patetisk når regjeringspartiene sannsynligvis har diskutert dette seg imellom, og Kristelig Folkeparti og Senterpartiet har tapt denne saken i Regjeringen. Jeg synes det er trist at man har gjort et prinsipielt spørsmål til en praktisk ordning for å få Regjeringen til å overleve.

Det må vel være et tankekors for representanten Lånke at Høyre og Fremskrittspartiet er meget glade for at man har tatt det første skritt ut i elendigheten med politisk reklame og livssynsreklame i radio. Synes ikke representanten Lånke fra Kristelig Folkeparti at dette er vanskelig?

Ola T. Lånke (KrF): Representanten Grethe G. Fossum kommer med en replikk som i grunnen er en variasjon over et tema som flere har vært innom. Jeg ser ingen grunn til å gjenta alt jeg har sagt i mitt innlegg og i de to forrige svarreplikkene.

Det er riktig at vi har stått for et restriktivt syn på reklame for politiske budskap og livssynsmessige budskap, og det står vi fortsatt ved. Vi samarbeider gjerne med Arbeiderpartiet om å holde på denne grensen som vi nå har valgt å falle ned på. Jeg har pekt på den utviklingen som i dag er på gang, med utvisking av grensene mellom de ulike mediene. Dette reiser en rekke spørsmål som på en måte er nye, og som man ikke behøvde å ta stilling til for noen år siden, da man tok standpunkter i denne saken. Vi ser at utviklingen går veldig fort. Jeg tror det er viktig hele tiden å vurdere hvor vi kan finne det mest realistiske standpunkt for å gjøre minst mulig skade på den politiske debatt og den livssynsmessige påvirkning. Jeg tror det er vanskelig å se hvor utviklingen vil gå framover. Dette handler om sterke utviklingstrekk på grunn av teknologisk utvikling, kommersiell innflytelse, osv. Jeg tror at vi sammen med Arbeiderpartiet fortsatt skal kjempe mot en utglidning, mot en forflatning av den politiske debatten og for en sakligere informasjonsstrøm, for en bedre debattform. Det står vi sammen om, og det vil vi fortsatt gjøre.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Den reglements-messige tid for formiddagens møte er nå omme. Presidenten vil foreslå at dette møtet heves, og at nytt møte settes kl. 18.

– Det anses vedtatt.

Møtet hevet kl. 15.00.

Møte tirsdag den 8. juni kl. 18

President: G u n n a r S k a u g

D a g s o r d e n : Sakene på dagens kart (nr. 35)

Man fortsatte behandlingen av

s a k n r . 9

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m. (Reklame for livssyn og politiske budskap i kringkasting.) (Innst. O. nr. 82 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 58 (1998-99))

Trond Helleland (H): Bakgrunnen for dagens sak er spesiell. Vi har en forskrift som forbyr reklame for politiske budskap og livssyn, men vi har ingen lov som forbyr den samme reklamen. Men stortingsflertallet ønsker nå å gjøre noe med dette og vil lovfeste et forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap i fjernsyn, og noen vil også lovfeste forbud mot det samme i radio.

Etter en høringsrunde som klart viser at tilslutningen til synet om å gi adgang for denne type reklame øker, har Regjeringen fremmet sitt forslag: Ja til reklame i radio og nei til reklame i fjernsyn. Noe mindre prinsipielt skal man lete lenge etter!

For Høyre er dette en enkel sak. Vi kan ikke se noen grunn til å forskjellsbehandle trykte medier, etermedier, elektroniske medier eller andre medier som finnes eller vil dukke opp.

Vi mener også at Stortinget kunne ha ventet til Ytringsfrihetskommisjonen har lagt fram sin innstilling, og den er jo like om hjørnet. Forholdet til Grunnloven § 100, om ytringsfrihet, blir trukket fram av mange høringsinstanser. I en nylig publisert avhandling, Jussens venner 2/1999, konkluderes det med at et generelt lovforbud vil være i strid med Grunnlovens bestemmelse. I tillegg blir det i samme avhandling fremhevet at et slikt forbud vil stride mot Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 10. Etter denne bestemmelsen må forbudet være foreskrevet ved lov, forbudet må fremme et legitimt formål og forbudet må være nødvendig i et demokratisk samfunn.

Hvordan domstolene eventuelt vil se på et forbud som bare gjelder ett av etermediene, fjernsynet, mens reklame kan sendes på radio, over Internett, vises i aviser, på reklameplakater, i brosjyrer og i alle tenkelige former, blir interessant å se. Jeg føler meg ikke overbevist om at denne forskjellsbehandlingen vil overleve en rettssak, men det gjenstår å se.

Høyre har konsekvent gått imot et forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap. Høyres standpunkt har ikke vært begrunnet i noe spesielt ønske om å få slik reklame, men i en prinsipiell vurdering av berettigelsen av et forbud i ett medium mot reklame for bestemte former for lovlig aktivitet som man uten problemer kan reklamere for i andre medier.

Regjeringens argumenter mot reklame for livssyn og politikk i fjernsyn er av en slik karakter at de logisk sett burde føre til forslag om forbud mot enhver reklame for livssyn og politikk. Det er vanskelig å se noen grunn til de hensyn Regjeringen anfører, f.eks. «å utvikle en uheldig politisk debattform», «å skape et skjevt bilde av den politiske og livssynsmessige virkelighet» og å gi kapitalsterke grupperinger større muligheter enn andre til å markedsføre sine synspunkter. Disse argumentene må jo også gjelde de fleste andre former for markedsføring av politikk eller livssyn.

Det er vanskelig å finne saklige grunner for å stille fjernsyn i en særstilling når det gjelder reklame for livssyn og politiske budskap, så lenge slik reklame er fullt ut lovlig i alle andre medier. Høyre vil derfor primært stemme imot Regjeringens forslag og avvise Ot.prp. nr. 58.

Vi innser imidlertid at det ikke er flertall for dette synet, og finner det underlig at Regjeringen foretar en så sterk gradering av mediernes gjennomslagskraft. Argumentene som regjeringspartiene benytter i sine merknader, stiller Regjeringens forslag om å åpne for politisk reklame i radio i et underlig lys. Regjeringspartiene er med på nesten alle merknadene fra Arbeiderpartiet og SV, som tar avstand fra reklame for livssyn og politikk i kringkasting. Man skiller først lag på slutten av merknadene, hvor regjeringspartiene viser til at Regjeringen etter en samlet vurdering åpner for reklame i radio, og videre at de forhold som gjør seg gjeldende for fjernsyn, ikke i like stor grad gjelder radio.

Et av de forholdene Regjeringen har vært opptatt av, er pris. Fjernsynsreklame skal angivelig være så dyrt at det bare er de rikeste som har råd til å benytte seg av den. Dette er beviselig feil. I forhold til hvor mange man når med sitt reklamebudskap, er det billigere å reklamere på f.eks. TV2 enn i mange aviser. Den såkalte kontaktprisen er lavere for TV enn i mange aviser. Enda mer søkt blir denne argumentasjonen i forhold til lokalfjernsyn. På de 22 lokal-TV-stasjonene i Norge varierer prisen på et reklameinnslag fra 500 kr til 3 000 kr. Med andre ord vil prisnivået ligge godt under en annonse i lokalavisen eller prisen på reklame i riksdekkende kommersiell radio, som det jo åpnes adgang for. Kostnadsargumentet holder ikke!

Hva så med argumentet om at TV har så stor gjennomslagskraft? Hvis det er slik, hvorfor bruker ikke da alle kommersielle annonsører fjernsyn – og utelukkende fjernsyn – i sine reklamekampanjer? Grunnen er selvsagt at aktørene i reklamemarkedet vet at man bør spre seg på flere ulike reklamekanaler. Avis, brosjyrer, boards etc. er alle relevante medier for å få fram et budskap. Det finnes ingen forskning som underbygger påstanden om at fjernsynsreklame er så mye sterkere enn annen reklame. Det er og forblir en påstand.

Høyre ønsker dersom vårt primærforslag blir nedstemt, å gå inn for at lokalfjernsyn også skal bli gitt mulighet til å sende reklame for livssyn og politiske budskap. Dersom dette også faller, må vi gå ytterligere ned på kravet til prinsipiell stemmegivning, og støtte Regjeringens forslag. Det gjør vi i trygg forvisning om at det-

te er et første skritt i riktig retning. Innfører man denne muligheten i radio nå, vil det sikkert ikke gå lang tid før man åpner for det samme i fjernsyn.

Et paradoks i denne saken er at de gamle mediene – avisene – aldri har vært underlagt denne form for lovregulering. Det er heller ikke nye medier, som Internett, mens det nå altså blir et lovforbud mot reklame i TV. Forstå det den som kan!

Ågot Valle (SV): SV har en prinsipiell holdning til politisk reklame i etermedia. Vi er, i likhet med Arbeiderpartiet, imot at politisk reklame skal bli tillatt i etermedia.

Noen forsøker å flagge ytringsfriheten som sjøelve grunnen til at reklame for livssyn og politiske budskap bør bli tillatt i etermedia. Men når en ser hvem som har frontet debatten, må en få lov å undres over om det ikke er feil flagg som heises. Det er først og fremst reklamefinansierte kringkastere som har stått i frontlinja, og vi må spekulere på om det ikke er de kommersielle motivene som er de sterke, for det er klart at reklamemarkedet vil øke dersom politisk reklame blir tillatt.

Ytringsfrihetens formål er å sikre informasjon og fri meningsdannelse som en bærebjelke i demokratiet. Er det så et angrep på ytringsfriheten når reklame for politiske budskap og livssyn i kringkasting fortsatt kan bli forbudt? Jeg erkjenner at det er delte meninger i jurist- og presse miljø, men jeg vil bare minne om at ingen vil forby ytringene, vi vil bare ikke at en skal måtte betale for å få ytringene fram. Stiller en så spørsmålet om demokratiet berikes og ytringsfriheten styrkes ved at politisk reklame blir tillatt, er jeg sikker på at mange er enige med oss. Jeg er ganske overbevist om at reklame i etermedia på dette området vil forflåte den politiske debatten. Det vil bli fritt fram for politikere som sakte vandrer inn i solnedgangen, mens reklamen ikke sier noe om partiets politikk. Resultatet er forsterking av personfokuseringen og en forenkling av budskapet. «Plakatspråk», kalte Ola T. Lånke det.

Grethe Fossum har helt rett når hun sier at etermedia er sterke medier. Det er jo bare å se på hvordan fjernsynsreklame går helt inn hos barn. Og det er en forskjell på reklame i aviser og i radio og TV. I avisene kan jeg velge å bla videre, velge å ikke lese reklame; foran fjernsynet blir jeg sittende i påvente av neste program og slår ikke av om det kommer et reklameinnslag. I avisene har jeg også en sjanse til å ta til motmæle ved et leserinnlegg dersom jeg vil imøtegå budskapet i den politiske reklamen.

Redaktørene i bl.a. reklamefinansierte kringkastere har slik omsorg for de små partiene, og har interessante politiske ytringer i sin argumentasjon for å tillate politisk reklame – det har vi hørt. Ja, dersom denne omsorgen er en viktig drivkraft, må vi forvente at de små partiene og de interessante ytringene slipper til i ordinær sendetid.

Hvordan en snur og vender på det, vil det å tillate politisk reklame i etermedia favorisere de kapitalsterke og ressurssterke som kan kjøpe seg plass. Det er ikke noe argument det Per Roar Bredvold brukte, at de ressurssterke

vinner på alle andre områder likevel. Desto større grunn er det til at de ikke skal bli vinnere i dette spillet også.

Forbud mot politisk reklame i kringkastingselskaper er et politisk spørsmål. Her er SV konsekvent, vi vil ikke være med på å ta et første steg som fører til et unngåelig neste steg, slik regjeringspartia gjør. Vi stemmer derfor for innstillinga.

Harald Hove (V): Venstre støtter Regjeringens standpunkt om å si ja til reklame for politikk og livssyn i radio og nei til reklame for de samme forhold i fjernsyn.

Man kan så stille spørsmålet om man kan gi en fullgod logisk forklaring på skillet mellom aviser og tilsvarende medier på den ene siden, og radio og fjernsyn på den andre siden, eller for den saks skyld skillet mellom radio og fjernsyn. Svaret på det spørsmålet kan vel like greit sies å være et nei. Det er ikke mulig å stille opp et tungt, prinsipielt skille mellom etermedier på den ene siden og publikasjoner på den andre siden, eller mellom TV og radio.

Men ser man på situasjonen i andre land, og på ulike regelverk i ulike sammenhenger, vil man samtidig oppdage at det er en viss ulik situasjon for publikasjoner på den ene siden og TV og radio på den andre siden. Man vil imidlertid også finne at radio i en del sammenhenger behandles forskjellig fra fjernsyn, slik at det ikke er mangel på sammenheng mellom de ulike vurderinger når man legger vekt på forskjellen mellom etermediene – forskjellen mellom radio og fjernsyn. Selv om man ikke kan gi den helt tunge, logiske begrunnelsen for det, er det i og for seg godt i samsvar med hvordan dette håndteres i ulike sammenhenger.

Dermed er man over på at det lett kan bli et spørsmål om tyngden av ulike, mer pragmatiske argumenter som har et visst innslag av prinsipiell karakter. Kostnader og utbredelse vil være elementer i en slik vurdering. Når Venstre mener at det kan være riktig å forskjellsbehandle radio og fjernsyn, har det bl.a. sammenheng med at man har et langt sterkere innslag av lokalradioer enn av lokal-TV. Jeg forstår poenget med å stille spørsmål om forholdet mellom P4 på den ene siden og lokal-TV på den andre. På en annen side er det slik at man i radiosammenheng har et langt større innslag av lokale radioer, og en god del av disse lokale radioene har iallfall en livssynsorientert begrunnelse for sin virksomhet og en karakter som gjør at de fremmer bestemte typer livssyn. Derfor mener vi at det kan være riktig å si ja til radio og nei til TV.

Men jeg vil gjerne også understreke at dette er et standpunkt som det kan være riktig å karakterisere som et for tiden-standpunkt. Dette er spørsmål som vi i Venstre har under vurdering og overveielse, og vi er nok i den situasjon at vi mener at Ytringsfrihetskommissjonens innstilling vil kunne være et innlegg i en debatt om disse spørsmålene, selv om ikke Ytringsfrihetskommissjonen direkte skal vurdere dette. I den sammenheng kan man se for seg minst tre løsninger. Den ene er at man etter å ha hatt radioreklame en periode og fått en vurdering av Ytringsfrihetskommissjonens innstilling, i og for seg vil kunne tenke seg å si nei til begge deler. Man kan også

tenke seg det resultat at man vil stå på det standpunktet som man nå inntar, og man kan tenke seg at man vil komme til å si ja til begge deler. I den sammenheng vil radioreklame også være en form for prøve som vil gjøre at man vil kunne skaffe seg mer kunnskap og bredere erfaringsgrunnlag før man tar et endelig standpunkt.

Det kunne jo da stilles spørsmål om hvorfor ikke vente til etter at Ytringsfrihetskommisjonen har kommet med sin innstilling. Svaret på det er vel at man fram til valget i 1997 la til grunn at det var et forbud, som man så fikk prøvd og fant ut ikke var tilstrekkelig hjemlet, og det kan da være fornuftig å ha en avklart situasjon i forhold til valget til høsten, og ikke ha det som en litt uavklart periode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H): Jeg var for så vidt glad for det innlegget Hove holdt, for han la vekt på at det ikke fantes noe prinsipielt forsvar for eller logisk forklaring på denne vurderingen Regjeringen har gjort, men at den har valgt å gjøre det slik allikevel, og så har skjelt litt til andre land der det er et skille mellom radio- og TV-reklame i forhold til politiske budskap.

Men det som jeg likevel ikke kan la ligge, er forholdet til lokal-fjernsyn. Det er jo ikke slik at man nå innfører reklame i radio først og fremst for å bedre økonomien i radioselskapene, men for på en måte å gjøre ytringsfriheten gjeldende for i hvert fall ett av etermediene. Selvsagt er det en del økonomiske argumenter i forhold til dette også, men, som jeg sa i mitt innlegg, er prisen for en reklamespot på lokal-TV på mellom 500 kr og 3 000 kr, så det kan vanskelig sies å være økonomiske argumenter som er tungtveiende i forhold til dette.

Men Hoves argument var at det var så få lokal-TV-stasjoner rundt omkring i landet, og det kan jo skyldes noe Stortinget har gjort i forhold til å legge forholdene til rette for lokal-fjernsyn her i landet, i forhold til reklame-reglene og en del andre ting. Ville det ikke da være greit å gi disse stakkars 22 lokal-TV-stasjonene – som Hove sa var altfor få – muligheten til å ha den type reklame som vi her snakker om?

Ellers er jeg veldig glad for at Hove sier at dette er et for tiden-standpunkt. Jeg får ikke akkurat det samme inntrykket når jeg leser merknadene som de to øvrige sentrumpartiene har vært med på. Men jeg skjønner at det her er litt ulike holdninger i Regjeringen, og jeg er glad for at Venstre i hvert fall har fått delvis gjennomslag for å innføre reklame i radio.

Harald Hove (V): Det jeg har gjort, er å redegjøre for Venstres standpunkt til dette, og det er heldigvis sammenfallende med Regjeringens standpunkt.

Det som jeg kan si til dette med prinsipielt eller logisk skille, er at det er spørsmål om hvor man legger nivået for at noe skal fortjene en slik karakteristikk. Og det er jo et poeng at etermediene – både radio og, i hvert fall, lokal-TV – er i den situasjonen at de er underlagt konsjensbestemmelser, tillatelse for å kunne drive, i motset-

ning til aviser og blader. Og det kan i og for seg være et argument for at disse mediene, som er underlagt krav om tillatelse, behandles noe annerledes i denne sammenheng enn aviser og trykte skrift for øvrig. Det er vel også et poeng at utbredelsen av radiotillatelser, særlig når det gjelder lokal-radio, er betydelig mer omfattende enn fjernsyn, og jeg gjentar for så vidt også det poenget at en del av de lokale radiostasjonene nettopp har et livssynsfremmende formål, slik at man sånn sett har et sterkere innslag av argumentasjon iallfall for bestemte livssyn, basert på radiokanalens eget grunnlag.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Jon Olav Alstad (A): Norge har fram til nå hatt forbud mot å sende reklame for politiske partier og livssynsorganisasjoner i etermedier. Forbudet mot livssyns- og politisk reklame er ikke noen særnorsk konstruksjon. Tilsvarende forbud finnes i en rekke land vi ofte ellers velger å sammenligne oss med, f.eks. Sverige, Storbritannia, Irland og Danmark.

Forbudet mot reklame for livssyn og politiske budskap i radio og fjernsyn innebærer en begrensning i ytringsfriheten. Begrensningen gjelder sentrale deler av ytringsfriheten, livssyn og politiske meninger, men forbudet har på den annen side begrenset rekkevidde. Det er begrenset hva slags ytringer som skal sendes, men forbudet er ikke generelt. Det gjelder kun retten til å markedsføre slike synspunkter på en bestemt måte og i et bestemt medium. Det skiller forbudet mot reklame for livssyn og politiske budskap fra – og gjør det vesentlig mindre inngrepene enn – f.eks. forbudet mot tobakks- og alkoholreklame, som er et forbud mot all slik reklame.

Erfaringen tilsier heller ikke at denne formen for reklame har en opplysningsverdi som gjør den til en berikelse for samfunnsdebatten, snarere tvert imot.

Andre vil selvsagt kunne ta andre standpunkt for reklame for livssyn og politisk budskap. Jeg har et avslappet forhold til at det er ulike vurderinger av dette spørsmålet. Det er en naturlig sak. Det kan argumenteres for reklame uten å ty til den type høyverdige prinsipper og moralske grunner for å tillate politisk reklame i etermediene som enkelte nå gjør. De reklamefinansierte kanalene ser selvsagt dette som en mulighet til både å tjene penger og å få oppmerksomhet om seg selv. De er i sin fulle rett til å ivareta sine kommersielle interesser. Men det er ikke troverdig når kommersielle interesser avvises som motiv, og en påberoper seg juridisk interesse, redaktørrettigheter og omsyn til svake grupper som sine fremste motiver.

Det må være noe bortimot en fallitterklæring i forhold til mange av pressens fremste oppgaver når redaktører sier at mange svake grupper ikke kommer til orde i deres medier og i samfunnsdebatten, og det viktigste som kan gjøres for å rette på det forholdet, er å tilby dem betalt reklameplass i etermediene. Det er ikke svake grupper som fyller annonsesidene i avisene, og jeg kan ikke tro at grunnen til det er at de sparer på sine midler i påvente av muligheter for kringkastingsreklame. Dersom mediene selv sitter med stor kunnskap om grupper og synspunkter

som ikke kommer fram i den offentlige debatten, og som burde få anledning til det, ser jeg fram til en bred debatt om det innad i pressen. Jeg skal love å følge den med stor interesse. –

Dette var et meget godt innlegg av statsråden den 20. februar 1999 i Dagsavisen, og jeg kan underskrive på hvert ord – som jeg støtter. Det sies ofte fra redaktører og kanskje spesielt TV 2, som har frontet dette i denne sammenhengen, at det utelukkende er hensynet til ytringsfriheten, og ikke penger, som er deres motiver. Ja, den beste måten for disse å dokumentere det på ville ha vært å tilby rikelig med gratis tid til partier og andre til å komme fram med sine budskap, slik som vi også ser det i det regelverket de har i England. Inntil det skjer kan vi vel trygt gå ut fra at de tre viktigste argumentene for politisk reklame i radio og fjernsyn er penger, penger og penger.

Jeg vil avslutte med å påpeke at det vil aldri være aktuelt for Arbeiderpartiet å gjøre som en rekke medier og redaktører selv har gjort, nemlig å sidestille journalistisk arbeid med reklame og behandle dette likt i forhold til ytringsfriheten.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg er glad for utfallet av komiteens behandling av Regjeringens forslag om reklame for livssyn og politiske budskap.

I proposisjonen foreslår Regjeringen et forbud mot reklame for livssyn og politiske budskap i fjernsyn. Bak et slikt forslag ligger en inngående vurdering av flere motstridende hensyn, ikke minst ytringsfriheten og våre politiske og demokratiske prosesser. Dagens reklamedebatt er viktig, fordi reklame for bl.a. politiske partier vil angå nettopp de politiske prosesser, altså spillereglene for partienes og andre politiske organisasjoners kamp og debatt. Forbudet mot politisk reklame for politiske partier er derfor en regulering av virkemidlene for den politiske debatten, uten at selve ytringene dermed blir forbudt. Da bør det være opp til de folkevalgte å avgjøre hvor grensene for slik reklame skal ligge.

Når Regjeringen foreslår at forbudet bare skal gjelde fjernsyn, er det fordi vi mener fjernsynet har stor gjennomslagskraft og påvirkningseffekt. Alle vet at reklame har som formål å fange seernes oppmerksomhet for å fremme salg av ulike varer og tjenester. Regjeringen tror ikke slik reklame vil være noen god måte å få politiske budskap og livssynsspørsmål ut til fjernsynsseerne på. Vi mener at fjernsynsreklame for livssyn og politiske budskap vil kunne gi et forenklet og skjævt bilde av kompliserte og til dels personlige spørsmål. Fjernsynsreklame for politiske budskap vil også kunne utvikle en uheldig politisk debattform. Jeg har også merket meg at representanter for reklamebransjen er meget kritiske til fjernsynsreklame for politiske budskap.

Regjeringen har også kommet til at begrunnelsen for å forby slik reklame i radio ikke er like sterk som når det gjelder fjernsyn. Radioreklame vil derfor ikke være like betenkelig som tilsvarende reklame i fjernsyn. Da mener vi at hensynet til ytringsfriheten bør veie tyngst. Radioreklame for livssyn og politiske budskap skal også være

nøktern og saklig, og må ikke krenke noens politiske eller religiøse overbevisning.

I proposisjonen drøftes forholdet til Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 10 inngående. Regjeringen mener at forslaget er innenfor Grunnlovens rammer, og også innenfor statens skjønnsmessige margin etter Menneskerettskonvensjonen, som nå er gjort til norsk lov.

Flere har tatt til orde for at Regjeringen burde ha ventet til Ytringsfrihetskommisjonens innstilling forelå. Situasjonen er imidlertid denne: Vi har et forbud i forskrift som i realiteten ikke kan håndheves. Det er valg til høsten, og det vil kunne ta noe tid, kanskje flere år, før Ytringsfrihetskommisjonens utredning er vurdert og sluttbehandlet. Vi er altså nødt til å få denne loven på plass nå i god tid før valget i 1999.

I tillegg har altså stortingsflertallet bedt Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med et forbud mot livssyns- og politisk reklame. Jeg kan derfor ikke se at Regjeringen hadde noen reell mulighet til å vente på Ytringsfrihetskommisjonens arbeid. Jeg går ut fra at flertallet er enig i at det er viktig å få på plass et forbud mot fjernsynsreklame for livssyn og politiske budskap før valgkampen starter.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Olav Alstad (A): Ja, det er helt riktig at stortingsflertallet for tre år siden etter vedtakene som da ble fattet av Markedsrådet, bad om å få tilbake denne saken og få et opplegg som skulle sørge for at vi fikk et skikkelig og ordentlig grunnlag for et lovforbud mot reklame innenfor kringkastingen, noe som for så vidt Senterpartiet den gangen var veldig sterk tilhenger av. Det var riktignok ikke det som kom tilbake fra Regjeringen, det var bare et forslag om forbud i forhold til TV og ikke i forhold til radio. Men jeg har for så vidt skjønt av den øvrige debatten her at man har litt forskjellig syn innen regjeringspartiene på om dette er en prinsipiell holdning, eller om det er en ikke-prinsipiell holdning, altså en praktisk organisering av hvordan den politiske debatten skal skje.

Det ble tidligere sagt fra representanten fra Høyre at man gjør dette for å hindre at en demning brister, men det er jo nettopp Senterpartiet og Kristelig Folkeparti som denne gangen er med og sørger for at denne demningen brister.

Hvor lenge har statsråden tenkt at dette forbudet som nå blir innført, og bare vil gjelde TV, vil holde? Hvor lenge blir det til vi opplever at det blir fritt fram for politisk reklame i dette landet?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Vi har fremmet dette lovforslaget for at det skal holde. Og jeg tror faktisk at det at vi har skilt mellom fjernsyn og radio, gjør dette lovforslaget og loven mer robust enn om vi ikke hadde foretatt et slikt skille. Det er nemlig grunn til å sondre mellom styrken i det som kommer på fjernsyn, og det som kommer i radio.

Jeg pleier ikke så ofte å sitere Dagens Næringsliv, men i dag har jeg tatt med lederartikkelen til Kåre Valebrokk, for jeg synes det er spesielt interessant å se hva han skriver for tiden. Og det han skriver om politisk reklame den 3. juni, er bl.a.:

«Det er ikke vanskelig å forstå motviljen mot tv-reklame. Enhver som har oppholdt seg i USA i valgkamp-tider kan bli angrepet av ideologisk forstoppelse og kronisk politikerforakt etter et par kvelder med betalt skittkasting ut av skjermen.»

Det er helt opplagt at det er stor forskjell på reklame i fjernsyn og reklame i radio, og jeg tror altså at det lovfor-slaget vi nå fremmer, er mer robust enn om vi hadde gått inn for et forbud både i radio og TV.

Jeg kan innrømme at det ikke er enkelt å argumentere prinsipielt for det skillet, men det er en avveining mellom ulike hensyn. Jeg viser også til Den europeiske menneskerettighetsdomstolen som har lagt til grunn at de audiovisuelle medier ofte har en mye mer umiddelbar og kraftfull effekt enn trykte medier, den såkalte Jersild-dommen fra 1994.

Jeg mener det er veldig godt begrunnet, og at dette er en lov – det var spørsmålet – som kommer til å bli stående.

Per Sandberg (Frp): Dess mer jeg lytter til debatten, og dess grundigere jeg går inn i proposisjonen, dess mer står jeg igjen med et stort spørsmål. Hvilket prinsipp er det egentlig man rir for å innføre et sånt forbud? Det virker på meg som at alle de som er for dette forbudet, er veldig opptatt av det de kaller kraftfull påvirkning, sterke krefter og pris. Det er for meg litt merkelig at statsråden og Regjeringen, som – i hvert fall i mine øyne – har vært positive i forhold til lokal-TV, her legger inn et forbud mot at lokal-TV skal få sende slik reklame. Når vi vet at prisen på et 30 sekunders reklameinnslag blant de 22 lokal-TV-stasjonene i Norge varierer fra 500 kr og opp til 3 000 kr, lurer jeg på, i forhold til de prisene statsråden er opptatt av når hun viser til europeiske land for øvrig som bruker store ressurser på dette, og faren for at de mindre ikke skal komme til orde i demokratiet, om det ikke er et motsatt prinsipp som virker her. Det er klart at hvis vi opprettholder at i hvert fall lokal-TV-ene skal få lov å ta inn denne reklamen, opprettholder vi samtidig også basisen for lokal-TV-stasjonene. Særlig når vi ser at man ønsker at kommersielle rikskanaler på radio skal få lov å drive politisk reklame, men ikke de små lokal-TV-stasjonene, blir jeg oppriktig litt forvirret.

Bare til slutt: Det blir henvist til at andre land i Europa har innført noenlunde samme innskrenkninger. Mener virkelig statsråden at når andre land innskrenker sin ytringsfrihet, skal også Norge gjøre det samme?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Når det er snakk om, som Sandberg her gjør, å innskrenke ytringsfriheten, vil jeg si at det er absolutt frihet til å ytre seg i dette landet, men når det gjelder politisk reklame og livssynsreklame, har vi nå fremmet et forbud i lov mot det på TV. Det synes jeg er lett å argumentere for, og som jeg nevnte

i stad: Den erfaringen man har f.eks. fra USA med politisk reklame, skulle tilsi at vi vil forhindre at vi skal få slike tilstander i Norge, også av hensyn til demokrati og til den politiske debatten. Det at det er dyrt, og at en således stenger ute en del fra å delta i den type aktivitet, er én side ved det. En annen side – og det er kanskje den viktigste – er at dette er en form som er svært sterk, og som er kjøpp i den forstand at de politiske debattene vil kunne få en slagside som vi ikke ønsker.

Så tar Sandberg opp spørsmålet om lokal-TV. Fremskrittspartiet ønsker absolutt full frihet for fjernsynsreklame, skjønner jeg. Og det er jeg altså ikke enig i. Jeg ser at man kan drøfte forholdet mellom lokalradio og lokal-TV, men der er det de samme momentene som kommer inn, nemlig at fjernsynsbildet – det audiovisuelle virkemiddel – er mye sterkere enn det som er på radio, nemlig lyd. Og derfor har vi også sagt at lokal-TV ikke skal få anledning til å drive politisk reklame.

Per-Kristian Foss (H): Når man lytter til debatten og statsrådets innlegg, skjønner man godt at denne regjeringen valgte å sende verdispørsmål over til en kommisjon og så gjøre som den vil, for denne debatten er fullstendig blottet for verdimeessig forankring. Jeg mener at det går an å ha to syn, verdimeessig sett, på spørsmålet om den type ytringer, men å begrunne det i hensynet til pris, at det er for dyrt, har jo ingenting med den type begrunnelse å gjøre.

Og jeg lurer på: Hvorfra har statsråden det faglige belegg for å si at TV har slik en helt spesiell påvirkningskraft? Kan hun oppgi de rapporter departementet har laget som grunnlag for dette? Jeg leser bl.a. med interesse at lederen – som departementet selv har oppnevnt – for det som kalles Allmennkringkastingsrådet, nettopp begrunner at han *ikke* er i stand til å se denne prinsipielle forskjellen, og at han *ikke* synes det er grunn til – etter tvil – å forby politiske og livssynsmessige ytringer på TV.

Jeg har også lyst til å spørre statsråden helt direkte om hun er enig i den begrunnelse som ble gitt fra representanten for regjeringspartiet Venstre, nemlig at grunnen til at man må forby politisk reklame i TV-kanaler, er at det er konsesjonsbelagt. Teknologien gir ubegrensede muligheter for å slippe slik konsesjon. Og da er det jo – for å si det slik som Venstres representant så talende uttalte det – et for tiden-standpunkt som teknologien helt sikkert vil avskaffe. Jeg vil gjerne ha statsrådets kommentar til dette resonnementet fra Venstres representant.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg lyttet med interesse til Foss' utgangspunkt, som jeg forstår var basert på hvilken verdimeessig forankring vi har lagt til grunn for denne holdningen. Og han raljerte – selvfølgelig, holdt jeg på å si – med at pris skulle ha noe med verdier å gjøre i det hele tatt. For mange av oss er det slik at det å ha stort sett likeverdige muligheter til å komme til orde, er en verdi – en demokratisk verdi. Det er også slik, synes jeg, at når man skal ha regler – og det skal man, og jeg går ut fra at Per-Kristian Foss også mener at noen

regler må vi ha – for dette med å formidle budskap, er det viktig for meg at vi i et demokrati kan si at vi ikke ønsker politisk reklame på TV i den formen som vi har sett politisk reklame på TV, og som jeg tror vil ligge i en slik mulighet. Så jeg var litt skuffet over at Per-Kristian Foss ikke utdypet hva som var Høyres verdimeslige forankring for å si ja til absolutt all reklame også på TV.

Når det gjelder Allmennkringkastingsrådets leders syn, er det slik at her er det avveining mellom ulike hensyn og ulike interesser, og det sa jeg også i mitt innlegg. Når det gjelder spørsmålet om reklame i radio, har vi faktisk sett at der vil spørsmål knyttet til ytringsfrihet komme i en slik posisjon at vi går inn for at man åpner for reklame i radio. Men det er jo ut fra en avveining og ut fra ulike hensyn, og ikke et krystallklart, prinsipielt standpunkt. Og slik mener jeg politiske prosesser svært ofte vil være.

Når det gjelder Venstres holdning, må representanten fra Venstre sjøl få redegjøre for det. Jeg synes ikke det er naturlig for meg å gå inn på hva Venstres representant mente med sitt innlegg. Men jeg kan konstatere at Regjeringen står samlet bak det vi nå ber om tilslutning til, nemlig forbud mot reklame i TV for politiske partier og livssyn, og så åpner vi altså for det på radio, lokalradio, og da blir det P4 foreløpig.

Grethe G. Fossum (A): I et tidligere innlegg i dag sa representanten Lånke at han hadde store problemer med å gi noen prinsipiell begrunnelse for at vi skulle ha et forbud mot politisk reklame og livssynsreklame i TV og tillatelse til det i radio. Nå har jeg lyst til å gi statsråden en sjanse til å fortelle om det i det hele tatt finnes noen prinsipiell begrunnelse for et slikt skille. Jeg regner med at de ulike representantene for regjeringspartiene på en måte er samstemt i det de legger fram. Nå har vi sett at statsråden ikke tar til sitt bryst det Venstre-representanten har sagt. Og da vil jeg utfordre statsråden på å si om hun stiller seg bak det representanten fra Kristelig Folkeparti har sagt. For det Lånke sier, er nemlig at han er veldig redd for at politisk reklame skal føre til en forflatning av debatten, og hvis den gjør det, så vil han ha grepet inn. Da spør jeg statsråden: Er hun enig med Lånke i det? Og hvis det viser seg at radioreklame fører til en forringelse av den politiske debatt, hvilke virkemidler har hun da til å gripe inn, og vil hun da gjøre helomvending for å få til et likt forbud for TV og radio.

Og så til det siste. Jeg blir så fascinert av dette ordet «robust». Hva betyr det egentlig at dette lovforslaget er så robust, når både Høyre og Fremskrittspartiet mener at det er et skritt i riktig retning, dvs. i deres retning? Da er mitt tredje spørsmål til statsråden: Hva i all verden er dette robuste?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Når det gjelder spørsmålet om prinsipp, har jeg i mitt innlegg og etterpå – dette er den fjerde replikken – sagt at det er en avveining mellom ulike hensyn. Derfor kan man ikke si at det er et krystallklart prinsipp. Men det er et forsøk på å finne en løsning som er håndterbar, som jeg mener er velbegrunnet,

og som er en avveining mellom ulike viktige prinsipper. Jeg er helt enig med Lånke i at det kan være en fare for forflatning av den politiske debatten. Det er et hovedargument for at man ikke ønsker dette på TV, for det er enda sterkere der enn i radio. Jeg vil også si at hvis man ser en utvikling i retning av at radioreklame eventuelt vil føre til en forflatning av den politiske debatten, og at vi får utslag som vi ikke liker, må vi jo kunne se på det igjen.

Det er i et svar fra meg til komiteen gitt uttrykk for at man kan se på forskrift i kringkastingsloven til hvordan dette kan utformes. Det er vi selvfølgelig åpne for. Hvis vi mener at dette var et feilgrep, må vi jo kunne endre loven igjen, om det er behov for det. Det er jeg helt åpen for å vurdere. Hvis det skulle være behov for å gjeninnføre et forbud mot reklame i radio, er det vel opp til denne sal å gjøre det når man måtte ønske det.

Når det gjelder dette «robust»-begrepet, er jeg enig i at det begrepet er mye brukt. Når jeg bruker det sånn, er det rett og slett fordi jeg tror presset mot å ha et forbud mot politisk reklame og livssynsreklame både i TV og radio, ville bli så stort at det ville være vanskeligere å holde det enn om vi gjør som vi gjør nå. Så vil tiden vise om jeg tar feil. Jeg tror ikke jeg tar feil. Jeg tror at dette er en lov som vil bli stående.

Per Sandberg (Frp): Tidligere i dag kom representanten Hove fra Venstre med et hjertesukk vedrørende Ytringsfrihetskommisjonen. Fremskrittspartiet fremmet i komiteen et forslag om å få en utsettelse og en åpen høring i påvente av Ytringskommisjonens uttalelse. Hove svarte litt uklart på det, og jeg vil gjerne også at statsråden gir meg et svar på det. Kunne vi kanskje ha ventet med denne diskusjonen inntil Ytringsfrihetskommisjonens uttalelse foreligger? Eller fikk regjeringspartiene og Arbeiderpartiet på noen slags måte panikk for at det under høstens valgkamp ikke skal bli politisk reklame?

På vegne av komiteen sendte jeg en del spørsmål til statsråden, som jeg fikk nokså uklare svar på. Jeg vil igjen stille et spørsmål som går på å definere politisk reklame: Hvor mener statsråden grensen går mellom reklame for et politisk parti og f.eks. en fagorganisasjon? Vi opplevde jo under høringene i komiteen at fagorganisasjonene selv var uklare i så måte. De gikk sågar så langt som å si at noen fagorganisasjoner kunne betraktes som politiske, mens andre fagorganisasjoner kunne utelukkes fra det. Kan statsråden gi et klarere svar på hvordan vi skal greie å skille dette?

Jeg stilte også et spørsmål rundt dette med kjøp av reklame – reklameplass og kapitalsterke grupperinger. Er det sånn at det nå kun skal gjelde politisk TV-reklame dette at man skal utelukke kapitalsterke krefter? Eller skal man kanskje også i framtiden ta i bruk samme argumentasjon når det gjelder reklame for øvrig, der kapitalsterke grupperinger skal utelukkes? Og ser ikke statsråden at det i hvert fall er et brudd på demokratiet at kapitalsterke grupper ikke skal få lov til å uttale seg?

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Når det gjelder kapitalsterke grupper, er det nok ingen fare for at de ikke

skal få uttale seg. Og når det gjelder kapitalsterke partier, vet vi jo alle sammen hvilke partier som er mest kapitalsterke. Det er bl.a. Fremskrittspartiet. Jeg tviler ikke på at det er Fremskrittspartiet, Arbeiderpartiet og Høyre som har de største giverne, og som da – det gjelder Arbeiderpartiet og Høyre, jeg vet ikke hva Fremskrittspartiet har av givere – vil kunne få glede av dette. Jeg liker det selvfølgelig ikke så godt, men sånn er det. Det er kjøp og salg, og da er det de som har kapital som får brukt tilbudet. Noe av begrunnelsen for skepsisen har jo vært at de som har lite penger, ikke får brukt dette virkemiddelet til å nå folk.

Når det gjelder skillet mellom ulike organisasjoner, kan det være en vanskelig balansegang og et vanskelig terreng å gå i, så dette må vi selvfølgelig følge opp. Jeg nevnte forskrifter i stad, og det vil jo alltid være regler som gjør at man følger opp et regime for å se at man holder seg innenfor de rammene og grensene som er satt.

Når det gjelder Ytringsfrihetskommisjonen, hadde vi ikke tid til å vente på den, rett og slett, fordi Markedsrådet hadde kommet med to klagesaker, og vi fikk påpeking for at det var for dårlig hjemmel til å opprettholde det forbudet som vi hadde. Det var en prøvesak hvor Fremskrittspartiet bl.a. hadde en reklamesnutt på TV 2. Derfor mente jeg det var meget viktig å komme til Stortinget med denne saken i vår, slik at vi kunne klargjøre lovgrunnlaget for forbud mot politisk reklame på TV før valget i 1999. Dessuten er jeg ikke i tvil om at det forbudet vi her foreslår, som går spesifikt på fjernsyn, ikke vil komme i konflikt med det som kommer fra Ytringsfrihetskommisjonen. Det er så velbegrunnet, både av juridiske eksperter og fra det vi ser fra menneskerettighetskommisjoner, at jeg er helt sikker på at Ytringsfrihetskommisjonen ikke vil endre synspunktet når det gjelder politisk reklame på TV.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Per Sandberg (Frp): Jeg begynner der jeg slapp i min foregående replikk. Vi har vel ikke på noen områder lagt skjul på at vi har ønsket en utsettelse av denne saken. Jeg skal ærlig innrømme at det er av forskjellige årsaker. Men først og fremst var det fordi vi synes at det rett og slett går litt for fort i svingene.

Etter at Markedsrådet avgjorde at politisk reklame ikke kan forbys i TV, ser det på en måte ut som om det har brutt ut panikk både i Regjeringen og Arbeiderpartiet. Her skulle en umiddelbart komme med et lovforslag som en ikke visste konsekvensene av, selv om en hadde muligheten til å få en grundig vurdering av forslaget i forbindelse med Fremskrittspartiets forslag om åpen høring, etter anmodning fra lederen i Ytringsfrihetskommisjonen, Francis Sejersted, om å avvente deres utredning, som snart foreligger. Selvfølgelig skulle en ha ventet på deres vurdering. Jeg kan ikke forstå hvorfor en satte ned en slik kommisjon hvis vi ikke skulle vente på uttalelsen fra den. At statsråden på en måte er innforstått med hva som vil ligge i de uttalelsene, er mulig. Men likevel, vi i de andre partiene er ikke innforstått med hva som kom-

mer til å stå i dem. Der synes jeg at statsråden kunne ha latt oss få en sjanse. Sejersted sier jo også at politisk reklame i etermediene er et av de viktigste spørsmålene i ytringsfrihetsdebatten, og han er leder av kommisjonen.

For min egen del er jeg ikke i tvil om at dette er det største inngrep i ytringsfriheten i moderne tid i Norge. Derfor skulle ikke politisk reklame være noen hastesak for oss nå. Eller som Ivar Granaasen i Aftenposten sa: Stortingspolitikere bør ta seg tid til å lese sivilombudsmann Arne Fliflets grundige uttalelser fra desember 1995 før man bruker energien på å formulere hastevedtak.

Her skulle man hatt tid til å drøfte ytringsfriheten, ikke bare i forhold til denne aktuelle saken, men også på mer prinsipielt grunnlag, særlig i forhold til Grunnloven § 100 og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen artikkel 10. Det blir for enkelt å feie ytringsfriheten under teppet ved å konkludere med begrensninger og andre lands lovverk. Det er for spinkelt å vise til at en har en viss adgang til begrensninger i ytringsfriheten. Eller hva skal vi konkludere med når departementet, og også statsråden i dag, sier: Etter departementets vurdering strider forbudet mot reklame for livssyn eller politisk budskap ikke mot vernet av ytringsfriheten.

Så ser vi senere at Kyrre Eggen, som er ekspert på ytringsfrihet, slår fast at det er ulovlig å holde politisk reklame borte fra TV. Det finnes ikke noen reelle grunner for å skille mellom radio og fjernsyn, og politiske ytringer er i kjernen av ytringsfriheten. Det sier altså Kyrre Eggen, som er ekspert.

Det finnes ingen argumenter for å forby fjernsynsreklame, særlig ikke argumentet om at denne reklamen slår mye sterkere. Et av poengene med ytringsfriheten er nettopp at man har rett og lov til å påvirke. Derfor kan ikke vi som samfunn si nei til mediene på grunn av størrelsen på gjennomslagskraften.

Når departementet videre mener at det kan hevdes at et begrenset forbud faktisk bidrar til å fremme ytringsfrihet, bl.a. ved at ressurssterke grupper ikke får et fortrinn når det gjelder muligheten til å fremme sine synspunkter i kringkastingen, mener jeg helt klart selv at dette er en bekreftelse på at departementet er villig – og statsråden også, forstår jeg – til å innskrenke ytringsfriheten for visse grupper i samfunnet. De eventuelt ressurssterke vil selvsagt, uansett vedtak i dag, dominere akkurat like mye, kanskje ikke på de områdene som vi forbyr, men på alle de andre områdene som er tilgjengelige.

Jeg gav også klart uttrykk for i komiteen da jeg ønsket utsettelse av saken, at vi fikk klare meldinger fra forskjellige medier om at de, hvis vi fattet dette vedtaket, kommer til å gå til Menneskerettighetsdomstolen med saken. Da får vi muligens en avklaring gjennom den. Men jeg synes det virkelig er unødvendig at vi først skal lage et lovforbud, og så skal vi i ettertid ta en mengde rettssaker. Jeg synes egentlig vi kunne ha hatt en skikkelig høring og fått klarert hvorvidt dette er lovlig eller ikke.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Regjeringen har lagt fram forslag om å tillate reklame for livssyn og poli-

tisk budskap i radio, men forby det i fjernsyn. Dette vil være starten på slutten for forbudet også i TV.

Som kjent er bakgrunnen for lovendringene bl.a. Forbrukerombudets vedtak av 27. august 1997 om å forby TV 2 visning av reklameinnslag for Fremskrittspartiet. Markedsrådet opphevet dette vedtaket 17. mars 1998 på bakgrunn av den uklare hjemmelsituasjonen. Det någjeldende forbudet har i praksis ikke kunnet bli håndhevet. I høringsrunden har det kommet inn som hovedargument at en ønsker reklame i radio og TV, og at en ønsker en minst mulig innskrenkning i ytringsfriheten. Noen få høringsinstanser, som TV 2, Norsk Redaktørforening og Norsk Presseforbund, har bedt om at en avventer Ytringsfrihetskommisjonens innstilling før det fremmes et lovforslag.

I dag er det en rekke europeiske land som har forbud mot eller begrenset adgang til å sende reklame for livssyn eller politisk reklame. Dette gjelder bl.a. Sverige, Danmark, Frankrike, Irland og Sveits – for å nevne noen. Selv om reglene i de forskjellige landene har ulik utforming, har intensjonen vært et ønske om at den politiske debatt skulle være fri og allsidig, og at ytringsfriheten ikke skulle begrenses av de økonomiske mulighetene til å kjøpe reklame for livssyn eller for et politisk budskap. Det vil bli et spørsmål om hvor reell ytringsfriheten blir, hvis det er slik at det er kun de rikeste partiene som får mulighet til å kjøpe reklame for sitt politiske budskap.

Fremskrittspartiet har i sine merknader sagt at det ikke er et godt nok argument at ressurssterke enkeltpersoner eller grupper og partier vil kunne få en bedre mulighet til å profilere seg eller sine standpunkter. De tar igjen de sterkeste parti, og har den defensive holdning til det at slik «har det alltid vært og vil bli», og derfor kan det ikke være noe holdbart argument i denne saken.

Et flertall i komiteen vil understreke at lovforbudet ikke er et forbud mot politiske ytringer, men et forbud mot kjøp av en vare for å bruke denne politisk. Denne begrensningen av forbudet er vesentlig i forhold til Grunnloven § 100 tredje punktum. Dette handler ikke om at en setter ytringsfriheten i Norge i fare eller på noen som helst slags måte vil forhindre den offentlige debatten om politikk eller livssyn.

E i r i n F a l d e t hadde her overtatt presidentplansen.

Per-Kristian Foss (H): Jeg registrerer at Regjeringen har et forhold til kommisjoner som går ut på å si at vi vet hva de kommer til å konkludere med, og våre meninger er ikke i strid med det de kommer til å konkludere med. Da skjønner jeg godt at man med trygghet oppnevner mange kommisjoner. Men her har altså Ytringsfrihetskommisjonens leder selv anmodet om å få saken til komiteen ut fra en prinsipiell begrunnelse, og at han mener spørsmålet er viktig. Det ser kulturministeren bort fra.

Det er også interessant å høre kulturministerens begrunnelse. Begrunnelsen går midt inn i akkurat det folk frykter, nemlig at her er et politisk flertall i ferd med å vedta et reklameforbud fordi man ikke liker ytringer, for-

di man vil kvalitetssikre ytringer. Det har vært brukt begrunnelser som – det var riktignok et sitat fra en prinsipiell tilhenger av reklame, en herværende redaktør, også i etermedia – at man ikke liker den slags «skittkasting», som det ble kalt. En annen representant brukte uttrykket «forflatning av den politiske debatten», eller «plakatspråk».

Det er også brukt den begrunnelsen at det er de med mye penger som vil kunne få bruke denne adgangen. Det er ikke riktig, fordi det koster mye mer å reklamere i andre media. Hvis man skal treffe folk, må man jo se hva prisen er pr. mottaker, og ikke totalt sett. For det er lov å ha kort reklame og lang reklame, det er lov å ha en halvside reklame og en kvartside reklame. Så det er et helt irrelevant argument.

Og når jeg spør statsråden om hvilke prinsipielle – altså verdimesige – begrunnelser hun har for sitt standpunkt, er hun for det første ikke i stand til å gi noen dokumentasjon på påstanden om særlig påvirkningskraft. Dernest presterer hun følgende som prinsipp: Vi må ha «likeverdige muligheter til å komme til orde». Det er jeg da helt enig i. Og likeverdige muligheter vil man ha også med TV-reklame. Alle har muligheten til å kjøpe når man har penger nok. Men det gjelder også i forhold til Verdens Gang eller Nationen. Det er meget dyrt å annonsere i små aviser i forhold til hvor mange man når, og det er ikke alle gitt. Det er altså ikke *like* muligheter, men *likeverdige* muligheter finnes jo.

Her er altså statsråden helt uten prinsipiell begrunnelse. Det eneste som står igjen til slutt, er: Jeg liker ikke denne type ytringer, jeg vil ikke ha det, og jeg vil ikke at folk med penger skal kunne kjøpe seg til det. Det er argumentet. Det er jo midt inne i ytringsfrihetsdiskusjonen, nemlig at noen benytter en adgang til å forby andre å komme med ytringer fordi man ikke liker innholdet eller ikke liker deres adgang til å gjøre det. Og jeg må få lov til å legge til at det er ikke egentlig andre politiske partier man her snakker om som kanskje har de største økonomiske mulighetene. Regnskapene er offentlige, og vi vet at f.eks. forbund i LO er langt rikere enn de rikeste partier, ja, selv de partier som er rike på grunn av at mange støtter dem. Det er slik partier blir rike i dag – det er ved statsstøtte, ikke ved privat innsamling. Det viser regnskapene, som er offentlige, til fulle.

Det er altså et folkeflertall man slik sett er redd for, og det synes jeg er en meget interessant ytring fra en kulturminister.

Man kunne til slutt ha lyst til, som et hjertesukk, å si at det er ikke rart mange synes at det er litt stusslig med kulturdebatten her i landet når dette på mange måter er bidraget – altså ingen prinsipiell begrunnelse, men en begrunnelse knyttet til at man ikke liker dette og ikke vil ha mer av det. Men det står igjen det faktum at de dyreste måter å nå folk på gjennom reklame, fortsatt er tillatt, mens de måter som ikke er så dyre, vil man forby.

Jeg har også helt til slutt lyst til bare å si følgende: Jeg er enig med dem som sier at dette lovforbudet ikke vil bli stående veldig, veldig lenge. Det er brukt uttrykket «robust» om lovforslaget fordi man ikke gjør det

prinsipielt, men altså tillater reklame i radio bare den er lokal og dyr nok, mens man ikke tillater reklame i lokalt fjernsyn fordi det er billigere. Et slikt prinsipp kan ikke bli stående. I et fritt, åpent og demokratisk land er faktisk iallfall debatt i en del medier tillatt, og slike standpunkter kan ikke stå over tid.

Der synes jeg nok at Venstres representant var i tråd med Venstres tradisjoner når han på mange måter drøftet både forestillinger og motforestillinger og kom til at dette var et «for tiden-standpunkt». Det tror jeg er den beste karakteristikk som er gitt av Regjeringens syn i denne sak – et «for tiden-standpunkt». Det står ikke veldig lenge. Jeg hadde nesten ønsket at Venstre også hadde benyttet senterpartitaktikken når man er uenig i forslag fremmet av egen regjering, nemlig å sende dem tilbake til Regjeringen sammen med et annet stortingsflertall. Det er nå benyttet av Senterpartiet i en annen sak, og det er en teknikk som iallfall gir resultater.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Unn Aarrestad (Sp): Bakgrunnen for forslaget er m.a. at eit fleirtal på Stortinget fleire gonger har gitt uttrykk for at denne typen reklame burde vera forbudt, samstundes som Stortinget sin ombodsmann har gitt uttrykk for at dette burde ha klar heimel i lova.

Forbrukarombodet vedtok òg den 27. august 1997 å forby TV 2 si framsyning av reklameinnslag for Framstegspartiet. Markedsrådet oppheva dette vedtaket i mars 1998 med bakgrunn i den uklare heimelssituasjonen. Derfor er det nå greitt å få sett foten ned i god tid før valet til hausten.

Ei rekkje europeiske land forbyr eller avgrensar tilgangen til å senda reklame for livssyn eller politiske budskap i både radio og fjernsyn. Dette gjeld m.a. nabolanda våre, Danmark og Sverige, medan Finland og Island ikkje har slike avgrensingar.

Grunnen for å tillata reklame i radio og forby det i fjernsyn, er at verknaden av fjernsynsreklame er så mykje sterkare. Det har også vore sagt før. Her får ein inn inntrykka gjennom både ord og bilete. Senterpartiet er restriktive til reklame i etermedia og meiner det er avgjerande å demma opp mot TV-reklame. Dette er også eit meir motstandsdyktig forslag. Nå reknar me med å halda denne demninga mot TV-reklame mykje lenger.

Det er også klart at eit forbod mot reklame for livssyn i TV er solid grunnlagt i at religiøse spørsmål og livssynsspørsmål rører ved djupt personlege kjensler. Kringkastingsreklame ville på dette området verka støytande på mange menneske.

I tillegg er det all grunn til å tru at politisk reklame i etermedia vil hjelpa til med å utvikla ei uheldig politisk debattform. Eit forbod mot reklame for politiske parti vil ikkje gjelda den demokratiske prosessen i Noreg, for så lenge ikkje sjølve ytringane vert forbodne, må det vera opp til kvart land å fastsetja spelereglane for samfunnsdebatten.

Ein del kritiske kommentarar har kome om at skulle politisk reklame sendast, ville det berre verta skittkasting

på andre og påstandar som ville vera lite pålitelege. Statens medieforvaltning skal sjå til at slikt ikkje skjer, så eg reknar med at dette er i trygge hender.

Eit anna moment som talar for å senda dette i radio, er dei mange lokale nærradioane som ofte slit økonomisk. Dette er likevel ikkje hovudårsaka til at radioane bør få senda. I tillegg vil truleg nærradioane kunna verta aktive på lokalplanet der den komande valkampen skal stå. Ved å nytta ut dei moglegheitene som ligg her, vil ein kunna gjera valkampen så lokal som han eigentleg var tenkt å vera. Altfor ofte har me sett lokale valkampar verta riks-politiske, med fjernsyns- og radioinnslag på riksplan.

Harald Hove (V): Først til en litt nærmest formell side ved saken i dag. Det blir av flere talere sagt at man i dag vedtar et forbud. Formelt sett er vel det i og for seg korrekt, i den forstand at det forbudet man har hatt i en forskrift, er funnet uhjemlet og dermed rettslig utilstrekkelig. Men rent faktisk har situasjonen vært den at vi har hatt forbud mot dette fram til i dag, eller i alle fall fram til høsten 1997. Så rent faktisk er realiteten den at man lempet på et forbud, i den forstand at man avgrensar det i forhold til radio.

Dernest kan jeg si at jeg i det alt vesentlige slutter meg til det statsråden har gitt av begrunnelse for Regjeringens standpunkt, med den ene reservasjon at Venstre for sin del gir et klart signal om at vi oppfatter Ytringsfrihetskommisjonen som en kommisjon som skal gi viktige bidrag til debatten omkring ytringsfrihet i Norge – hvordan status er, og hva man oppfatter som viktige spørsmål i den ene og annen retning.

Og la meg gjøre det helt klart: Jeg oppfatter at det er klare argumenter innenfor rammen av ytringsfrihet som trekker i begge retninger. Det er argumenter i forhold til ytringsfrihetsspørsmålet som klart trekker i retning av å tillate reklame også i radio og fjernsyn. Vi lar det da strekke seg til radio i denne omgang. Men det er også klart at det er argumenter innenfor samme felt som faktisk taler imot reklame.

Når jeg derfor har karakterisert det som et «for tiden-standpunkt», er det fordi vi ønsker å ta Ytringsfrihetskommisjonen veldig alvorlig og for så vidt, i forhold til en rekke enkeltspørsmål, være åpne for å kunne korrigere eller endre standpunkter i lys av det Ytringsfrihetskommisjonen kommer fram til. Men jeg understreket også i mitt innlegg at et fullt mulig resultat av en slik vurdering nettopp ville være at vi kom til å holde fast ved det lovstandpunkt som vi i dag er med på å vedta.

Ellers vil jeg til slutt si at jeg tror vi bare skal erkjenne at den teknologiske utvikling er et poeng i denne sammenheng. Den teknologiske utvikling gjør at ting endrer seg og kan stille enkelte spørsmål i et nytt lys.

Og helt til slutt: I motsetning til Per Sandberg ville jeg ikke være så lei meg for om vi skulle få en rettssak om disse spørsmålene. Rettssaker om prinsipielle spørsmål knyttet bl.a. til ytringsfrihet er ikke i seg selv å beklage.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Jeg forstod på representanten Foss' innlegg at han mente at vi hadde et litt

spesielt forhold til kommisjoner i denne regjeringen. Jeg kan bare bekrefte at når det gjelder Ytringsfrihetskommisjonen, tar vi den svært alvorlig. Det ideelle hadde vært å avvente alle kommisjoner som er i arbeid, men grunnen til at vi valgte å legge fram dette nå, var rett og slett det påbudet jeg oppfattet var kommet fra Stortinget, for å få klargjort lovhjemmelen for reklameforbudet før valget i 1999.

Ellers kunne jeg kanskje bli oppfattet som om jeg visste hva Ytringsfrihetskommisjonens konklusjoner ble på dette punktet. Det kan jeg selvfølgelig ikke vite. Det jeg ønsker å gi uttrykk for, er at jeg mener det lovforslaget som vi har kommet fram til, er så godt begrunnet at det vil stå seg også etter at Ytringsfrihetskommisjonen har kommet med sine synspunkter. I forhold til Grunnloven § 100 og i forhold til Den europeiske menneskerettskonvensjonen artikkel 10 er forslaget så vel begrunnet og gjennomtenkt at jeg mener det vil stå seg også etter at Ytringsfrihetskommisjonens innstilling er kommet. Men jeg tar selvfølgelig Ytringsfrihetskommisjonens innstilling, når den kommer, meget alvorlig og vil gå gjennom alle sider ved den, slik at vi kan holde ytringsfriheten høyt i landet vårt. Men her er vi i en situasjon hvor vi må avveie litt ulike interesser, og vi har kommet fram til det forslaget som nå ligger på bordet.

Per-Kristian Foss (H): Jeg registrerer at man tar kommisjoner på alvor, bortsett fra innholdet i dem. Det er det som er meningen med kommisjoner, trodde jeg, at man skulle gi inspirasjon til revurdering av politikk. Da nytter det ikke å si at man tar dem på alvor, men konklusjonen står fast om kommisjonen så skulle komme til noe annet.

Men jeg er sikker på at statsråden har rett på ett punkt. Jeg kjenner hr. Sejersted så pass godt at konklusjonene hans ikke er gitt, og at statsråden ikke kjenner dem, kan jeg stole fullt og helt på, også ut fra statsrådets forsikringer.

Det er det prinsipielle jeg reagerer på i statsrådets innlegg. Jeg er enig i at ytringsfrihet også er et avveiningsspørsmål. Vi står i vårt samfunn overfor en del områder hvor vi har gitt straffebestemmelser for særlig forhånende ytringer. Det går på kvaliteten i ytringene, som må avveies i forhold til andre verdier i et samfunn, f.eks. religion, rase osv. Men dette går på en annen type begrensning. Man vil begrense ut fra mengden av ytring, styrken i ytringen eller hvilken kanal den skal gå i. Det er en helt annen kvalitativ type debatt, og jeg reagerer på at man her bruker begrunnelser som at det forflater debatten.

Det ble ikke sagt A4-preg, men plakatspråk, eller – som det ble sagt med henvisning til USA – at det blir røft, en forsimpling, forflatning, av debatten. Men man behøver da ikke i USA se på TV for å oppleve forflatninger av debattene, for å oppleve vulgære debatter. Man behøver ikke engang reise til USA for å oppleve det. Man kan reise til Norge for å oppleve det uten noe som helst betalt medium. Det er veldig avhengig av øynene som ser.

Jeg må si at jeg unner min motstander enhver rett til enhver debatt, om den måtte være aldri så forflatende, og jeg unner min motstander rett til å ytre seg om hva som helst. Det er litt av det prinsipielle ved debatten, at man ikke skal begrense sin motstanders rett eller mulighet til å komme til orde. Det er det virkelig prinsipielle.

Nå hører jeg den nye Venstre-definisjonen. Tidligere var det slik, som det ble sagt for spøk, men med mye alvor, at der det var to Venstre-folk til stede, var det iallfall alltid tre meninger representert. Det var i gamle dager, selvfølgelig. Nå er det slik at når Venstre ytrer seg om prinsipielle spørsmål som dette er, bruker man begrepet at det er et for tiden-standpunkt. Det kunne man hovere over, men jeg skal ta det på alvor på ett punkt, og det synes jeg tjener Venstre til honnør, at de iallfall sier at de er åpne for å vurdere hva Ytringsfrihetskommisjonen kommer frem til, i motsetning til kulturministeren. Her hadde jeg faktisk håpet at kulturministeren la seg på Venstres standpunkt. Det hadde iallfall vært noe å diskutere ut fra.

Statsråd Anne Enger Lahnstein: Når jeg hører Per-Kristian Foss' siste innlegg, er jeg litt overrasket over den formen som innlegget hans tar: som om vi som er motstandere av politisk reklame på fjernsyn, vil forhindre noen i å gi uttrykk for sine meninger. Det er ikke det dette dreier seg om. Jeg er uenig med mange, også her i denne salen, men det er selvfølgelig slik at jeg ønsker at alle som har noe å ytre, skal komme fram med sine meninger.

Det vi snakker om her, er spørsmålet om man skal ha rett til å betale for sendetid i fjernsynet og på den måten få ytringen fram via fjernsynsreklame. Det er det faktisk en del av oss – kanskje et flertall, jeg tror og håper det – som ønsker, at den typen reklame må vi kunne sette en stopper for og ikke ha i vårt land. Det går ikke på noens rett til å ha ytringer. Det går på i hvilken form denne ytringen skal komme til uttrykk.

Presidenten: Per-Kristian Foss har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad.

Per-Kristian Foss (H): Her er det meget tydelig at form styrer innhold, for statsråden og representanter for regjeringspartiene har i sine begrunnelser brukt henvisninger til innholdet for å forby denne form for ytring. Da beveger man seg i et farlig terreng.

Farligst var kanskje Venstres representant – jeg håper det var uforvarende – som sa at grunnen til at man ville nekte ytringer i TV-kanaler, privateide eller kommersielle TV-kanaler som har adgang til reklame, var at de var konsesjonsbelagt, altså at de sender med tillatelse fra myndighetene. Da er man virkelig i et meget farlig terreng, for det man da sier, er at hvis man bare bryter de reglene som gjelder, og sender fra utlandet til Norge, som teknologisk selvfølgelig er fullt mulig, og for fremtiden kanskje er det mest sannsynlige og det mest vanlige, ja, da gjør man som man vil. Det er en type argument som jeg må si iallfall ikke tilhører den prinsipielle sfære.

Presidenten: Harald Hove har hatt ordet to ganger og får derfor ordet til en kort merknad.

Harald Hove (V): Jeg er for det første enig med representanten Foss i at det selvfølgelig må være den form som reklamen får i forbindelse med fjernsyn, som er argumentasjonen for å nekte reklame på fjernsyn – nettopp det forhold at det blir en særlig form når det gjelder den innholdsmessige siden.

Når det gjelder dette med det konsesjonsbelagte, føler jeg at representanten Foss trekker mitt argument litt ut av sin sammenheng. Det jeg argumenterte i forhold til var at der i ulike sammenhenger er forskjell på aviser m.m., radio og fjernsyn, og nevnte bl.a. som ett eksempel på det at fjernsynssendinger har vært og er konsesjonsbelagte.

Til slutt: Når jeg har sagt at vi har et for tiden-standpunkt, har jeg nettopp henvist til den yringsfrihetskomisjonen som Per-Kristian Foss mente man burde ta på alvor. Nettopp det å ta en debatt om yringsfrihet i mange sammenhenger i forlengelsen av den er noe vi vil gjøre seriøst og med åpenhet i forhold til de standpunkter vi har tatt tidligere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9. (Votering, se side 686)

S a k n r . 1 0

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i kontantstøtteleven og folketrykkløven (Innst. O. nr. 85 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 71 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 45 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 10 minutter, de øvrige grupper 5 minutter hver.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke blir gitt høve til replikker etter de enkelte innlegg, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Trond Helleland (H) (ordfører for saken): Den foreslåtte endringen i kontantstøtteleven innebærer en større valgfrihet for foreldre. Kontantstøtten utvides fra fire til fem trinn og gir rom for flere valgmuligheter for småbarnsforeldre. Dette er i tråd med den avtalen regjeringspartiene, Fremskrittspartiet og Høyre inngikk i forbindelse med innføring av kontantstøtte. Komiteen er delt i dette spørsmålet, og Arbeiderpartiet og SV går imot de foreslåtte endringer.

Komiteens flertall ønsker en fleksibel modell for kontantstøtten, en modell som gjør det mulig å kombinere kontantstøtte og barnehage. Med en femdeling av kontantstøtten vil det f.eks. være mulig å velge fire dager

barnehage og én dag kontantstøtte, en mulighet som kan være kjærkommen for mange.

Komiteens flertall støtter også den harmoniseringen av satsene for kontantstøtte og barnehagetilskudd med utgangspunkt i barnets avtalte oppholdstid i barnehage som Regjeringen foreslår. Det er viktig å understreke at denne harmoniseringen går på timeantallet man benytter seg av barnehage, og at satsene for barnehagetilskuddet blir justert i henhold til dette.

Når det gjelder de endringene i folketrykkløven som Regjeringen foreslår, er disse en oppfølging av de endringer som ble gjort i lov av 11. desember 1998 nr. 70. Komiteen registrerer at de foreslåtte lovendringer er av teknisk karakter for å få bedre sammenheng i regelverket. Komiteen slutter seg til de foreslåtte lovendringer.

Det er nå viktig at det blir ro om kontantstøtteordningen. Med den lovendringen vi gjør i dag, er ordningen blitt slik flertallet gikk inn for i kontantstøtteavtalen.

At motstanderne av kontantstøtten fortsetter sitt kjøp, er ikke overraskende, men også disse partiene burde tenke gjennom at foreldre som benytter seg av kontantstøtten, burde kunne planlegge noen måneder fremover. Det er derfor lite ansvarlig av Arbeiderpartiet når de i sitt forslag til revidert budsjett foreslår å kutte kontantstøtten fra 1. august 1999. Hva med dem som har fått permisjon fra jobben, som ikke har søkt barnehageplass for neste barnehageår? Hva slags svar vil Arbeiderpartiet gi disse? Sannheten er at Arbeiderpartiet har meldt seg ut og for n-te gang disponerer kontantstøttepengene til andre gode formål. Småbarnsforeldrene bør merke seg de signalene Arbeiderpartiet sender ut: Er man så dum at man har valgt å prioritere mer tid sammen med barnet ved å ta ut kontantstøtte, kan man ha det så godt – vi fjerner ordningen fra 1. august.

Småbarnsforeldrene kan slappe av. Kontantstøtten er sikret gjennom en avtale, og endringer kan ikke gjøres i denne avtalen uten at alle de fem partiene som står bak, er enige om det. Nå kommer også femdelingen av kontantstøtten på plass, og dermed er modellen som det ble enighet om i kontantstøtteforhandlingene, gjennomført. Den neste utfordringen nå blir Regjeringens barnehagemelding, men den får vi foreløpig vente i spenning på.

Karita Bekkemellem Orheim (A): Arbeiderpartiet vil vise til at innføringen av en femdelt kontantstøtte fra 1. august 1999 vil medføre en reell innsparing i kontantstøtteutbetalingen. Arbeiderpartiet vil også vise til at foreldre som ikke får kontantstøtte til sine barn, ikke har den samme graden av valgfrihet og fleksibilitet som representanten Trond Helleland nå var opptatt av at kontantstøtteforeldrene får. Disse foreldrene har ikke den samme fleksible modell for oppholdstid som Regjeringen har lagt opp til når det gjelder muligheten til å kombinere kontantstøtte og barnehage. Arbeiderpartiet vil vise til våre generelle merknader når det gjelder kontantstøtten, i Innst. S. nr. 200 for 1997-98.

Høyre kan ikke la Arbeiderpartiet ta ansvar for en kontantstøtteordning som vi har vært imot, og mene at vi på dette tidspunktet skal legge inn penger til en ordning

(Bekkemellem Orheim)

som vi er imot. Vi ønsker ved alternativ bruk å vise hva vi kan få ut av de nesten 3 milliarder kr til småbarnsforeldre, på en helt annen måte enn det Høyre og Regjeringen legger opp til. Vi har ikke ansvaret, selv om det kan virke som om representanten Helleland hadde ønsket det. Men hvis det er slik at Arbeiderpartiet igjen er i regjeringskontorene ved et gitt tidspunkt, må vi selvfølgelig komme tilbake til overgangsordningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10. (Votering, se side 687)

S a k n r . 1 1

Innstilling frå familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov av 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgsteder (åpningstidsloven) (Innst. O. nr. 90 (1998-99), jf. Ot.prp. nr. 72 (1998-99))

Presidenten: Etter ønske fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 15 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 10 minutter, Høyre 10 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

May-Helen Molvær Grimstad (KrF) (leiar i komiteen og ordførar for saka): Ny lov om opningstider for utsalsstader blei for ca. eit år sidan vedtatt av Stortinget. Det blei gjort fordi praksisen med opningstider på det tidspunktet openbert var i strid med lovverket. Det var difor nødvendig med ein revisjon av lovverket. Revisjonen stadfesta i hovudsak det opningstidsmønsteret som var gjeldande.

Endringsforslaga som komiteen no har handsama, tar for seg nokre av unntaka frå hovudregelen.

Forslaga til endring som vi handsamar i dag, er følgjande:

- Unntaket for utsalsstader knytte til kommunikasjonsknutepunkt blir oppheva.
- Det blir innført eit eige unntak for utsalsstader på flyplassar.
- Unntaket for utsalsstader på campingplassar blir avgrensa til campingsesongen.
- Fylkesmannen får heimel for å kunne avgrense unntaket for typiske turiststader til bestemte tider av året.

Det er viktig å merke seg at endringane ikkje vil føre til endringar i lova sitt verkeområde eller hovudregelen om alminnelege opningstider.

Dei foreslåtte endringane bør fjerne grunnlaget for feiltolkingar i strid med lovgivaren sine intensjonar. Forslaget frå Regjeringa er i tråd med høyringsforslaget frå 12. februar 1999. Høyringsrunden gav brei tilslutning til oppheving av unntaket for trafikkknutepunkt og innføring av eige unntak for utsalsstader på flyplassar. Oppheving av unntaket for trafikkknutepunkt inneber at dei alminnelege opningstidene vil gjelde også her.

I høyringsrunden kom det vesentlege argument mot å oppheve unntaket for utsalsstader på campingplassar. Regjeringa går difor inn for å behalde unntaket, men med ei presisering som skal motverke utilsikta tolking og konkurransevriding.

Presiseringa inneber også at unntaket frå dei generelle opningstidsvedtaka for utsalsstader på campingplassar berre skal gjelde i campingsesongen. Dessutan vil fylkesmannen sin heimel til å fastsette kva som kan sjåast på som ein typisk turiststad, bli meir fleksibelt etter forslaget til endring. Det nye er at fylkesmannen ved forskrift kan bestemme at stader kan reknast som typiske turiststader berre i bestemte periodar av året.

Det er eit solid fleirtal på Stortinget for å avgrense søndagshandel, men noko ulike syn på korleis ein skal gjere det. Men det er eit fleirtal for å halde oppe ein avgrensa handelsaktivitet på søn- og helgedagar, samstundes som forbrukarane skal kunne kjøpe einskilde typar varer på slike dagar, og på kveldstid etter ordinær stengt tid. Fleirtalet i komiteen støttar difor Regjeringa sitt forslag til dei foreslåtte endringane, som tek sikte på å fjerne grunnlaget for feiltolkingar i strid med lovgivar sine intensjonar.

Kristeleg Folkeparti har heile tida fokusert på at søndagen skal vere ein annleis dag. Vi treng eit skilje mellom arbeid og kvile, kvardag og søndag. Kristeleg Folkeparti ønskjer framleis at søndagen skal vere ein annleis dag med avgrensa kommersiell aktivitet. Difor ønskjer vi velkomen ei opprydding i regelverket som kan tette igjen smutthola. Kritikanerane av endringar i denne lova, og gjernene av lova i det heile, meiner at Regjeringa skulle vore klar over dei moglege smutthola då lova blei endra i fjor.

Til det er å seie at dei aktuelle paragrafane var i den opprinnelege lova, og var ikkje oppe til vurdering då dei aktuelle endringane fann stad for ca. eit år sidan. Men med den fokuseringa som då blei på lova, førte det til at langt fleire har utfordra lova på ein slik måte at det blei behov for ei opprydding. Dei endringane komiteen no har handsama og fått eit fleirtal for, inneber ikkje store realitetsendringar i lova. Dei vil i det vesentlege presisere innhaldet og intensjonane, slik Stortinget tidlegare har lagt til grunn.

Er eg difor glad for at fleirtalet i komiteen sluttar seg til Regjeringa sitt forslag om endringar i opningstidslova.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Sandberg (Frp): Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti i hvert fall holder fast på sine argumenter og prin-

sipper, for jeg tror jeg nå ved tre anledninger i dette innlegget fra saksordføreren registrerte at Kristelig Folkeparti ønsker å beholde søndagen annerledes. Det var også et av de sterke argumentene som Kristelig Folkeparti brukte for et år siden da vi hadde noen runder omkring åpningstidsloven. Og måten de skal få til en annerledes søndag på, er gjennom å avgrense kommersiell handel.

Så sier Molvær Grimstad litt senere i innlegget at de endringene som foreslås her, har bagatellmessige virkninger. Altså skulle vi da tro, ut fra det som ble sagt her, at det ikke ville røre ved søndagen slik det er i dag.

Men det jeg er interessert i å få svar på, er: Mener representanten Molvær Grimstad at søndagen i løpet av det året som nå har gått siden vi gjorde de forrige endringene i åpningstidsloven – den såkalte Brustad-bua og de 100 m² – har blitt annerledes? Har hun fått opprettholdt sitt ønske om en annerledes søndag gjennom de 100 m², når vi ser på det som har skjedd det siste året, med stor aktivitet med å bygge om og få flere små butikker ned mot 100 m² osv.? Poenget er jo faktisk at handelen har økt på søndagene siden det vedtaket ble gjort for et år siden. Jeg forstår det jo slik at Molvær Grimstad og flertallet tenker på de store kjøpesentra osv., men de registrerer altså ikke at det har blitt en hel del nye små forretninger.

Mener Molvær Grimstad at de nå har lyktes i å få en annerledes søndag i forhold til det vedtaket som ble gjort i fjor?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Realiteten for eit år sidan var at den praksisen som hadde utvikla seg, var i strid med lovverket. Ein måtte ha ei opprydding. Slik det hadde utvikla seg, var det altså i strid med lovverket. Så fekk vi ein revisjon av lovverket, og fann ut at å avgrense med areal var ein måte å gjere dette på.

Så spør representanten Sandberg om vi har fått den ønskede utviklinga i forhold til dei nye Brustad-buene som har kome. Det som har skjedd, er at ein del har utfordra lovverket og eigentleg indirekte bedt om ei innstramming av lovverket, fordi dei har tolka dette med trafikkknutepunkt omtrent som at berre dei har eit busskilt i nærleiken, kan dei ha ope på søndagar. Difor har det blitt ein utilsikta verknad. Det same stod i lovverket før vi fekk inn dette med avgrensing gjennom areal, men det blei ikkje utnytta på ein slik måte som det har blitt dette året.

Eg trur at når vi får ei opprydding i lova, som vi får no, vil det avgrense den kreative aktiviteten i forhold til at mange prøver å ha ope på søndagar som ikkje var tenkt å skulle ha ope. Eg trur at ein får den ønskede utviklinga i forhold til at det blir mindre handel på søndagar. Og ved at vi har fått den lova vi har, hindrar vi også at kjøpesenter og andre store butikkssenter har ope kvar dag nærast 24 timar i døgnet. Så det å ha eit lovverk som regulerer dette, er etter intensjonen med kva vi har ønskt, og eg trur også at vi får den utviklinga som vi ønskjer på dette området.

Trond Helleland (H): Representanten Molvær Grimstad synes det er gledelig at Regjeringen får gjennomslag

for de endringene i åpningstidsloven som nå er foreslått, og henviser til at det har vært forsøk på å omgå loven, og at det er nødvendig å presisere loven.

Nå er det jo slik at unntak om trafikkknutepunkt har vært der i alle år siden åpningstidsloven ble vedtatt. Når da noen butikker valgte å ha åpent, knyttet ikke til et busskilt, men til jernbanestasjoner eller større busstasjoner, fikk de faktisk rettens medhold i at dette var innenfor lovens ramme, og da fant altså Regjeringen det nødvendig å stramme inn. Spørsmålet blir jo da: Hva er grunnen til at Regjeringen da åpner opp for at det skal være tillatt å ha åpent i flyplassterminaler? Hva er det som gjør at reise med fly skal tilgodeses framfor de som benytter seg av andre kollektive reisemidler som buss eller tog? En kan gjerne si at dette er en harselas over loven. Det blir ofte framstilt slik av dem som er tilhengere av denne loven. Det er ikke så mange igjen av dem, men det er noen. Problemet er at det er loven som innbyr til harselas. Når en seriøs avis som Adresseavisen kan skrive en lederartikkel under overskriften «Fra tøv til verre» om de forslagene som nå er fremmet, synes jeg det på mange måter er godt dekkende for det som mange føler.

Så er det da spørsmål om campingplasser, som plutselig har blitt et viktig moment for Regjeringen å få strammet inn på. Innstrammingen er da å føye til to ord i lovteksten: «i campingsesongen». Kan Molvær Grimstad forklare litt hvordan denne campingsesongen skal defineres? Og kan Molvær Grimstad si noe om hvordan denne lovbestemmelsen skal håndheves? Skal politiet rykke ut når det er tre gjester på campingplassen? For statsråden har jo snakket om at det skal være et visst belegg på campingplassen. Eller skal en bare sitte og se på at dette også blir en sovende bestemmelse?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Representanten Helleland viser til Adresseavisen. Ja, denne opningstidslova har blitt harselert med i media, men det er nettopp det at ein del har utnytta dei opningane som har vore, som har gjort at ein måtte ha ei opprydding, fordi det har blitt ein håplaus praksis når ein har gått inn i lovverket og vore på jakt etter eit smutthol å utnytte, nettopp for å framprovosere endring av opningstidslova. Då får på ein måte det næringslivet som har bedt om det, også svar, ved at lovverket blir meir restriktivt for å få ei best mogleg handtering av opningstidslova.

Når det gjeld i forhold til flyplassar, veit vi at om det er butikkar der, ligg dei ofte litt meir avgrensa til i forhold til i byane. Når ein har butikkar på Oslo Sentralstasjon, ligg dei for så vidt tett opp til der svært mange folk bur, og dersom vi hadde sagt at det er heilt i orden at dei får ha ope der, fordi det er eit trafikkknutepunkt, så ville sikkert Trond Helleland ha kome med ei oppfølging og sagt at det er konkurransevridande. Kvifor skal då butikken som tilfeldigvis har plassert seg på jernbanestasjonen i Oslo, få lov til å få det konkurransefortrinnet at han skal ha ope, men naboen som ligg på andre sida av gata, skal ikkje få lov til det?

Ein ser at her vil det lett bli ei håplaus praktisering framover, og det mest ryddige er då å gjere det Regjerin-

ga har foreslått, at ein seier ja til flyplassar, og tar vekk unntaket for trafikknutepunkt.

Når det gjeld campingsesongen, trur eg også det vil bli handtert greitt. Ein har tatt ein del presiseringar nettopp fordi ein veit at det finst ein del kreative forretningsfolk som også der vil prøve å utfordre regelverket og lovverket, dersom dei kan det, og då blir det til at ein må kome med litt meir detaljerte beskrivingar for å unngå det, for å bevare intensjonen i lovverket.

Per Sandberg (Frp): Jeg skal være litt kort – jeg har fått inside information om at det er noen som har det travelt.

Det var én ting jeg reagerte på, og det var at representanten Molvær Grimstad her sier at aktørene leter etter smutthull for å provosere fram endringer i åpningstidsloven. Tror virkelig Molvær Grimstad at de som driver i disse næringene, er interessert i å få strammet inn sine rammer? For det er det Molvær Grimstad sier.

Tror ikke Molvær Grimstad at det som skjer i forhold til den utviklingen at de leter etter åpninger, kan være en prosess for å tilfredsstillende de behovene som eksisterer hos folk, at de legger til rette for det, og at folk faktisk ønsker å handle på de tidspunktene og på de plassene som det blir lagt til rette for? Jeg tror ikke noen slags næringsdrivende vil etablere en virksomhet hvor det ikke er folk, selv om det er et busskilt der. Så mitt spørsmål er: Tror hun ikke at det er et behov hos befolkningen som gjør at en får en slik utvikling?

May-Helen Molvær Grimstad (KrF): Eg har snakka med folk innan handelsnæringa som er glade for å få eit regelverk som gir litt meir lik praksis og som òg avgrensar opningstida, for det er ein del som ikkje ønskjer å halde oppe.

Men det er òg ein del aktørar som ikkje ønskjer å ha den opningstidslova som vi har, og som ønskjer å kunne ha oppe når dei sjølve vil. Det trur eg er intensjonen bak å provosere lovverket, og eg meiner at dei provoserer det for å få ei endring. Det er i håp om at Stortinget kanskje endrar synspunkt og seier at vi opphevar heile opningstidslova. Men då har dei i så fall feilvurdert dei som har stått bak denne lova. Det som politikarane svarar med her i dag, er at når ein utnyttar eller prøver å utfordre smutthola, tettar vi dei igjen. For intensjonen med å få ei opningstidslov står fast. Ein ønskjer å avgrense handelsaktiviteten på søndagar, men ikkje på ein slik måte at folk ikkje får høve til suppleringshandel, slik som dei har hatt før denne lova tredd i kraft, men slik som praksisen var blitt, har det no kome meir i lovs form.

Eg trur at svært mange ønskjer at vi skal skjerme søndagen som ein annleis dag, så ikkje kassaapparatet surrar og går dag ut og dag inn. Ein ønskjer å bevare søndagen som ein heilagdag med avgrensa kommersiell aktivitet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Grethe G. Fossum (A): Det er bare ett år siden vi i denne stortingsalen behandlet et lovforslag om begrens-

ninger i åpningstidsloven. I denne perioden har næringslivet vist stor kreativitet og oppfinnsomhet for å unngå å følge lovens intensjon. Jeg skulle ønske at de hadde brukt like mye krefter på å etterfølge loven som de har brukt for å unngå å følge den.

Det som var hensikten med lovforslaget, har vært å forsøke å avgrense søndagshandel, slik at søndagen blir en annerledes dag med avgrenset kommersiell aktivitet. Arbeidstakernes muligheter for en beskyttelse mot natt- og helligdagsarbeid har vært meget vesentlig for Arbeiderpartiet. Samtidig har man ønsket at forbrukerne skulle være sikret en mulighet til suppleringshandel av dagligvarer utover normal åpningstid.

Vi har alle en forestilling om at helg, og særlig søndag, er noe annet enn ukens travle hverdager, og det er ganske rotfestet i det norske folk. Det er godt å vite at det kan være tid for rekreasjon, familien er noenlunde samlet og det er forutsigbart om andre grupper har fri eller ikke.

Disse ønskene om mer felles fritid og egne, individuelle ønsker om å handle når en vil, kolliderer i en debatt om hvor grensene skal gå, slik at begge synspunktene best mulig kan ivaretas. Da er det viktig å spørre seg om den individuelle frihet og den såkalte utvikling bør være de eneste rettesnorer for hvordan vi skal ha det på en søndag, eller om bruken av den offentlige tid og det offentlige rom bør være gjenstand for samfunnsmessig debatt og begrensninger.

Det er selvmotsigende når folk flest ønsker et åpnere samfunn med mer tilgjengelighet for varer og tjenester utover de gamle lukningsvedtekter og bestemmelser, samtidig som 75 pst. ønsker at søn- og helligdagene skal være noe annet enn hverdagens kav og mas. Da eksisterer det noen grensesoner hvor avveininger må foretas. De avveiningene må foretas kollektivt, og ikke bare på individuell basis.

Vi kan sammenlikne oss med mange land i verden, og det viser seg at vår tilgjengelighet ligger over de land vi vanligvis sammenlikner oss med. Hvis vi skal gå lenger på liberaliseringslinjen, betyr det at utviklingen må ses i lys av samfunnet, og ikke bare ut fra individets rettighet. Spørsmålet kan ikke forenkles slik Høyre og Fremskrittspartiet gjør det, ved at enhver får gjøre som man vil.

Landets arbeidstakere har vært på vakt mot at arbeidstidsbestemmelsene i helgene pulveriseres, og at venner og familie arbeider til alle døgnets tider uten at det er mulig å få en kjernetid sammen. Mange synes sikkert det er meningsløst å problematisere denne utviklingen, og at det er fåfengt å løse de problemene som melder seg.

Blant annet Fremskrittspartiet synes det er ganske greit å snakke om formynderstaten. Likevel er det nok slik at i de enkelte grenseområder fører frihetsutvidelse for noen til frihetsinnskrenking for andre. En slik interessekonflikt må løses uansett hvor vanskelig Fremskrittspartiet og Høyre synes at det er.

Arbeiderpartiet ser på det lovforslag vi i dag har, som et forsøk på å klargjøre en gråsoneproblematikk, og støtter derfor de forslagene til forandring som Regjeringen har lagt fram, både når det gjelder trafikknutepunkt, cam-

pingplasser og fylkesmannens bestemmelsesrett i forhold til turiststeder.

Det er alltid slik at lover kan tolkes, og min oppfordring til næringslivet er: Bruk den tolkningen og de intensjonene som lovmakerne har i saken, istedenfor å prøve å undergrave loven.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Trond Helleland (H): Jeg registrerte at representanten Fossum i sitt innlegg nesten ikke berørte de aktuelle lovendringene, men gav et for så vidt ideologisk forsvar for kollektivets rett til å bestemme for et eventuelt mindretall. Hun drog fram den problemstillingen at et flertall ønsker et åpnere samfunn, og samtidig ønsker 75 pst. at søndagen skal være en annerledes dag. Jeg er i hvert fall blant de 75 pst. som ønsker at søndagen skal være en annerledes dag, og den er det også. Men jeg ønsker ikke å legge begrensninger på muligheten for butikker til å velge om de skal ha åpent, og argumentasjonen om at dette vil gå ut over familieliv, dette vil gå ut over de ansatte osv., er i beste fall tvilsom, fordi vi vet – vi så det da den nye Brustadbu-loven ble innført – at mange deltidsarbeidende, mange studenter mistet jobben ved ulike butikker, f.eks. i min by, Drammen. De hadde åpningstid til kl. 23 på hverdager, det ble strammet inn til kl. 21. De hadde åpningstid til langt på kvelden på lørdager, det ble strammet inn til kl. 18. Det gjorde at det var behov for mindre arbeidskraft, og færre studenter og skoleelever fikk anledning til å jobbe i butikken.

Men spørsmålet til Grethe Fossum blir: Hvilket forsvar har representanten Fossum for den presiseringen som f.eks. blir gjort når det gjelder campingplasser? Er den egnet til å klargjøre loven? Mener Arbeiderpartiet virkelig at de to ordene «i campingsesongen» er klargjørende, og kan en forvente at næringslivet skal forholde seg til en lov som er så uklar fra lovmakernes side? Hva er lovens intensjon når det gjelder campingsesongen? Det vil jeg gjerne ha et svar på fra representanten Fossum.

Grethe G. Fossum (A): Representanten Helleland har nok rett i at jeg ikke berørte lovendringene. Jeg regnet med at alle de sju som satt i denne salen, faktisk hadde lest lovendringene, at de kunne dem. Dessuten gjennomgikk saksordføreren det på en glitrende måte, så jeg fant at det ikke var bryet verdt.

Det er helt riktig at jeg berørte den individuelle rett i forhold til det kollektive, som vi også må se lovene ut ifra. Jeg har også merket meg at en del studenter har mistet jobben, men jeg har også merket meg at arbeidsløsheten faktisk har gått nedover siden loven trådte i kraft. Så det kan jo ikke være noe argument fra representanten fra Høyres side at studentene har mistet jobben, når det er flere i arbeid.

Så er det den enkelte begrensningen i forhold til det som står i loven. Det er faktisk slik at det finnes et smutthull i enhver lov, og advokater er faktisk betalt for å finne de smutthullene. Og det har vært slik at næringslivet i

20 år har behandlet loven som den var tenkt, etter de intensjonene man hadde nettopp når det gjelder campingplasser og trafikkknutepunkt. Først i fjor begynte de å tenke annerledes, og derfor står min oppfordring ved lag, nemlig at jeg ber om at næringslivet ser på intensjonene til lovmakerne og ikke følger den obstruksjonspolitikken som jeg syns både Fremskrittspartiet og Høyre fører i forhold til denne loven. Jeg syns at de skulle være mer på flertallets side og be om at næringslivet følger loven slik det var tenkt.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Per Sandberg (Frp): Det kunne vært artig å gå ett år tilbake og sett på de argumentene som ble brukt i debatten den gang, de argumentene som lå til grunn for endringene den gang. Hva var det flertallet la til grunn i fjor for å få til sine 100 m²? En trenger ikke gå så langt, for det er gjengitt i årets innstilling også. La meg sitere:

«Fleirtallet i komiteen såg det som ei overordna målsetting å avgrensa sundagshandelen og ynskte å halde på sundagen som ein annleis dag med avgrensa kommersiell aktivitet.»

Omsynet til de ansattes fritid og avgrensning av uheldig arbeidstid for disse var et annet argument. Samtidig så flertallet det den gangen som ønskelig fortsatt å kunne sikre en rimelig tilgjengelighet for suppleringshandel av dagligvarer utover normal arbeidstid. Det var det de sa i fjor, og det er gjentatt i innstillingen i år. Det som imidlertid er skjedd, er jo det motsatte. Søndagshandelen er minst like stor, arbeidstakerne arbeider minst like mye og like ubekvemt, tilgjengeligheten for suppleringshandel er minst like stor.

Jeg må spørre: Hva er det som driver disse detaljstyrerne fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Venstre? Og hva er det, eller hvem er det som styrer Arbeiderpartiet inn i et slikt håpløst spill? Ingen er i tvil om Arbeiderpartiets makt, og at det fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe ikke er noe sterkt ønske om disse håpløse detaljstyringene. Hva er det da som ligger til grunn for Arbeiderpartiets standpunkt? Vi vet også at da loven skulle revideres i 1996, gikk det mot at loven skulle fjernes i sin helhet. Den gang var det Gro Harlem Brundtland som satt som statsminister, og Grete Berget var ansvarlig minister. Jeg må spørre: Var det Jagland, som trådte inn til statsministerstolen, som ønsket denne reguleringen, eller var det rett og slett Brustad-buas mor, Sylvia?

Så til årets forslag til endringer: utsalgssteder på campingplasser i campingsesongen. Jeg vet ikke hvilke campingrutiner flertallet eller statsråden har, det er også likegyldig i forhold til forslaget. Poenget er at det er folk selv som bestemmer hvor og når de skal campe. Det finnes utallige helårscampingplasser i dette landet. Belegget varierer selvsagt. Det kan være tomt, det kan være middels, det kan være fullt – rett og slett fordi folk bestemmer det selv ut fra tid, vær, ferier, jakt osv.

I et svar til komiteen sier statsråden at man er klar over at det formulerte kravet i loven er skjønnsmessig. Hun sier videre at hun ikke tror det i praksis vil oppstå

nevneverdige problemer knyttet til hvor grensen for «et visst belegg» går. Min påstand er at statsråden vet at denne lovendringen er håpløs. Hvis man bruker det samme svaret til lovendringene vedrørende fylkesmannen, kan det hende at fylkesmannen etter søknad fra kommunen ved forskrift kan bestemme at et område skal regnes som et typisk turiststed. Hva sier så fylkesmennene til dette? Det er noe som selvfølgelig er relevant og vil bli resultatet. I et innlegg i Adresseavisen står det at fylkesmennene frykter at Regjeringens forslag til en enklere lov om åpningstider «mangler klare retningslinjer og åpner derfor for vilkårlig behandling».

Videre sier Sissel E. Slapgård hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag:

«Skal terskelen for å anse et område som typisk turiststed endres, må kriteriene for dette komme frem på en helt annen og klarere måte enn det som fremgår av departementets endringsforslag. Ved praktisering av regelverket har dette stor betydning.»

Igjen: Et håpløst endringsforslag. Det innebærer mer byråkrati, kanskje rettssaker og ulik behandling. Forslaget er også direkte distriktsfiendtlig, vil jeg påstå.

Det finnes i dag utallige bønder og fiskere i distriktene som har campingturisme som binæring gjennom handel med, og annen service overfor, campingglade nordmenn. Disse vil selvsagt bli berørt av dette.

Hva legger flertallet i endringsforslaget om å forskjellsbehandle, f.eks. lufthavner foran jernbanestasjoner, bussterminaler o.l.? Mener man at folk driver suppleringshandel av dagligvarer når man er ute og flyr? Eller skal man legge opp til at folk skal valfarte til Gardermoen planlagte kjempestore kjøpesenter på søndager?

Til slutt vil jeg bare si: Disse endringsforslagene vil skape enda større forvirring og er rett og slett håpløse.

Jeg vil fremme det forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre, som er tatt inn i innstillingen, og i tillegg fremme det forslaget, fra Fremskrittspartiet, som er omdelt i salen, der vi likestiller bensinstasjoner og dagligvarebutikker på henholdsvis 100 m² og 150 m².

Presidenten: Representanten Per Sandberg har tatt opp de forslag han refererte til.

Trond Helleland (H): Hensikten med de endringene i åpningstidsloven som vi nå har til behandling, er ifølge Regjeringen å gjøre loven enklere og fjerne uklarhet rundt tolkningen av unntaksbestemmelsene.

Etter Høyres oppfatning skaper de foreliggende endringsforslagene ny uklarhet. Regjeringen og flertallet erstatte én uklarhet med en annen. Unntaket for trafikkknutepunkter oppheves, mens det skapes ny usikkerhet rundt unntaket for campingplasser ved at dette nå bare skal gjelde «i campingsesongen». Debatten vil ikke lenge dreie seg om hva som skal regnes som et trafikkknutepunkt, men om hvor lang campingsesongen egentlig er.

Med flertallets utgangspunkt, at en vil tillate søndagshandel, men samtidig begrense omfanget av den, må loven nødvendigvis preges av unntaksbestemmelser, uklarhet og inkonsekvens. Nå skal flypassasjerenes rett til å

handle i romslige butikker slås fast, mens jernbanepassasjerene presses inn i trange Brustad-buer som følge av at det generelle unntaket for kommunikasjonsknutepunktet fjernes. Jeg kan ikke se at det fins saklige eller prinsipielle argumenter for en slik forskjellsbehandling av folk, avhengig av hvilket transportmiddel de velger å benytte seg av.

Høyre fremmer på nytt forslaget om å oppheve hele åpningstidsloven. Åpningstidene bør reguleres av folks handlevaner og de næringsdrivendes ønsker, uavhengig av hva enkelte politikere mener er verdig eller uverdigg søndagshandel. Flertallets forsøk på å gradere helgefrenden etter antall kvadratmeter i butikkene, om de handlennde er fly- eller togpassasjerer, eller om handelen finner sted på et typisk turiststed mens turistene er i flertall, eller på en campingplass i campingsesongen, er meningsløst ut fra enhver vurdering, enten det er prestens, handelsmannens eller forbrukerens.

Unntaket for campingplasser skal nå bare gjelde i campingsesongen. Og den kan være lang – campingvogn og campinghytte benyttes jo ofte også vinterstid. Av merknaden til denne bestemmelsen går det fram at flertallet er enig med Regjeringen i at uttrykket «campingsesongen» må forstås dit hen at campingplassen er åpen og har et visst belegg av campingturister.

Det var ikke så veldig klargjørende. For hva er et «visst belegg» av campingturister? Skal innehaveren av en campingplass stenge butikken for gjestene sine dersom de ikke er mange nok?

Jeg skrev et brev med spørsmål om dette til statsråden, men ble ikke mye klokere av svaret. Statsråden svarer at hun er klar over at det formulerte kravet i loven er skjønnsmessig, men tror ikke det i praksis vil oppstå nevneverdige problemer knyttet til å definere hvor grensen for et «visst belegg» går.

Jeg har merket meg at statsråden ikke ville gå i dialog med VG om dette, men tillater meg likevel å håpe på noen klargjørende bemerkninger her i kveld.

Mye kan vel tyde på at dette blir en papirbestemmelse. Eller vil vi virkelig få oppleve at departementet ber en campingplass stenge butikken fordi belegget akkurat da ikke er stort nok til at en kan holde åpent? Det vil tiden vise.

Statsråden skrev i svaret at innskjerpselsen var tatt inn for å hindre at unntaket utnyttet i strid med intensjonene i loven, og på en måte som gir uønskede konkurransevridninger.

Her er vi ved lovens hovedproblem. Loven er nemlig konkurransevridende, til fordel for internasjonale oljeselskap og butikker som 7-Eleven-kjeden, som bevisst utfordrer bestemmelsene i den gamle åpningstidsloven – og ble belønnet for det med en lov som er skreddersydd for deres behov. Men dette er kanskje et ønske om konkurransevridning fra flertallets side.

Flikking på åpningstidsloven løser ikke problemene. Det er loven i seg selv som er problemet. Derfor bør den oppheves. Høyre gjentar sitt forslag om det i dag, og jeg kan bare beklage at det ikke får flertall. Det betyr at vi neppe har sett slutten på farsen om åpningstidsloven ennå.

Når det gjelder forslaget fra Fremskrittspartiet om å likebehandle bensinstasjoner og butikker ved å sette en grense på henholdsvis 100 m² og 150 m², vil Høyre naturligvis støtte dette dersom vårt forslag om å oppheve loven ikke skulle bli vedtatt.

Ellers er det gledelig å registrere at SV nå hopper av og ikke vil stemme for de nye innstrammingene Regjeringen foreslår. Det går sakte, men sikkert, i riktig retning. Så får vi håpe at neste gang vi debatterer åpningstidsloven, er det med utgangspunkt i å liberalisere bestemmelsene, slik at vi igjen kan begynne å bevege oss i retning av et åpnere, byråkratisk samfunn – et samfunn hvor den enkelte gjør et valg, og politikerne ikke velger hva som er bra for den enkelte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jon Olav Alstad (A): Jeg registrerer at Høyre tar SV til inntekt for sitt syn om å oppheve loven. Jeg regner med at representanten har lest innstillingen atskillig bedre enn som så. Men hvis representanten fra Høyre synes at SVs alternative forslag til åpningstidslov fra i fjor er bedre enn det som foreligger, er jo det et interessant synspunkt.

For øvrig registrerer jeg at Høyre i denne saken til dags dato ikke har argumentert politisk, men kun ut fra teknikk. Og det er jo enkelt å forstå. De fleste undersøkelsene har konkludert med at et flertall i folket – et suverent stort flertall – vil ha søndagen som en annerledes dag. Der er Høyre i utakt med folk som ikke aksepterer Høyres liberalisme. Men teknikken i loven har bl.a. Høyre klart å fokusere slik på at det er blitt stor debatt – også utenfor dette hus – om det som er teknikken i loven, ikke om det som er politikken i loven. Men det var ikke det jeg skulle spørre om.

Det jeg registrerer, og som forundrer meg gang på gang, er at Høyre forsvarer deler av næringslivet, det næringslivet som alltid tøyser lover og regler, og som arbeider for å undergrave det lovverket som flertallet har gått inn for. Jeg vet at Høyre er tilhenger av et samfunn som har lover og regler. Hvordan kan Høyre da bruke enkeltbedrifters tøyning av grenser, som igjen går ut over de andre bedriftene, for å legitimere endringene? Har Høyre foretatt noen prinsipiell avklaring av sitt syn på dette, eller er det situasjonsbestemt i denne loven?

Trond Helleland (H): Jeg skjønner at endringene i åpningstidsloven, som Arbeiderpartiet nå er med på å forsvare, riktignok etter at de måtte ha en lang tenkepause, er vanskelige å forklare. Når representanten Alstad hevder at jeg ikke har lest innstillingen, og sier at jeg tar SV til inntekt for mitt syn, vil jeg bare gjenta det jeg sa: Det er gledelig å registrere at SV nå hopper av og ikke stemmer for de nye innstrammingene Regjeringen foreslår. Jeg går ut fra at representanten fra SV vil redegjøre for det etterpå, men det står klart i en merknad at SV gjør det.

Så er påstanden fra representanten Alstad at Høyre forsvarer et næringsliv som bevisst forsøker å tøyse loven.

Men det er jo nettopp der problemet ligger. Loven er så uklar at den gir grunnlag for tolkning. Og når det gjelder spørsmålet om forretninger knyttet til et trafikknutepunkt, så har faktisk Hakon-kjeden fått rettens medhold i at de får lov til å ha åpent på søndager. Regjeringen kjørte ut og sa at dette var ulovlig, dette må stoppes. Domstolene sa altså noe annet.

Vi forsvarer ikke næringslivets rett til å tøyse reglene, men vi forsvarer folks rett til å velge. Vi forsvarer folks rett til å velge fritt om de ønsker å handle i en butikk som er over 150 m², på søndager, og vi mener faktisk at det må være et legitimt krav. Hvorfor skal folk presses inn i de trange buene? Hvorfor skal næringslivet måtte bruke hundrevis av millioner på ombygginger for å tilpasse seg et lovverk som ingen har forståelse for?

Det er riktig at folk ønsker at søndagen skal være en spesiell dag. Jeg tror de aller fleste familier vil gjøre det valget å benytte søndagen til søndagsturer, til utflukter, til kirkebesøk eller hva som helst. Men hvis det er slik at noen jobber sent en kveld og har behov for å gå i en butikk og handle, så må det også være et legitimt valg som den enkelte gjør, dersom butikkene velger å ha åpent.

Jeg synes representanten Alstad burde kikke til Sverige der sosialdemokratene for lengst har opphevet åpningstidsloven.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Unn Aarrestad (Sp): Eg kunne ha lyst til å begynna med eit sitat frå Øystein Sunde: «Hva var det jeg sa?» Då tenkjer eg på resultatet av fleirtalsforslaget frå i fjor om å regulera opningstidslova ved hjelp av areal. Eg skal likevel spara meg og andre nå for vidare kommentarar til akkurat det, for gjort er gjort.

Dette området har vore lovregulert sidan 1897, altså ikkje noko nytt. Men Senterpartiet er framleis ueinig i at areal var nokon god måte å avgrensa sundagshandelen på. Me trur framleis at vareutval ville ha vore ein betre måte å gjera det på, noko òg fleirtalet i dei innkomne høyringsutsegnene tok til orde for. Utanom å sikra forbrukarane høve til å kjøpa visse nødvendige varer, ville det òg ha hindra urimelege skilnader i behandlinga av ulike utsalsstader som nå konkurrerer i marknaden.

Me har òg dette året som har gått etter at lova vart vedteken, sett at butikkar og bensinstasjonar har planlagt å utnytta dei moglegheitene som finst, og sundagshandelen har ikkje minka.

Nå har t.d. Hakon-Gruppa og ICA-kjeden gjort avtale med Statoil for å få fleire kvadratmetrar å selja daglegvarer på. Eg skjønner elles at butikkar framleis tykkjer det vart ei konkurransevriding i høve til bensinstasjonane, som truleg lenge hadde vore på kant med norsk lov.

Lovendringa nå gjer ikkje dette så mykje betre, men det er òg klart at intensjonen var at bensinstasjonane skulle ha bilrekvisita på 50 av sine 150 m². Her kunne fleirtalet bak dette forslaget ha ordna opp. Dette ville òg vore heilt annleis med ein annan modell for avgrensing.

Elles har alt enkelte gått ut med å testa gråsoner i den nye lova. Kjøpmann Trond Lykke i Trondheim opna bal-

let i januar og fann smuttholet i lova som gav sundagsopne butikkar ved kommunikasjonsknutepunkt. Dette punktet hadde vore lovregulert i mange år, men ingen hadde sett nokon grunn til å gjera noko med det før det nå ikkje høvde med avgrensingane på kvadratmeter. Så får me sjå kva som vert det neste forsøket. Eg har høyrnt nemnt at mykje varer utandørs er neste trekk for å prøva ut lova. Dette syner igjen at denne lova er lite fullkomen.

I Senterpartiet ville me ikkje ha sundagen som ein vanleg handledag. Eg trur korkje velferda eller velstanden i samfunnet ville auka om sundagsturen vart handle- tur, om familien si sundagsutflukt gjekk til varehuset i staden for ut i naturen eller på familiebesøk.

Ingen var vel heller i tvil om at utvida opningstider i seg sjølv ville føra til konsentrasjon i varehandelen, og at handelslekkasjen frå bygdene inn til dei store handels- sentra ville skyta fart. Dessutan vil dette lett kunna verta ein mellomstasjon mot full sundagsopning på alle felt, for alle slags butikkar.

Det er vel heller ingen tvil om at til lenger butikkane har ope dagleg og over veka, til dyrare vert varene til dei som måtte vera interesserte i det. Elles er det litt merke- leg at dei som ropar høgast om dyre matvarer i Noreg, er dei som vil ha flest butikkar sundagsopne og døgnopne.

Dessutan er det noko som heiter tryggleik for titusen- vis av tilsette. Me ser at butikkar som har ope på seine kveldar og netter, vert utsette for ran. Nettopp her er det ofte berre éin tilsett på denne tida. Eg veit at Handel og Kontor Oslo – Akershus er svært bekymra for dette, og går inn for at det skal vera minimum to tilsette på vakt heile tida. Ved ran er det ein aukande tendens til at dei skjer ved ulagleg arbeidstid med éin åleine på jobb. For det var vel ikkje meininga at dei ekstra tilsette i nattbu- tikkane skulle vera politi? Eg er redd det er slik det følest for mange av dei tilsette.

Eg må nok seia at dei føreslåtte endringane i opnings- tidslova kunne ha vore unødvendige dersom senterparti- modellen til ei opningstidslov hadde fått fleirtal i fjor. Li- kevel har denne lova nå fått verka i vel fem månader og har eit fleirtal på Stortinget bak seg. Det ville verta total forvirring blant butikkane dersom me skulle ha endra dette til ein ny modell. Derfor vil ikkje Senterpartiet føre- slå det, om me er aldri så ueinige i sjølve lova. Endring- ane nå vil vonleg kunna føra til at det vert større samsvar med det som var intensjonane frå fleirtalet med opnings- tidslova. I tillegg går òg Handel og Kontor nå inn for det- te.

Ågot Valle (SV): SV mener at det er en sammenheng mellom nødvendigheten av disse endringene som gjøres i åpningstidslova, og det faktum at stortingsflertallet valgte kvadratmeter som grunnlag for unntak fra de generelle åpningstidsbestemmelsene. Der er vi faktisk enig med Senterpartiet.

Da vi behandlet saken i fjor, var SV opptatt av å sikre arbeidstakerne i varehandelen en generell rett til arbeidstid innenfor normalarbeidsdagen og dermed vern mot natt- og søndagsarbeid. Vi var også opptatt av at vi skulle ha søndagen som en annerledes dag. Vi var enig i at det

var ønskelig å sikre forbrukerne en rimelig mulighet til suppleringshandel utenom normal åpningstid, også på søndagene. SV gikk inn for at unntaksbestemmelsene måtte være ubyråkratiske og lette å forstå. Vi ville derfor ha et omsetningstak som grunnlag for unntak, og det omsetningstaket måtte være på et nivå som utelukker de store varekjedebutikkene fra unntaksbestemmelsene. Og det gjør vi fortsatt. Vi er enig i at den praksis som er etablert på utsalgssteder på flyplasser, skal forankres i lova.

Vi vil stemme for § 3 nytt femte ledd, men mot de andre endringene. Det gjør vi nettopp fordi vi vil ha unntaksbestemmelser som er ubyråkratiske og lette å forstå. Vi vil ikke ha en liberalisering, og jeg vil slett ikke bli tatt til inntekt for Høyres syn. Vi kommer overhodet ikke til å stemme for en oppheving av åpningstidslova, men hvis Høyre mener at vår holdning er et skritt i rett retning, kan vi – hvis Høyre gir oss det signalet – veldig gjerne fremme på nytt igjen det forslaget vi hadde i fjor. Ellers kommer vi til å stemme mot forslagene fra Høyre og fra Fremskrittspartiet.

Helene Falch Fladmark (V): Når jeg tar ordet i denne debatten, er det for kort å redegjøre for Venstres stemmegivning i denne saken, for ikke å oppta Stortingets tid senere med stemmeforklaring.

Da åpningstidsloven var oppe til behandling i Odels- tinget i fjor, fremmet Venstre et alternativt forslag til det som ble det endelige vedtaket, og som dagens lovend- ringsforslag relaterer seg til. Venstres intensjon var å få til et ubyråkratisk lovverk som gav folk mulighet til å handle dagligvarer på søndager, men som ikke åpnet for generell søndagshandel. Vi fikk ikke flertall for vårt for- slag, og jeg skal ikke fremme det igjen i dag. Men når vi var imot det som er blitt omtalt som «Brustad-bu», var det nettopp fordi vi så at en slik detaljert kvadratmeter- regulering av handelen kunne føre til uklarheter med hensyn til loven og merkelige tilpasninger av den typen vi har vært vitne til i vinter.

Venstre er fremdeles imot denne modellen for å regu- lere åpningstidene, og vi kan ikke se at de justeringer som det i dag skal voteres over, vil føre til at lovverket blir mer i tråd med Venstres intensjoner for en åpnings- tidslov, nemlig at den skal være enkel å forstå og ubyrå- kratisk å håndtere.

På denne bakgrunn vil Venstre stemme imot endrin- gene i loven, bortsett fra når det gjelder § 3 femte ledd, med den samme begrunnelsen som SV har gitt.

Per Roar Bredvold (Frp): Det er mange forskjellige måter å bli husket på som politiker. Én av dem er at vi i dag kan være med på å innskjerpe enda mer en lov som i utgangspunktet svært få, etter Fremskrittspartiets syn, var enig i eller forstod hensikten med, nemlig åpningstid- sloven.

Denne har sin historie med mange forskjellige for- slagsvarianter og dertil navn. Resultatet ble en lov som førte til at vi fikk en såkalt «Brustad-bu», og som etter en tid viste seg ikke å være den loven som flertallet ønsket seg, da resultatet heller ble mer søndagshandel enn min-

dre. Den favoriserte også enkelte typer forretning og steds plassering, og det er dette vi ved behandlingen av Ot.prp. nr. 72 for 1998-99 skal rette på.

Fremskrittspartiets syn på loven er det samme i dag som i fjor, men vi ser enda tydeligere nå, når vi ser resultatet, at dette er en lov som er meget unødvendig, og som skaper frustrasjon hos folk som på grunn av sin arbeidssituasjon, ved uventet besøk e.l. ikke får anledning til å handle det man måtte ønske av lovlig salgbare varer når det er behov for dette.

Saken får et latterlig aspekt over seg og vil kanskje også kunne skape – som tidligere omtalt – politikerforakt. Om man kjøper melk og brød i en butikk på 99 eller 101 m², og om dette skjer enten på en lørdag eller på en søndag, skulle det vel ikke være så stor forskjell på. Tilhengerne av åpningstidsloven sier det er viktig at det nå blir funnet en løsning som blir forstått, og som har rimelig oppslutning ute blant folket. Det er da Fremskrittspartiet har lyst til å si litt humoristisk: Lykke til – uten at vi tror dette vil hjelpe nevneverdig.

Dette er og blir et lovforslag som svært få egentlig ønsker. Utgangspunktet var å få et lovforslag som kunne gjøre søndagen til en annerledes dag. Dette er vel ingen av oss uenig i, men vi må innse at dagens levemåte er forskjellig fra noen år tilbake. Vi er blitt, og må også være, et folk med forskjellig levemåte og stil. Det som passer for noen, er ikke nødvendigvis det som passer best for andre. Dermed må samfunnets serviceinstitusjoner, slik som f.eks. butikker og bensinstasjoner, også rette seg etter markedet og det det etterspør av tjenester.

Så til saken i dag om behandling av Ot. prp. nr. 72 for 1998-99. Nesten et år etter at den opprinnelige loven ble vedtatt, vil vi kunne fjerne de fleste av smutthullene som den tidligere loven hadde. Dette kan virke greit for en del – men er det det vi ønsker oss? Dessuten blir det fortsatt forskjell på tjenestetilbudet om man reiser med fly eller jernbane ut fra unntaket fra hovedregelen i § 2. Fremskrittspartiet synes at dette er å forskjellsbehandle reisende. Alle har vi våre forskjellige kjøpebehov som vi ønsker å få dekket når vi er ute og reiser.

Så til det som gjelder trafikknutepunkt. Her mener departementet at unntaket for utsalgssteder på under 100 m² i § 3 første ledd nr. 1 må være tilstrekkelig til å ivareta hensynet til passasjerene. Fremskrittspartiet er uenig i dette. Fremskrittspartiet er også uenig i en arealgrense for noen typer serviceinstitusjoner og andre utsalgssteder på henholdsvis 100 m² og 150 m².

Konklusjonen er at det er bedre å fjerne hele loven, da den virker urimelig overfor dem som har behov for og ønsker å handle når de selv vil. Å ha søndagen som en annerledes dag er et greit ønske, men er i dagens situasjon vanskelig.

Vi er også noe skeptiske til de foreslåtte endringer vedrørende fylkesmannens hjemmel og mener det vil kunne føre til en ulik praksis, som dermed kan bryte med noe av det som var hensikten med lovvedtaket fra 1998.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er uvanleg at ein proposisjon om å endra ei lov blir lagd fram

mindre enn eit halvt år etter at førre endring av lova tredde i kraft.

Eg kan likevel ikkje seia meg einig med dei representantane for mindretalet som hevdar at dette er kritikkverdige. Når formuleringar – eller tolkingar – av ei lovtekst skaper problem, må det vera i alle si interesse å få rydda opp i det som er uklårt og finna betre løysingar så raskt som mogleg. Eg vil òg streka under at dei problema som oppstod like etter at lova tredde i kraft ved nyttår, kom fyrst og fremst som eit resultat av at delar av handelsstanden starta med å tolka andre føresegner i lova på ein til då ukjend måte – i høve til så vel handelsstanden sin eigen praksis som Stortinget sine klåre intensjonar bak føresegnene. Unntaket for trafikknutepunktet, som det vart strid om, var ingen ny regel, men ei vidareføring av tidlegare unntak.

Forslaget til endringar som no er lagt fram, er viktig for å få eit klårare regelverk og ryddigare tilhøve omkring opningstidene. Eit særleg omsyn er at ikkje forretningar gjennom tvilsame tolkingar skal få ein konkurransefordel framfor forretningar som heilt klårt held seg på rett side av lova.

Dei endringane og tillegga det er gjort framlegg om, inneber knapt endringar av realiteten i lova. I det alt vesentlege blir innhaldet presisert på bakgrunn av dei intensjonane Stortinget tidlegare har lagt til grunn. Som påpeikt også ved førre handsaminga, er lova eit uttrykk for eit politisk kompromiss og ei avveging mellom ulike omsyn.

Det er eit overordna mål for Regjeringa å avgrensa den kommersielle aktiviteten på søndagar. I eit stadig meir kommersialisert samfunn er det viktig å ha dagar der andre aktivitetar kan spela hovudrolla, og der det er rom for å ta hand om andre gjeremål i ei fritid som ikkje er prega av kommersialiseringa. Omsynet til dei tilsette i handelen og deira rett til fritid er eit anna viktig moment. Dei generelle opningstidene i lova skulle i det store og heile gi tilfredsstillande høve til å gjera innkjøp, og unntaka gir rimeleg høve til nødvendige suppleringskjøp til andre tider.

Høgre og Framstegspartiet argumenterer med forbrukaromsyn når dei vil oppheva alle restriksjonar. Eg meiner prisen for å ha eit døgnope samfunn blir altfor høg ut frå generelle samfunnsinteresser, ut frå arbeidstakersynspunkt og arbeidsgjevarsynspunkt, og kan henda også ut frå eit forbrukarsynspunkt. Om vi prøver å sjå isolert på rolla som forbrukarar, trur eg ikkje vi er tente med ei ytterlegare forsterking av forbruks- og kjøpepresset som eit frislepp av opningstider vil innebera. 74 pst. av norske tenåringsjenter nemner «shopping» som sin viktigaste hobby, viser ei diplomoppgåve frå Norges Markedshøgskole. Eg meiner vi treng eit lovverk som kan bremsa kjøpepresset, og er glad for at også eit fleirtal på Stortinget er samde i det.

Så over til dei konkrete forslaga i proposisjonen. Eg har med glede merka meg tilslutninga frå eit fleirtal i komiteen på alle punkt til Regjeringa sine framlegg, og like eins til grunngevinga i det enkelte høve. Eg vil difor særleg kommentera dei innvendingane mindretalet reiser.

Departementet har gjort framlegg om å fjerna unntaket for utsal på trafikknutepunkt som sel varer til dei rei-

sande sine behov. Dette er eit unntak som skulle vera unødvendig med dei førre endringane av lova som vart gjorde. Eg viser til utgreiinga og grunngevinga i proposisjonen. Som ei fylgje av dette gjer ein òg framlegg om ein eigen heimel for å unnta det tradisjonelle salet på lufthammer for avgrensingane i opningstidene.

Mindretalet kommenterer ikkje direkte framlegget om å oppheva unntaket for kommunikasjonsknutepunkt. Derimot peikar både Høgre og Framstegspartiet på ei forskjellshandsaming i at det blir gitt unntak for lufthammer og ikkje for jernbanestasjonar, og er usamde i at det skal gjelda ulike reglar. Eg viser også her til grunngevinga i proposisjonen. Som fleirtalet legg vekt på, vil sal frå forretningar i dei mange og i hovudsak sentralt plasserte jernbanestasjonane retta seg mot det ordinære kjøpande publikum i ein heilt annan grad enn salet ved lufthammer. Dette vil både undergrava lova sine intensjonar og skapa utilsikta og grunnlause konkurransefordelar for ordinære utsal som har lokale i stasjonsbygningar. Det generelle unntaket for utsalsstader opp til 100 m² skulle i alle høve vera meir enn tilstrekkeleg til å dekkja dei behova togpassasjerane har på sjølve reisa.

Unntaket i gjeldande lov for campingplassar kan oppfattast slik at plassering av eit utsal på campingplass i seg sjølv gir eit fullstendig unntak frå føresegnene om opningstider, uavhengig av sesong og kapasitet. Eg reknar med at dette blir tatt opp i replikkordskiftet, så eg får koma tilbake til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per Roar Bredvold (Frp): Om statsråden er synsk eller ikke, vet ikke jeg, men det var akkurat det jeg tenkte jeg skulle spørre statsråden om. Det har vært en del prat om campingplasser her, og det kan jo kanskje være at ferien snart står for døren, så vi får se.

Det første spørsmålet jeg ønsker å få svar på fra statsråden, er: Hvor lang er en campingsesong? Fremskrittspartiet synes dette blir noe merkelig, da lengden på en slik sesong er svært avhengig av hvor i Norge campingplassen ligger – fra en relativt kort periode i Nord-Norge til året rundt i f.eks. Sør-Norge. Det som er en bærekraftig campingplass for noen, er det ikke nødvendigvis for andre. Dermed avhenger det også av hvem eierne er, og hvordan disse driver campingplassen.

I tillegg ønsker jeg å spørre statsråden om følgende: Hvor mange overnattinger må til for at det virkelig skal være en campingplass med tillatelse til å selge dagligvarer? Departementet sier at den må ha «et visst belegg» av campinggjester. Kan statsråden svare på dette? Og hvis statsråden har tenkt på et tall, hva er så dette? Er det her også tenkt på at det er avhengig av hvor campingplassen ligger? Kan ikke dette være en svært distriktsfiendtlig politikk – fra en regjering som nettopp har distriktenes ve og vel som en av sine fanesaker?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det er vel ofte slik at når ein fjernar eitt punkt som vart uklart etter at ei lov vart behandla og vedtatt her i Stortinget, lyfter

ein seg over på andre punkt for å trekka fram det uklare i det.

Når det gjeld campingplassane, har det lege i unntaka i lova heile tida. Men vi gjer no ei endring som går på at det skal gjelda i campingsesongen. Og kor lenge varer så ein campingsesong? Eg er heilt einig med representanten Bredvold i at den faktisk er forskjellig, frå nord til sør og frå aust til vest. Nokre campingplassar er opne heile året og har fullt belegg – eller i alle fall så godt som fullt belegg heile året. Andre har det ikkje. Då varer altså campingsesongen så lenge som campingplassen er open og den har ein del gjester. No har eg sjølv sagt ikkje tenkt å seia kor mange gjester det er snakk om, men poenget med å seia at det skal vera eit «visst belegg», er at ein ikkje skal halda ein butikk open for å kunna seia at campingplassen er open, når ein kanskje ikkje har gjester i det heile tatt.

Eg reknar med at dei som mottar denne lova, skjønar kva som ligg i den, og kva som er intensjonen i lova. Dette er på ingen måte distriktsfiendtleg. Vi har campingplassar rundt om i distrikta som er opne i kortare eller lengre delar av året. Dei fleste av dei minste campingplassane vil sannsynlegvis ha butikkar på under 100 m², og dei som eventuelt ikkje har det, må ha eit «visst belegg». Det kan bli gjort til eit stort problem, men eg trur ærleg talt ikkje at det blir det i praksis.

Trond Helleland (H): Det ligger hele tiden under som en grunntone hos flertallet, som går inn for disse lovendringene, at vi som er i mindretall, forsøker å harselere over loven. Det blir nesten sett på som litt rart at vi fortsetter med dette, men det er vel kanskje ikke så rart når vi får den type formuleringer som nå har kommet inn i lovteksten.

I Adresseavisen var det en lederartikkel der det stod at statsråd Svarstad Haugland

«forsøker å selge forslaget ved å hevde at «vårt anliggende er å hindre at det opprettes små campingplasser for å kunne holde søndagsåpent»».

Her er vi inne på en presisering av en bestemmelse som det faktisk ikke har vært noen særlig strid om før. Den har stått der hele tiden. Statsråden ser nå altså behov for å stramme til, selv om innstrammingen kan synes litt puslete i forhold til det hun nettopp svarte, at campingsesongen kan være hele året. Den er jo faktisk det i mange deler av landet, f.eks. på vintersportssteder.

Men er det noen store problemer som statsråden har sett, som ikke komiteen har blitt gjort kjent med når det gjelder campingplasser? Har statsråden noen eksempler på at det kunne bære galt av sted dersom ikke denne tilstrammingen nå ble foretatt?

I den forrige runden av behandlingen av åpningstidsloven gikk Kristelig Folkeparti faktisk primært inn for å la butikkene holde åpent på hverdager ved at kommunene selv kunne bestemme åpningstiden. Har Kristelig Folkeparti og statsråden forlatt dette standpunktet? Kunne de tenke seg å vurdere den muligheten igjen, for det er faktisk ganske mange som nå har oppdaget at butikkene stenger kl. 21 på hverdager og kl. 18 på lørdager? Det an-

går jo ikke helgefreden, og dermed burde Kristelig Folkeparti kanskje tenke på å fremme sitt primære forslag på nytt. Kanskje de da hadde fått flertall for det.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Representanten Helleland snakka om at han høyrer ein grunntone frå fleirtalet. Eg trur ikkje vi treng å seia så veldig mykje, for mindretalet snakkar eigentleg for seg sjølv. Og når ein bruker ein leiarartikkel i Adresseavisen, som eg også har lese – ein av dei ganske mange ironiske, tøvelte leiarartiklane i Adresseavisen – som eit sanningsunderlag for replikken sin, er eg litt i tvil om kor stor seriøsitet eg eigentleg skal spendera når eg svarar.

Eg har lese den leiarartikkelen, og eg flirte sjølv om ironien faktisk gjekk ut over meg sjølv.

Det er også litt viktig for dei som skal foreslå lovendingar, å sjå framover. Er det nye punkt som kan utnyttast og harselerast over? Då var dette med campingplassar eitt av dei områda som vi såg kunne bli utnytta. Eg har ikkje uttrykt meg – sjølv om leiarartikkelen i Adresseavisen seier det – som eg var redd for små campingplassar. Men eg har sagt at campingplass utan gjester ikkje skal vera godt nok grunnlag for å halda søndagsøpe. Der har vi avgrensa det, slik at vi kanskje unngår ei ny problemstilling som kunne blitt reist dersom vi ikkje hadde gjort det.

Så framsynte var vi ikkje då vi ikkje tok vekk trafikkknutepunktet i førre omgangen. Det unntaket hadde òg fungert i mange år utan at nokon hadde utnytta det. Men vi veit at ein del politikarar ynskjer å peika på og tipsa om kva som kan utnyttast, og at ein del innafor handelsnæringa utnyttar lovverket. Her har vi prøvd å vera i forkant denne gongen slik at ikkje desse problema skal oppstå, og slik at vi kanskje slepp ein ny runde her i Stortinget med den same saka.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Inge Lønning (H): Representanten Aarrestad uttalte at denne loven er lite fullkommen. Det må vel kunne karakteriseres som årets – kanskje til og med århundrets – understatement! Det er vel knapt noen lov som håndverksmessig juridisk er så slett forberedt og som i så liten grad oppfyller det som er flertallets intensjon med loven, som denne.

De endringsforslagene vi behandler i dag, bekrefter vel også – om man kan bruke et bilde fra sportsverdenen – at hvis man først er kommet skjevt ut fra hoppet, så har det en tendens til å bli skjevere og skjevere i svevet. Det som er problemet med denne loven, er jo at det overhodet ingen sammenheng er mellom intensjonene bak, som hele tiden erklæres å være to, nemlig at det skal være forskjell på helg og hverdag og at man skal ivareta arbeidstakernes interesser, og det virkemidlet man tar i bruk. Flertallet har allerede hatt rikelig tid og anledning til å konstatere at virkemidlet er håpløst! Det er og blir dømt til å mislykkes å forsøke å detaljregulere gjennom lovgivning folks atferd på dette området.

Det er i virkeligheten – hvis man setter det inn i et historisk perspektiv – den siste krampetrekning av statspietismen fra 1700-tallet, i sekularisert utgave, vi ser i denne loven. Den gang var det mulig å regulere folks atferd ved hjelp av detaljbestemmelser om hva man får lov til på helligdager og hva man ikke får lov til på helligdager. Å tro at det er mulig å regulere folks atferd på den måten ved utgangen av det 20. århundre, er i beste fall naivt.

Det eneste man kan oppnå ved å bruke lovgivning på denne måten, er å undergrave den alminnelige respekt både for lovgivningen og for lovgiveren. Det er ikke noen grunn til å rette moralske pekefinger mot handelsnæringen eller andre fordi man utnytter de uklarheter som er til stede i en lov. Den pekefingeren må rettes mot lovgiveren som har skapt uklarheten og som inviterer til taktisk atferd. Problemet er jo at *hele* denne loven inviterer til taktisk atferd. Loven er i sin form konkurransevridende fordi den gjennom de kriterier den bruker, gir fordeler til bestemte etablerte handelsinteresser.

En opinionsmåling for en tid tilbake viste et ganske interessant resultat. Den viste at det er et stort flertall av det norske folk som er enig i intensjonen om at man ønsker forskjell på helg og hverdag. Og det var et enda større flertall som erklærte at de ikke hadde den ringeste tro på den åpningstidsloven vi har fått, den såkalte Brustadbua. Dette må jeg si taler til opinionens fordel, for det er egentlig meget godt samsvar mellom de to standpunktene. Man ønsker intensjonen, men man har ingen tro på dette virkemidlet. Og grunnen til at man ikke har tro på det, er så langt jeg kan forstå, at de kriteriene loven selv bruker, er blankt vilkårlige. Gulvkvadratmeter, løse formuleringer om campingplassers størrelse og campingseongens lengde uten presisering er jo en form for lovgivning som er grepet rett ut av luften. Ikke lar den seg begrunne ved fornuftsens hjelp, ikke lar det seg sannsynliggjøre at dette er en lovgivning som vil lykkes med å regulere folks atferd.

Når kart og terreng ikke stemmer overens, er svaret på det som regel ikke å insistere på å gjøre noe med terrenget. Det rimelige er å anta at det er noe som er feil ved kartet. Og kartet blir ikke det ringeste bedre ved at man forsøker å gjøre det enda mer detaljert, slik dette forslaget gjør.

Ut fra dagens debatt kan man konstatere at det bare er ett av de tre regjeringspartiene som tror på denne loven med presiseringene, og så er det en halvhjertet tilslutning fra Arbeiderpartiets side. Realiteten er vel at det heller ikke i denne sal er noe flertall som har den ringeste tro på at denne loven kommer til å eksistere i særlig mange år. Jeg må si jeg imøteser med glede den dagen man kapitulerer og isteden overlater til folks sunne fornuft å velge hvorledes man vil innrette seg.

Presidenten: Debatten i sak nr. 11 er dermed over.
(Votering, se side 689)

G u n n a r S k a u g gjeninntok her presidentplassen.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten**: Odelstinget skal votere i sakene nr. 1–11.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endring i lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet.

I.

I lov av 29. mai 1981 nr. 38 om viltet gjøres følgende endring:

(Ny) § 12a skal lyde:

§ 12a (erstatning for tap og følgekostnader når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt)

Når husdyr og tamrein blir drept eller skadet av rovvilt, yter staten full erstatning for tapet og følgekostnadene i samsvar med forskrift gitt av Kongen. Kongen kan også gi forskrift om tilbakekreving av uriktig utbetalt beløp.

II.

Denne lov trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Finn Kristian Marthinsen på vegne av Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet
- forslag nr. 2, fra Ane Sofie Tømmerås på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 3, fra Jørn L. Stang på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 4, fra Jørn L. Stang på vegne av Fremskrittspartiet

Presidenten vil først referere forslag nr. 2, som lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme raskt tilbake til Stortinget med forslag som åpner for at låntakeren får forkjøpsrett når fordringen overdras.»

Forslaget blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Ågot Valle (SV) (fra salen): President!

Presidenten: Ønskes det stemmeforklaring?

Presidenten håper at han kan rettlede de ulike partier under voteringen, og hvis det kommer til et springende punkt, kan Ågot Valle be om ordet – dette for å spare tid. – Ågot Valle får likevel ordet til stemmeforklaring.

Ågot Valle (SV): Jeg har stor forståelse for det, men både i denne saken og i en annen sak må vi få lov til å komme med en stemmeforklaring, for vi har ikke deltatt i debatten.

Jeg vil anmode SV-gruppa om å stemme for forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet, og mot forslagene nr. 3 og 4, fra henholdsvis Fremskrittspartiet og Høyre og Fremskrittspartiet.

Presidenten: Ja, da har SVs gruppe fått den rettleidingen, og presidenten regner med at det skulle være tilstrekkelig.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om finansavtaler og finansoppdrag
(finansavtaleloven).

Kapittel 1 Alminnelige regler

§ 1 Virkeområde

(1) Denne loven gjelder for avtaler og oppdrag om finansielle tjenester med finansinstitusjoner eller lignende institusjoner hvis ikke annet er fastsatt i eller i medhold av lov.

(2) Med lignende institusjoner menes i denne loven

- a) statsbank
- b) finansmeglerforetak
- c) finansagent eller finansrådgiver
- d) samvirkeforetak
- e) pensjonsinnretning som omfattes av lov 10. juni 1988 nr. 39 om forsikringsvirksomhet
- f) institusjon som loven gjelder for etter forskrift med hjemmel i fjerde ledd bokstav a
- g) Postbanken BA.

(3) Loven gjelder ikke mellom to parter som begge er finansinstitusjoner eller lignende institusjoner og opptre i denne egenskap.

(4) Kongen kan gi forskrifter om lovens virkeområde, herunder om at

- a) loven skal gjelde helt eller delvis for andre enn institusjoner nevnt i første ledd
- b) enkelte bestemmelser i loven ikke skal gjelde for visse institusjoner.

§ 2 Ufravikelighet

(1) Loven kan ikke fravikes ved avtale til skade for en forbruker. Med forbruker menes en fysisk person når avtalens formål for denne ikke hovedsakelig er knyttet til næringsvirksomhet.

(2) Når institusjonens kunde ikke er en forbruker, viker loven for avtale, etablert praksis mellom partene eller annen sedvane som anses bindende mellom partene. Bestemmelsene i §§ 14, 16, 20 første punktum, 21 tredje ledd, 27, 28, 48 og 61 samt kapitlene 5 og 6 kan likevel ikke fravikes til skade for kunden. Bestemmelsene i kapittel 3 kan ikke fravikes til skade for låntakeren dersom låntakeren er en fysisk person, og lån eller lignende kreditt er sikret ved pant i et formuesgode som tilhører låntakeren uten at godet hovedsakelig er knyttet til låntakerens næringsvirksomhet.

(3) En bestemmelse som ikke kan fravikes til skade for en forbruker, kan ikke settes til side ved avtale om at fremmed rett skal anvendes.

§ 3 Anvendelse av norsk rett

Har en forbruker bosatt i Norge inngått avtale med en institusjon hjemmehørende i annet land, skal norsk rett gjelde for avtalen dersom

- a) institusjonen har gitt forbrukeren tilbud eller markedsført tjenesten her i riket, og forbrukeren her har gjort det som er nødvendig for at avtalen skal kunne inngås
- b) institusjonen eller en kommisjonær, agent eller annen representant for denne eller en megler her i riket har mottatt forbrukerens tilbud, aksept eller bestilling, eller
- c) avtalen er inngått av forbrukeren etter reise til utlandet i forbindelse med erverv av fast eiendom eller løsøre-gjenstand eller finansiering av ervervet, og reisen er arrangert av institusjonen, eller av selger i forståelse med institusjonen.

§ 4 Nemndsbehandling

(1) Gjennom avtale mellom en finansinstitusjon eller en lignende institusjon eller en organisasjon for slike institusjoner på den ene siden, og på den annen side Forbrukerrådet eller en annen organisasjon som representerer institusjonenes kunder, kan det opprettes en eller flere nemnder for behandling av tvister om finansavtaler.

(2) Partene kan forelegge avtalen for Kongen til godkjenning. Har Kongen godkjent nemndas vedtekter, gjelder bestemmelsene i tredje til femte ledd.

(3) Kunden kan kreve nemndsbehandling av enhver tvist hvor nemnda er kompetent, såfremt kunden har saklig interesse i å få nemndas uttalelse i saken. Tvist om urettmessig belastning av konto eller urettmessig bruk av betalingsinstrument, jf. § 37, kan også institusjonen bringe inn for nemnda.

(4) Så lenge en tvist er til behandling i nemnda, kan ikke en part bringe den inn for de alminnelige domstoler. Bestemmelsen i første punktum er likevel ikke til hinder for tvangsfullbyrdelse eller midlertidig sikring etter tvangsfullbyrdsloven.

(5) En sak som nemnda har realitetsbehandlet, kan bringes direkte inn for herreds- eller byrett.

§ 5 Avtale om tvisteløsning

(1) En finansavtale med en forbruker skal inneholde opplysning om tvisteordning som nevnt i § 4. En forbru-

ker kan ikke fraskrive seg adgangen til å kreve nemndsbehandling.

(2) En forbruker kan ikke på forhånd avtale voldgift. Dersom ikke annet følger av lov, kan en forbruker heller ikke på forhånd vedta annet verneting enn de lovbestemte.

§ 6 Sletting av pantheftelser m.v.

(1) Når en fordring er innfridd eller for øvrig bortfalt, skal kreditor sørge for sletting eller frigivelse av pant og annen sikkerhet for fordringen, dersom ikke annet er avtalt i forbindelse med innfrielsen. Kausjonsdokument skal leveres tilbake til kausjonisten.

(2) Gjeldsbrev og annet dokument som har tjent som bevis for långiverens fordring, skal gjøres ugyldig og leveres tilbake til låntakeren.

§ 7 Brudd på andre avtaler

(1) Institusjonen kan ikke i en finansavtale med en forbruker betinge seg rett til å heve eller si opp avtalen eller til å anse fordring i henhold til avtalen som forfalt, på grunn av at kunden har misligholdt en annen avtale eller fordring.

(2) Hvis kunden overfor institusjonen har handlet klart i strid med redelighet og god tro, har institusjonen slik rett som nevnt i første ledd uten hensyn til om forbehold er inntatt i finansavtalen. Det samme gjelder andre institusjoner i samme konsern dersom dette er saklig begrunnet.

§ 8 Bruk av elektronisk kommunikasjon og elektroniske medier

(1) Krav i eller i medhold av denne loven om at opplysninger eller meldinger skal gis skriftlig, er ikke til hinder for bruk av elektronisk kommunikasjon dersom kunden ønsker dette.

(2) Krav i eller i medhold av denne loven om at en avtale skal inngås skriftlig, er ikke til hinder for at avtalen inngås ved hjelp av et elektronisk medium dersom kunden ønsker dette, og

- a) avtalens innhold i sin helhet er tilgjengelig for kunden ved avtaleinngåelsen, og
- b) det er benyttet en betryggende metode for å autentisere inngåelsen av en avtale med det angitte innhold.

Kapittel 2 Innskudd og betalingsoppdrag

I Innledende bestemmelser

§ 9 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder for avtaler om innskudd og for bruk av innskuddskonto i finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd. Dersom det er knyttet en kredittordning til en innskuddskonto, gjelder også reglene i kapittel 3.

(2) Bestemmelsene i avsnitt VI gjelder forholdet mellom betaleren og mottakeren ved betalingsoverføringer.

(3) Kongen fastsetter i forskrift særlige regler om betalingsoppdrag til og fra utlandet.

(4) Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om innenlandske valutatransaksjoner. § 27 og § 41 annet ledd gjelder bare ved innenlandske valutatransaksjoner dersom det er bestemt i en slik forskrift.

§ 10 Særlige innskuddsformer

(1) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder ikke for

- a) forsikringsavtale
- b) pensjonsspareavtale
- c) avtale om innskudd i verdipapirfond.

(2) Bestemmelsene om innskudd i dette kapitlet gjelder tilsvarende for innlån til finansinstitusjoner eller lignende institusjoner, med unntak av

- a) lån ved ihendehaverobligasjoner og sertifikater
- b) ansvarlig lån.

§ 11 Betalingsoppdrag som ikke skal belastes innskuddskonto

(1) For betalingsoppdrag som ikke skal belastes innskuddskonto, gjelder bestemmelsene i §§ 12, 13, 14, 28, 29 annet ledd og avsnitt V, VI og VII tilsvarende.

(2) Bestemmelsene i dette kapitlet gjelder ikke for forhåndsbetalte elektroniske kort dersom ikke kortet kan brukes til å disponere en innskuddskonto. Kongen kan i forskrift fastsette særlige regler om forhåndsbetalte elektroniske kort.

§ 12 Definisjoner

I dette kapitlet betyr

- a) *betalingsoppdrag*: oppdrag om uttak eller overføring av betalingsmidler
- b) *betalingsmidler*: pengesedler og mynter (kontanter), samt innskudd og kreditt på konto i en finansinstitusjon eller en lignende institusjon som kan disponeres ved bruk av betalingsinstrumenter
- c) *betalingsinstrument*: sjekk, giroblankett, betalingskort eller annet særskilt hjelpemiddel for uttak eller overføring av betalingsmidler
- d) *betalingskort*: elektronisk eller manuelt benyttet uttaks-, debet- og kredittkort eller lignende kort for uttak eller overføring av betalingsmidler
- e) *virkedag*: hver av ukedagene fra og med mandag til og med fredag med unntak av helligdager og offentlige høytidsdager.

§ 13 Almennelige vilkår

(1) De almennelige vilkår for innskudd og betalingsoppdrag som en institusjon benytter, skal holdes tilgjengelig for kundene på ekspedisjonsstedene.

(2) Almennelige vilkår for betalingsoppdrag skal opplyse om høyeste antall virkedager for å gjennomføre betalingsoppdrag.

§ 14 Avvisning av kunder

(1) Institusjonen kan ikke uten saklig grunn avslå å ta imot innskudd eller utføre betalingsoppdrag på vanlige vilkår.

(2) Kunden skal underrettes om avslag uten ugrunnet opphold når ikke annet er bestemt i eller i medhold av lov. Underretningen om avslag skal inneholde opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4.

II Avtalen

§ 15 Opplysningsplikt m.v.

(1) Institusjonen skal veilede kunden i valget mellom de ulike typer av innskuddskontoer som den tilbyr.

(2) Før det blir inngått en kontoavtale med en forbruker, skal institusjonen skriftlig opplyse kunden om

- a) nominell årlig rente, samt for andre kontoer enn brukskontoer nevnt i § 30 annet ledd annet punktum, representative eksempler på effektiv rente
- b) kostnader ved å etablere, ha eller avvikle kontoen, betalingsinstrument knyttet til den eller annen del av kontoforholdet
- c) kostnader som påløper ved å bruke kontoen og betalingsinstrument knyttet til den
- d) regler om hvordan kontoen og betalingsinstrument knyttet til kontoen kan brukes, herunder krav til legitimasjon
- e) reklamasjonsplikten som følger av § 37 første ledd
- f) begrensninger i kontohaverens adgang til straks å si opp avtalen og til å ta ut midler fra kontoen, jf. §§ 21 første ledd og 24 tredje ledd
- g) ansvar og risiko ved bruk av kontoen og for andres urettmessige bruk av den
- h) tidspunktet for godskriving av renter, såfremt renter ikke skal godskrives ved årets utgang
- i) hvilke regler som gjelder for innskuddsgaranti.

(3) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i annet ledd, skal være tilgjengelig for alle kunder. Brosjyrer og lignende markedsføringsmaterieell om innskudd og betalingsoppdrag skal alltid inneholde opplysninger som nevnt i annet ledd bokstav a, b, c, f og h.

§ 16 Kontoavtalen

(1) Kontoavtalen skal være skriftlig. Den skal inneholde navn og adresse samt fødselsnummer eller organisasjonsnummer på kontohaveren og enhver som skal disponere kontoen. Dersom slikt nummer ikke eksisterer, skal fødselsdato eller annen entydig identifikasjon benyttes.

(2) Kontoavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd bokstav a til i. En kontoavtale med en forbruker skal inneholde opplysning om tvisteordning som er etablert etter § 4. Opplysninger som nevnt i § 15 annet ledd som institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kontoavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i kontoavtalen, er ikke bindende for kontohaveren med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er vedtatt av kontohaveren.

(4) Institusjonen skal gi kontohaveren et eksemplar av avtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kontohaveren.

(5) Kongen kan gi nærmere regler om krav til innholdet i kontoavtalen og om gjennomføring og avgrensning av opplysningsplikten etter § 15.

§ 17 Ihendehaverklausul

Innskuddsbok kan ikke inneholde vilkår om at institusjonen med befriende virkning kan utbetale penger til den som har innskuddsboken i hende (ihendehaverklausul).

§ 18 Endring av kontoavtalen

(1) Er partene enige om å endre kontoavtalen, gjelder §§ 15 og 16 tilsvarende så langt de passer.

(2) Institusjonen kan ikke i en kontoavtale med en forbruker forbeholde seg rett til ensidig å endre avtalevilkår til skade for kontohaveren, med unntak av

- a) nedsettelse av rentesats
- b) økning av gebyrer for å ha eller bruke kontoen eller betalingsinstrument knyttet til denne.

(3) Institusjonen kan uten hensyn til om forbehold er tatt inn i kontoavtalen, øke satsene for overtrekkrente og purregebyr ved urettmessig overtrekk.

§ 19 Varsel om ensidig endring av avtalevilkårene

(1) Endring av vilkårene i kontoavtalen til kontohaverens skade kan tidligst settes i verk to uker etter at institusjonen har sendt skriftlig varsel til kontohaveren om endringen.

(2) Varsel om endring av rentesatser og gebyrer skal opplyse om

- a) hva endringene går ut på
- b) kontohaverens rett til å si opp avtalen og få utbetalt innestående på kontoen med tillegg av påløpte renter, og i den forbindelse hvilke regler som gjelder for avviklingsvederlag og forhåndsbetalt periodeavgift.

(3) Varsel om endring kan tas med i kontoutskrift.

(4) For andre typer innskuddskontoer enn brukskonto som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum, kan varsel unnlates når saldo på konto utgjør mindre enn kr 1 000 med mindre Kongen i forskrift fastsetter et annet beløp.

§ 20 Vederlag ved avvikling

Institusjonen kan bare kreve vederlag (gebyr) for avvikling av kontoforholdet eller deler av dette i den utstrekning dette følger av kontoavtalen. Når kunden er en forbruker, må opplysning om slikt vederlag være gitt på forhånd, jf. § 15 annet ledd bokstav b. Vederlagets størrelse skal ikke overstige antatte kostnader ved avviklingen.

§ 21 Kontohaverens oppsigelse og heving

(1) Når ikke annet er avtalt, jf. § 24 tredje ledd, kan kontohaveren si opp kontoavtalen uten forhåndsvarsel for å få avviklet kontoforholdet.

(2) En bestemmelse i kontoavtalen som begrenser kontohaverens rett til å si opp avtalen, kan ikke gjøres gjeldende dersom institusjonen ensidig endrer avtalevilkår til kontohaverens skade, jf. § 18 annet ledd, og kontohaveren sier opp kontoavtalen innen fire uker etter at varsel etter § 19 er sendt til kontohaveren.

(3) Uten hensyn til hva som er avtalt i kontoavtalen, kan kontohaveren heve avtalen dersom det fra institusjonens side foreligger vesentlig brudd på opplys-

ningsplikten eller kontoavtalen. Krav om heving må fremsettes innen rimelig tid etter at kontohaveren ble eller burde ha blitt klar over hevingsgrunnen.

(4) Avsluttes kontoforholdet etter tredje ledd, har kontohaveren rett til å få utbetalt pengene på kontoen med påløpte renter og uten fradrag for vederlag som nevnt i § 20. Det samme gjelder når institusjonen foretar en ikke vesentlig endring av rente- eller gebyrsatser og kontohaveren sier opp innen slik frist som nevnt i annet ledd. Kontohaveren har i disse tilfeller også rett til å få tilbakebetalt en forholdsmessig del av forhåndsbetalt periodeavgift.

§ 22 Institusjonens oppsigelse og heving

(1) Institusjonen kan skriftlig si opp avtalen med minst fire ukers varsel dersom det foreligger saklig grunn og det ikke er avtalt lengre bindingstid. Grunnen til oppsigelsen skal opplyses. § 21 fjerde ledd gjelder tilsvarende.

(2) Institusjonen kan skriftlig heve avtalen ved vesentlig mislighold fra kontohaverens side. Grunnen til hevingen skal opplyses.

§ 23 Konto som ikke brukes

(1) Er det ikke satt inn eller tatt ut noe på en innskuddskonto i løpet av ti år, skal institusjonen gi melding om kontoen i rekommandert brev til kontohaverens eller arvingenes sist kjente adresse. Meldingen skal opplyse om når foreldelsesfristen etter foreldelsesloven § 4 begynner å løpe, når fristen vil løpe ut, og hva som kreves for å avbryte fristen.

(2) Nødvendige kostnader for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene etter bestemmelsen i foreldelsesloven § 4 første ledd tredje punktum kan belastes kontoen.

III Bruk av konto, betalingsoppdrag m.v.

§ 24 Disponering av konto

(1) Kontohaveren kan bruke kontoen til innskudd, uttak og betalingsoverføringer i samsvar med kontoavtalen.

(2) Innskudd på brukskonto som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum kan disponeres når det er godskrevet kontoen. Innskudd i kontanter på slik konto kan straks heves på institusjonens ekspedisjonssteder.

(3) For andre typer innskuddskontoer enn nevnt i annet ledd kan kontoavtalen fastsette oppsigelsestid og bindingstid for innskudd.

§ 25 Umyndig kontohaver

(1) Umyndiges midler som bare kan disponeres av verge eller overformynderi, skal ikke settes inn på konto som den umyndige har rett til å disponere på egen hånd.

(2) Opplysninger som institusjonen etter loven her skal meddele kontohaveren, skal gis verge eller overformynderiet med mindre opplysningene gjelder midler den umyndige har rett til å disponere over på egen hånd.

(3) Har en umyndig kontohaver flere verger, disponerer de kontoen i fellesskap med mindre de skriftlig har gitt melding om noe annet.

§ 26 Avtale om belastningsfullmakt

(1) Denne bestemmelsen gjelder for

- a) avtale mellom kontohaveren og institusjonen om fast betalingsoppdrag der belastning skal kunne skje etter krav fra betalingsmottakeren eller foretas av institusjonen av eget tiltak
- b) avtale mellom kontohaveren og betalingsmottakeren om at kontoen gjentatte ganger skal kunne belastes etter krav fra betalingsmottakeren.

(2) Kontohaveren skal gi institusjonen skriftlig melding om avtale som nevnt i første ledd bokstav b.

(3) Institusjonen skal påse at de belastninger som foretas, ligger innenfor avtalens grenser.

(4) Avtalen skal på en entydig måte identifisere betalingsmottakeren. For hver betalingsmottaker skal avtalen angi en høyeste belastningsgrense og det tidsrommet belastningsgrensen knytter seg til.

(5) Dersom ikke annet er uttrykkelig avtalt, skal institusjonen sørge for at varsel sendes til kontohaveren senest sju virkedager før belastningen finner sted. Varslet skal opplyse om tidspunktet for når belastningen vil finne sted, om betalingsmottakeren og om beløpets størrelse. Varslet kan tas med i kontoutskrift som nevnt i § 30 annet ledd annet punktum.

(6) Kontohaveren kan endre eller tilbakekalle fullmakten ved melding til institusjonen. Institusjonen skal gjennomføre endringen eller tilbakekallet senest første virkedag etter at meldingen er kommet fram.

§ 27 Renteberegning ved godskriving og belastning av konto

(1) Ved innskudd i kontanter skal renter av beløpet godskrives senest fra og med første kalenderdag etter at innskuddet ble foretatt. Ved annen godskriving av konto skal renter av beløpet godskrives fra og med oppgjørsdagen.

(2) Ved uttak i kontanter skal renter av beløpet godskrives til og med siste kalenderdag før uttaket. Ved uttak i kontanter på lørdag, helligdag eller offentlig høytidsdag skal renter av beløpet godskrives til og med siste kalenderdag før siste virkedag før uttaket. Ved annen belastning av konto skal renter av beløpet godskrives til og med kalenderdagen før oppgjørsdagen.

(3) Med oppgjørsdagen menes den kalenderdagen da godskriving eller belastning av kontoer kan inngå i oppgjøret mellom institusjonene og Norges Bank eller på annen måte gjøres opp institusjonene imellom. Ved overføring innen samme institusjon forstås med oppgjørsdagen den dag godskriving og belastning av kontoene skjer.

(4) Kongen kan gi forskrift med regler om renteberegning på særlige områder og regler til utfylling og avgrensning av paragrafen her.

§ 28 Tilbakekall og endring

(1) Tilbakekaller eller endrer betaleren et betalingsoppdrag, skal den institusjonen som forestår betalingsoverføringen, medvirke til dette. For en bestemt type betalingsoppdrag kan det likevel avtales at betaleren ikke skal kunne kreve tilbakekall eller endring.

(2) Et betalingsoppdrag kan ikke tilbakekalles eller endres etter at betaling har skjedd, jf. § 39 første ledd.

(3) For tilbakekall av sjekker gjelder reglene i sjekkloven.

§ 29 Tilbakeholdsrett og motregning

(1) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i innstående på konto, unntatt for forfalte krav som springer ut av kontoavtalen. Institusjonen kan likevel utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning for krav som er oppstått som følge av et straffbart forhold.

(2) Institusjonen kan ikke utøve tilbakeholdsrett eller foreta motregning i betalingsmidler som institusjonen har til disposisjon for å utføre betalingsoppdrag.

(3) Retting av feilaktige godskrivinger reguleres av § 31.

(4) Reglene i paragrafen her er ikke til hinder for at det etter ellers gjeldende regler stiftes særskilt sikkerhetsrett i innskudd.

IV Føring av konto

§ 30 Kontoinformasjon

(1) Institusjonen skal jevnlig, og minst én gang i året, skriftlig informere kontohaveren om rente- og gebyrsatser for alternative typer innskuddskontoer som institusjonen tilbyr.

(2) Kontoutskrift skal sendes kontohaveren etter årets utgang. For lønnskonto, driftskonto og lignende brukskonto skal kontoutskrift sendes minst hver måned dersom det har vært bevegelse på kontoen.

(3) Hver kontoutskrift skal inneholde saldo, alle bevegelser på kontoen siden forrige utskrift, tidspunkter for renteberegninger for de enkelte bevegelser, gebyrer siden forrige utskrift og samlet fra siste årsskifte, påløpte renter og de rente- og gebyrsatser som gjelder for kontoforholdet. Navn på betalingsmottakere skal om mulig opplyses.

(4) Dersom kontohaveren har fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen og i god tro har belastet kontoen for større beløp enn disponibelt, kan institusjonen ikke kreve overtreksrente av kontohaveren før kontohaveren har fått rimelig tid til å rette på forholdet.

§ 31 Feilaktig godskriving av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har godskrevet uriktig konto eller uriktig beløp, kan institusjonen rette feilen ved å belaste kontoen innen utløpet av tredje virkedag deretter. Det samme gjelder dersom en institusjon ved en feil har godskrevet en konto i annen institusjon for så vidt den har adgang til å rette feilen i forhold til denne institusjonen.

(2) Institusjonens adgang til å rette feil etter første ledd gjelder ikke dersom godskriving av kontoen har skjedd i samsvar med oppdrag fra en tredjeperson.

(3) Hvis godskriving som nevnt i første ledd har sammenheng med straffbart forhold fra betalingsmottakerens side, eller fra en annen som har rett til å belaste betalings-

mottakerens konto, kan institusjonen i alle tilfelle foreta retting av kontoen.

(4) At institusjonen ikke har adgang til å foreta retting av kontoen etter paragrafen her, er ikke til hinder for at institusjonen kan kreve tilbakesøking etter alminnelige regler.

§ 32 Feilaktig belastning av konto

(1) Hvis institusjonen ved en feil har belastet en konto, skal den uten ugrunnet opphold godskrive kontoen for et tilsvarende beløp.

(2) Institusjonen plikter uten hensyn til skyld å erstatte rentetap og annet direkte tap som er oppstått ved den feilaktige belastningen.

(3) For indirekte tap svarer institusjonen etter alminnelige erstatningsregler.

§ 33 Melding om feil

Oppdager institusjonen at en konto er feilaktig godskrevet eller belastet, skal kontohaveren underrettes uten ugrunnet opphold. Dersom feilen er rettet på en slik måte at det ikke er noen reell mulighet for at kontohaveren kan ha fått uriktige opplysninger om disponibelt beløp på kontoen, er det likevel tilstrekkelig at underretningen gis i forbindelse med en kontoutskrift.

V Andres misbruk av konto og betalingsinstrument

§ 34 Andres misbruk av konto m.v.

(1) Kontohaveren er ikke ansvarlig for andres urettmessige uttak eller annen belastning med mindre den som har foretatt disposisjonen, har legitimert seg i samsvar med reglene i kontoavtalen, og belastningen har vært mulig som følge av forsett eller grov uaktsomhet fra kontohaveren eller fra noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen.

(2) Ansvar etter første ledd er begrenset til disponibelt beløp på kontoen på belastningstidspunktet. Er misbruk skjedd ved bruk av elektroniske betalingsinstrumenter innenlands, kan ansvar heller ikke overskride belastningsgrenser som gjelder for den eller de bruksmåter som er benyttet. Begrensningene i leddet her gjelder ikke dersom kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, har medvirket forsettlig til at vedkommende kunne legitimere seg.

(3) Kontohaveren svarer ikke for andres urettmessige bruk som finner sted etter at institusjonen har fått varsel om forhold som skaper særlig fare for misbruk, som f.eks. at et betalingsinstrument er kommet bort eller at kode eller annen sikkerhetsprosedyre kan ha blitt tilgjengelig for uvedkommende. Kontohaveren er likevel ansvarlig dersom kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, forsettlig har muliggjort bruken.

(4) Uten hensyn til reglene i denne paragrafen er kontohaveren i alle tilfelle ansvarlig for tap som skyldes at kontohaveren eller noen som etter kontoavtalen har rett til å belaste kontoen, har utvist eller medvirket til svik mot institusjonen.

(5) Ansvar ved misbruk av betalingskort er regulert i § 35.

§ 35 Misbruk av betalingskort

(1) Kontohaveren svarer med inntil kr 800 for tap som skyldes andres urettmessige bruk av betalingskort når tilhørende personlig kode eller annen lignende sikkerhetsprosedyre er brukt.

(2) Kontohaveren svarer med inntil kr 8 000 for tap som skyldes andres urettmessige bruk av betalingskort dersom

- a) kontohaveren eller noen betalingskortet er overlatt til, ved grov uaktsomhet har muliggjort misbruket, eller
- b) misbruket er muliggjort fordi kontohaveren eller noen betalingskortet er overlatt til, har unnlatt å underrette institusjonen snarest mulig etter å ha fått kjennskap til at betalingskortet er kommet bort eller innen rimelig tid etter at dette burde vært oppdaget.

(3) Er misbruk av elektronisk betalingskort skjedd innenlands, kan ansvar etter annet ledd ikke overskride de belastningsgrenser som gjelder for den eller de bruksmåter som er benyttet.

(4) Begrensningene i annet og tredje ledd gjelder ikke dersom kontohaveren eller noen kortet er overlatt til, forsettlig har muliggjort bruken av kortet. Begrensningene gjelder heller ikke for tap som er oppstått som følge av at kontohaveren eller noen kortet er overlatt til, har unnlatt å underrette institusjonen snarest mulig etter å ha fått kjennskap til irregulær bruk av kortet.

(5) § 34 tredje og fjerde ledd gjelder tilsvarende for kontohaverens ansvar etter paragrafen her.

(6) Kongen kan i forskrift bestemme at reglene i paragrafen her skal gjelde helt eller delvis for andre typer betalingsinstrumenter.

§ 36 Lemping av kontohaverens ansvar

(1) Ansvar etter §§ 34 og 35 kan lempes dersom måten kontoen kan disponeres på ikke er betryggende, eller dersom betalings- eller kontokortsystemet ikke oppfyller forsvarlige standarder for identifikasjons-, kontroll- og varslingsrutiner, og den urettmessige belastning eller misbruket har sammenheng med dette. Det kan også tas hensyn til manglende aktsomhet eller andre forhold på institusjonens side som har medvirket til at den urettmessige belastningen eller misbruket kunne skje.

(2) Kontohaverens ansvar kan også nedsettes dersom en leverandør av varer eller tjenester som har mottatt betalingen, forsto eller burde forstå at bruken av betalingsinstrumentet var urettmessig.

§ 37 Reklamasjon. Tilbakeføring

(1) I den utstrekning kontohaveren ut fra reglene i § 34 eller § 35 bestrider å ha ansvar for en belastning, skal institusjonen tilbakeføre beløpet og erstatte rentetap fra belastningstidspunktet, forutsatt at kontohaveren setter frem krav om tilbakeføring uten ugrunnet opphold etter at denne ble eller burde ha blitt kjent med forholdet. Plikten til tilbakeføring etter første punktum gjelder ikke for egenandel etter § 35 første ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke dersom

- a) kontohaveren skriftlig har erkjent ansvar for belastningen, eller
- b) institusjonen innen fire uker fra mottakelse av skriftlig innsigelse fra kontohaveren har anlagt søksmål eller brakt saken inn for en nemnd som nevnt i § 4 første ledd.

(3) Blir saken avvist av en nemnd eller en domstol, løper en ny frist på fire uker, fra den dagen institusjonen ble kjent med avvisningen.

VI Forholdet mellom betaler og mottaker ved betalingsoverføringer

§ 38 Oppgjørsmåte

(1) Betaling kan foretas ved overføring av beløpet til mottakerens konto med mindre annet er avtalt eller mottakeren har bedt om utbetaling med kontanter.

(2) Mottakeren kan gi nærmere anvisning om betalingsmåten, dersom dette ikke medfører vesentlig merutgift eller andre ulemper for betaleren.

(3) En forbruker har alltid rett til å foreta oppgjør med tvungne betalingsmidler hos betalingsmottakeren.

§ 39 Tid og sted for betaling

(1) Dersom betaleren har rett til å foreta oppgjør ved overføring til mottakerens konto, anses betalingen for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens institusjon. Ved overføring innen samme institusjon anses betaling for å være skjedd når beløpet er godskrevet mottakerens konto. Når oppgjør skal skje ved utbetaling i kontanter, anses betalingen for å ha skjedd når beløpet er stilt til mottakerens disposisjon gjennom bank på mottakerens sted og melding om dette er kommet frem til mottakeren.

(2) Dersom ikke annet er avtalt, anses dessuten en fastsatt betalingsfrist for å være avbrutt

- a) ved betaling fra forbruker når betalerens oppdrag er mottatt av en finansinstitusjon
- b) når mottakeren mottar og aksepterer sjekk eller annet betalingsmiddel.

(3) Dersom et mottatt betalingsoppdrag ikke skal utføres straks, regnes avbruddet av betalingsfristen fra den avtalte betalingsdagen.

(4) Betalingsfristen avbrytes ikke dersom betalingsoppdraget ikke blir gjennomført og dette skyldes betalerens eget forhold. Institusjonen skal i så fall varsle betaleren om dette uten ugrunnet opphold, med mindre annet er bestemt i eller i medhold av lov.

VII Forsinkelse av betalingsoverføringer

§ 40 Ansvar for betalingsmidler

Den institusjonen som har påtatt seg betalingsoppdraget, er ansvarlig overfor betaleren for det beløp som skal overføres fra betalingsmidlene er stilt til disposisjon og inntil betalingen anses å være skjedd etter § 39.

§ 41 Rentetap

(1) De institusjonene som forestår betalingsoverføringen, er ansvarlige for rentetap som betaleren eller mottakeren har lidt som følge av at betalingsoverføringen forsinkes.

(2) Skal beløpet godskrives mottakerens konto, får reglene i § 27 første ledd annet punktum om renteberegning tilsvarende anvendelse. Dersom rentetapet overstiger de renter som er gitt i medhold av § 27 første ledd annet punktum, kan mottakeren kreve mertapet erstattet.

(3) En institusjon som har erstattet rentetap, kan kreve tapet dekket av den institusjonen som har forårsaket forsinkelsen.

(4) Dersom mottakeren krever forsinkelsesrente eller annen erstatning av betaleren på grunn av forsinket betaling, skal det i kravet gjøres fradrag for renter som mottakeren har mottatt fra institusjonen.

§ 42 Annet tap

(1) De institusjonene som forestår betalingsoverføringen, er ansvarlige for annet direkte tap, herunder kurstap, inkassogebyrer o.l., som betaleren eller mottakeren er påført som følge av forsinket betalingsoverføring. Dette gjelder likevel ikke dersom institusjonen godtgjør at forsinkelsen skyldes en hindring utenfor dens kontroll som den ikke med rimelighet kunne ventes å ha tatt i betraktning på avtaletiden eller unngå eller overvinne følgene av. Ansvarsfriheten etter foregående punktum gjelder så lenge hindringen varer.

(2) Har institusjonen gitt en medhjelper i oppdrag å medvirke til gjennomføringen av et betalingsoppdrag og feilen eller forsinkelsen skyldes medhjelperen, blir institusjonen fri for ansvar bare om også medhjelperen vil være fritatt etter reglene i første ledd.

(3) For indirekte tap som betaleren eller mottakeren har lidt, er institusjonen ansvarlig dersom tapet er voldt ved grov uaktsomhet eller forsett fra institusjonens side.

(4) Dersom institusjonen særskilt har påtatt seg ubetinget ansvar for at betaling skal være kommet fram til mottakeren innen en bestemt frist, kan kunden uten hensyn til reglene i paragrafen her kreve tapet erstattet av institusjonen.

§ 43 Lemping av institusjonens ansvar

Dersom betaleren eller mottakeren har medvirket til at betalingsoverføringen forsinkes, kan institusjonens ansvar etter §§ 40 til 42 lempes.

Kapittel 3 Låneavtaler m.v.

§ 44 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder for avtaler om lån hvor finansinstitusjoner eller lignende institusjoner som nevnt i § 1 annet ledd er långiver.

(2) Bestemmelsene gjelder tilsvarende for lignende kreditt, men likevel ikke for kreditt som omfattes av kredittkjøpsloven. Bestemmelsene gjelder ikke for avtale om leiefinansiering eller avtale om faktoring.

(3) Har en institusjon stilt garanti e.l. for lån til en forbruker, gjelder §§ 48 og 52 tilsvarende i forholdet mellom institusjonen og forbrukeren så langt de passer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 45 Overdragelse

(1) Uten særskilt samtykke fra låntakeren kan långiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller til en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e, f eller g.

(2) Når långiverens fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom låntakeren og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Långiveren skal varsle låntakeren om overdragelsen.

Presidenten: Her foreligger det et avvikende forslag, nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 45 skal lyde:

§ 45 Overdragelse

(1) Uten særskilt samtykke fra låntakeren kan långiverens fordring bare overdras til en finansinstitusjon eller lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd bokstav a, d, e, f eller g. Långiveren skal varsle låntakeren om overdragelsen. Ved overdragelse skal låntaker som er forbruker ha forkjøpsrett på fordringen til en pris som er i samsvar med det som er avtalt mellom långiver og den fordringen blir overdratt til.

(2) Når långivers fordring overdras, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom låntakeren og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre bifaltes innstillingen med 56 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.53.54)

Videre var innstillet:

§ 46 Långiverens opplysningsplikt

(1) Før det blir inngått avtale om nedbetalingslån, herunder annuitetslån, med en forbruker, skal långiveren skriftlig opplyse låntakeren om

- a) effektiv årlig rente
- b) nominell årlig rente, samt gebyrer og andre låne-kostnader som skal belastes låntakeren
- c) størrelsen, antall og forfallstid for innbetalinger i hele låneperioden, hvordan forholdet mellom avdrag, renter og andre kostnader ved hver innbetaling vil være samt det samlede beløp som skal betales

d) forbehold i avtalen om endring av renter, gebyrer og andre kostnader, jf. § 49

e) låntakerens rett til førtidig tilbakebetaling, samt kostnader m.v. som kan påløpe om retten brukes.

(2) Før det blir inngått avtale med en forbruker om rammekreditt, skal långiveren skriftlig gi låntakeren opplysninger som bestemt i første ledd bokstav b, d og e samt om

- a) kredittens maksimumsbeløp
- b) effektiv årlig rente ved ulike måter å utnytte lånet på.

(3) Skriftlig informasjon med opplysninger som nevnt i første eller annet ledd skal være tilgjengelig for enhver låntaker før låneavtale inngås. Låntakeren kan også kreve å få tilsvarende opplysninger under låneforholdet. Beregningen av effektiv årlig rente skjer da med utgangspunkt i forholdene når slikt krav fremsettes av låntakeren.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 47 Plikt til å frarå

Dersom långiveren før låneavtale inngås med en forbruker eller lånet utbetales til denne, må anta at økonomisk evne eller andre forhold på låntakerens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å ta opp lånet, skal långiveren skriftlig underrette låntakeren om dette. Gjør långiveren ikke det, kan låntakerens forpliktelser lempes for så vidt dette finnes rimelig.

Presidenten: Her har Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet varslet at de går imot. Det tiltres også av SV.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 42 mot 37 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.54.30)

Videre var innstillet:

§ 48 Låneavtalen

(1) Låneavtalen skal være skriftlig. Den skal angi alle kostnader som låntakeren skal dekke, også slike kostnader som ikke inngår i beregningsgrunnlaget for effektiv årlig rente.

(2) Låneavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav a, b, d og e. Ved kassakreditt eller annen rammekreditt skal avtalen inneholde opplysninger som nevnt i § 46 annet ledd. En låneavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav c og om tvisteordning som nevnt i § 4. Opplysninger som nevnt i § 46 som

institusjonen har gitt før avtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av låneavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i låneavtalen, er ikke bindende for kunden med mindre långiveren godtgjør at vilkåret er vedtatt av kunden.

(4) Långiveren skal gi låntakeren et eksemplar av låneavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for låntakeren.

(5) Er det overfor en forbruker ikke på forhånd gitt opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav d, jf. annet ledd, kan forbehold i avtalen om å endre rente, gebyrer eller andre kostnader, ikke utøves til skade for låntakeren før etter tre år, med mindre det er klart at låntakeren før avtalen ble inngått var kjent med endringsadgangen. Dersom långiveren på forhånd har oppgitt rentesats overfor en forbruker uten å angi både nominell og effektiv årlig rente etter § 46 første eller annet ledd, skal den oppgitte renten inntil tre år anses som effektiv rente, med mindre det er klart at låntakeren ikke er villedet.

(6) Kongen kan i forskrift gi nærmere regler om krav til innholdet i låneavtalen, om gjennomføring og avgrensning av opplysningsplikten etter § 46 og om bruk og godkjenning av formularer.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot femte ledd første punktum.

Det votes derfor først over dette punktum.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 65 mot 11 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 20.54.59)

Presidenten: De øvrige ledd og punktum under § 48 tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 49 Endring av lånevilkårene

(1) Er partene enige om å endre låneavtalen, gjelder §§ 46 og 48 tilsvarende så langt de passer.

(2) I en låneavtale med en forbruker kan ikke långiveren forbeholde seg rett til ensidig å endre lånevilkårene til skade for forbrukeren, med unntak av økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader. Forbeholdet skal angi betingelsene for at endring kan foretas. Endring av lånevilkårene etter leddet her kan bare iverksettes dersom endringen er saklig begrunnet. Kongen kan fastsette nærmere regler om betingelsene for endring til låntakerens skade.

(3) Ved fastsetting av rentesats, gebyrer og andre kostnader skal det ikke skje urimelig forskjellsbehandling mellom institusjonens kunder.

(4) Når ikke annet avtales, skal avtalt løpetid på annuitetslån beholdes når renten endres. Når låntakeren er forbruker, skal låntakeren være varslet etter § 50 før avtale om forlenget løpetid ved økning av rentesatsen kan inngås med låntakeren.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 50 Varsel om endring m.v.

(1) Før långiveren ensidig endrer lånevilkårene, skal låntakeren varsles skriftlig. Varslet skal opplyse om hva endringen går ut på, om hva som er begrunnelsen for endringen, og om kundens rett til førtidig tilbakebetaling, samt om hvilke kostnader som påløper ved dette, jf. § 53.

(2) Endres rentesatsen, gebyrer eller andre kostnader for avtale om nedbetalingslån, herunder annuitetslån, skal varslet inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav a og b samt opplysninger om hvilken betydning endringene vil få for lånets avdrags- og renteterminer (låneprofilen) frem til siste avdrag. For kassakreditt eller lignende rammekreditt skal varslet om slike endringer inneholde opplysninger som nevnt i § 46 første ledd bokstav b og § 46 annet ledd bokstav b. Effektiv årlig rente skal beregnes etter forholdene når endringen settes i verk.

(3) Når låntakeren er forbruker, kan endring av vilkårene etter § 49 annet ledd settes i verk tidligst seks uker etter at institusjonen har sendt skriftlig varsel til forbrukeren om endringen. Kortere frist kan benyttes når renteendring skjer som en følge av at det er inntruffet en vesentlig endring i pengemarkedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivå for institusjonenes innlån.

(4) Tredje ledd gjelder ikke for lån hvor rentesatsen, gebyrer eller andre kostnader bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i låneavtalen. For slike lån skal långiveren

a) senest seks uker før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig varsel med angivelse av rentesats, gebyrer og andre kostnader i samsvar med § 46 første ledd bokstav a og b, som ville ha blitt krevd for et tilsvarende lån regulert på varslingstidspunktet

b) senest 14 dager før reguleringstidspunktet gi forbrukeren skriftlig tilbud med slike opplysninger som nevnt i annet ledd, og med opplysning om at renter for neste rentebindingsperiode vil være i samsvar med tilbudet, med mindre forbrukeren innen en frist som er fastsatt i tilbudet og som ikke kan være kortere enn 14 dager fra tilbudet ble sendt, har varslet långiveren om førtidig tilbakebetaling.

Presidenten: Til tredje ledd andre punktum foreligger et avvikende forslag, nr. 4, fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«§ 50, tredje ledd annet punktum skal lyde:

Kortere frist kan benyttes når renteendring skjer som en følge av at det er inntrådt endringer i penge-

markedsrenten, obligasjonsrenten eller det generelle rentenivå for institusjonenes innlån.»

Det voteres alternativt mellom innstillingens tredje ledd andre punktum og forslaget fra Fremskrittspartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 69 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.55.41)

Presidenten: De øvrige ledd og punktum under § 50 tas opp til votering.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 51 Renter ved forsinket betaling

Ved forsinket betaling kan långiveren kreve forsinkelsesrenter. I den utstrekning forsinkelsesrenter ikke er særskilt regulert i låneavtalen, gjelder lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling. Når låntakeren er forbruker, kan det ikke avtales vilkår som stiller låntakeren dårligere enn det som følger av lov om renter ved forsinket betaling.

§ 52 Førtidig forfall

(1) Långiveren kan kreve at lånet blir innfridd før forfallstiden dersom

- a) låntakeren vesentlig misligholder låneavtalen
- b) det blir åpnet konkurs eller gjeldsforhandling etter konkurslovens regler hos låntakeren
- c) låntakeren avgår ved døden uten at det innen rimelig frist foreligger eller etter varsel blir stilt betryggende sikkerhet for oppfyllelse
- d) låntakeren har stilt pant som sikkerhet for pengekravet, og vilkårene i panteloven § 1-9 eller sjøloven § 44 er oppfylt.

(2) Dersom det ut fra låntakerens handlemåte eller alvorlig svikt i låntakerens betalingsevne er klart at lånet vil bli vesentlig misligholdt, kan långiveren kreve at det uten ugrunnet opphold stilles betryggende sikkerhet for lånet eller rettidig betaling. Stilles ikke slik sikkerhet, kan långiveren kreve lånet innfridd ved påkrav. Bestemmelsen i dette ledd gjelder ikke for lån som allerede er betryggende sikret.

(3) Krav etter denne paragrafen skal fremsettes skriftlig og være begrunnet.

(4) Ved førtidig forfall etter denne paragrafen gjelder § 53 annet ledd og § 54 første ledd tilsvarende.

§ 53 Førtidig tilbakebetaling

(1) Låntakeren har rett til å tilbakebetale lånet helt eller delvis før avtalt forfallstid.

(2) Det skal bare betales lånekostnader for den benyttede kredittid, regnet frem til og med betalingsdagen. Så langt det følger av avtalen, kan institusjonen i tillegg kreve gebyr, begrenset til dekning av kostnadene ved den førtidige tilbakebetalingen. Institusjonen kan ikke kreve slikt gebyr når låntakeren er forbruker.

§ 54 Førtidig tilbakebetaling av fastrentelån m.v.

(1) For lån hvor rentesatsen, gebyrer og andre kostnader er bundet for hele lånets løpetid eller hvor slikt vederlag bare kan reguleres på bestemte tidspunkter fastsatt i låneavtalen, kan långiveren også kreve dekning av tap av renter eller annet vederlag i bindingsperioden dersom långiverens rettigheter følger av avtalen. Er låntakeren en forbruker, må låntakeren dessuten være gjort kjent med långiverens rettigheter før avtalen ble inngått, jf. § 46 første ledd bokstav e, jf. annet ledd.

(2) Første ledd gjelder ikke når en låntaker som er forbruker, har varslet långiveren om førtidig tilbakebetaling innen fristen angitt i tilbudet etter § 50 fjerde ledd bokstav b, eller dersom ingen frist er oppgitt, innen reguleringsdagen. Låntakeren må i tilfelle foreta tilbakebetaling senest på reguleringsdagen eller fire uker etter dette tidspunktet. For tiden etter reguleringsdagen betales markedsrente.

(3) Dersom långiveren etter avtalen kan kreve dekning av tap m.v. som nevnt i første ledd, skal låntakeren i tilsvarende utstrekning godskrives rentegevinst som långiveren oppnår. Retten til godskriving av rentegevinst kan fravikes i avtalen selv om låntakeren er en forbruker. Forbrukeren må i så fall være gjort kjent med en slik fravikelse før avtalen ble inngått, jf. § 46 første ledd bokstav e, jf. annet ledd.

(4) Kongen kan i forskrift gi regler om beregning av renter eller annet vederlag etter paragrafen her.

§ 55 Om kreditorskifte og om forbud mot bruk av visse dokumenter

(1) Ved overdragelse eller pantsetting av långiverens fordring kan låntakeren overfor erververen eller panttakeren gjøre gjeldende de samme innsigelser og motkrav på grunnlag av låneavtalen som overfor den opprinnelige kreditor, når annet ikke er fastsatt i lov.

(2) Långiveren må ikke utstede eller motta veksel for en fordring mot en låntaker som er forbruker. Det samme gjelder for skylderklæring som ved overdragelse eller pantsetting kan avskjære eller innskrenke forbrukerens rett til å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav på grunnlag av låneavtalen.

§ 56 Kontoinformasjon

Kontoutskrift skal sendes låntakeren etter årets utgang. § 30 tredje ledd første punktum gjelder tilsvarende.

Kapittel 4 Kausjon

I Innledende bestemmelser

§ 57 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder når en finansinstitusjon eller en lignende institusjon som nevnt i § 1 annet ledd er kre-

ditor etter kausjon stilt for lån eller annen kreditt. Kapitlet gjelder også når en forbruker stiller kausjon gjennom et meglerforetak, jf. § 75 tredje ledd annet punktum.

(2) Som kausjon regnes i dette kapitlet også pant stilt av en tredjeperson (realkausjon).

(3) Som forbruker regnes i dette kapitlet en fysisk person som kausjonerer for noen annens gjeld

a) dersom kausjonens formål for kausjonisten ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet, eller

b) kausjonen består i pant i formuesgode som ikke hovedsakelig er knyttet til kausjonistens næringsvirksomhet.

(4) Virksomhet som drives gjennom et aksjeselskap eller et annet selskap med begrenset ansvar, regnes ikke i seg selv som kausjonistens næringsvirksomhet etter tredje ledd. Når låntakeren er et selskap der kausjonisten har bestemmende innflytelse, kan likevel § 62, § 63, § 65 tredje ledd, § 67 annet og tredje ledd, § 73 og § 74 fravikes i kausjonsavtalen.

§ 58 Overdragelse

Overdras långiverens fordring på kausjonisten, gjelder bestemmelsene i dette kapitlet tilsvarende i forholdet mellom kausjonisten og den som fordringen blir overdratt til, når ikke annet er fastsatt i lov. Den som overdrar fordringen, skal varsle kausjonisten om overdragelsen.

§ 59 Opplysningsplikt før inngåelse av kausjonsavtale m.v.

(1) Før det blir inngått avtale om kausjon med en forbruker, skal institusjonen skriftlig opplyse kausjonisten

a) om den alminnelige risiko som knytter seg til kausjonsansvar

b) om de lån og kreditter kausjonen skal omfatte og det tidsrom kausjonsansvaret skal gjelde

c) om kausjonskravets størrelse eller det høyeste beløp som kausjonen skal sikre, og om kausjonisten i tillegg skal ha ansvar for renter og kostnader ved låntakerens mislighold, jf. §§ 72 og 73

d) om pant eller annen sikkerhet som låntakeren eller en tredjeperson har stilt eller forutsettes å stille for långiverens fordring

e) om det er forutsatt tegnet gjeldsforsikring og i tilfelle om vilkår som må være oppfylt for at gjeldsforsikring skal bli tegnet

f) om den verdien av pant og annen sikkerhet som långiveren legger til grunn for låneforholdet, og som i forhold til kausjonisten skal utnyttes før kausjonsansvaret

g) om kausjonen skal omfatte eldre gjeld og i tilfelle om gjelden er misligholdt

h) om andre forhold som kausjonisten i samsvar med redelighet og god tro har krav på å bli opplyst om.

(2) Så snart som mulig skal långiveren gi kausjonisten en kopi av låneavtalen eller på annen måte gjøre den tilgjengelig for kausjonisten.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 60 Plikt til å frarå

(1) Dersom långiveren frarår en forbruker å oppta lånet, jf. § 47, skal långiveren før kausjonsavtalen inngås eller lånet utbetales underrette kausjonisten om dette skriftlig. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig. Det samme gjelder dersom långiveren burde ha frarådet forbrukeren å oppta lånet.

(2) Dersom långiver før kausjonsavtale inngås med en forbruker må anta at økonomisk evne eller andre forhold på kausjonistens side tilsier at denne alvorlig bør overveie å avstå fra å stille kausjon, skal långiver skriftlig underrette kausjonisten om dette. Første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

Presidenten: Presidenten vil her la votere alternativt mellom innstillingen og forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 59 annet ledd skal lyde:

(2) Dersom långiveren før kausjonsavtale inngås, eller før lånet utbetales, må forstå at det er en vesentlig fare for at låntakeren ikke vil kunne oppfylle sine forpliktelser etter låneavtalen, skal långiveren gi kausjonisten skriftlig underretning om dette. Forsømmer långiveren dette, kan kausjonistens ansvar nedsettes for så vidt lemping finnes rimelig.

Annet ledd blir nytt tredje ledd.»

Dette forslaget gjelder § 59 annet ledd, men er et alternativ til det som nå er blitt innstillingens forslag til vedtak under § 60.

Det voteres derfor alternativt mellom innstillingens § 60 og forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti, Høyre og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 42 mot 39 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 20.56.53)

Videre var innstillet:

§ 61 Kausjonsavtalen

(1) Kausjonsavtalen må for å være bindende være inngått skriftlig og inneholde opplysninger om kausjonsbeløpets størrelse eller det høyeste beløp kausjonen skal sikre. § 8 annet ledd gjelder ikke for en kausjonsavtale med en forbruker.

(2) Kausjonsavtalen skal inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav c, d, g og h. En kausjonsavtale med en forbruker skal dessuten inneholde opplysninger som nevnt i § 59 første ledd bokstav b, e og f og om tvisteordning som nevnt i § 4. Opplysninger som nevnt i § 59 første ledd som institusjonen har gitt før kau-

sjonsavtalen ble inngått, skal i alle tilfeller regnes som en del av kausjonsavtalen.

(3) Et vilkår som ikke er tatt inn i kausjonsavtalen, er ikke bindende for kausjonisten med mindre institusjonen godtgjør at vilkåret er uttrykkelig vedtatt av kausjonisten.

(4) Institusjonen skal gi kausjonisten et eksemplar av kausjonsavtalen eller på annen måte gjøre avtalen tilgjengelig for kausjonisten.

II Kausjonsforholdet

§ 62 Varslingsplikt ved manglende sikkerhetsstillelse m.v.

(1) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig

a) dersom pant eller annen sikkerhet ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått, eller senere er falt bort

b) dersom gjeldsforsikring ikke er blitt stilt som forutsatt da kausjonsavtalen ble inngått.

(2) Hvis gjeldsforsikring er stilt som forutsatt, men det senere inntreffer forhold som kan føre til at dekningen under forsikringen faller bort eller blir vesentlig endret, skal institusjonen varsle kausjonisten i god tid før dekningen endres.

§ 63 Varslingsplikt ved mislighold, betalingsutsettelse m.v.

(1) Institusjonen skal varsle kausjonisten skriftlig om mislighold fra låntakerens side senest tre måneder etter at misligholdet inntraff. Varsel til kausjonisten kan likevel unnlates for forbigående mislighold. Som forbigående mislighold regnes mislighold som ikke overstiger to måneder, og som heller ikke sett i sammenheng med tilsvarende tidligere mislighold gir grunn til å frykte for svikt i låntakerens betalingsevne.

(2) Etter at institusjonen har varslet kausjonisten om mislighold, skal institusjonen holde kausjonisten informert om den videre utviklingen i låneforholdet. Dersom kausjonisten har grunn til å tro at låneforholdet er brakt i orden etter et varslet mislighold, gjelder ny varslingsplikt etter første ledd ved mislighold av en senere termin.

(3) Institusjonen plikter uten ugrunnet opphold å varsle kausjonisten skriftlig hver gang det avtales utsettelse med betaling av avdrag eller renter utover tre måneder.

(4) Blir institusjonen kjent med at låntakeren er død, at det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs i låntakerens bo, eller at låntakeren har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen, skal kausjonisten varsles uten ugrunnet opphold.

§ 64 Opplysningsplikt etter kausjonistens forespørsel

Kausjonisten kan på ethvert tidspunkt kreve at institusjonen opplyser om

a) hvilket aktuelt beløp kausjonisten hefter for

b) hvilken rente og hvilke gebyrer som gjelder i låneforholdet

c) resultatet av eventuelle undersøkelser som långiveren har foretatt av låntakerens evne til å oppfylle forpliktelsene etter låneavtalen, eller av verdien av de sikker-

heter som er stilt for långivers fordring og som skal utnyttet før kausjonsansvaret.

§ 65 Endring av kausjonskravet og innsigelser om hovedforholdet

(1) Institusjonen kan ikke forbeholde seg rett til ensidig å endre vilkårene i kausjonsavtalen til skade for kausjonisten.

(2) Ved endring av kausjonsavtalen til kausjonistens skade gjelder §§ 59 og 61 tilsvarende så langt de passer.

(3) Endring av låneavtalen til kausjonistens skade har ingen virkning for kausjonisten. Samtykker kausjonisten i endringen, gjelder annet ledd tilsvarende. Bestemmelsen i leddet her gjelder ikke for økning av rentesats, gebyrer og andre kostnader når institusjonen i forhold til låntakeren har rett til ensidig å foreta endringen, jf. § 49 annet ledd.

(4) Vilkår i en kausjonsavtale med en forbruker om at kausjonisten skal være avskåret fra å gjøre gjeldende innsigelser eller motkrav i hovedforholdet, er ugyldig når ikke annet følger av lov.

§ 66 Frigivelse av sikkerhet m.v.

(1) Uten uttrykkelig samtykke fra kausjonisten har institusjonen ikke rett til å frigi pant eller annen sikkerhet som var stilt eller forutsatt stilt da kausjonsavtalen ble inngått. Dette gjelder ikke når det stilles annen sikkerhet som er minst like god for kausjonisten som den sikkerheten som frigis, eller frigivelsen ikke har betydning eller bare har meget begrenset betydning for kausjonistens stilling. Samtykke etter første punktum kan bare gis i tilknytning til en nær forestående frigivelse av en bestemt angitt sikkerhet.

(2) Hvis pant eller annen sikkerhet frigis i strid med bestemmelsene i første ledd, er kausjonisten ikke lenger bundet av kausjonsavtalen.

(3) Bestemmelsen i første og annet ledd gjelder tilsvarende dersom pant eller annen sikkerhet ikke blir stilt i samsvar med det som var forutsatt da avtalen ble inngått. I kausjonsavtalen kan institusjonen likevel ta særskilt og uttrykkelig forbehold om at en bestemt sikkerhet ikke blir stilt som forutsatt ved kausjonsavtalens inngåelse.

§ 67 Reduksjon og bortfall av kausjonsansvar

(1) Ved låntakerens betaling av renter, avdrag eller andre forpliktelser til långiveren reduseres kausjonsansvaret i det omfang kausjonen omfatter slike forpliktelser.

(2) Kausjonsansvaret reduseres dessuten, uten hensyn til låntakerens betaling, som om lånet var blitt nedbetalt i samsvar med låneavtalen. Dersom långiveren har gitt betalingsutsettelse, reduseres kausjonsansvaret når det er gått seks måneder etter opprinnelig betalingstid, med mindre kausjonisten uttrykkelig har samtykket i den utvidelsen av kausjonsansvaret som utsettelsen innebærer.

(3) Kausjonsansvaret reduseres ikke i den utstrekning långiveren godtgjør at varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, reduseres

ansvaret for terminer som forfalt tidligere enn tre måneder før varslet ble sendt.

(4) Ansvarstiden for kausjonen er begrenset til ti år fra kausjonsavtalen ble inngått. For kassakreditt og lignende rammekreditt samt lån uten fastsatt tilbakebetalingstidspunkt, er ansvarstiden begrenset til fem år. Hvis låntakeren før utløpet av ansvarstiden har misligholdt sin betalingsforpliktelse, bortfaller ikke kausjonsansvaret dersom varsel om mislighold er sendt i samsvar med reglene i § 63 første ledd. Begrensningene i leddet her gjelder ikke for pant stilt av tredjeperson (realkausjon).

III Kausjonistens ansvar

§ 68 Gjeldsforsikring

(1) Hvis det er tegnet gjeldsforsikring for lånet og forsikringstilfellet inntreffer, reduseres kausjonsansvaret i samme utstrekning som om låntakeren selv hadde foretatt betalingen.

(2) Det kan ikke kreves regress mot kausjonisten for utbetaling av gjeldsforsikring.

§ 69 Frigjøringstid

(1) Hvis låntakeren har misligholdt låneavtalen i ikke uvesentlig grad eller det må antas at slikt mislighold vil inntre, har kausjonisten rett til å innfri kausjonsansvaret helt eller delvis. Kausjonisten skal i tilfelle varsle långiveren og låntakeren om når betaling vil finne sted.

(2) Varsel etter første ledd kan unnlates når långiveren har tatt rettslige skritt mot låntakeren etter § 71 eller har varslet kausjonisten om at slike skritt vil bli tatt. Det samme gjelder når låntakeren har innledet gjeldsforhandlinger, har fremsatt søknad om gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven for namsmannen, eller det er åpnet konkurs i låntakerens bo.

§ 70 Virkningen av at kausjonisten innfrir m.v.

(1) Ved innfrielse av kausjonsansvaret etter § 69 trer kausjonisten etter alminnelige regler inn i låneavtalen og de sikkerhetene som er stilt for långiverens fordring.

(2) Institusjonen kan hindre at kausjonisten trer inn i låneavtalen ved å fritta kausjonisten for kausjonsansvaret i samme utstrekning som innfrielsen ville ha fritatt kausjonisten for videre ansvar.

§ 71 Kausjonens forfall m.v.

(1) Institusjonen kan ikke rette krav mot kausjonisten før det er tatt rettslige skritt mot låntakeren for å få tvangsgrunnlag.

(2) Har institusjonen tvangsgrunnlag for utlegg, kan krav rettes mot kausjonisten når det er begjært utlegg mot låntakeren.

(3) Har låntakeren stilt pant for gjelden, kan krav rettes mot kausjonisten først når det er gått tre måneder etter at institusjonen har begjært tvangsdekning i pantet etter tvangsfullbyrdsloven.

(4) Åpnes gjeldsforhandling etter gjeldsordningsloven hos låntakeren, kan krav rettes mot kausjonisten når 3-

måneders fristen i gjeldsordningsloven § 3-4 er utløpt. Har låntakeren stilt pant for gjelden som vil gi långiveren full dekning, gjelder likevel bestemmelsen i tredje ledd.

(5) Blir låntakerens bo tatt under konkursbehandling, eller blir det åpnet gjeldsforhandling etter konkursloven, kan institusjonen straks rette krav mot kausjonisten. Bestemmelsen i fjerde ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

(6) Når vilkårene i første til femte ledd er oppfylt, kan institusjonen sende skriftlig påkrav til kausjonisten. Kausjonsansvaret forfaller til betaling 14 dager etter at påkravet er kommet frem.

(7) Forfallsreglene i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 1-9 og i lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) § 44 gjelder ikke i forhold til realkausjon som omfattes av kapitlet her.

§ 72 Renter ved forsinket betaling

(1) Når institusjonen har varslet kausjonisten om låntakerens mislighold i samsvar med reglene i § 63 første ledd, kan institusjonen kreve kausjonisten for renter for tiden etter at det varslede misligholdet inntrådte, beregnet etter den rentesatsen som ville ha vært gjeldende i hovedforholdet om lånet ikke var misligholdt. Er varsel sendt senere enn det som følger av § 63 første ledd, kan institusjonen kreve renter som nevnt for terminer som er forfalt senere enn tre måneder før varslet ble sendt.

(2) Kausjonisten svarer ikke for særlige forsinkelsesrenter som følger av låntakerens mislighold. Når kausjonsansvaret er forfalt, er kausjonisten ansvarlig for forsinkelsesrenter etter alminnelige regler.

§ 73 Inndrivingskostnader m.v.

(1) Kausjonisten svarer bare for rettsgebyr og vanlige inndrivingskostnader som er påløpt ved rettslige skritt som nevnt i § 71, dersom kausjonisten er varslet om inndrivningen på forhånd.

(2) Andre kostnader ved institusjonens inndrivning av kravet mot låntakeren enn nevnt i første ledd svarer kausjonisten for bare dersom kausjonisten har samtykket i at de påløper. Slikt samtykke kan ikke gis før kausjonisten er blitt varslet av institusjonen om låntakerens mislighold.

(3) Kausjonisten er ansvarlig for kostnader ved inndrivning av kausjonskravet etter alminnelige regler.

§ 74 Kausjonistens krav mot låntakeren

(1) Dersom vilkårene i § 52 første ledd er oppfylt, eller det ut fra låntakerens handlemåte eller alvorlig svikt i låntakerens betalingsevne er klart at lånet vil bli vesentlig misligholdt, kan kausjonisten kreve betaling av låntakeren i det omfang kausjonisten har ansvar overfor långiveren.

(2) Dersom låntakeren betaler renter, avdrag eller andre forpliktelser til långiveren etter at kausjonisten har krevd låntakeren for betaling, reduseres kausjonistens krav i samme omfang som kausjonsansvaret, jf. § 67 første ledd, når ikke annet er avtalt mellom kausjonisten og

låntakeren. Låntakerens ansvar for kostnader påført kausjonisten ved inndriving av kravet faller likevel ikke bort.

(3) Låntakerens betaling til långiveren etter at kausjonisten har innfridd overfor långiveren etter § 69 og krevd låntakeren for betaling, har ingen virkning for låntakerens ansvar overfor kausjonisten.

Kapittel 5 Finansmegleroppdrag m.v.

I Alminnelige regler

§ 75 Virkeområde

(1) Dette kapitlet gjelder når meglerforetak utfører megleroppdrag som helt eller delvis er knyttet til

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om lån, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57.

(2) Kapitlet gjelder tilsvarende når en annen institusjon nevnt i § 1 opptrer som megler av finansielle tjenester.

(3) For innskudds-, låne- og garantiavtaler med en finansinstitusjon eller lignende institusjon, gjelder dessuten reglene for henholdsvis innskudd i kapittel 2 og låneavtaler og garantiavtaler i kapittel 3. Dersom en forbruker stiller kausjon for en låneavtale, gjelder reglene i kapittel 4 uten hensyn til om långiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, dersom kausjonsavtalen inngås gjennom et meglerforetak.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet.

§ 76 God meglerskikk. Omsorgsplikt

(1) Meglerforetaket skal utføre oppdraget i samsvar med god meglerskikk.

(2) Meglerforetaket skal på betryggende måte ivareta partenes interesser. Kjenner meglerforetaket til forhold ved en part eller det avtaleforhold som oppdraget gjelder, og som må antas å være av betydning for en av partene ved vurderingen av om avtale skal inngås, skal foretaket gjøre partene oppmerksom på forholdet før avtale inngås.

§ 77 Uavhengighet

Dersom meglerforetakets interesser, oppdragets art eller andre grunner er egnet til å skape tvil om meglerforetakets upartiskhet, skal partene straks få skriftlig opplysning om dette. Like med meglerforetakets interesser anses interesser til

- a) annet foretak i samme konsern som meglerforetaket
- b) ansatte meglere og rådgivere, ledende ansatte eller tilfjellvalgte i foretaket
- c) nærstående til meglerforetaket eller til en som er nevnt i leddet her.

§ 78 Meglerforetakets vederlagskrav

(1) Meglerforetaket skal så snart som mulig og før avtalen om megleroppdraget inngås, skriftlig opplyse om det vederlag det vil kreve for oppdraget, og hvem som skal betale dette.

(2) Når det foreligger forhold som nevnt i § 77, kan meglerforetaket kreve vederlag bare dersom den som vil bli krevd for vederlaget, er kjent med forholdet og uttrykkelig har samtykket i å betale.

(3) Vederlagskravet kan ellers settes ned eller falle bort dersom meglerforetaket ikke har oppfylt sine øvrige plikter overfor vedkommende part.

§ 79 Klientkonto

Klientmidler skal straks plasseres på klientkonto i bank atskilt fra meglerforetakets egne midler. Meglerforetaket skal opplyse banken om at midlene på kontoen tilhører klienter.

§ 80 Meglerforetakets ansvar

Kunden kan kreve erstatning av meglerforetaket for tap som følge av feil eller forsømmelse fra foretakets side.

II Megling av lån

§ 81 Opplysningsplikt om låneforholdet

(1) Før en avtale om lån inngås, skal meglerforetaket, så langt bestemmelsene passer, skriftlig gi en långiver som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 15 og en låntaker som er forbruker, opplysninger som bestemt i § 46.

(2) Overfor en låntaker som vil bli belastet med eventuell garantiprovisjon, skal meglerforetaket også oppgi den effektive renten inklusive garantikostnader som vil påløpe.

§ 82 Avtalen

(1) En avtale om lån skal meglerforetaket opprette skriftlig. Avtalen skal inneholde partenes navn og adresser.

(2) Reglene i § 48 første ledd annet punktum og annet ledd gjelder tilsvarende.

(3) Avtalen skal utleveres til begge parter eller på annen måte gjøres tilgjengelig for dem.

§ 83 Særregler når låntakeren eller långiveren er finansinstitusjon eller lignende institusjon

(1) Innenfor rammen av meglerforetakets oppdrag skal foretaket sørge for at institusjonens plikter overfor den annen part blir oppfylt. Hvis pliktene misligholdes, kan den annen part gjøre eventuelle sanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon uten hensyn til om det må anses for å falle inn under meglerforetakets oppdrag for vedkommende institusjon å sørge for oppfyllelse av pliktene.

(2) Dersom den annen part vil bli belastet med eventuelle garantikostnader, skal institusjonen før avtale inngås, også oppgi rente som inkluderer slike kostnader.

(3) Når låntakeren eller långiveren er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, gjelder ikke §§ 81 og 82.

§ 84 Garanti m.v. knyttet til låneforholdet

(1) Dersom det til låneforholdet knyttes kausjon, garanti e.l., skal meglerforetaket før avtalene inngås gi partene i låneforholdet skriftlige opplysninger om dette.

(2) Meglerforetaket skal i nødvendig utstrekning legge forholdene til rette for at långiveren før avtalene inngås, kan vurdere garantiens dekningsområde. Herunder skal meglerforetaket særskilt opplyse om det er vesentlige begrensninger i dekingen i forhold til det som långiveren med rimelighet kan vente er dekket under garantien.

(3) Dersom en forbruker stiller kausjon i låneforholdet og långiveren ikke er en finansinstitusjon eller en lignende institusjon, skal meglerforetaket sørge for at pliktene etter § 59 blir oppfylt.

(4) Meglerforetaket skal sørge for at avtale om garanti for lån opprettes skriftlig og har et slikt innhold som loven krever. Garantiavtalen skal være tilgjengelig for partene i låneforholdet.

Kapittel 6 Agent- og rådgivningsoppdrag

I Alminnelige regler

§ 85 Virkeområde

(1) Bestemmelsene i §§ 86 til 88 gjelder for finansagenters oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til

- a) avtaler om innskudd, jf. §§ 9 og 10
- b) avtaler om lån, jf. § 44
- c) avtaler om kausjon, jf. § 57.

(2) Bestemmelsene i §§ 89 og 90 gjelder for finansrådgiveres oppdrag når oppdraget helt eller delvis er knyttet til avtaler som nevnt i første ledd.

(3) Bestemmelsene gjelder tilsvarende når en annen institusjon som nevnt i § 1 første ledd, opptrer som agent for slik institusjon eller som uavhengig rådgiver.

(4) Kongen kan gi forskrift med bestemmelser om gjennomføring, utfylling og avgrensning av reglene i dette kapitlet.

II Finansagenter

§ 86 Opplysningsplikt

Før agenten påtar seg et oppdrag, skal agenten forsikre seg om at kunden kjenner til hvilke institusjoner representasjonsforholdet omfatter.

§ 87 Institusjonens plikter

(1) Agenten skal innenfor rammen av det oppdrag institusjonen har gitt, se til at institusjonens plikter overfor kunden blir oppfylt.

(2) Dersom institusjonens plikter overfor kunden misligholdes, kan kunden gjøre eventuelle misligholdssanksjoner gjeldende mot vedkommende institusjon, selv om det må anses for å ha falt inn under agentens oppdrag å sørge for oppfyllelse av plikten.

§ 88 Agentens vederlagskrav

Agenten kan ikke i den avtalen som sluttes, kreve vederlag fra andre enn den institusjonen agenten representerer.

III Finansrådgivere

§ 89 Rådgiverens oppdrag

(1) Rådgiveren plikter innenfor lovens ramme og etter beste evne å ivareta klientens interesser uten tanke på utenforliggende hensyn.

(2) Rådgiveren må ikke påta seg et oppdrag dersom rådgiverens personlige eller økonomiske interesse kan komme i konflikt med klientens interesse eller på annen måte ha innflytelse på dennes stilling som rådgiver.

§ 90 Rådgiverens vederlagskrav

Rådgiveren kan ikke kreve vederlag fra andre enn den klienten som har gitt oppdraget.

Kapittel 7 Straff

§ 91 Straff

(1) Den som forsettlig overtrer § 14 eller § 55 annet ledd, straffes med bøter eller under særlig skjerpene omstendigheter med fengsel inntil tre måneder. På samme måte straffes den som forsettlig unnlater å gi opplysninger som nevnt i §§ 15, 46, 59, 81 og 86, eller i bestemmelser gitt i medhold av disse paragrafene.

(2) Den som uaktsomt overtrer bestemmelser som nevnt i første ledd, straffes med bøter.

(3) Medvirkning straffes på samme måte.

Kapittel 8 Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser. Endringer i andre lover

§ 92 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

§ 93 Overgangsbestemmelser

(1) Loven gjelder for avtaler som er inngått før loven er trådt i kraft, med de særregler som er fastsatt i annet ledd eller i forskrift i medhold av tredje ledd. For eldre avtaler som er inngått med andre enn en forbruker, gjelder loven bare så langt ikke annet følger av avtalen.

(2) For eldre avtaler gjelder følgende særregler:

- a) § 3 gjelder bare så langt ikke annet uttrykkelig følger av avtalen.
- b) § 5 gjelder ikke.
- c) § 16 og § 20 annet punktum gjelder ikke.
- d) I forhold til ihendehaverklausuler som er innført i innskuddsbok i bank eller samvirkelag ved lovens ikrafttredelse, gjelder § 17 når ett år er gått etter at loven er trådt i kraft. I forhold til slike klausuler skal endringen i § 94 nr. 1 gjelde fra det samme tidspunktet.
- e) § 18, § 19, § 21 annet ledd og § 21 fjerde ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.
- f) § 26 annet og fjerde ledd får ikke anvendelse på eldre avtaler om belastningsfullmakt. § 26 femte ledd gjelder bare for avtaler med forbruker.

- g) § 29 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av kontoavtalen eller av en eldre avtale om motregningsrett.
- h) §§ 34 til 37 gjelder for misbruk som er skjedd etter at loven er trådt i kraft.
- i) § 38 og § 39 gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen mellom betaleren og betalingsmottakeren.
- j) §§ 40 til 43 gjelder ved betalingsoverføringer som er påbegynt etter at loven er trådt i kraft.
- k) § 45 første ledd, § 45 annet ledd annet punktum, § 49 første ledd og § 50 gjelder bare for avtaler med forbruker.
- l) § 48, § 53 annet ledd tredje punktum, § 54 første ledd annet punktum og § 54 tredje ledd gjelder ikke.
- m) § 53 første ledd gjelder bare så langt ikke annet følger av avtalen.
- n) § 58 annet punktum gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- o) § 61, § 66 tredje ledd og § 67 fjerde ledd gjelder ikke.
- p) §§ 62 til 66 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- q) § 67 annet ledd, jf. tredje ledd, gjelder bare når kausjonisten er forbruker og bare i forhold til nedbetaling som etter låneavtalen skal skje etter at loven er trådt i kraft.
- r) § 71 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsen gjelder ikke dersom det er rettet krav mot kausjonisten før loven er trådt i kraft.
- s) §§ 72 og 73 gjelder bare når kausjonisten er forbruker. Bestemmelsene gjelder ikke for renter og kostnader som er påløpt før loven er trådt i kraft.
- t) § 74 gjelder bare når kausjonisten er forbruker.
- u) Kapittel 5 og 6 gjelder i den utstrekning oppdraget utføres eller finansavtalen inngås etter at loven er trådt i kraft.
- v) § 94 nr. 2 gjelder for fordringer som ikke er foreldet før loven tar til å gjelde.
- w) § 94 nr. 5, endringen i tvangsfullbyrdelsesloven § 9-2, gjelder ikke for eldre avtaler om salgspant.
- (3) Kongen kan gi ytterligere overgangsregler i forskrift.

§ 94 Endringer i andre lover

Med forbehold om det som er bestemt i § 93 gjøres følgende endringer i andre lover fra den tid loven tar til å gjelde:

1. I lov 17. februar 1939 nr. 1 om gjeldsbrev skal § 30 lyde:
Innskotsbøker i banker og samvirkelag fylger føresegnene om enkle *gjeldsbrev*.

§ 31 oppheves.

§ 32 tredje ledd oppheves.

§ 33 annet ledd oppheves.

2. I lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer skal § 4 lyde:

§ 4 (Bankinnskudd m.m.)

1. Fordring på bank eller offentlig kasse i anledning innskudd eller verdier som er gitt i forvaring, *samt rentekrav i tilknytning til slik fordring*, foreldes først 20 år et-

ter at *det er gitt melding etter finansavtaleloven § 23 første ledd. Dette gjelder selv om kontoen påføres renter etter at slik melding er gitt. Foreldelse inntrer bare dersom institusjonen forut for foreldelsesfristens utløp har gjort det som med rimelighet kan forventes for å komme i kontakt med kontohaveren eller arvingene.*

2. *Foreldelse avbrytes når fordringshaveren melder seg for institusjonen eller kontoen disponeres over ved uttak eller ved at midler settes inn på kontoen. Med bank likestilles annen innretning som med hjemmel i lov skaffer seg midler til sin virksomhet ved å motta innskudd fra en ubestemt krets av innskytere.*

3. *Finansavtaleloven § 23 gjelder tilsvarende for fordring på offentlig kasse.*

3. I lov 21. juni 1985 nr. 82 om kredittkjøp m.m. skal § 13 lyde:

§ 13 Ansvar for misbruk av kontokort

Ved misbruk av kontokort som er utstedt i forbindelse med kontokredittavtale gjelder finansavtaleloven §§ 35 til 37.

4. I lov 13. mai 1988 nr 26 om inkassovirksomhet og annen inndrivning av forfalte pengekrav (inkassoloven) skal § 9 annet ledd annet punktum lyde:

Betalingen skal anses å ha skjedd innen fristen dersom betalingsoppdraget er *mottatt av bank innen fristens utløp.*

5. I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) gjøres følgende endringer:

§ 7-2 bokstav a fjerde punktum skal lyde:

Gjeldsbrevet er også tvangsgrunnlag overfor enhver som ved påskrift på gjeldsbrevet har påtatt seg selvskyldneransvar ved en overdragelse eller stilt seg som selvskyldnerkausjonist *eller som kausjonist på forfallsvilkår som nevnt i finansavtaleloven § 71*, forutsatt at påskriften inneholder vedtakelse av inndrivning uten søksmål, og at vedkommendes underskrift er bekreftet som nevnt ovenfor.

§ 9-2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Ved salgspant etter panteloven § 3-14 bokstav b i tilfeller som ikke er å anse som kredittkjøp etter kredittkjøpsloven § 3 nr 1 må salgspantavtalen istedenfor inneholde opplysninger som nevnt i finansavtaleloven § 48 med forskrifter.

6. I lov 26. mars 1999 nr. 17 om husleieavtaler (husleieloven) skal § 3-3 annet ledd lyde:

Betaler leieren gjennom bank, skal betaling i forhold til forfallsreglene anses for skjedd når

- a) beløpet er mottatt av bank i Norge, eller
b) et betalingsoppdrag er mottatt av bank i Norge, forutsatt at det er dekning for oppdraget.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram fem forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Ane Sofie Tømmerås på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 2, fra Jørn L. Stang på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslagene nr. 3 og 4, fra Finn Kristian Marthinsen på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Jørn L. Stang på vegne av Fremskrittspartiet

Presidenten vil først referere forslagene nr. 1 og 2.

Forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utrede ulike måter å sikre at det er nok verdier i konkursboer til å kunne drive en forsvarlig bobehandling.»

Forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet og Høyre, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen vurdere beløpet på forskuddsbetaling som stilles til sikkerhet for omkostninger ved bobehandling (rekvirentansvaret).»

Disse forslag blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Presidenten antar at Ågot Valle føler behov for å gi en kort stemmeforklaring her også.

Ågot Valle (SV): I denne saken vil vi følge Kristelig Folkeparti og Senterpartiet og stemme for forslagene nr. 3 og 4 og mot forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slike vedtak til

I o v e r :

A .

L o v

om endringer i konkurs- og pantelovgivningen m.v.

I.

I lov 21. februar 1930 om skifte gjøres følgende endringer:

§ 105 annet ledd skal lyde:

I de første seks måneder etter dødsfallet kan *tvangsdekning i boets eiendeler etter tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 8 til 12* heller ikke skje uten skifterettens samtykke.

§ 110b første ledd annet punktum skal lyde:

Hvis skifteretten finner at det er utsikt til at forslaget kan bli vedtatt og stadfestet, skal den sende det til alle

kjente fordringshavere vedlagt en uttalelse om hvorvidt den anbefaler forslaget vedtatt og om utsikten til at og den sikkerhet som has for at forslaget vil bli oppfylt fra arvingenes eller ektefellens side.

§ 110 b annet ledd første punktum oppheves. Nåværende annet og tredje punktum blir første og annet punktum.

II.

I lov 7. juni 1935 nr. 2 om tinglysing gjøres følgende endringer:

§ 13 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Erklæring om overføring til panthaver etter konkursloven § 117c kan bare anmerkes dersom konkurskyldneren var hjemmelshaver på det tidspunkt konkursåpningen ble anmerket.

§ 32 tredje ledd skal lyde:

En heftelse som er falt bort ved tvangssalg *eller salg etter konkursloven § 117a*, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres skjøte som viser at heftelsen er falt bort. *En pantheftelse som er falt bort ved tvangsakkord, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres en stadfestelseskjennelse etter konkursloven § 52, jf. § 53, som viser at heftelsen er falt bort.*

III.

I lov 5. februar 1965 nr. 2 om Statens Landbruksbank skal § 16 nr. 2 lyde:

2. For lån som gis til formål som er nevnt i § 2 punkt 1 c, kan det avtales at banken skal ha salgspant etter reglene i panteloven §§ 3-14 til 3-21 i de gjenstander som helt eller delvis kjøpes for lånet.

IV.

I lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endringer:

§ 1-5 bokstavene b, c og d og ny bokstav e skal lyde:

- b) renter som er opptjent senere enn to år før en panthaver begjærer tvangsdekning, forutsatt at dekning gjennomføres, eller senere enn to år før det åpnes *gjeldsforhandling* eller konkurs hos eieren,
- c) grunnbyrdeytelse som er forfalt senere enn to år før tidspunkt som angitt under bokstav b,
- d) premie for brannforsikring og annen vanlig tingskadeforsikring for senere enn ett år før det tidspunkt som er angitt under bokstav b, når panthaveren har betalt premien for eieren, og
- e) *nødvendige utgifter til bevaring av og tilsyn med pantet, når panthaver har dekket slike utgifter under en konkurs etter avtale med bostyreren.*

§ 1-9 første ledd bokstav c skal lyde:

c) når det blir åpnet *gjeldsforhandling* eller konkurs hos skyldneren eller hos pantets eier,

§ 1-9 annet ledd skal lyde:

(2) *Krav om innfrielse etter første ledd bokstav c gir ikke rett til å kreve forsinkelsesrente.*

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 3-7 tredje ledd første punktum skal lyde:

Når tilbehør blir solgt i samsvar med reglene i første og annet ledd *eller i samsvar med regelen i konkursloven § 17 fjerde ledd*, og selgeren ikke lenger har rådigheten over det, faller panteretten bort.

§ 3-9 annet ledd bokstav b skal lyde:

b) *mærer og annet liknende utstyr som brukes eller er bestemt til bruk for oppdrett av organismer i saltvann eller ferskvann,*

§ 3-9 annet ledd nåværende bokstaver b, c, d og e blir bokstaver c, d, e og ny bokstav f.

§ 3-9 annet ledd bokstav d (nåværende bokstav c) skal lyde:

d) *dyr, herunder tamrein, pelsdyr, fjærfe, bier, muslinger, yngel og settefisk samt oppdrettet fisk,*

§ 3-15 annet ledd skal lyde:

(2) *Salgspant kan heller ikke avtales i ting som kjøperen har rett til å selge videre før den er betalt.*

§ 3-21 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

Salgspant til sikkerhet for lån etter folketrygdloven § 10-7 første ledd bokstav h til anskaffelse av motorvogn registrert i henhold til vegtrafikkloven 18. juni 1965 nr. 4 § 15, jf. § 16, faller likevel bort senest 10 år etter at motorvognen ble overgitt til den stønadsberettigede.

§ 3-21 annet ledd annet punktum skal lyde:

Fristene avbrytes også når det er åpnet gjeldsforhandling eller konkurs hos skyldneren og salgspant uttrykkelig påberopes i fordringsanmeldelsen.

Nåværende annet ledd annet punktum blir annet ledd nytt tredje punktum.

§ 3-22 annet ledd annet punktum skal lyde:

Selv om det ikke er meningen at leieren skal bli eier eller ha rett til å bli eier, gjelder bestemmelsene i §§ 3-15 til 3-20 tilsvarende.

§ 5-13 første ledd annet punktum skal lyde:

Dersom det ikke har vært lovlig adgang til å begjære tvangsdekning, faller utlegget likevel bort dersom begjæringen fremsettes innen en måned etter at hindringen falt bort.

I følgende bestemmelser skal ordet «tredjemann» endres til «tredjeperson»:

§ 3-14 første ledd, § 3-17 femte ledd og § 5-11 (2 steder).

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil så la votere over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, til ny § 6-4 i panteloven, som nå er støttet av Sosialistisk Folkeparti. Forslaget lyder:

«I lov av 8. februar 1980 nr. 2 om pant gjøres følgende endring:

Ny § 6-4 skal lyde:

§ 6-4. Lovbestemt pant for konkursboet.

(1) Konkursboet har lovbestemt pant i ethvert pantsatt formuesgode som tilhører skyldneren på konkursåpningstidspunktet. Panteretten utgjør fem prosent av formuesgodets beregnende verdi eller av det et salg av formuesgodet innbringer. Panteretten går foran alle andre heftelser i formuesgodet, herunder annet lovbestemt pant.

(2) Enhver panthaver eller annen interessert kan innløse boets panterett.

(3) Ved beregningen av formuesgodets verdi skal forholdene på verdsettelsestidspunktet legges til grunn. Boet eller den som vil innløse boets panterett kan kreve formuesgodets verdi fastsatt av skifteretten. Til grunn for verdsettelsen kan skifteretten innhente takst som dekkes av boet. I særlige tilfeller kan skifteretten bestemme at verdsettelsen skal skje ved skiftetakst, jf. skifteloven § 125. I så fall kan skifteretten også fastsette en godtgjørelse for skjønnsmennene som fraviker de satser som ellers gjelder ved skiftetakst. Skiftetaksten kan ikke overprøves ved overtakst.

(4) Den som innløser boets panterett trer inn i boets prioritet for et tilsvarende beløp. Innløserens panterett følger de regler som gjelder avtalepant i vedkommende formuesgode og skal anses stiftet på det tidspunkt betaling skjer. Bostyreren skal snarest mulig og i alle tilfeller før formuesgodet abandoneres eller overføres til panthaver, sørge for at panteretten får rettsvern etter de alminnelige regler.

(5) Dersom det sikrede beløp ikke innbetales frivillig til boet innen den fristen som er avtalt eller som skifteretten har fastsatt, kan boet kreve formuesgodet solgt etter reglene i dekningsloven § 8-15.

(6) Er et formuesgode som da tilhørte skyldneren, solgt i løpet av de siste tre måneder før fristdagen, kan skifteretten ved kjennelse beslutte at den eller de panthaverne som har fått dekning, men som ikke ville ha fått dekning om boet hadde fått fem prosent av salgssummen, skal innbetale fem prosent av salgssummen til boet. Dette gjelder likevel ikke dersom salget er foretatt som ledd i en ordinær og forsvarlig drift.

(7) Reglene i denne paragraf gjelder tilsvarende ved offentlig skifte av insolvent dødsbo og for øvrig med begrensninger som følger av overenskomst med fremmed stat.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 49 mot 29 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.59.11)

Videre var innstillet:

V.

I lov 17. desember 1982 nr. 86 om rettsgebyr skal § 22 første ledd nr. 3 lyde:
3. *melding som skifteretten, gjeldsnemnda eller bostyrer foretar i medhold av konkursloven eller panteloven.*

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

VI.

I lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs (konkursloven) gjøres følgende endringer:

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 5, fra Fremskrittspartiet, til § 1. Forslaget lyder:

«I lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs gjøres følgende endring:

§ 1 skal lyde:

En skyldner som ikke kan oppfylle sine forpliktelses etter hvert som de forfaller, eller hvis eiendeler ikke er tilstrekkelig til å kunne gi full dekning for hans forpliktelser, kan begjære åpnet gjeldsforhandling etter reglene i loven for å forhandle med sine fordringshavere om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 68 mot 13 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 20.59.39)

Videre var innstillet:

§ 2 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Det skal fremgå av begjæringen om skyldneren begjærer åpning av forhandling om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord.

§ 2 første ledd nåværende annet punktum blir nytt tredje punktum.

§ 2 annet ledd annet punktum skal lyde:

Begjæringen kan tilbakekalles *eller endres* så lenge skifteretten ikke har avsagt kjennelse om hvorvidt gjeldsforhandling skal åpnes.

§ 4 første ledd nr. 3 skal lyde:

3) skifteretten etter de opplysninger som foreligger, finner det *lite sannsynlig* at skyldneren vil kunne oppnå frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord.

§ 4 fjerde ledd nytt annet punktum skal lyde:

I tilfeller som nevnt i § 6a anses forhandling om tvangsakkord for å være åpnet fra det tidspunkt da begjæringen om forhandling om tvangsakkord kom inn til skifteretten.

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Melding ved åpning av gjeldsforhandling.*

Blir en begjæring om åpning av gjeldsforhandling tatt til følge, skal skifteretten gi skyldneren skriftlig melding om skyldnerens plikter etter §§ 14 og 18, og om følgen av å handle mot dem, jf § 57 annet ledd.

§ 6 skal lyde:

§ 6. *Offentlighet ved gjeldsforhandling.*

Når forhandling om frivillig gjeldsordning er åpnet, skal gjeldsnemnda, hvis ikke skifteretten beslutter å gjøre det selv, uten opphold kunngjøre åpningen i Norsk lysingsblad og i en avis alminnelig lest på stedet. I særlige tilfeller kan skifteretten likevel bestemme at kunngjøring skal unnlates. Åpning av forhandling om tvangsakkord kunngjøres i samsvar med reglene i § 35.

Rettsmøter som holdes under forhandling om frivillig gjeldsordning eller tvangsakkord er offentlige. I særlige tilfeller kan skifteretten likevel bestemme at rettsmøter under forhandling om frivillig gjeldsordning skal holdes for lukkede dører.

Ny § 6a skal lyde:

§ 6a. *Endring av gjeldsforhandlingen.*

Etter at gjeldsforhandling er åpnet, kan skyldneren begjære endring av forhandlingen dersom gjeldsnemnda samtykker. Samtykke er likevel ikke nødvendig ved begjæring om forhandling om tvangsakkord når forslag om frivillig gjeldsordning har fått tilslutning fra fordringshavere som representerer minst 3/4 av det samlede beløp som gir stemmerett. For øvrig gjelder reglene i §§ 2 og 4 tilsvarende for endringsbegjæring.

§ 14 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom skyldneren er næringsdrivende og virksomheten skal drives videre under gjeldsforhandlingen, plikter skyldneren å fremlegge et driftsbudsjett og en finansieringsplan for gjeldsnemnda.

§ 16 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Når skyldneren åpner offentlig forhandling om tvangsakkord, kan vedkommendes bo ikke tas under konkursbehandling etter begjæring av en fordringshaver hvis fordring skriver seg fra tiden før akkordforhandlingen ble åpnet og som ikke grunner seg på avtale som er inngått med gjeldsnemndas *tillatelse* eller godkjennelse.

§ 17 overskriften skal lyde:

§ 17. Begrensning av adgangen til å ta utlegg og gjennomføre tvangsdekning. *Forholdet til panthaverne.*

§ 17 annet og nye tredje til femte ledd skal lyde:

I de første seks månedene etter at gjeldsforhandling er åpnet, kan tvangsdekning i skyldnerens eiendeler etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 8 til 12 ikke gjennomføres uten gjeldsnemndas samtykke.

Eiendeler som skyldneren erverver etter at gjeldsforhandling er åpnet, omfattes ikke uten gjeldsnemndas samtykke av panteretter stiftet før åpningstidspunktet.

Skyldneren kan med gjeldsnemndas samtykke avhende varer av pantsatt varelager og driftstilbehør som nevnt i panteloven §§ 3-4, 3-8, 3-9 og 3-10, hvis dette skjer innenfor rammen av skyldnerens vanlige næringsvirksomhet og panthaverens sikkerhet ikke blir vesentlig forringet. Skifteretten kan etter begjæring fra en panthaver forby salg som ikke oppfyller vilkårene i første punktum.

Gjeldsnemnda skal utarbeide en plan for ivaretagelse av panthaverens interesser og kan i den forbindelse bestemme at panthaveren skal motta en andel av vederlaget ved salg som nevnt i fjerde ledd.

I kapittel III skal ny § 18a lyde:

§ 18a. Regnskapsførers og revisors bistandsplikt.

Skyldnerens regnskapsfører og revisor plikter å utlevere til gjeldsnemnda regnskaper og regnskapsmateriale vedrørende skyldneren. Dette gjelder selv om honorar for utført arbeid ikke er betalt. Gjeldsnemndas krav på utlevering er særlig tvangsgrunnlag etter tvangsfullbyrdsloven kapittel 13. Regnskapsfører og revisor plikter også vederlagsfritt å bistå gjeldsnemnda med opplysninger om skyldnerens regnskaps- og forretningsførsel. Bistandsplikten etter denne paragrafen kan oppfylles uhindret av eventuell taushetsplikt.

§ 19 skal lyde:

§ 19. Underretning til fordringshaverne.

Gjeldsnemnda skal uten opphold underrette hver enkelt av skyldnerens kjente fordringshavere om at skyldneren har åpnet gjeldsforhandling og om hvem som er oppnevnt som medlemmer av gjeldsnemnda. Samtidig oppfordres fordringshaverne til innen tre uker å sende inn til nemnda en spesifisert oppgave over sine fordringer på skyldneren. Med oppgaven skal følge de dokumenter som tjener som bevis for fordringene, og opplysning skal gis om fordringens grunnlag, om de sikkerheter i skyldnerens eller i tredjepersons eiendeler som måtte hefte for dem, og om det er solidarisk medforpliktete.

Dersom det åpnes forhandling om tvangsakkord uten forutgående forhandling om frivillig gjeldsordning, skal det i underretningen også opplyses om tid og sted for fordringshavermøte, jf. § 38a. Har skifteretten bestemt at det ikke skal holdes fordringshavermøte, skal det opplyses om dette.

§ 20 annet ledd tredje og fjerde punktum skal lyde:

Krever verdsettelsen særskilt sakkyndighet, eller vil gjeldsnemnda av andre grunner ikke selv utføre den, kan nemnda tilkalle en eller flere sakkyndige *medhjelpere*. § 12 gjelder tilsvarende for slike *medhjelpere*.

§ 21 første ledd nr. 1 første punktum skal lyde:

1) en oversikt over skyldnerens *forretningsførsel* med opplysning om *hvordan* registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger har vært og om de *forhold* som har ført til *gjeldsforhandlingen*.

§ 21 første ledd nr. 6 skal lyde:

6) opplysning om skyldneren tidligere har *gjort seg skyldig i straffbare forhold i forbindelse med økonomisk virksomhet*, og om det nå må antas å foreligge forhold som kan gi grunn til straffeforfølgning mot *vedkommende i forbindelse med slik virksomhet*. Er skyldneren en sammenslutning eller en stiftelse, gis opplysning om *forretningsfører* eller styremedlem antas å ha *gjort seg skyldig i slikt forhold*.

§ 21 første ledd nr. 7 oppheves.

§ 21 tredje ledd skal lyde:

Finner gjeldsnemnda at det kan være grunn til straffeforfølgning for forhold som nevnt i første ledd *nr. 6*, skal redegjørelsen sendes til *påtalemyndigheten*. *Gjeldsnemnda* bør i nødvendig utstrekning gi påtalemyndigheten underretning om mulige straffbare forhold også på et tidligere tidspunkt.

§ 24 første ledd første punktum skal lyde:

Når skyldneren har utarbeidet et forslag til gjeldsordning, og gjeldsnemnda finner å burde fremme det, skal nemnda sende *forslaget til* alle fordringshavere hvis fordringer omfattes av det.

§ 24 første ledd annet punktum nr. 2 skal lyde:

2) skyldnerens *erklæring om* at alt skyldneren eier og skylder er oppgitt, samt

§ 27 første ledd skal lyde:

Når et forslag til gjeldsordning er vedtatt, skal gjeldsnemnda sende melding om dette til samtlige fordringshavere *som ikke er tilsagt full dekning for krav som skriver seg fra tiden før gjeldsforhandlingen ble åpnet*.

§ 31 skal lyde:

§ 31. *Bortfall av pantheftelser.*

Ved tvangsakkord bortfaller pantheftelser som ligger utenfor pantets antatte verdi.

Gjeldsnemnda foretar verdsettelsen av pantet. En panthaver med sikkerhet utenfor pantets antatte verdi kan bringe verdsettelsen inn for skifteretten med begjæring om at det avholdes skiftetakst. Kostnadene ved

skiftetaksten bæres av pantaveren dersom gjeldsnemndas verdsettelse opprettholdes eller endres med mindre enn 10 prosent. For øvrig gjelder skifteloven § 125 annet til femte ledd tilsvarende. I særlige tilfeller kan skifteretten fravike satsene for godtgjørelse av skjønnsmenn som ellers gjelder ved skiftetakst.

§§ 32 til 34 oppheves.

§ 35 skal lyde:

§ 35. Kunngjøring av at akkordforhandling er åpnet.

Når offentlig forhandling om tvangsakkord er åpnet, skal gjeldsnemnda, hvis ikke skifteretten beslutter å gjøre det selv, uten opphold utferdige en kunngjøring som skal inneholde:

- 1) underretning om at skyldneren har åpnet offentlig forhandling om tvangsakkord;
- 2) oppfordring til fordringshaverne om innen tre uker å sende inn til gjeldsnemnda en spesifisert oppgave over sine fordringer på skyldneren. Med oppgaven skal følge de dokumenter som tjener som bevis for fordringene, og opplysning skal gis om fordringenes grunnlag, om de sikkerheter i skyldnerens eller i tredjepersons eiendeler som måtte hefte for dem og om det er solidarisk medforpliktete. *Har det før akkordforhandlingen vært forhandling om frivillig gjeldsordning, meddeles det samtidig at fordringer som allerede er meldt til gjeldsnemnda, ikke behøver å meldes på nytt;*
- 3) berømmelse av et fordringshavermøte, jf. § 38a, eller opplysning om at skifteretten har bestemt at det ikke skal holdes slikt møte.

Kunngjøringen rykkes inn i Norsk lysingsblad og i en avis som er alminnelig lest på stedet; kunngjøringen kan i avisen gjengis i forkortet form med henvisning til Lysingsbladet.

Har det før akkordforhandlingen vært forhandling om frivillig gjeldsordning, skal kopi av kunngjøringen uten opphold sendes til alle kjente fordringshavere.

Alle som har en rettslig interesse i bobehandlingen, har rett til å gjøre seg kjent med den listen over fordringshavere som var vedlegg til skyldnerens begjæring om åpning av gjeldsforhandling, jf. § 2 første ledd tredje punktum nr. 2, og med fordringsanmeldelsene.

§ 36 første ledd skal lyde:

Melding om at skyldneren har åpnet offentlig forhandling om tvangsakkord, skal på begjæring av gjeldsnemnda tinglyses eller registreres i:

- 1) Løspøreregisteret,
- 2) grunnboken og liknende realregistre, for så vidt skyldneren eier fast eiendom eller andre registrerte eiendeler,
- 3) Verdipapirsentralen, dersom det er registrert rettingheter der som gjeldsnemnda mener tilhører skyldneren, og
- 4) Foretaksregisteret dersom skyldnerens firma er innført der.

Ny § 38a skal lyde:

§ 38a. Fordringshavermøte.

Det skal under forhandling om tvangsakkord holdes et fordringshavermøte under ledelse av gjeldsnemnda. Møtet berammes av gjeldsnemnda, hvis ikke skifteretten beslutter å gjøre det selv. Møtet bør holdes tidligst fire uker og skal holdes senest åtte uker etter at kunngjøring etter § 35 er utferdiget.

Ytterligere fordringshavermøter kan holdes hvis gjeldsnemnda finner behov for det. Innkalling sendes til alle kjente fordringshavere. Hvis gjeldsnemnda finner det ubetenkelig, kan berømmelse av et fordringshavermøte i det foregående møtet tre istedenfor innkalling.

Skifteretten kan beslutte at det ikke skal holdes fordringshavermøte. Beslutningen kan omgjøres.

§ 39 skal lyde:

§ 39. Skyldnerens møteplikt.

Skyldneren plikter å være til stede på fordringshavermøter og et eventuelt avstemningsmøte, hvis ikke skyldneren har gyldig forfall eller har fått tillatelse av gjeldsnemnda til å være fraværende.

§ 40 skal lyde:

§ 40. Utsendelse av akkordforslaget. Avstemningen.

Gjeldsnemnda skal sende skyldnerens forslag til tvangsakkord til alle kjente fordringshavere med angivelse av en frist på minst to uker for skriftlig svar til gjeldsnemnda. Med forslaget skal følge:

- 1) den redegjørelsen som er nevnt i § 21,
- 2) den listen som er nevnt i § 41,
- 3) skyldnerens erklæring om at alt skyldneren eier og skylder er oppgitt, samt
- 4) gjeldsnemndas uttalelse om hvorvidt den anbefaler forslaget vedtatt, om utsikten til og den sikkerhet som has for at forslaget vil bli oppfylt fra skyldnerens side, om de betingelser som nemnda har satt for å anbefale forslaget, samt om hvordan boets stilling antas å ville bli i tilfelle av konkurs.

Skifteretten kan etter begjæring fra gjeldsnemnda beslutte at det skal stemmes over skyldnerens akkordforslag i et avstemningsmøte. Dersom det er truffet beslutning om avstemningsmøte, skal forslaget og vedleggene nevnt i første ledd nr. 1 til 4 sendes til fordringshaverne minst to uker før møtet med angivelse av tid og sted for møtet.

Dersom en fordringshaver før den offentlige akkordforhandling ble åpnet, har stemt for akkordforslaget, og dette senere ikke er blitt endret, anses fordringshaveren for å fastholde sin vedtagelse, når den ikke senere er blitt tilbakekalt.

Tilbakekalling av en vedtagelse må skje ved en skriftlig erklæring som sendes til gjeldsnemnda innen den fastsatte avstemningsfrist eller eventuelt leveres i et avstemningsmøte.

Dersom vedtagelsen eller tilbakekallingen er skjedd telegrafisk eller ved en representant som ikke har fremlagt betryggende legitimasjon for sin myndighet til å forplikte fordringshaveren, skal vedtagelsen eller tilbake-

kallingen godtas, såfremt telegrammet bekreftes skriftlig eller betryggende legitimasjon fremlegges *innen den fastsatte avstemningsfrist eller på et eventuelt avstemningsmøte.*

§ 41 skal lyde:

§ 41. *Fordringshaverliste.*

Før avstemningen skal gjeldsnemnda utarbeide en liste over de anmeldte fordringer, påført de opplysninger som trengs for å avgjøre om fordringene skal medregnes ved avstemningen. Er en fordring helt eller delvis bestridt, skal anmerkning om dette gjøres på listen.

For fordringer som etter forslaget vil få full dekning, jf. § 30 femte ledd, er det tilstrekkelig å angi fordringenes samlede beløp. Tilsvarende gjelder for andre grupper av fordringer som åpenbart ikke vil være av betydning for avstemningen.

Når noen i forbindelse med avstemningen bestrider en oppført fordring eller mener at en fordring er ført opp med et for lite beløp eller med urette er blitt utelatt, gjør gjeldsnemnda merknad om det i listen.

§ 44 skal lyde:

§ 44. *Nytt akkordforslag.*

Har skyldnerens akkordforslag ikke oppnådd det nødvendige flertall ved en skriftlig avstemning, kan skyldneren bare fremme et nytt akkordforslag dersom gjeldsnemnda finner å kunne anbefale forslaget. Det nye forslaget skal snarest sendes fordringshaverne, med gjeldsnemndas anbefaling vedlagt og med angivelse av en ny avstemningsfrist. Den nye fristen må ikke utløpe senere enn tre uker etter den opprinnelige avstemningsfristen.

Skyldneren kan ikke foreta ytterligere endringer i akkordforslaget etter at det er sendt fordringshaverne.

Dersom skyldneren i et avstemningsmøte vil gjøre forandringer i akkordforslaget, og gjeldsnemnda etter å ha hørt de tilstedeværendes mening, finner å kunne anbefale det endrede forslag, skal den beramme et nytt møte til behandling av og avstemning over forslaget. Møtet skal holdes innen tre uker. Innkalling til møtet skal snarest sendes fordringshaverne, med forslaget og gjeldsnemndas uttalelse om dette vedlagt.

I det nye avstemningsmøtet kan skyldneren ikke gjøre noen forandring i akkordforslaget.

§ 45 skal lyde:

§ 45. *Redegjørelse for avstemningen sendes skifteretten.*

Gjeldsnemnda skal innen en uke etter avstemningen sende skifteretten en redegjørelse for resultatet av avstemningen med uttalelse om hvorvidt det antas å foreligge noe forhold som vil være til hinder for stadfestelse av akkorden. Med redegjørelsen skal følge:

- 1) legitimasjoner for at akkordforhandlingen har vært kunngjort og bekreftelse av at fordringshaverne har vært varslet om avstemningen i overensstemmelse med lovens regler;

- 2) gjeldsnemndas forhandlingsbok;

- 3) den liste over fordringshaverne som er nevnt i § 41, vedlagt fordringsanmeldelsene og de dokumenter som foreligger om omtvistede eller uklare fordringer;

- 4) skyldnerens endelige akkordforslag og fordringshavernes vedtagelser;

- 5) andre dokumenter som måtte være fremlagt i forbindelse med avstemningen, og de protester som måtte være fremkommet mot stadfestelse av akkorden.

§ 49 nr. 1 og 2 skal lyde:

- 1) når skyldneren vegrer seg for å gi de opplysninger retten trenger ved avgjørelsen, eller uten gyldig grunn uteblir fra fordringshavermøtet, avstemningsmøtet eller stadfestelsesmøtet;

- 2) når retten finner det godt gjort at skyldneren i løpet av de siste tre år før åpningen av gjeldsforhandlingen eller senere har gjort seg skyldig i straffbare forhold i forbindelse med økonomisk virksomhet. Er skyldneren en sammenslutning eller en stiftelse, kan stadfestelse nektes dersom forretningsfører eller styremedlem i det nevnte tidsrom har gjort seg skyldig i en slik forbrytelse til skyldnerens fordel eller på skyldnerens vegne.

§ 52 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Dersom akkorden innebærer at pantheftelser helt eller delvis bortfaller, jf. § 31, skal stadfestelseskjennelsen inneholde en nøyaktig angivelse av i hvilken grad pantheftelsene bortfaller.

§ 53 skal lyde:

§ 53. *Melding om og kunngjøring av den stadfestede akkord.*

Dersom skifteretten stadfester akkorden, skal gjeldsnemnda straks sende melding om dette til alle kjente fordringshavere som ikke er tilsagt full dekning.

Når stadfestelseskjennelsen er blitt rettskraftig, skal gjeldsnemnda kunngjøre akkorden på den måte som er fastsatt i § 35 annet ledd og sørge for at melding etter § 36 første ledd nr. 1, 2 og 3 blir slettet, og at melding om avslutning av akkordforhandlingen blir registrert i Foretaksregisteret dersom skyldnerens firma er innført der.

Dersom akkorden innebærer at pantheftelser som er registrert i et rettsvernsregister helt eller delvis bortfaller, skal gjeldsnemnda straks stadfestelsen er rettskraftig, sørge for at kjennelsen registreres. Ved håndpant eller ved pant i enkle krav skal melding om bortfallet gis til den som besitter pantet eller til skyldneren for kravet.

§ 55 første ledd skal lyde:

Den stadfestede akkord er bindende for alle fordringshavere hvis fordringer skriver seg fra tiden før åpningen av gjeldsforhandlingen. Akkorden er likevel ikke bindende for:

- 1) fordringer som har lovbestemt fortrinnsrett;
- 2) fordringer som er sikret ved panterett eller annen sikkerhetsrett i skyldnerens eiendeler, i den utstrekning fordringen faller innenfor pantets antatte verdi;

- 3) fordringer som kan kreves avgjort ved motregning for så vidt de dekkes av *motkravet*.

§ 57 første ledd nr. 2 og 3 og nytt nr. 4 skal lyde:

- 2) når *det er åpnet forhandling om frivillig gjeldsordning og retten avslår skyldnerens endringsbegjæring om åpning av offentlig forhandling om tvangsakkord*, jf § 4;
- 3) når retten nekter å stadfeste en tvangsakkord, jf § 52;
- 4) når *gjeldsforhandlingen ikke er avsluttet innen seks måneder fra åpningen eller innen en lengre frist som skifteretten har satt etter anmodning fra gjeldsnemnda*.

§ 57 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde ledd blir tredje ledd.

§ 67 første ledd første punktum skal lyde:

Den som begjærer konkurs åpnet etter §§ 60 til 63, skal ved innlevering av konkursbegjæringen betale inn til skifteretten et beløp som tilsvarer det maksimale ansvar for kostnadene ved bobehandlingen etter § 73.

§ 67 tredje og nytt fjerde ledd skal lyde:

Skifteretten kan gjøre unntak fra regelen om sikkerhetsstillelse etter første ledd når *konkurs begjæres åpnet av offentlig myndighet eller det ellers må antas å foreligge en vesentlig offentlig interesse i at konkurs blir åpnet*.

Det skal ikke stilles sikkerhet etter første ledd når konkurs begjæres åpnet av skyldneren eller en arbeidstaker med fortrinnsberettiget fordring etter dekningsloven § 9-3.

§ 72 første ledd første punktum skal lyde:

Skifteretten skal snarest *mulig avsi* kjennelse om hvorvidt konkurs skal åpnes.

§ 73 første ledd tredje punktum blir nytt annet ledd og skal lyde:

Skyldner, arbeidstaker eller annen privat fordringshaver som er fritatt fra å stille sikkerhet etter § 67, har ikke ansvar for omkostninger ved bobehandlingen.

Nåværende § 73 annet ledd blir nytt tredje ledd.

§ 77 skal lyde:

§ 77. Oppnevning av *bostyrer, kreditorutvalg* og revisor.

Når kjennelse om åpning av konkurs er avsagt, skal skifteretten straks oppnevne *en bostyrer* – som regel en advokat.

Skifteretten skal samtidig ta stilling til om det foreligger særlige grunner som tilsier at retten straks bør oppnevne et kreditorutvalg, jf. § 83, eller om avgjørelsen av om kreditorutvalg skal oppnevnes, kan utstå til spørsmålet kan behandles på første skiftesamling.

Skifteretten kan også oppnevne revisor, jf § 90.

§ 78 første ledd nr. 2 til 4 skal lyde:

- 2) opplysning om hvem som er oppnevnt som *bostyrer og eventuelt borevisor*;

- 3) berømmelse av første skiftesamling i boet, som bør holdes senest 3 uker etter at kunngjøringen er *utferdiget*;

- 4) oppfordring til fordringshaverne om å melde sine krav til *bostyreren* innen en nærmere angitt frist, jf § 109.

§ 78 tredje ledd tredje punktum oppheves.

§ 78 nytt fjerde ledd skal lyde:

Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om gjennomføringen av kunngjøringen.

§ 79 skal lyde:

§ 79. Tinglysing m.v. av melding om at konkurs er åpnet. Skifteretten skal sørge for at melding om at konkurs er åpnet i skyldnerens bo, *registreres i Konkursregisteret*.

Føreren av Konkursregisteret sørger for at melding om at konkurs er åpnet i skyldnerens bo, tinglyses eller registreres i:

- 1) Løssøreregisteret,
- 2) Foretaksregisteret, dersom skyldnerens virksomhet er innført der,
- 3) Regnskapsregisteret, dersom skyldnerens virksomhet er innsendingspliktig.

Med mindre skifteretten beslutter å gjøre det selv, skal bostyreren sørge for at melding om at konkurs er åpnet i skyldnerens bo, tinglyses eller registreres i:

- 1) grunnboken og lignende realregistre, for så vidt skyldneren eier fast eiendom eller andre registrerte eiendeler,
- 2) Verdipapirsentralen, dersom det er registrert rettigheter der som bostyreren mener er omfattet av boets beslagsrett.

I særlige tilfeller kan melding *etter første og tredje ledd* fremsettes over telefon eller på annen enkel måte. Departementet kan *gi forskrifter med nærmere bestemmelser* om fremgangsmåten i slike tilfeller.

Med mindre skifteretten beslutter å gjøre det selv, skal bostyreren videre sende underretning om konkursåpningen til statens postselskap og de banker og tilsvarende institusjoner hvor skyldneren har innskudd.

Bostyreren skal sende melding om konkursåpningen i samsvar med lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 27 annet ledd.

Blir en eiendel abandonert etter § 117b, skal bostyreren sørge for at melding som nevnt i annet ledd nr. 1 og tredje ledd slettes for så vidt gjelder de abandonerte eiendeler. Videre skal det gis melding til fylkesskattekontoret dersom abandoneringen gjelder formuesgoder som vil kunne medføre krav på merverdiavgift ved salg fra skyldnerens side.

§ 80 overskriften skal lyde:

§ 80. *Sikring, registrering, verdsetting og forsegling av skyldnerens eiendeler m.v.*

§ 80 første ledd første punktum skal lyde:

Med mindre skifteretten beslutter å gjøre det selv, skal bostyreren snarest mulig sørge for at skyldnerens regn-

skaper og regnskapsmateriale blir sikret og at det blir foretatt registrering og verdsetting av skyldnerens eiendeler.

§ 80 tredje til sjette ledd skal lyde:

Skyldneren plikter å være til stede ved registreringsforretningen om det forlanges av skifteretten eller bostyreren.

Registrerings- og forseglingsforretningene kan i lensmannsdistrikter overlates til lensmannen eller en annen skikket person oppnevnt av skifteretten.

Ved registreringsforretning kan det tilkalles vitne dersom det av særlige grunner finnes ønskelig eller retten bestemmer det. Domstollovens regler om rettsvitne gjelder tilsvarende så langt de passer. Når verdsettingen krever særskilt sakkyndighet, kan bostyreren eller skifteretten tilkalle en eller flere sakkyndige medhjelpere. § 12 gjelder tilsvarende for slike medhjelpere.

Bostyreren eller skifteretten kan om nødvendig kreve hjelp av politiet til å gjennomføre sikring, registrering og forsegling etter denne paragrafen.

§ 81 oppheves.

§ 82 skal lyde:

§ 82. Kjæremål.

Skifterettens avgjørelser etter § 77 annet ledd og §§ 78 til 80 kan ikke angripes ved kjæremål.

§ 83 skal lyde:

§ 83. Kreditorutvalg og bostyre.

Dersom boets størrelse eller vanskelighetsgrad eller forholdene for øvrig tilsier det, skal skifteretten oppnevne et kreditorutvalg på fra ett til tre medlemmer, som fortrinnsvis skal utvelges blant fordringshaverne eller deres representanter. I tilfeller som nevnt i § 84 skal det oppnevnes en representant for de ansatte som medlem av kreditorutvalget; kreditorutvalget kan i så fall bestå av inntil fire medlemmer.

Kreditorutvalget utgjør sammen med bostyreren bostyret.

Dersom skifteretten ikke allerede har oppnevnt kreditorutvalg, jf. § 77, skal fordringshaverne gis anledning til å uttale seg på første skiftesamling i boet om det bør oppnevnes et kreditorutvalg og eventuelt om sammensetningen av utvalget. Skifteretten bør også innhente bostyrerens syn på spørsmålet. Skifteretten kan gjøre sin beslutning om oppnevning av et kreditorutvalg betinget av at den som oppnevnes, er villig til å påta seg vervet uten godtgjørelse.

Skifterettens avgjørelser etter første ledd kan ikke angripes ved kjæremål.

§ 84 overskriften og første, annet og tredje ledd skal lyde:

§ 84. Underretning til de ansatte. Deltakelse i kreditorutvalg.

Bostyreren skal så tidlig som mulig informere de ansatte i skyldnerens næringsvirksomhet om deres rettighe-

ter og holde dem orientert om bobehandlingen så langt deres interesser berøres. Dette kan skje gjennom et møte med de ansatte eller deres representanter, i brev eller på annen hensiktsmessig måte.

Når det i medhold av §§ 77 eller 83 er besluttet at det skal oppnevnes et kreditorutvalg, skal skifteretten etter krav fra et flertall av de ansatte i skyldnerens næringsvirksomhet oppnevne en representant for de ansatte som medlem av kreditorutvalget. Det samme gjelder når et slikt krav fremsettes av en lokal fagforening som organiserer et flertall av de ansatte i virksomheten eller av flere lokale fagforeninger som til sammen organiserer et flertall av de ansatte.

Skifteretten kan likevel etter en vurdering av boets stilling, utsiktene for videre drift og omstendighetene for øvrig unnlate å oppnevne slik representant. Skifteretten skal i så fall på forhånd innhente uttalelse fra bostyreren.

§ 85 overskriften skal lyde:

§ 85. Bostyrerens oppgaver og legitimasjon.

§ 85 første ledd nr. 3 og 4 og nye nr. 5 til 9 skal lyde:

- 3) å sørge for bevaring, tilsyn, nødvendig forsikring og mulig forøkning av boets eiendeler og for at de blir solgt så fordelaktig som mulig;
- 4) å bringe på det rene hvilke fordringer som bør godkjennes som dividendeberettigede og eventuelt fortrinnsberettigede i boet;
- 5) å avgjøre – med unntak av sin egen, borevisorens og kreditorutvalgsmedlemmenes godtgjørelse – hvilke fordringer som skal godtas som massefordringer og dermed likestilte fordringer;
- 6) å treffe beslutning om opphevelse av konkursbeslaget (abandonering) eller overføring til panthaver for nærmere angitte eiendeler;
- 7) å gi opplysninger som nevnt i § 122a til påtalemyndigheten og Kredittilsynet;
- 8) å gi melding til fylkesmannen så tidlig som mulig dersom virksomheten antas å kunne medføre forurensning som ikke er lovlig uten tillatelse etter forurensningsloven;
- 9) å gi melding så tidlig som mulig til arbeidskontoret i det distrikt hvor skyldneren holder til om konkursen og om hvilke arbeidstakere som har krav i boet, dersom det er arbeidstakere i skyldnerens virksomhet.

§ 85 annet ledd skal lyde:

Er det oppnevnt et kreditorutvalg, skal bostyreren i alle spørsmål av vesentlig betydning så vidt mulig treffe sin beslutning i samråd med kreditorutvalget.

§ 87 skal lyde:

§ 87. Sikkerhetsstillelse for bostyrerens ansvar.

Bostyreren skal for sitt mulige ansvar som bostyrer være sikret gjennom en forsikringsordning godkjent av departementet. Forsikringspremien anses som en boomkostning.

§ 90 skal lyde:

§ 90. Revisor.

Med mindre det er oppnevnt revisor etter § 77 tredje ledd, skal skifteretten oppnevne en revisor for boet etter at fordringshaverne på den første skiftesamlingen har hatt anledning til å uttale seg.

Det påhviler revisor:

1) å gjennomgå og kommentere skyldnerens regnskaper og forretningsførsel og å utarbeide en revisjonsinnberetning i den utstrekning bostyreren antar det har betydning for utarbeidelse av innberetning etter § 120;

2) å revidere boets regnskap i henhold til god revisjonsskikk og å kontrollere utbetalinger fra boet.

Skifteretten kan ved oppnevningen eller senere begrense revisors oppgaver etter annet ledd nr. 1. Skifteretten kan også fritta revisor for oppgavene etter annet ledd nr. 2.

Hvis boet er enkelt og oversiktlig eller dets midler så begrenset at det vanskelig kan bære utgiftene ved en revisoroppnevning, kan skifteretten helt unnlate å oppnevne revisor. Hvis det ikke er oppnevnt revisor til å utføre oppgavene etter annet ledd nr. 2, skal disse utføres av skifteretten, av kreditorutvalget eller av særskilt oppnevnt revisor etter instruks gitt av skifteretten.

§ 91 annet ledd skal lyde:

Oppnevning av ny bostyrer, ny revisor eller nye medlemmer av kreditorutvalget, skjer i samsvar med reglene i §§ 77, 83, 84 og 90.

§ 92 første ledd skal lyde:

Skiftesamling skal holdes når

- 1) det etter loven er påbudt,
- 2) skifteretten finner det påkrevd,
- 3) bostyreren eller et annet medlem av bostyret begjærer det, eller
- 4) det begjæres av fordringshavere som representerer minst 1/5 av det samlede beløp av de fordringer som gir stemmerett.

§ 93 første ledd første punktum skal lyde:

Om ikke annet er bestemt i denne lov, avgjør skifteretten hvordan det skal innkalles til skiftesamlingen.

§ 94 tredje ledd oppheves.

§ 98 skal lyde:

§ 98. Skiftesamlingens kompetanse.

De vedtak som skiftesamlingen gjør, er bindende for bostyreren og bostyret, med mindre de blir underkjent i henhold til § 99.

§ 99 første ledd skal lyde:

Skifteretten kan pålegge bostyreren eller bostyret å forelegge bestemte spørsmål om bobehandlingen for skiftesamlingen til uttalelse eller avgjørelse.

Overskriften til kapittel XI skal lyde:

Kapittel XI. Skyldnerens stilling under konkursen *m.v.*

§ 101 første ledd nytt tredje punktum skal lyde:

I nødvendig utstrekning skal skyldneren også bistå bostyreren i forbindelse med oppfyllelsen av meldeplikten etter § 85 første ledd nr. 8.

§ 101 nytt fjerde ledd skal lyde:

Om regnskapsførers og revisors bistandsplikt gjelder § 18a tilsvarende.

§ 106 første ledd skal lyde:

På begjæring av skyldneren kan skifteretten ved konkursåpningen eller senere tilstå skyldneren eller skyldnerens familie et underholdsbidrag av boets midler. Dersom det avholdes skiftesamling i boet etter at skifteretten har truffet vedtak om å tilstå slikt underholdsbidrag, skal spørsmålet om fortsatt underholdsbidrag forelegges fordringshaverne til uttalelse. Avgjørelsen kan omgjøres dersom det viser seg at den bygger på uriktige forutsetninger, eller om forholdene senere endrer seg.

§ 109 første ledd skal lyde:

I kunngjøringen av at konkurs er åpnet, skal skifteretten oppfordre skyldnerens fordringshavere til skriftlig å melde sine fordringer til bostyreren innen en nærmere angitt frist. Med anmeldelsen skal følge de dokumenter som tjener som bevis for fordringene, og opplysning skal gis om grunnlaget for fordringene, og de sikkerheter i skyldnerens eller tredjepersons eiendeler som måtte hefte for dem, og om hvorvidt det er solidarisk medforpliktete.

§ 110 annet og tredje ledd skal lyde:

Bostyreren skal snarest mulig angi i listen det beløp og den prioritet det innstilles på at den enkelte fordring skal godkjennes med. Bostyreren skal også gi et anslag over de massefordringer og dermed likestilte fordringer som antas å ville bli gjort gjeldende mot boet.

Bostyreren skal ikke innstille fordringer som åpenbart ikke vil oppnå dekning eller eventuell minimumsdekning fastsatt etter § 130 annet ledd selv om anmeldelsen legges til grunn. Fordringshavere som etter dette ikke får innstilt sine fordringer, skal underrettes om at deres fordringer ikke vil bli innstilt og prøvd.

Nåværende tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

§ 111 skal lyde:

§ 111. Prøving av fordringene.

De innstilte fordringer prøves så snart det nødvendige grunnlag for prøvingen foreligger. Prøvingen foretas av bostyreren eller av bostyret hvis det er oppnevnt kreditorutvalg. Prøvingen kan skje på skiftesamling.

Konkursskyldneren, fordringshavere som har fått innstilt sine fordringer og borevisor har rett til å uttale seg og å være til stede under fordringsprøvingen. Disse skal varsles om tid og sted for prøvingen og tilsendes bosty-

rerens innstilling minst åtte dager før prøvingen finner sted. Når det finnes ubetenkelig, kan en fordring prøves selv om bostyrerens innstilling ikke har foreligget senest åtte dager før fordringsprøvingen.

Fordringer som er anmeldt med krav om fortrinnsrett, bør prøves først. Om nødvendig kan prøvingen fortsettes ved en senere anledning. Resultatet av prøvingen skal protokolleres.

Hvis godkjenningen eller avvisningen av en fordring beror på omstendigheter som ikke er kjent når fordringen prøves, kan det treffes avgjørelse som er betinget av at bostyreren senere finner et nærmere angitt forhold godtgjort.

§ 112 skal lyde:

§ 112. Bostyreren endrer sin innstilling.

Dersom bostyreren som følge av de opplysninger eller innsigelser som fremkommer under fordringsprøvingen, endrer sin innstilling vedrørende en fordring, bør prøving av fordringen utsettes, når det ikke finnes ubetenkelig å gjennomgå fordringen straks.

§ 113 skal lyde:

§ 113. Fordringer som godkjennes.

Dersom bostyreren innstiller på at en fordring skal godkjennes i samsvar med anmeldelsen, og det ikke senest ved prøvingen gjøres innsigelse mot innstillingen, anses fordringen for godkjent så vel med hensyn til beløp som prioritet. Den kan senere ikke bestrides under konkursbehandlingen, med mindre det fremkommer opplysninger som utvilsomt ville ha ført til at godkjenning ville blitt nektet, dersom de hadde foreligget ved prøvingen. Spørsmål om ny prøving av godkjent fordring skal forelegges skifteretten som treffer sin avgjørelse ved beslutning.

§ 114 skal lyde:

§ 114. Fordringer som bestrides.

Dersom bostyreren innstiller på at en fordring ikke skal godkjennes i samsvar med anmeldelsen, eller hvis skyldneren, et medlem av bostyret eller en fordringshaver som har fått innstilt sin fordring, gjør innsigelse mot anmeldelsen, skal bostyreren underrette anmelderen og gi denne adgang til å grunnegi anmeldelsen innen en fastsatt frist.

Dersom anmelderen ikke kommer med noen grunnegivning innen fristens utløp eller hvis innstillingen eller innsigelsen fastholdes, skal bostyreren innberette forholdet til skifteretten. Skifteretten skal gi anmelderen en frist på minst tre uker for å reise tvist og opplyse om at innstillingen eller innsigelsen vil bli lagt til grunn for prøvingen dersom tvist ikke reises innen fristen.

Bare anmelderen og den som har bestridt fordringen er å anse som parter i en eventuell tvist som nevnt i annet ledd. Vinner den som fremsatte innsigelse mot fordringsanmeldelsen en slik tvist uten å bli tilkjent saksomkostninger, kan skifteretten bestemme at vedkommende skal ha hel eller delvis erstatning av boet begrenset til den fordel boet oppnår.

Ny § 117a skal lyde:

§ 117a. Salg av overbeheftede eiendeler.

Bostyreren kan selge boets overbeheftede eiendeler med utsluttende virkning for udekkede heftelser dersom

- 1) salget skjer sammen med andre av boets eiendeler og et samlet salg forventes å gi større utbytte for boet enn et salg av eiendelene enkeltvis, eller
- 2) salget skjer som ledd i en samlet overdragelse av hele eller deler av virksomheten med sikte på fortsatt drift etter konkursen.

Ved salget overtas alle pengeheftelser som ligger innenfor kjøpesummen i den utstrekning heftelsene har rettsvern i forhold til konkursboet. Andre heftelser enn pengeheftelser i vedkommende gjenstand overtas av kjøperen utenfor kjøpesummen i den utstrekning vedkommende heftelse har rettsvern i forhold til konkursboet. Slike heftelser skal likevel settes til side i den utstrekning det er nødvendig for å gi dekning til pengeheftelser med bedre eller lik prioritet.

Ved salg av realregistrerte formuesgoder skal skifteretten stadfeste salget ved kjennelse dersom ikke alle berørte rettighetshavere har gitt skriftlig samtykke til salget. Bestemmelsene i tvangsfullbyrdelsesloven §§ 11-29 til 11-35 gjelder i så fall tilsvarende så langt de passer.

Ved realisasjon av løsøre som ikke er realregistrert skal bostyreren sende skriftlig varsel til de rettighetshavere som kan bli berørt av salget, med opplysning om at beslutningen om å foreta et salg kan omgjøres av skifteretten etter § 99. Salget kan gjennomføres tidligst 14 dager etter at varselet ble gitt. Skifterettens avgjørelse kan ikke påkjæres.

Verdien av hvert enkelt pantobjekt skal spesifiseres i avtalen med kjøperen. Bostyreren mottar kjøpesummen fra kjøperen, og fordeler beløpet mellom rettighetshaverne i vedkommende gjenstand i samsvar med deres prioriteter. Tvangsfullbyrdelsesloven § 11-38 gjelder tilsvarende så langt den passer. Det overskytende beløp tilfaller boet.

Ny § 117b skal lyde:

§ 117b. Abandonering.

Bostyreren kan beslutte å oppheve konkursbeslaget i en eiendel som er uten økonomisk interesse for boet. Beslutningen gjennomføres ved at bostyreren avgir en skriftlig erklæring til skyldneren om at eiendelen er abandonert. Erklæringen skal angi tidspunktet for abandoneringen. Eiendelen skal fra dette tidspunkt stilles til skyldnerens rådighet. Skyldneren overtar risikoen for eiendelen fra abandoneringstidspunktet.

Bostyreren bør varsle rettighetshavere i eiendelen før abandoneringen gjennomføres.

Bostyreren kan omgjøre en abandoneringsbeslutning dersom skyldneren har gitt uriktige opplysninger eller tilbakeholdt opplysninger av betydning for beslutningen. Dette gjelder likevel ikke dersom tredjeperson har ervervet en rett til eiendelen. Bostyreren kan inndra et eventuelt overskudd som skyldneren oppnår ved salg eller bortleie av eiendelen eller på annet vis.

Ny § 117c skal lyde:

§ 117c. *Overføring til panthaver.*

Bostyreren kan overføre en pantsatt eiendel som er uten økonomisk interesse for boet til en panthaver som samtykker i dette.

Overføringen skal skje til pantets antatte markedsverdi på overføringstidspunktet. Bostyreren foretar verdsettelsen og kan velge å legge til grunn det et salg av pantet innbringer. Verdsettelsen legges til grunn for beregning av panthavernes krav på dividende etter dekningsloven § 8-14 og for avregningen i skyldnerens gjeld til panthaveren.

Ønsker flere panthavere eiendelen overført til seg, skjer overføringen til den av panthaverne som har den dårligste prioritet innenfor eiendelens antatte markedsverdi på overføringstidspunktet.

Overføringen gjennomføres ved at bostyreren avgir en skriftlig erklæring til panthaveren om at eiendelen er overført. Erklæringen skal angi tidspunktet for overføringen. Eiendelen skal fra dette tidspunktet stilles til panthaverens disposisjon. Panthaveren overtar risikoen for eiendelen fra overføringstidspunktet. Omkostninger som påløper i forbindelse med overføringen, herunder krav på offentlige gebyrer og avgifter, dekkes av panthaveren.

§ 118 første ledd skal lyde:

Dersom bostyreren, eller bostyret hvor det er oppnevnt kreditorutvalg, finner det tvilsomt om boet bør søke å gjøre gjeldende en rett som antas å tilkomme det, skal spørsmålet forelegges skiftesamlingen til avgjørelse.

§ 119 første ledd og annet ledd første punktum skal lyde:

Spørsmål om og i tilfelle i hvilket omfang skyldnerens næringsvirksomhet bør fortsette for boets regning, og innen de grenser som næringslovgivningen setter, avgjøres snarest mulig av bostyreren eller av bostyret, hvis det er oppnevnt kreditorutvalg.

Dersom virksomheten skal fortsette, bør spørsmålet forelegges til uttalelse for skiftesamlingen.

§ 119 nye fjerde og femte ledd skal lyde:

Skifteretten kan treffe midlertidige vedtak om skyldnerens næringsvirksomhet som snarest mulig skal forelegges til endelig beslutning i samsvar med første ledd.

Beslattes det i samråd med panthaverne eller andre at virksomheten skal fortsette, skal bostyreren sørge for at forhold av betydning for partene, herunder inntekts- og utgiftsfordeling mellom partene, klargjøres skriftlig.

§ 120 skal lyde:

§ 120. *Boets innberetning.*

Dersom ikke skifteretten ved oppnevningen av bostyrer eller senere bestemmer annet, skal bostyreren, eller bostyret dersom det er oppnevnt kreditorutvalg, senest tre måneder etter oppnevningen avgi innberetning til skifteretten, som bl a skal inneholde:

1) en oversikt over skyldnerens forretningsførsel med opplysning om hvordan registrering og dokumentasjon av regnskapsopplysninger har vært og om de forhold som har ført til konkursen. I oversikten bør

inntas skyldnerens to siste årsregnskap og årsberetninger (status, driftsregnskap) og dessuten oppgave over omsetningen;

- 2) en oversikt over boets stilling, med opplysning blant annet om skyldnerens kausjon- og vekselforpliktelser, de heftelser som hviler på skyldnerens eiendeler og hvordan eiendelene er verdsatt;
- 3) opplysning om skyldnerens ekteskapelige formuesforhold;
- 4) opplysning om hvorvidt skyldneren antas å ha foretatt disposisjoner som kan omstøtes;
- 5) opplysning om hvorvidt det i forbindelse med skyldnerens økonomiske virksomhet antas å foreligge forhold som kan gi grunn til strafforfølgning mot skyldneren eller mot noen som har handlet på skyldnerens vegne. Er skyldneren en sammenslutning eller en stiftelse, gis opplysning om hvorvidt forretningsfører eller et styremedlem antas å ha gjort seg skyldig i slikt forhold;
- 6) opplysning om hvorvidt det antas å foreligge forhold som kan gi grunnlag for sanksjoner fra Kredittilsynet overfor skyldnerens revisor etter revisorloven §§ 9-1 og 9-2;
- 7) en vurdering av om det foreligger forhold som omfattes av reglene om konkursskarantene i § 142.

En eventuell innberetning fra revisor skal vedlegges.

Dessuten vedlegges en erklæring fra skyldneren om at opplysningene i innberetningen om dennes økonomiske forhold etter skyldnerens vitende er riktige og uttømmende.

Dersom konkursen blir åpnet i direkte fortsettelse av en gjeldsforhandling, jf dekningsloven § 1-4 sjette ledd, og det under denne har vært utarbeidet en redegjørelse i samsvar med § 21, kan denne redegjørelse med de nødvendige tillegg og endringer benyttes som *konkursinnberetning*.

Bostyreren skal sende innberetningen til hver enkelt fordringshaver, *Konkursregisteret* og til skyldneren.

§ 121 første ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Hvis det er oppnevnt kreditorutvalg, skal regnskapet og redegjørelsen på forhånd forelegges for kreditorutvalgets medlemmer, som ved påtegning skal gi uttrykk for de merknader de finner å måtte gjøre. Regnskapet skal også forelegges en eventuell revisor.

§ 121 annet ledd annet punktum skal lyde:

Skifteretten kan ellers når som helst forlange at bostyreren og kreditorutvalgets medlemmer gir fulle opplysninger om bobehandlingen.

§ 122 annet ledd skal lyde:

Før skifteretten godkjenner regnskapet, skal bostyreren sende kopi av regnskapet og redegjørelsen til alle fordringshaverne. Fordringshaverne skal gis en frist på minst to uker til å reise innsigelse mot at regnskapet godkjennes, at boet sluttes eller at bobehandlingen av annen grunn skal opphøre.

I kapittel XIII skal ny § 122a lyde:

§ 122a. *Bostyrers og borevisors oppgaver i forhold til påtalemyndigheten og Kredittilsynet.*

Bostyreren skal så tidlig som mulig gi opplysninger til påtalemyndigheten dersom det antas å foreligge forhold som nevnt i § 120 første ledd nr. 5, og til Kredittilsynet dersom det antas å foreligge forhold som nevnt i § 120 første ledd nr. 6. Innberetninger i medhold av §§ 120 til 122 som omhandler slike forhold, sendes også til påtalemyndigheten eller Kredittilsynet.

Så langt regler om taushetsplikt overfor tredjeperson ikke er til hinder for det, plikter bostyreren på begjæring å bistå påtalemyndigheten og Kredittilsynet med å fremkaffe opplysninger og dokumenter som tilhører boet til bruk i etterforskningen av forhold som nevnt i § 120 første ledd nr. 5 og 6. I den utstrekning dette medfører arbeid som faller utenfor boets ordinære bobehandling, har bostyreren krav på særskilt godtgjørelse av det rekvirerende organ.

Annet ledd gjelder tilsvarende for en eventuell borevisor.

I kapittel XIII skal ny § 122b lyde:

§ 122b. *Oppbevaring av skyldnerens regnskapsmateriale.*

Skyldnerens regnskapsmateriale kan makuleres dersom bostyreren finner at det ikke lenger har betydning for bobehandlingen. Før makulering skjer, skal bostyreren varsle skyldneren, påtalemyndigheten og skatte- og avgiftsmyndighetene om at regnskapsmaterialet vil bli makulert dersom ingen påtar seg å overta materialet innen en rimelig frist som fastsettes av bostyrer. Varsel bør også gis til andre fordringshavere som kan tenkes å ha interesse av å overta regnskapsmaterialet.

§ 123 skal lyde:

§ 123. *Akkordforslag.*

Skyldneren kan fremsette forslag til tvangsakkord etter at innberetning nevnt i § 120 er avgitt og inntil boet blir opptatt til slutning.

Forslaget, som må være i samsvar med reglene i § 30, fremsettes skriftlig overfor bostyreren eller bostyret dersom det er oppnevnt kreditorutvalg, som sender det til skifteretten med sin uttalelse om hvorvidt forslaget anbefales vedtatt, om utsikten til og den sikkerhet som has for at forslaget vil bli oppfylt fra skyldnerens side, og om de betingelser som bostyreren eller bostyret har satt for å anbefale forslaget. § 22 første ledd annet og tredje punktum gjelder tilsvarende. Dersom bostyreren eller bostyret kommer til at avstemningen over forslaget bør skje i avstemningsmøte, jf. § 40 annet ledd, skal begjæring om dette samtidig sendes skifteretten.

§ 124 skal lyde:

§ 124. *Vedtagelse av forslaget.*

Skifteretten avgjør ved kjennelse om forslaget skal tas under behandling og tar samtidig stilling til en eventuell begjæring om at avstemningen skal skje i avstemningsmøte. Behandling skal nektes dersom skifteretten ikke finner at det er utsikt til at forslaget kan bli vedtatt og stadfestet. En kjennelse som nekter behandling, kan på-

kjæres innen tre dager. Går kjennelsen ut på at forslaget skal behandles, er den ikke gjenstand for kjæremål.

Når forslaget er besluttet tatt under behandling, skal bostyreren sende det sammen med sin eller bostyrets uttalelse og den listen som er nevnt i § 41 til alle kjente fordringshavere. Reglene i §§ 40 til 44 får tilsvarende anvendelse, idet bostyreren eller bostyret trer istedenfor gjeldsnemnda.

§ 125 annet ledd nytt tredje punktum skal lyde:

§ 53 tredje ledd gjelder tilsvarende, idet bostyreren trer istedenfor gjeldsnemnda.

Overskriften til kapittel XV skal lyde:

Kapittel XV. *Slutning, utlodning og utbetaling.*

§ 127 skal lyde:

§ 127. *Foreløpige utlodninger.*

Når alle de fordringer som antas å være fortrinnsberettiget, og som er anmeldt innen anmeldelsesfristens utløp, er prøvd, skal utlodning skje for disse fordringers vedkommende så snart boet har midler til full betaling av dem. Fortrinnsberettigede fordringer av første klasse, jf. dekningsloven § 9-3, kan likevel utbetales uten utlodning når det åpenbart er dekning for fordringene.

Når anmeldelsesfristen er utløpt og alle fordringer som skal prøves, er prøvd, kan skifteretten på bostyrerens begjæring bestemme at en eller flere foreløpige utlodninger til de øvrige fordringshavere skal skje etter hvert som boet får de nødvendige midler.

§ 128 skal lyde:

§ 128. *Slutning av boet og sluttutlodning. Adgang til å foreta rettelser.*

Så snart boets eiendeler er realisert, dets fordringer inndrevet, alle tvister om hvordan dets midler skal fordeles er avgjort og revidert regnskap er godkjent, skal skifteretten ta boet opp til slutning. Beslutningen om å ta boet opp til slutning meddeles de fordringshavere som har reist innsigelser mot dette, jf. § 122 annet ledd. Etter at boet er tatt opp til slutning, skal bostyreren snarest mulig foreta sluttutlodningen.

Hvor særlige forhold gjør seg gjeldende, kan boet opptas til slutning og sluttutlodning foretas til tross for at enkelte spørsmål om boets eiendeler og forpliktelser ennå ikke er løst.

Dersom det beløp som ville tilfalle en fordringshaver er uforholdsmessig lite i forhold til omkostninger og arbeid med utlodning og utsending, kan skifteretten bestemme at fordringen skal settes ut av betraktning ved utlodningen, eller at utbetaling unnlates. Departementet kan gi forskrifter med nærmere bestemmelser om praktiseringen av denne bestemmelse.

Utlodningen meddeles alle fordringshavere med godkjente fordringer. Disse skal samtidig opplyses om klageretten etter § 130.

Dersom bostyreren i løpet av klagefristen blir oppmerksom på feil i utlodningen, kan nødvendige rettelser

foretas, for så vidt det ikke nødvendiggjør noen tilbakebetaling. De som blir stilt ugunstigere som følge av rettselven, skal underrettes; klagefristen løper for deres vedkommende fra det tidspunkt underretningen ble sendt.

§ 130 skal lyde:

§ 130. Klage til skifteretten.

Bostyrerens utlodning kan påklages til skifteretten av fordringshaverne som har fått godkjent sine fordringer. Klagefristen er en måned regnet fra det tidspunkt meddelelsen om utlodningen ble gitt av bostyreren. Klagen må være skriftlig og grunnlagt. Før skifteretten treffer avgjørelse, skal bostyreren gis anledning til å uttale seg. Skifteretten treffer sin avgjørelse ved kjennelse.

Gir skifteretten klageren helt eller delvis medhold, foretar den snarest mulig ny utlodning. I den forbindelse kan bostyreren bes om å utarbeide forslag til ny utlodning. Den nye utlodningen meddeles de fordringshavere som får et mindre beløp enn angitt i bostyrerens utlodning.

§ 131 oppheves.

§ 132 første, annet og tredje ledd skal lyde:

Bostyreren utbetaler dividende så snart klagefristen er utløpt og eventuelle klager er rettskraftig avgjort.

Dersom en utlodning blir påklaget eller påkjært, kan skifteretten bestemme at utbetaling skal skje i den utstrekning utlodningen antas ikke å ville bli berørt av klagen eller kjæremålet.

Når utbetaling er gjennomført, skal bostyreren sende utbetalingslisten til skifteretten sammen med dokumentasjon for og bekreftelse fra borevisor (eller den som i stedet skal revidere boet, jf. § 90 fjerde ledd) på at utbetaling er skjedd i samsvar med listen.

§ 135 skal lyde:

§ 135. Innstilling av bobehandlingen fordi boets midler ikke kan dekke omkostningene.

Dersom bostyreren finner at boets midler er utilstrekkelige til å dekke omkostningene ved dets fortsatte behandling, skal bostyreren vurdere å kontakte fordringshavere eller berørte offentlige myndigheter med sikte på å få dem til å stille sikkerhet for omkostningene ved en fortsatt bobehandling. Dersom bostyreren ikke finner grunn til å ta slik kontakt, eller ingen sikkerhet blir stilt, skal bostyreren avgi innstilling til skifteretten om at bobehandlingen skal innstilles. Innstillingen kan inntas i bostyrerens sluttredegjørelse, jf. § 122.

Er skyldnerens regnskapsmateriale ikke blitt sikret eller skyldnerens forretningsførsel ikke gjennomgått, skal det i innstillingen særskilt redegjøres for hvorfor dette ikke er skjedd. Det skal også redegjøres for om det antas å foreligge straffbare forhold i forbindelse med skyldnerens økonomiske virksomhet, og i hvilken utstrekning det er foretatt undersøkelser i så måte.

På grunnlag av bostyrerens innstilling kan skifteretten beslutte at bobehandlingen skal innstilles eller at det skal innkalles til skiftesamling til drøftelse av spørsmålet om innstilling av bobehandlingen. Dersom det ikke

i henhold til tilsagn gitt i denne skiftesamling blir stilt sikkerhet for omkostningene, skal bobehandlingen innstilles, med mindre skifteretten gir en kort utsettelse. Før skifteretten innstiller bobehandlingen, må revidert regnskap være godkjent.

Innstilling av bobehandlingen skjer ved kjennelse. Kjennelsen meddeles de fordringshavere som har reist innsigelse mot at bobehandlingen innstilles, jf. § 122 annet ledd.

§ 138 første ledd annet og nytt tredje punktum skal lyde:

Med mindre skifteretten beslutter å gjøre det selv, skal bostyreren sørge for at meldinger som er gitt i henhold til § 79 tredje ledd blir slettet. Videre skal bostyreren gi melding i samsvar med lov 19. juni 1969 nr. 66 om merverdiavgift § 27 annet ledd.

§ 141 oppheves.

§ 145 første ledd nr. 3 og nytt nr. 4 skal lyde:

3) tvist om hvorvidt anmeldt masse- eller konkursfordring skal godkjennes, og om dens størrelse og prioritet;

4) tvist om hvorvidt en fordring vedrører en gjeldsforhandling, forutsatt at gjeldsnemnda har samtykket i at skifteretten avgjør tvisten.

§ 145 annet og tredje ledd skal lyde:

Skifteretten kan dessuten avgjøre spørsmål om omstøtelse som ikke etter en ufravikelig vernetingsregel hører under en annen domstol.

Bostyreren eller bostyret hvis det er oppnevnt kreditorutvalg, kan med skifterettens samtykke avtale at en tvist som nevnt i første ledd nr 3 skal avgjøres ved søksmål for en annen domstol som er kompetent etter de vanlige vernetingsregler, eller ved voldgift. I så fall gjelder bestemmelsene i § 154 tilsvarende. For øvrig kan annet vernetingsregler ikke avtales i de tilfeller som nevnt i første ledd.

Nåværende tredje og fjerde ledd blir fjerde og nytt femte ledd.

§ 153 første ledd annet punktum skal lyde:

Fristen for kjæremål er to uker, hvis ikke annet følger av § 4 tredje ledd, § 54 annet ledd og § 124 første ledd.

§ 157 skal lyde:

§ 157. Godtgjørelse til gjeldsnemndas medlemmer, bostyreren og kreditorutvalgets medlemmer.

Når en gjeldsforhandling skal innstilles eller avsluttes, skal gjeldsnemnda fremsette forslag for skifteretten til godtgjørelse for gjeldsnemndas medlemmer. Når en konkursbehandling skal avsluttes, skal bostyreren eller bostyret, dersom det er oppnevnt kreditorutvalg, fremsette forslag for skifteretten til godtgjørelse for bostyreren og kreditorutvalgets medlemmer. I forbindelse med forslaget skal det gis opplysning om de provisjoner, inkasso-

salærer og mulige andre inntekter som *de nevnte personene* har hatt i forbindelse med bobehandlingen.

Forslaget skal forelegges for skyldneren til uttalelse. *I konkurs skal forslaget forelegges fordringshaverne til uttalelse i forbindelse med at sluttregnskapet for boet sendes ut, jf. § 122. Forslaget skal også forelegges fordringshaverne ved innstilling av gjeldsforhandling etter § 57.*

Skifteretten fastsetter deretter godtgjørelsen ved kjennelse. Gjeldsnemndas leder eller bostyreren skal straks underrette skyldneren om den godtgjørelse som blir fastsatt.

Dersom et medlem av *gjeldsnemnda, bostyreren eller et medlem av kreditorutvalget* har gjort seg skyldig i forsømmelse i utførelsen av sine plikter, skal det ved fastsettelse av vedkommendes godtgjørelse tas hensyn til dette ved at det bare tilkjennes redusert godtgjørelse eller ved at godtgjørelse helt nektes. Før det blir tatt slik avgjørelse skal vedkommende få anledning til å uttale seg.

Forskudd på godtgjørelse kan i konkursbo bare gis med samtykke av skifteretten.

§ 158 skal lyde:

§ 158. Godtgjørelse til revisor.

Når revisor har avsluttet sitt arbeid, skal revisor fremsette forslag for skifteretten til den godtgjørelse som tilkommer vedkommende. Forslaget skal forelegges gjeldsnemnda, henholdsvis *bostyreren eller bostyret hvis det er opprettet kreditorutvalg*, til uttalelse. § 157 annet til femte ledd gjelder tilsvarende.

§ 159 skal lyde:

§ 159. Godtgjørelse til *sakkyndige medhjelpere* og tilsyn.

Godtgjørelse til *sakkyndige medhjelpere* og tilsyn skal fastsettes ved avtale. Oppnås ikke enighet, fastsetter skifteretten godtgjørelsen ved kjennelse.

§ 160 første ledd skal lyde:

Medlemmer av *gjeldsnemnda, bostyreren, medlemmer av kreditorutvalget*, revisor, *medhjelpere* og tilsyn samt deres funksjonærer eller hjelpere skal i den utstrekning det er forenlig med bobehandlingen bevare taushet om det de under utførelsen av sine verv har fått kjennskap til om skyldnerens personlige forhold. *De skal også bevare taushet om det de har fått kjennskap til om andres personlige forhold, i den utstrekning skyldneren ville ha hatt taushetsplikt om dette i medhold av lov.*

I følgende bestemmelser skal ordet «tredjemann» endres til «tredjeperson»:

§ 9 tredje ledd, § 15 første og annet ledd, § 28 første ledd nr. 2, § 50 første ledd nr. 1, § 85 første og tredje ledd og § 88 første ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «tredjemanns» endres til «tredjepersons»:

§ 10 første ledd nr. 1, § 64 første ledd nr. 2 og 3, § 64 annet og tredje ledd og § 99 annet ledd nr. 1.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Presidenten vil så la votere over forslag nr. 4 fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, som er støttet av Sosialistisk Venstreparti, til Ny § 177a femte ledd andre punktum i konkursloven. Forslaget lyder:

«I lov av 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs gjøres følgende endringer:

«Ny § 177a femte ledd andre punktum skal lyde:

Bostyreren mottar kjøpesummen fra kjøperen, og fordeler beløpet mellom rettighetshaverne i vedkommende gjenstand i samsvar med deres prioriteter etter fradrag etter panteloven § 6-4.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 54 mot 25 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.00.20)

Videre var innstillet:

VII.

I lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) gjøres følgende endringer:

§ 1-6 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

Offentlig skifte av insolvent dødsbo følger reglene for konkursbehandling for så vidt gjelder kapittel 7, likevel slik at § 7-11 ikke gjelder ved offentlig skifte av insolvent dødsbo.

§ 2-1 annet ledd nytt annet punktum skal lyde:

§2-5 gjelder også ved konkurs og offentlig skifte av insolvent dødsbo.

§ 2-5 skal lyde:

§ 2-5. *Beslagsfrihet* for penger m.m.

Beslag kan ikke tas i skyldnerens penger, bankinnskudd og andre fordringer eller forråd av varer, for så vidt de er nødvendige til underhold av skyldneren og husstanden inntil lønn eller annen inntekt neste gang forfaller, likevel ikke utover to måneder med mindre særlige hensyn tilsier det. Det skal tas hensyn til underholdsplikt som påhviler skyldneren.

Ved konkurs og offentlig skifte av insolvent dødsbo treffes avgjørelsen om beslagsfrihet av bostyreren.

§ 2-7 annet ledd bokstav d skal lyde:

d) underholdsbidrag som *skyldneren har krav på til seg selv*;

§ 2-12 annet ledd skal lyde:

Skyldneren kan avslå å motta gaver, gi avslag på falt arv og gi avslag på andel i den annen ektefelles rådhetsdel i det ekteskapelig felleseie også i den tid konkursbehandlingen pågår.

§ 2-12 tredje ledd oppheves.

§ 3-9 første ledd første punktum skal lyde:

Etter anmodning fra skyldneren kan fylkesmannen beslutte at beløp som nevnt i § 2-7 annet ledd bokstavene d til h skal være beslagsfrie også etter at de er utbetalt til skyldneren.

§ 5-3 skal lyde:

§ 5-3. *Vedtak i foretaksorganer om ansvarsfrihet m.m.*

Vedtak i foretaksorganer om ansvarsfrihet eller om at erstatningskrav ikke skal reises, binder ikke foretakets konkursbo dersom foretaket må antas å ha vært insolvent da vedtaket ble truffet eller konkurs ble åpnet innen ett år etter vedtaket. Erstatnings søksmål må likevel være reist innen ett år etter konkursåpningen dersom slikt vedtak er fattet.

§ 5-3a oppheves.

§ 5-4 skal lyde:

§ 5-4. *Urimelig lønnsutbetaling m.m. til nærstående.*

Reglene i § 5-2 om omstøtelse av gaver gjelder tilsvarende for

- a) utbetalinger til nærstående av lønn, annet arbeidsvederlag eller pensjon, for så vidt angår beløp som åpenbart overstiger det som må anses rimelig under hensyn til det utførte arbeid, virksomhetens inntekter eller forholdene ellers;
- b) vederlag til nærstående for kjøp, leie eller tjenester, for så vidt angår beløp som åpenbart overstiger det som uavhengige avtaleparter ville ha avtalt.

§ 5-15 første ledd skal lyde:

Boets rett til å kreve omstøtelse foreldes ett år fra åpning av konkurs eller forhandling om tvangsakkord. Fristen beregnes fra åpningen av akkordforhandlingen også hvor akkordforhandlingen er gått over til konkurs i samsvar med konkursloven § 57. Rett til omstøtelse foreldes likevel tidligst seks måneder fra det tidspunkt da boet eller gjeldsnevnda fikk eller burde ha fått kjennskap til de omstendigheter som ligger til grunn for kravet om omstøtelse, begrenset til 10 år fra åpning av konkurs eller forhandling om tvangsakkord. Medkontrahentens rett etter § 5-13 første ledd foreldes seks måneder regnet fra det tidspunkt da medkontrahenten fikk kjennskap til at omstøtelse ville bli gjort gjeldende mot vedkommende.

§ 6-1 annet ledd oppheves.

§ 6-2 nytt annet ledd skal lyde:

For ikke rentebærende fordringer svares mellomrente for tiden fra åpning av bobehandlingen til den dag da fordringen, uten hensyn til insolvensen, ville ha forfalt. Kongen fastsetter mellomrentens størrelse.

Overskriften til kapittel 7 skal lyde:

Kapittel 7. *Skyldnerens kontraktsmessige forpliktelser*

§ 7-3 overskriften og første ledd skal lyde:

§ 7-3. *Konkursboets rett til å tre inn i skyldnerens avtaler.*

Kommer skyldnerens bo under *konkursbehandling*, har *konkursboet* rett til å tre inn i de gjensidig tyngende avtaler skyldneren har sluttet. *Konkursboet kan velge om det vil tre inn i en avtale, selv om avtalen har løpt videre etter åpningen av en forutgående gjeldsforhandling.* Den annen part kan kreve at *konkursboet* uten ugrunnet opphold tar stilling til om det vil benytte sin rett.

Ny § 7-3a skal lyde:

§ 7-3a. *Skyldnerens avtaler ved åpning av gjeldsforhandling.*

Skyldnerens avtaler løper videre etter åpning av gjeldsforhandling. Åpningen gir ikke i seg selv den annen part rett til å heve avtalen med skyldneren. Bestemmelsene i § 7-3 annet ledd gjelder likevel tilsvarende.

Har skyldneren misligholdt en avtale om leie av fast eiendom, kan avtalen bare heves dersom begjæring om fravikelse er mottatt hos namsmannen eller namsretten før åpningen av gjeldsforhandlingen.

§ 7-4 skal lyde:

§ 7-4. *Virkningen av at konkursboet trer inn.*

Trer *konkursboet* inn i skyldnerens avtale, blir det berettiget og forpliktet på avtalens vilkår. Den annen parts fordring dekkes som massefordring.

Er avtalen ved *konkursåpningen* delvis oppfylt, kan *konkursboet* kreve å tre inn i avtalen bare for den uoppfylte dels vedkommende. Dette gjelder likevel ikke dersom den annen parts eller skyldnerens ytelse etter avtalen er udelelig eller på grunn av sammenhengen mellom de enkelte deler må betraktes som en enhet.

Gjelder avtalen en løpende ytelse til skyldneren, blir *konkursboet* ved sin inntreden bare forpliktet til å utrede vederlaget for tiden fra *konkursåpningen* som massefordring.

Ny § 7-4a skal lyde:

§ 7-4a. *Virkningen av at avtalen løper videre under gjeldsforhandling.*

Skyldneren er under gjeldsforhandlingen fortsatt forpliktet og berettiget på avtalens vilkår. Skal skyldnerens avtaler omfattes av gjeldsforhandlingen, må den annen part meddeles dette senest ved utsendelsen av forslaget til gjeldsordning.

Bestemmelsene i § 7-4 annet og tredje ledd gjelder uansett tilsvarende, slik at den annen parts vederlagskrav ved gjeldsforhandlingens åpning omfattes av gjeldsordningen.

§ 7-5 skal lyde:

§ 7-5. *Plikt til å oppfylle eller stille sikkerhet.*

Trer *konkursboet* inn i skyldnerens avtale, eller skal en avtale løpe videre etter åpning av gjeldsforhandling, og er tiden for hel eller delvis oppfyllelse fra den annen parts side kommet, kan den annen part kreve at *en tilsvarende del av avtalen oppfylles* eller dersom henstand er gitt, *at det stilles sikkerhet* for slik oppfyllelse. Samme rett har den annen part som har levert en ytelse, *dersom*

ytelsen kunne vært krevd tilbake om *konkursboet* ikke var trådt inn i avtalen, eller dersom avtalen løper videre etter åpning av gjeldsforhandling. Sikkerhet kan ikke kreves stilt for den del av motytelsen som den annen part allerede har oppnådd rettsvern for.

Angår avtalen en løpende ytelse til skyldneren, og skal vederlaget leveres etterskuddsvis for en periode om gangen, skal sikkerheten til enhver tid dekke den først forfalte termin for så vidt denne gjelder tiden etter åpning av konkurs eller gjeldsforhandling.

Finner skifteretten at en sikkerhetsstillelse etter reglene i de foregående ledd ikke gir den annen part tilstrekkelig beskyttelse, kan den bestemme at *det skal stilles sikkerhet* også før den annen parts oppfyllelsestid er kommet eller i videre omfang enn nevnt.

Avtaler som skyldneren og den annen avtalepart har truffet om plikt til å stille sikkerhet, kan settes til side av skifteretten dersom de er urimelig tyngende for *konkursboet* eller skyldneren under gjeldsforhandling.

§ 7-6 skal lyde:

§ 7-6. *Ekstraordinær oppsigelsesadgang.*

Selv om avtalen løper videre etter åpning av gjeldsforhandling, kan skyldneren, uansett avtalens bestemmelser om oppsigelse, si opp avtalen med sedvanemessig varsel, eller dersom slik sedvane ikke foreligger, med tre måneders varsel. Trer *konkursboet* inn i skyldnerens avtale, kan det, uansett avtalens bestemmelser om oppsigelse, si opp avtalen med sedvanemessig varsel, eller dersom slik sedvane ikke foreligger, med tre måneders varsel.

Sies avtalen opp før det etter denne er adgang til det, kan den annen part kreve det tap vedkommende derved lider, dekket som dividendefordring.

Ekstraordinær oppsigelse etter første ledd griper ikke inn i den annen parts rett i den utstrekning den er beskyttet ved tinglysing eller på annen tilsvarende måte.

§ 7-7 skal lyde:

§ 7-7. Den annen parts hevingsrett.

Dersom *konkursboet* ikke trer inn i skyldnerens avtale, eller ikke oppfyller eller stiller sikkerhet etter § 7-5, kan den annen part heve avtalen. *Samme rett til heving har den annen part dersom skyldneren under gjeldsforhandling ikke oppfyller eller stiller sikkerhet etter § 7-5.* Mislighold fra skyldnerens side som ikke står i direkte sammenheng med insolvensen, kan den annen part også gjøre gjeldende som hevingsgrunn etter de regler som gjelder for vedkommende avtale.

Har den annen part før åpning av gjeldsforhandling eller konkurs helt eller delvis levert sin ytelse, kan vedkommende for den leverte del bare heve dersom det er tatt gyldig forbehold om tilbakeføring av ytelsen eller dersom ytelsen var en pengeytelse. Den annen part har bare krav på dividende av pengeytelse som skal tilbakeføres på grunn av heving.

§ 7-8 skal lyde:

§ 7-8. Den annen parts erstatningskrav.

Dersom en avtale faller bort eller blir hevet som følge av at det åpnes gjeldsforhandling eller konkurs, kan den annen part kreve sitt tap ved at avtalen ikke blir riktig oppfylt dekket som dividendefordring.

§ 7-9 skal lyde:

§ 7-9. *Tilbakeleveringsplikt.*

Er den annen parts ytelser overgitt til *konkursboet* etter boåpningen, skal boet levere ytelsen tilbake dersom det ikke trer inn i avtalen etter de foranstående regler.

Er den annen parts ytelse overgitt til skyldneren etter åpning av gjeldsforhandling, skal skyldneren levere ytelsen tilbake, foreta kontraktsmessig oppgjør eller stille sikkerhet for slikt oppgjør.

§ 7-10 skal lyde:

§ 7-10. Avtale om leie av fast eiendom ved konkurs.

Konkursboet trer uten særskilt vedtagelse inn i avtaler om leie av fast eiendom som skyldneren har inngått i forbindelse med sin ervervsvirksomhet, dersom skyldneren har tiltrådt bruken før åpningen av bobehandlingen. Dette gjelder likevel ikke dersom *konkursboet* senest fire uker etter åpningen erklærer at det ikke vil tre inn og stiller det leiede til utleierens rådighet innen fristen. For øvrig gjelder § 7-6 første ledd første punktum tilsvarende.

Selv om *konkursboet* erklærer ikke å ville tre inn, må det utrede leien som masseforpliktelse for så vidt angår tiden fra åpningen av bobehandlingen inntil erklæringen kommer frem til utleieren, eller inntil det senere tidspunkt da det leiede blir stilt til utleierens rådighet. *Dersom det på eiendommen er eiendeler som inngår i konkursbeslaget, anses ikke det leiede stilt til rådighet før eiendelene enten er fjernet eller abandonert.* For øvrig gjelder § 7-6 første ledd annet punktum tilsvarende.

At skyldneren har misligholdt sin plikt til å betale leie, gir ikke utleieren rett til å kreve *fravikelse*, med mindre *begjæring om fravikelse er mottatt hos namsmannen* eller namsretten før åpningen av bobehandlingen.

§ 7-11 skal lyde:

§ 7-11. *Arbeidsavtalers stilling ved konkurs.*

Konkursboet trer uten særskilt vedtagelse inn i arbeidsavtale med arbeidstaker i skyldnerens ervervsvirksomhet. Dette gjelder likevel ikke dersom *konkursboet* senest tre uker etter konkursåpningen erklærer at det ikke vil tre inn i arbeidsavtalen. *Slik erklæring skal være skriftlig og kan gis samlet for alle arbeidstakere ved skriv til tillitsvalgte eller ved oppslag på arbeidsplassen. Erklæringen skal også opplyse om arbeidstakerens rettigheter og plikter i forbindelse med konkursen. Arbeidstakeren plikter å stå til disposisjon for konkursboet i perioden før konkursboet har tatt stilling til spørsmålet om inntreden i arbeidsavtalen.*

Dersom konkursboet trer inn i arbeidsavtalen, blir det berettiget og forpliktet på avtalens vilkår. Fordring på lønn og annen godtgjørelse utredes som massefordring fra og med konkursåpningen. Arbeidstakeren kan likevel si opp avtalen med en måneds varsel. Boet kan med en måneds varsel tre ut av arbeidsavtalen. Dersom boet trer

ut av arbeidsavtalen, består avtalen frem til den sies opp etter arbeidsforholdets alminnelige regler og oppsigelsesfristen er løpt ut. Vederlaget utredes da som dividendefordring fra utløpet av en måned etter at boet ga varsel om det ville tre ut av arbeidsavtalen. Har arbeidstakeren utført arbeid for konkursboet i denne perioden, dekkes vederlaget likevel som massefordring.

Dersom konkursboet ikke trer inn i arbeidsavtalen, består avtalen frem til den sies opp etter arbeidsforholdets alminnelige regler og oppsigelsesfristen er løpt ut. Vederlaget utredes som dividendefordring fra og med konkursåpningen. Vederlag for arbeid som er utført for konkursboet etter konkursåpningen, dekkes likevel som massefordring.

Arbeidstakeren har rett til å ta annet arbeid en måned etter at boet ga varsel som nevnt i annet ledd fjerde punktum om at det ville tre ut av arbeidsavtalen, og i oppsigelsestiden etter tredje ledd. Arbeidstakeren skal tidligst mulig varsle boet om tiltredelse i et nytt arbeidsforhold. Annen inntekt arbeidstakeren har hatt i samme tidsrom går til fradrag i dividendefordringen i den utstrekning den kommer istedenfor inntekt i skyldnerens tjeneste. Har arbeidstakeren ikke fått annet arbeid, kan dividende bare kreves dersom arbeidstakeren er reell arbeidssøker (jf. folketrykkløven § 4-5) og, forutsatt at vedkommende har hatt mulighet til det, dessuten har meldt seg som arbeidssøker til arbeidsformidlingen uten grunnnet opphold.

Det svares ikke arbeidsgiveravgift av dividendebetalinger vedrørende lønn og annen godtgjørelse etter arbeidsavtalen.

§ 7-12 skal lyde:

§ 7-12. Avtaler om produksjonsavgift.

Har skyldneren forpliktet seg til å betale avgift (royalty) av sin produksjon, kan avgiftskravet for produksjon som er blitt påbegynt før åpningen av bobehandlingen og hvor det er foretatt investeringer av betydning, bare gjøres gjeldende som dividendekrav, selv om produksjonen blir fullført eller det produserte solgt av konkursboet eller skyldneren etter åpning av gjeldsforhandling. Konkursboet eller skyldneren må likevel betale fullt ut så meget av avgiften som svarer til den medvirkning den annen part har ydet etter åpningen av konkursen eller gjeldsforhandlingen.

§ 8-14 første ledd nytt annet punktum skal lyde:

Er pantet overført til panthaver etter konkursloven § 117c, kan dividende bare kreves av den del av fordringen som overstiger den beregnede verdien på overføringstidspunktet.

§ 9-2 første ledd nr. 3 skal lyde:

3) andre forpliktelser påført skyldnerens bo under bobehandlingen.

§ 9-2 første ledd nr. 4 til 6 oppheves.

§ 9-2 annet ledd skal lyde:

I den utstrekning det er midler til det, dekkes dessuten:

- 1) omkostningene ved en umiddelbart forutgående gjeldsforhandling eller et offentlig skifte av skyldnerens dødsbo;
- 2) andre forpliktelser påført skyldnerens bo med gjeldsnemndas tillatelse under en umiddelbart forutgående gjeldsforhandling eller med skifterettens samtykke under offentlig dødsboskifte;
- 3) fordringer som nevnt i § 9-4 påført skyldnerens bo under en umiddelbart forutgående gjeldsforhandling eller under offentlig dødsboskifte, og fordringer som til slik tid er oppstått ved forbrukerkjøp eller andre avtaler med forbruker under fortsatt drift av skyldnerens forretning.

§ 9-7 første ledd nr. 1 bokstavene a og b skal lyde:

a) Rente som etter åpning av bobehandlingen påløper på fordring som nevnt i §§ 9-3, 9-4 og 9-6. Utregningen skjer etter samme rentefot for alle krav. Renten fastsettes av Kongen.

b) Fordringer som nevnt i § 6-2 annet ledd.

I følgende bestemmelser skal ordet «tredjemann» endres til «tredjeperson»:

§ 3-8 første ledd, § 5-6 første ledd, § 5-11 tredje ledd (2 steder), § 5-12 tredje ledd (2 steder), § 5-13 første ledd bokstav b og annet ledd, § 8-2 (2 steder) og § 8-13.

I § 8-13 overskriften skal ordet «tredjemanns» endres til «tredjepersons».

VIII.

I lov 14. juni 1985 nr. 62 om Verdipapirsentral skal § 4-2 fjerde ledd første punktum lyde:

Åpning av offentlig forhandling om tvangsakkord eller konkurs registreres i samsvar med reglene i konkursloven §§ 36 og 79.

IX.

I lov 13. mai 1988 nr. 27 om kjøp skal § 63 lyde:

§ 63. *Insolvensbehandling.*

Kommer en av partene under insolvensbehandling, gjelder bestemmelsene i dekningsloven kapittel 7.

X.

I lov 11. juni 1993 nr. 101 om luftfart gjøres følgende endringer:

§ 3-24 fjerde ledd første punktum skal lyde:

Tvangssalgsskjøte kan ikke registreres med mindre tvangssalget etter norsk rett er bindende for hjemmelshaveren.

§ 3-35 tredje ledd første punktum skal lyde:

En heftelse som er falt bort ved tvangssalg eller annet salg etter tvangsfullbyrdelsesloven, eller ved salg etter konkursloven § 117a, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres skjøte som viser at heftelsen er falt bort.

§ 3-35 nytt fjerde ledd skal lyde:

En pantheftelse som er falt bort ved tvangsakkord, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres en stadfestelseskjennelse etter konkursloven § 52, jf. § 53, som viser at heftelsen er falt bort.

Nåværende fjerde, femte og sjette ledd blir femte, sjette og nytt syvende ledd.

XI.

I lov 24. juni 1994 nr. 39 om sjøfarten (sjøloven) gjøres følgende endringer:

§ 29 tredje ledd første punktum skal lyde:

En heftelse som er falt bort ved tvangssalg eller annet salg etter tvangsfullbyrdelsesloven, eller ved salg etter konkursloven § 117a, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres skjøtte som viser at heftelsen er falt bort.

§ 29 nytt fjerde ledd skal lyde:

En pantheftelse som er falt bort ved tvangsakkord, skal uten hensyn til bestemmelsen i annet ledd første punktum slettes når det registreres en stadfestelseskjennelse etter konkursloven § 52, jf. § 53, som viser at heftelsen er falt bort.

Nåværende fjerde, femte og sjette ledd blir femte, sjette og nytt syvende ledd.

§ 44 første ledd nr. 5 skal lyde:

5) konkurs eller *gjeldsforhandling* blir åpnet hos skipets eier eller hos skyldneren;

§ 44 nytt annet ledd skal lyde:

Krav om innfrielse etter første ledd nr. 5 gir ikke rett til å kreve forsinkelsesrente.

Nåværende annet ledd blir nytt tredje ledd.

XII.

I lov ... om revisjon og revisorer (revisorloven) skal § 6-2 nytt femte ledd lyde:

Har den revisjonspliktige åpnet gjeldsforhandling, gjelder konkursloven § 18a om revisors opplysnings- og bistandsplikt. Er den revisjonspliktiges bo tatt under konkursbehandling, gjelder konkursloven § 101 fjerde ledd.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

XII.

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de enkelte bestemmelsene i loven skal tre i kraft til forskjellig tid.

2. Om ikke annet er bestemt, skal den nye lovgivningen anvendes på alle boer der begjæring om gjeldsforhandling eller konkurs kommer inn til skifteretten etter lovens ikrafttredelse og på alle dødsboer der dødsfallet finner sted etter dette tidspunkt.
3. Virkningen av en forutgående begjæring om akkordforhandling eller konkurs eller skyldnerens død før den nye lovgivning er trådt i kraft, bestemmes etter den hittil gjeldende lovgivning.
4. Disposisjoner som er foretatt før lovens ikrafttredelse, berøres ikke av endringene i lov 8. juni 1984 nr. 59 om fordringshavernes dekningsrett (dekningsloven) kapittel 5.
5. Endringene i lov 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 3-15 annet ledd gjelder bare avtaler om salgspant stiftet etter lovens ikrafttredelse.
6. For øvrig gjelder loven også for avtaler stiftet før ikrafttredelsen.

Presidenten: Presidenten vil her gjøre oppmerksom på en rettelse. Romertallet vedrørende Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser skal være XIII, ikke XII, slik det står i innstillingen.

Det voteres over nr. 1, 2, 3, 4 og 5.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling – med den foretatte rettelse – bifaltes enstemmig.

Presidenten: Til nr. 6 foreligger det et avvikende forslag, nr. 4, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, som støttes av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«XII nr. 6 skal lyde:

6. For øvrig gjelder loven også for avtaler stiftet før ikrafttredelsen. For slike avtaler skal likevel lov av 8. februar 1980 nr. 2 om pant § 6-4 først komme til anvendelse der begjæring om gjeldsforhandling eller konkurs kommer inn til skifteretten senere enn 3 år etter lovens ikrafttredelse og i dødsbo der dødsfallet finner sted senere enn tre år etter lovens ikrafttredelse.»
Romertallet skal også her være XIII.

Det voteres alternativt mellom innstillingens nr. 6 og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet bifaltes innstillingen med 53 mot 27 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.01.24)

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B.

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag til endring av panteloven § 3-4, med sikte på å tillate at pant i driftstilbehør får rettsvern ved registrering i Løseøregisteret.

Presidenten: Forslaget under B blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram fire forslag. Det er:

- forslagene nr. 1, 3 og 4, fra Tor Nymo på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 5, fra Ågot Valle på vegne av Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4 erstatter forslag nr. 2, som utgår.

Forslag nr. 1, fra Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen foreta en evaluering av anvendelsen av begrepet «offentlig orden», jf. utlendingsloven § 27 bokstav j etter to år.»

Forslag nr. 3, fra Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake til Stortinget med en evaluering av lovendringen om å tillate at utenlandsk politi skal kunne være bevæpnet under forfølgelse og observasjon i Norge.»

Forslag nr. 4, fra Senterpartiet, lyder:

«Stortinget ber Regjeringen utforme retningslinjer som sikrer at Norge, så langt det er mulig, kan reservere seg mot at utenlandsk politi kan være bevæpnet under observasjon på norsk territorium, jf. artikkel 40 nr. 3 bokstav d) i Schengenkonvensjonen.»

Disse forslagene blir i samsvar med forretningsordenens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v e r :

A .

L o v

om Schengen informasjonssystem (SIS).

§ 1 Formål og definisjon

Formålet med denne loven er å regulere behandlingen i Norge av opplysninger innenfor Schengen informasjonssystem (SIS), herunder å ivareta hensynet til personvern.

SIS er et informasjonssystem knyttet til Schengensamarbeidet. Systemet består av en nasjonal del for hver stat og en felles støttefunksjon for de statene som deltar i Schengensamarbeidet.

Informasjonssystemet gir mulighet for registrering av personopplysninger og opplysninger om gjenstander innenfor de formål som følger av denne loven §§ 7 til 9. De offentlige myndighetene som er angitt i §§ 12 og 13,

har adgang til registrerte opplysninger for å ivareta disse formålene.

§ 2 Ansvar for registeret. SIRENE

Kriminalpolitisen (SIRENE) skal føre et register som er den norske delen av SIS. Registeret skal være tilsluttet den sentrale enheten av SIS. Kriminalpolitisen er registeransvarlig for opplysninger om personer og gjenstander i registeret, og skal bl.a. sørge for at opplysninger som legges inn av norske myndigheter i SIS, er korrekte, oppdaterte og registrert på lovlig måte.

§ 3 Informasjonssikkerhet

Den registeransvarlige og databehandleren skal gjennom planlagte og systematiske tiltak sørge for tilfredsstillende informasjonssikkerhet med hensyn til konfidensialitet, integritet og tilgjengelighet ved behandling av personopplysninger i SIS.

For å oppnå tilfredsstillende informasjonssikkerhet skal informasjonssystemet og sikkerhetstiltakene dokumenteres. Dokumentasjon skal være tilgjengelig for medarbeiderne hos den registeransvarlige og databehandleren. Dokumentasjonen skal også være tilgjengelig for Datatilsynet. De ansatte i Datatilsynet eller andre som utfører tjeneste for tilsynsmyndigheten, skal hindre at uvedkommende får tilgang til opplysninger om sikkerhetstiltakene.

Dersom den registeransvarlige gir andre tilgang til personopplysninger, som f.eks. en databehandler eller andre som utfører oppdrag i tilknytning til informasjonssystemet, skal den registeransvarlige påse at disse oppfyller kravene i første og annet ledd.

§ 4 Internkontroll

Den registeransvarlige skal etablere og holde vedlike planlagte og systematiske tiltak som er nødvendige for å oppfylle kravene i eller i medhold av denne loven.

Den registeransvarlige skal dokumentere tiltakene. Dokumentasjonen skal også gjøres tilgjengelig for medarbeiderne hos den registeransvarlige og dennes databehandler.

§ 5 Generelle vilkår for registrering

Det kan bare registreres opplysninger som nevnt i § 6 når det er nødvendig for å oppnå et av formålene som nevnt i §§ 7 til 9 og den konkrete sakens betydning tilsier at opplysningene bør registreres.

Registreringen av opplysningene må være besluttet av kompetent myndighet før meldingen kontrolleres og legges inn av den registeransvarlige.

Ved registrering av melding med anmodning om pågripelse, jf. § 7 nr. 1, skal det kontrolleres om den nasjonale lovgivningen hos de konvensjonspartene som anmodningen rettes til, gir hjemmel for pågripelse.

§ 6 Opplysninger som kan registreres

Om personer kan det bare registreres

- a) etternavn og fornavn, med henvisning til eventuelt særskilt registrert aliasnavn
- b) særlige fysiske kjennetegn av objektiv og uforanderlig art
- c) første bokstav i andre fornavn
- d) fødselsdato og fødested
- e) kjønn
- f) statsborgerskap
- g) angivelse av om vedkommende er bevæpnet
- h) angivelse av om vedkommende anses som voldelig
- i) begrunnelse for meldingen
- j) hvilke tiltak som skal iverksettes.

Det kan også registreres opplysninger om følgende gjenstander:

- a) stjalne eller på annen måte forsvunne motorkjøretøyer med et sylindervolum på over 50 ccm
- b) stjalne eller på annen måte forsvunne tilhengere og campingvogner med en egenvekt på over 750 kg
- c) stjalne eller på annen måte forsvunne skytevåpen
- d) stjalne eller på annen måte forsvunne blankodokumenter
- e) stjalne eller på annen måte forsvunne legitimasjonsdokumenter (pass, identitetskort, førerkort)
- f) pengesedler (med registrerte nummer).

§ 7 Vilkår for å registrere opplysninger om personer

Det er adgang til å registrere

1. opplysninger om personer som ettersøkes med henblikk på pågrepelse og utlevering
2. opplysninger om personer som ikke skal gis tillatelse til innreise fordi
 - a) det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 29 første ledd bokstav a er truffet vedtak om innreiseforbud, og vedtaket fortsatt er gjeldende, eller
 - b) det i forbindelse med utvisning etter utlendingsloven § 29 første ledd bokstav b, c eller d er truffet vedtak om innreiseforbud som fortsatt er gjeldende, og som bygger på at vedkommendes opphold i Norge kan utgjøre en fare for den offentlige orden eller sikkerhet eller statens sikkerhet.
3. opplysninger om personer som er savnet eller som av hensyn til sin egen sikkerhet eller for å forebygge farer må bringes midlertidig i forvaring
4. opplysninger om vitner, personer som er innstevnet for en domstol for egne handlinger i en straffe sak eller om personer som vil få forkynt straffedom, eller innkalles til soning av frihetsstraff, for å få kjennskap til oppholdssted eller bopel.

§ 8 Vilkår for å registrere opplysninger om personer og kjøretøyer med henblikk på observasjon eller målrettet kontroll

Det er adgang til å registrere opplysninger om personer eller kjøretøyer med henblikk på observasjon eller målrettet kontroll

1. for å bekjempe straffbare handlinger og forebygge trusler mot den offentlige sikkerhet
 - a) når det foreligger konkrete holdepunkter for å anta at vedkommende person planlegger å begå eller be-

går et større antall og særdeles alvorlige straffbare handlinger, eller

- b) når det ut fra en samlet vurdering av vedkommende person, særlig på grunnlag av tidligere begåtte straffbare handlinger, må antas at vedkommende også i fremtiden vil begå særdeles alvorlige straffbare handlinger.
2. når det foreligger konkrete holdepunkter for å anta at opplysninger om tilholdssted, reiserute, bestemmelsessted, passasjerer, medbrakte gjenstander eller omstendigheter knyttet til gjenfinning av personen eller kjøretøyet er nødvendig for å forebygge en alvorlig trussel fra vedkommende persons side eller andre alvorlige trusler mot statens indre eller ytre sikkerhet.

§ 9 Vilkår for å registrere opplysninger om gjenstander

Det er adgang til å registrere opplysninger om gjenstander som ettersøkes for beslag eller som bevis i en straffesak.

§ 10 Begrenset adgang til å benytte opplysningene for andre formål

Opplysningene som er registrert i SIS, kan ikke benyttes til andre formål enn det som er fastsatt for den enkelte registrering i henhold til §§ 7 til 9.

Uten hinder av første ledd kan man benytte opplysninger til et annet formål som nevnt i §§ 7 til 9 når det er nødvendig for å forebygge

- a) en overhengende fare for den offentlige orden og sikkerhet,
 - b) en alvorlig trussel mot rikets sikkerhet, eller
 - c) en alvorlig straffbar handling,
- og det er innhentet tillatelse fra den staten som har lagt inn opplysningene.

§ 11 Overføring av opplysninger som ikke formidles via SIS

Overføring av supplerende opplysninger som ikke formidles via SIS og som hentes fra andre politiregistre, reguleres av strafferegistreringsloven og personregisterloven.

§ 12 Tilgang til SIS/bemyndigelse

Følgende myndigheter har tilgang (rett til direkte søk) til SIS:

- a) politimyndighet når den utøver grensekontroll og annen kontroll
- b) utlendingsmyndighet med ansvar for behandling av visumsøknader, behandling av tillatelser til opphold, og ellers ved håndheving av utlendingsloven med hensyn til de opplysninger som er lagt inn i medhold av § 7 nr. 2 for å gjennomføre bestemmelsene om personbevegelse i konvensjonen om gjennomføring av Schengenavtalen.

Tilgang til registeret skal kun gis til personer som har fått særskilt bemyndigelse. Brukerne kan bare søke etter de opplysninger som er nødvendige for å ivareta deres oppgaver.

§ 13 Utlevering av opplysninger fra SIS

Opplysninger om personer og gjenstander kan etter begjæring utleveres fra registeret til:

- a) politi- og tollmyndighet samt Kystvakten når den utøver grensekontroll
- b) politi- og tollmyndighet når den foretar annen kontroll enn grensekontroll, samt Kystvakten når den utøver oppgaver som ellers er tillagt politi- og tollmyndighet
- c) utlendingsmyndighet i saker som nevnt i § 12 første ledd bokstav b
- d) departementet i forbindelse med utøvelse av overordnet myndighet.

Det kan bare utleveres opplysninger som er nødvendig for å ivareta mottakerens oppgaver.

§ 14 Taushetsplikt

Enhver som under utøvelse av tjeneste eller arbeid får adgang eller kjennskap til opplysninger fra SIS, plikter å hindre at uvedkommende får kjennskap til disse.

Forvaltningsloven §§ 13 – 13 d gjelder ikke.

§ 15 Innsyn

Den registrerte har rett til å få opplyst hvilke opplysninger om seg selv som er registrert i SIS.

Den registrerte kan ikke få innsyn i opplysninger dersom det kan skade gjennomføringen av det tiltaket det er anmodet om, eller dersom vernet av andre personer tilsier det. Innsyn skal alltid nektes i det tidsrommet det er anmodet om observasjon.

Begjæring om innsyn fremsettes for den registeransvarlige eller den myndighet som har besluttet registrering, men avgjøres av den registeransvarlige. Dersom meldingen det begjæres innsyn i, er lagt inn av en annen konvensjonspart, plikter den registeransvarlige å gi denne konvensjonsparten anledning til å uttale seg før innsyn gis.

§ 16 Retting og sletting av uriktige opplysninger

Den registrerte kan kreve rettet uriktige eller ufullstendige opplysninger om seg selv eller få slettet opplysninger beheftet med rettslige feil. Det samme gjelder opplysninger det ikke er adgang til å registrere.

Dersom det er registrert opplysninger som er uriktige, ufullstendige eller som det ikke er adgang til å registrere, skal den registeransvarlige på begjæring av den registrerte eller av eget tiltak sørge for at opplysningene rettes, suppleres eller slettes.

Den registeransvarlige skal så vidt mulig sørge for at feilen ikke får betydning for den registrerte, f.eks. ved å varsle mottakere av utleverte opplysninger.

Dersom registrerte opplysninger som nevnt i annet ledd er lagt inn av en annen konvensjonspart, skal den registeransvarlige uten opphold underrette denne konvensjonsparten med anmodning om å rette, supplere eller slette opplysningene. Dersom anmodningen ikke blir etterkommet, kan den registrerte bringe saken inn for departementet som klagesak.

Begjæring om retting eller sletting fremsettes for den registeransvarlige eller den myndighet som har besluttet registrering, men avgjøres av den registeransvarlige.

§ 17 Krav til behandling av begjæring om innsyn, retting eller sletting

Begjæring om innsyn eller om retting og sletting skal besvares skriftlig uten ugrunnet opphold og senest innen 30 dager fra den dagen henvendelsen kom inn.

Dersom særlige forhold gjør det umulig å svare på henvendelsen innen 30 dager, kan gjennomføringen utsettes inntil det er mulig å gi svar. Det skal i så fall gis et foreløpig svar med angivelse av sannsynlig tidspunkt for når svar kan gis.

Den registrerte kan pålegges å legge frem en skriftlig og undertegnet begjæring.

§ 18 Erstatning

En person har krav på erstatning for skade som er påført som følge av at opplysninger er registrert eller brukt i strid med reglene for behandling av opplysninger i SIS. Dette gjelder uten hensyn til om det er utvist skyld av den registeransvarlige eller dennes databehandler eller av noen annen som har truffet beslutning eller lagt inn melding om registrering.

Erstatningen skal svare til det økonomiske tap som den registrerte er påført ved den ulovlige registreringen eller bruken av opplysningene. Erstatningen kan også omfatte erstatning for krenkelse eller annen skade av ikke-økonomisk art (oppreisning) i den utstrekning dette finnes rimelig.

Krav om erstatning fremsettes for den registeransvarlige eller den myndighet som har besluttet registrering, men behandles av den registeransvarlige. Krav om erstatning må fremsettes senest ett år etter at den skadelidte er blitt kjent med registreringen. Når krav fremsettes etter at en person har vært siktet i en straffesak, gjelder likevel behandlingsreglene i straffeprosessloven kapittel 31. Straffeprosessloven § 444, § 445 og § 446 gjelder ikke for krav om erstatning etter bestemmelsen her.

§ 19 Klageadgang

Den registrerte kan påklage avgjørelse om innsyn, retting eller sletting og erstatning til departementet.

Ved klagebehandling i saker som gjelder innsyn, retting eller sletting, skal departementet forelegge saken for Datatilsynet til uttalelse før klagesaken avgjøres.

Forvaltningsloven kapittel VI gjelder tilsvarende så langt det passer.

§ 20 Sletting

Opplysninger om personer eller gjenstander som er lagt inn av den registeransvarlige, skal ikke oppbevares lenger enn det som er nødvendig for formålet med registreringen.

Opplysninger som er registrert i medhold av § 7, skal den registeransvarlige senest tre år etter registreringen ta stilling til om det er nødvendig å oppbevare.

Opplysninger som er registrert i medhold av § 8, skal den registeransvarlige senest ett år etter registreringen ta stilling til om det er nødvendig å oppbevare.

Hvis oppbevaringen forlenges, gjelder tilsvarende frister som nevnt i annet og tredje ledd for den forlengede registreringen.

Opplysninger om legitimasjonsdokumenter og penge-sedler som er registrert i medhold av § 9, skal ikke oppbevares lenger enn fem år.

Opplysninger om motorkjøretøyer, tilhengere og campingvogner som er registrert i medhold av § 9, skal ikke oppbevares lenger enn tre år.

Andre opplysninger enn de som er omhandlet i annet, tredje, femte og sjette ledd kan ikke oppbevares lenger enn ti år.

Den registeransvarlige skal etablere rutiner for å sikre at behovet for å slette opplysninger blir jevnlig vurdert.

§ 21 Datatilsynets oppgaver

Datatilsynet skal kontrollere at loven og forskrifter gitt i medhold av loven blir fulgt, og at feil eller mangler blir rettet.

Datatilsynet kan etter begjæring fra den registrerte kontrollere om opplysningene om vedkommende i SIS er riktige, og om opplysningene er registrert og brukt i samsvar med denne loven. Dersom opplysningene er lagt inn i systemet av en annen konvensjonspart, skal kontrollen foretas i samråd med denne konvensjonspartens kontrollorgan.

§ 22 Datatilsynets tilgang til opplysninger

Datatilsynet kan kreve de opplysningene som trengs for å gjennomføre sine oppgaver.

Datatilsynet kan som ledd i sin kontroll med at lovens regler etterleves kreve adgang til de steder der personopplysningene behandles og der det finnes hjelpemidler for behandlingen. Tilsynet kan gjennomføre de prøver eller kontroller som det mener er nødvendige og kreve bistand fra personalet på stedet i den grad dette må til for å få utført prøvene eller kontrollene.

Rett til å kreve opplysninger eller tilgang til lokaler og hjelpemidler i henhold til første og annet ledd er ikke begrenset av bestemmelser om taushetsplikt.

§ 23 Pålegg om endring eller opphør av ulovlige handlinger

Datatilsynet kan gi den registeransvarlige pålegg om at behandling av opplysninger i strid med denne loven skal opphøre eller stille vilkår som må oppfylles for at behandlingen skal være i samsvar med loven. Datatilsynet kan likevel ikke gi innsyn i opplysninger som er registrert etter § 7 nr. 1 eller § 8 når den registeransvarlige avslår å gi innsyn under henvisning til § 15 annet ledd.

Datatilsynets vedtak etter første ledd kan ikke påklages.

§ 24 Særregler om meldinger lagt inn av en annen konvensjonspart

Dersom Datatilsynets pålegg eller vedtak truffet av departementet gjelder en melding som er lagt inn av en annen konvensjonspart, skal den registeransvarlige over-

sende avgjørelsen til denne konvensjonsparten med anmodning om fullbyrdelse.

Den registeransvarlige skal fullbyrde endelige avgjørelser truffet av andre konvensjonsparters myndigheter som gjelder meldinger lagt inn av norske myndigheter.

§ 25 Forskrifter

Kongen kan gi forskrifter om:

- beslutningskompetanse og saksbehandlingsregler, jf. § 5
- bemyndigelse av personell som skal ha tilgang til registeret, jf. § 12
- saksbehandlingsregler, jf. §§ 14 – 20 og 24
- informasjonssikkerheten, herunder bl.a. om organisatoriske og tekniske sikkerhetstiltak, jf. § 3
- gjennomføring av internkontroll, jf. § 4.

§ 26 Geografisk virkeområde

Denne loven gjelder ikke for Svalbard.

§ 27 Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Videre var innstillet:

B .

L o v

om endringer i utlendingsloven og i enkelte andre lover som følge av Schengensamarbeidet.

I.

I lov 24. juni 1988 nr. 64 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) gjøres følgende endringer:

§ 6 annet ledd annet og tredje punktum skal lyde:

Opphold i annet *land som deltar i Schengensamarbeidet* likestilles med opphold i riket. Kongen kan ved forskrift gi *regler om opphold ut over tre måneder der dette følger av internasjonal avtale og nærmere regler om beregning av oppholdstid.*

§ 17 første ledd ny bokstav e skal lyde:

- e) *kan kreves mottatt av et annet land som deltar i samarbeidet i henhold til Dublinkonvensjonen 15. juni 1990,*

Nåværende bokstav e blir bokstav f.

§ 17 annet ledd skal lyde:

Adgangen til å returnere flyktning til annen stat i medhold av første ledd bokstav c, d og e skal ikke benyttes dersom flyktningen har en tilknytning til riket som gjør at Norge er nærmest til å gi flyktningen beskyttelse.

§ 23 skal lyde:

§ 23 Grensepassering og grensekontroll

Enhver som kommer til riket, skal straks melde seg for passkontrollen eller nærmeste politimyndighet. *Enhver som reiser fra riket, er underlagt utreisekontroll og skal ved utreisen melde seg for passkontrollen eller nærmeste politimyndighet.* Unntak gjelder ved passering av indre Schengen-grense, og ellers når departementet bestemmer.

Inn- og utreise skal skje over godkjente grenseovergangssteder dersom ikke annet er bestemt. Departementet avgjør hvor det skal være godkjente grenseovergangssteder. *Uten hinder av denne lov kan indre Schengen-grense passeres hvor som helst. Tollovgivningen gjelder ved passering av indre grense.*

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om inn- og utreisekontroll og om unntak fra bestemmelsene i første og annet ledd om passering av indre Schengen-grense. Kongen kan ved forskrift også gi politiet myndighet til å foreta innkreving av pass og andre reisedokumenter fra utlending før innreisen til riket samt pålegge fører av skip eller luftfartøy å kontrollere at reisende har gyldig reisedokument.

§ 25 skal lyde:

§ 25 Visum

Utlending må ha visum for å kunne reise inn i riket med mindre Kongen ved forskrift har gjort unntak fra visumkravet. *Utlending som har oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet, er unntatt fra visumplikt. Med oppholdstillatelse menes her tillatelse av en hvilken som helst art som gir rett til opphold på utstederlandets territorium. Utlending som har midlertidig oppholdstillatelse utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet med sikte på behandling av en søknad om asyl eller opphold, må for å være unntatt fra visumplikten i tillegg ha reisedokument utstedt av det land som har utstedt oppholdstillatelsen.*

Visum utstedt av land som deltar i Schengensamarbeidet er gyldig for innreise og opphold i riket i den angitte tidsperiode, når dette fremgår av visumet.

Kongen kan ved forskrift gi regler om plikt til å ha lufthavntransittvisum.

Visum gis ved påtegning i pass eller annet legitimasjonspapir eller ved særskilt dokument, etter nærmere

regler fastsatt av Kongen, som også gir regler om fremgangsmåten ved søknad.

Visum for besøk gis for en innreise og for opphold av bestemt varighet inntil tre måneder. Ved særlig behov kan slikt besøksvisum gis med gyldighet for flere innreiser. Kongen kan gi nærmere regler om behandlingen av søknader om besøksvisum.

Søknad om visum avgjøres av Utlendingsdirektoratet. Myndighet til å avgjøre søknad om besøksvisum og *luft-havntransittvisum* kan også legges til utenriksstjenesten. *Kongen kan gi nærmere regler ved forskrift.*

§ 27 første ledd bokstav c skal lyde:

- c) *som mangler slik tillatelse som er nødvendig etter kapittel 2 eller ikke kan sannsynliggjøre det oppgitte formålet med oppholdet,*

§ 27 første ledd bokstav i og j skal lyde:

- i) *som er innmeldt i Schengen informasjonssystem (SIS) med henblikk på ikke å tillate innreise,*
j) *når det er nødvendig av hensyn til Norges eller annet Schengen-lands nasjonale sikkerhet, offentlige orden eller internasjonale forbindelser.*

§ 27 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kongen kan ved forskrift gi regler om unntak fra bestemmelsene i første ledd for innehaver av visum eller oppholdstillatelse utstedt av land som deltar i Schengensamarbeidet. Med oppholdstillatelse menes her tillatelse som nevnt i § 34a første ledd.

§ 31 første ledd første punktum skal lyde:

Vedtak om bortvisning etter § 27 første ledd bokstav a til i treffes av politimesteren eller den politimesteren be- myndiger.

Ny § 34a skal lyde:

§ 34a Oversending av opplysninger

I den utstrekning Norge er forpliktet til det som deltaker i Schengensamarbeidet og samarbeidet i henhold til Dublinkonvensjonen 15. juni 1990, kan utlendingsmyndighetene uten hinder av taushetsplikt oversende opplysninger om enkeltpersoner til myndighetene i land som deltar i slikt samarbeid, som ledd i eller til bruk ved behandling av sak om visum, asyl eller oppholdstillatelse. Med oppholdstillatelse menes i denne paragrafen tillatelse av en hvilken som helst art som er utstedt av et land som deltar i Schengensamarbeidet og som gir rett til opphold på dets territorium. Midlertidig tillatelse til opphold med sikte på behandling av en søknad om asyl eller oppholdstillatelse omfattes likevel ikke.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om hvilke forhold det kan opplyses om og vilkår som må være oppfylt før oversending kan finne sted.

§ 45 første ledd bokstav b og c skal lyde:

- b) *at føreren av luftfartøy som kommer fra eller går til utlandet, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,*

c) at føreren av skip som passerer grensen på vei til eller fra norsk havn, skal gi politiet fortegnelse over reisende og mannskap,

Nåværende bokstav c til g blir bokstav d til h.

§ 46 tredje ledd skal lyde:

Når utlending som er kommet med skip eller luftfartøy, eller som er brakt til riket av transportør som utfører yrkesmessig landtransport av personer, blir bortvist etter §§ 27, 28 eller 57, plikter transportmiddelets eier eller leier, og på dennes vegne dets fører eller agent i riket, enten å ta utlendingen om bord igjen, på annen måte bringe utlendingen ut av riket, eller å dekke utgifter som måtte bli påført det offentlige ved at utlendingen føres ut. På samme måte foreligger plikt til å ta om bord og dekke utgifter til eskorte av utlendingen ut av riket når politiet finner dette nødvendig.

§ 46 nytt sjette ledd skal lyde:

Ansvarer etter tredje og femte ledd gjelder ikke ved innreise over indre Schengen-grense.

Presidenten: Også her ønsker Sosialistisk Venstreparti å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: Presidenten vil her la votere over forslag nr. 5, fra Sosialistisk Venstreparti, til § 47 annet ledd. Forslaget lyder:

«§ 47 annet ledd bokstav e og f i utlendingsloven skal lyde :

- e) i vinnings hensikt hjelper utlending til ulovlig opphold i riket; eller
- f) i vinnings hensikt hjelper utlending til ulovlig å reise inn i riket»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble mot 4 stemmer ikke bifalt.

Videre var innstillet:

§ 47 nytt tredje ledd skal lyde:

- Med bøter eller med fengsel inntil tre år straffes den som*
- a) i vinnings hensikt hjelper utlending til ulovlig opphold i riket eller i annet land som deltar i Schengensamarbeidet; eller
 - b) i vinnings hensikt hjelper utlending til ulovlig å reise inn i riket eller i annet land som deltar i Schengensamarbeidet.

Nåværende tredje til sjette ledd blir nye fjerde til syvende ledd.

II.

I Almindelig borgerlig Straffelov 22. mai 1902 nr. 10 gjøres følgende endringer:

Innledningen i § 12a første ledd skal lyde:

Når det overfor en person er avsagt endelig dom som går inn under

1. lov 20. juli 1991 nr. 67 om overføring av domfelte
2. lov 25. mars 1977 nr. 22 om overføring av straffeforfølgning fra eller til annet europeisk land eller
3. internasjonal avtale innenfor Schengensamarbeidet kan ikke straffesak reises eller straffedom avsies her i riket for samme straffbare forhold, såframt

Innledningen i § 12a andre ledd skal lyde:

Med mindre strafforfølgningen i domslandet skjedde etter begjæring av norske myndigheter, gjelder første ledd ikke for saker som nevnt i første ledd nr. 1 og 2

§ 12a nytt tredje ledd skal lyde:

Med mindre strafforfølgningen i domslandet skjedde etter begjæring av norske myndigheter, gjelder første ledd ikke for saker som nevnt i første ledd nr. 3, når

- a) den handlingen som lå til grunn for den utenlandske dommen, helt eller delvis ble begått i Norge. Ble handlingen bare delvis begått i Norge, gjelder unntaket likevel ikke dersom handlingen delvis ble begått på territoriet til konvensjonsparten der dommen ble avsagt;
- b) den handlingen som lå til grunn for den utenlandske dommen, er straffbar i Norge etter kapittel 8, 9 eller 14 i denne loven eller etter lov 18. august 1914 nr. 3 om forsvarshemmeligheter; eller
- c) den handlingen som lå til grunn for den utenlandske dommen, ble begått av en norsk tjenestemann, og var et brudd på vedkommendes tjenesteplikter.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på to rettelser under § 47.

I første linje skal ordet «nytt» strykes, slik at det står: «§ 47 tredje ledd skal lyde» Videre er det en trykkfeil i nest siste linje, hvor «blr» skal rettes til «blir».

Sosialistisk Venstreparti ønsker også her å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling – med de foretatte rettelser – bifaltes mot 4 stemmer.

Videre var innstillet:

III.

I lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere m.v. gjøres følgende endringer:

§ 5 nr. 1 nytt andre punktum skal lyde:

Kongen kan inngå overenskomst med fremmed stat om at bestemte typer lovbrudd ikke skal anses som politiske.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

§ 9 nytt andre punktum skal lyde:

Med hensyn til avbrytelse av foreldelsesfristen er det den anmodende stats bestemmelser som kommer til anvendelse dersom utleveringsbegjæringen er fremmet av en stat som deltar i Schengensamarbeidet.

Ny § 17a skal lyde:

1. *Hvis den som begjæres utlevert av en stat som deltar i Schengensamarbeidet har samtykket i utlevering og samtykket ikke senere er kalt tilbake, kan utleveringsbegjæringen behandles og avgjøres av den stedlige statsadvokat. Utlevering skal skje hvis vilkårene i loven er oppfylt og det ikke foreligger forhold som tilsier at begjæringen bør avslås. Finner statsadvokaten at begjæringen må avslås, eller det er tvil om utleveringsbegjæringen skal etterkommes, eller det foreligger konkurrerende begjæringer om utlevering, skal saken sendes via Riksadvokaten til departementet for avgjørelse.*
2. *Hvis den som har avgitt samtykke som nevnt i nr. 1, har erklært at den anmodende stat kan sette i verk straffeforfølgning eller fullbyrde straff for en annen straffbar handling enn den utleveringsbegjæringen gjelder, kan en slik erklæring bare kalles tilbake hvis samtykke som nevnt i nr. 1 kalles tilbake.*
3. *Samtykke som nevnt i nr. 1 og erklæring som nevnt i nr. 2 skal avgis skriftlig i rettsmøte. Det skal i rettsmøtet orienteres om virkningen av samtykket. Dersom samtykket kalles tilbake, skal saken oversendes forhørsretten for behandling etter de ordinære regler om behandling av utleveringssaker i dette kapittel.*

§ 24 nr. 3 skal lyde:

3. *Begjæringen kan ikke etterkommes dersom den handling forfølgningen gjelder, eller en tilsvarende handling, ikke er straffbar etter norsk lov, eller dersom den etter bestemmelsene i §§ 4-6 ikke kan begrunne utlevering. Første punktum, andre alternativ gjelder ikke for stater tilsluttet Schengensamarbeidet. Ved begjæring fra Danmark, Finland, Island eller Sverige gjelder første punktum første alternativ bare når den handlingen forfølgningen gjelder, er et politisk lovbrudd.*

IV.

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet (politiloven) gjøres følgende endring:

Ny § 20a skal lyde:

§ 20a Utenlandsk polititjenestemann

Utenlandsk polititjenestemann kan på norsk territorium fortsette observasjon og forfølgelse av og om nødvendig anholde en person som mistenkes for en straffbar handling som ellers kan begrunne utlevering. Dette gjelder inntil norsk politimyndighet har overtatt ansvaret for observasjonen eller forfølgelsen eller krevd denne stanset, og bare så langt det følger internasjonal avtale innenfor Schengensamarbeidet.

Under utøvelse av tjenestehandlinger som nevnt i første ledd, er utenlandsk polititjenestemann å anse som offentlig tjenestemann i forhold til straffelovens bestemmelser.

V.

Loven tretr i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Presidenten: Sosialistisk Venstreparti ønsker også her å stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes mot 4 stemmer.

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten har Jørn L. Stang satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov av 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven).

I.

I lov av 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) skal § 11 b lyde:

§ 11 b (adgang for Kongen til å fastsette frister)

Kongen kan på bestemte områder fastsette frister for forvaltningens behandling av saker om enkeltvedtak. Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om beregningen av fristene.

Nåværende § 11 b og § 11 c blir nye § 11 c og § 11 d.

Presidenten: Her foreligger det et alternativt forslag fra Fremskrittspartiet. Forslaget lyder:

«I lov av 10. februar 1967 om behandlingssåten i forvaltningssaker skal § 11 b lyde:

§ 11 b (Frister for forvaltningens saksbehandling).

Kongen kan på bestemte områder fastsette frister for forvaltningens behandling av saker om enkeltvedtak.

Fristen for behandling av en søknad om bevilninger, tillatelser, autorisasjoner m.v. kan ikke overstige tre måneder. Dersom saken ikke er realitetsbehandlet innen tre måneder, anses søknaden som innvilget, med mindre det vil være i strid med andres rettigheter.

Kongen kan ved forskrift gi nærmere regler om be-
regningen av fristene, herunder om hvilken virkning
oversittelse av en tidsfrist som gjelder andre saker enn
de som er nevnt i annet ledd skal ha.»

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Fremskrittspartiet bifaltes innstillingen med 66 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.04.57)

Videre var innstillet:

II.

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteses så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstillet:

Dokument nr. 8:41 (1998-99) – forslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik og John I. Alveheim om lov om endring i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd. (Renter ved etterbetaling av ytelser fra folketrygden) – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endring i lov 1. juli 1994 nr 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apoteketaten.

I.

I lov 1. juli 1994 nr. 49 om avtalefestet pensjon for arbeidstakere med rett til medlemskap i Pensjonsordning for apoteketaten gjøres følgende endring:

§ 2 første punktum skal lyde:

Arbeidstaker *som fratrer* sin stilling etter fylte 62 år, har rett til pensjon etter denne lov når det er bestemt i tariffavtale hvor Norges Apotekerforening er part.

II.

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 57 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.06.09)

Presidenten: Det voteses over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet og Høyre også her vil gå imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 55 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.06.34)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 8

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om standarder ved overføring av fjernsynssignaler.

§ 1. Lovens formål

Lovens formål er å gjennomføre reglene i Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/47/EF av 24. oktober 1995 om standarder for overføring av fjernsynssignaler i norsk rett, og å

- fremme en hurtig utvikling av avanserte fjernsynstjenester, herunder fjernsynstjenester for bredskjerm, fjernsynstjenester med høy oppløsning og fjernsynstjenester basert på helt ut digitale overføringssystemer
- lette overføringen av allerede eksisterende fjernsynstjenester for bredskjerm i digitale nett som er åpne

for allmennheten, og på denne måten varetta interesse-
ne til operatører og fjernsynsseere som har investert
for å kunne produsere eller motta disse tjenestene.

§ 2. Standarder for overføring av fjernsynssignaler m.v.

For alle fjernsynstjenester som overføres til fjern-
synsseere via kabel-, satellitt- eller bakkebaserte sy-
stemer gjelder følgende:

- a) Dersom de er i bredskjermformat og basert på 625 lin-
jer og ikke helt ut er digitale, skal overføringssystemet
D2-MAC i skjermformatet 16:9 som er helt forenlig
med PAL eller SECAM, benyttes.

En fjernsynstjeneste for bredskjermformat består av
programmer som produseres og redigeres for visning i
bredskjermformat.

Formatet 16:9 er referanseformatet for fjernsyns-
tjenester for bredskjerm.

- b) Dersom de er med høy oppløsning og ikke helt ut er di-
gitale, anvendes overføringssystemet HD- MAC.
c) Dersom de er helt ut digitale, anvendes et overfø-
ringssystem som bygger på standarder utarbeidet av et
anerkjent europeisk standardiseringsorgan. I denne
forbindelse omfatter et overføringssystem følgende
elementer: Behandling av programsignaler (kildeko-
ding av lydsignaler og videosignaler samt multiplek-
sing av signaler) og tilpassing til overføringsmedier
(kanalkoding, modulasjon, eventuelt også energiforde-
ling).

Helt ut digitale overføringsnett som er åpne for all-
mennheten for distribusjon av fjernsynstjenester skal
være i stand til å distribuere tjenester i bredskjermformat.

Fjernsynstjenester for bredskjerm i formatet 16:9 som
definert i første ledd og som mottas og videresendes i ka-
belnett, skal videresendes i minimum bred-
skjermformatet 16:9.

Med kabelnett forstås i tredje ledd kabelnett med egen
hovedsentral og mer enn 10 000 aktive tilkoplinger. Kon-
gen kan i forskrift fastsette en lavere grense og gjøre
unntak for kravet om egen hovedsentral.

§ 3. Teknisk innretning av fjernsynsapparater

Fjernsynsapparater med skjerm som målt diagonalt er
større enn 42 cm, og som markedsføres for salg eller ut-
leie, skal være utstyrt med minst én kontakt for åpent
grensesnitt. Dette skal baseres på standarder utarbeidet
av et anerkjent europeisk standardiseringsorgan slik at
det er enkelt å kople til ytre enheter, særlig ytterligere de-
kodere og digitale mottakere.

Fjernsynsapparater med integrert, digital dekode skal
kunne styres med minst én standardisert kontakt som
gjør det mulig å kople den digitale dekode til ad-
gangskontrollsystem basert på kort og andre elementer
som er spesifikke for digitale fjernsynstjenester.

§ 4. Teknisk innretning av digitale dekodere og adgangskontrollsystemer

Alt forbrukerutstyr som selges, leies ut eller på annen
måte gjøres tilgjengelig, og som kan dekode digitale
fjernsynssignaler, skal kunne

- a) dekode signaler basert på den felles europeiske maske-
ringsmetoden som administreres av et anerkjent euro-
peisk standardiseringsorgan,
b) gjengi signaler som er overført ukodet, forutsatt at lei-
eren, hvis utstyret er leid, overholder gjeldende leieav-
tale.

Adgangskontrollsystemer som anvendes på markedet,
skal teknisk sett kunne gjøre det mulig å foreta en kost-
nadseffektiv adgangskontroll ved kabelnettets hovedsta-
sjon, slik at kabeloperatører på lokalt og regionalt plan
har full kontroll over de tjenester som bruker slike ad-
gangskontrollsystemer.

§ 5. Krav til operatører av adgangskontrolltjenester m.v.

Operatører av adgangskontrollsystemer som pro-
duserer og markedsfører tjenester for adgang til digitale
fjernsynstjenester skal, uavhengig av hvordan fjernsyns-
signalene overføres

- a) på rettferdige, rimelige og ikke-diskriminerende vilkår
tilby alle kringkastingsselskaper tekniske tjenester
som gjør det mulig for fjernsynsseere som har mottatt
dekode fra operatørene, å motta kringkastingsselska-
penes fjernsynstjenester,
b) føre separat finansregnskap for virksomheten som
operatør av adgangskontrolltjenester.

Kringkastingsselskapene skal offentliggjøre en pris-
liste til bruk for fjernsynsseerne, og denne listen skal ta
hensyn til om det leveres tilhørende utstyr eller ikke.

§ 6. Krav til innehavere av industriell eiendomsrett til adgangskontrollsystemer og -produkter

Når innehavere av industriell eiendomsrett til ad-
gangskontrollsystemer eller -produkter gir lisens til pro-
dusenter av forbrukerutstyr, skal det skje på rettferdige,
rimelige og ikke-diskriminerende vilkår.

Rettinghaverne skal ikke sette tekniske eller kom-
mersielle vilkår for lisensieringen som forbyr eller på an-
nen måte forhindrer at produktet utstyres med

- a) et felles grensesnitt som gjør det mulig å kople til flere
andre adgangssystemer enn det foreliggende, eller
b) utstyr som er spesifikt for et annet adgangssystem, for-
utsatt at lisenstakeren oppfyller relevante og rimelige
vilkår som for hans del ivaretar sikkerheten for transak-
sjoner utført av operatører av adgangskontrollsystemer.

§ 7. Tvisteløsning

Kongen gir forskrifter om tvisteløsning som gjelder
anvendelsen av §§ 3 andre ledd, 4, 5 og 6.

§ 8. Tilsyn og kontroll

Post- og teletilsynet fører tilsyn og kontroll med over-
holdelsen av bestemmelsene i denne lov.

Kongen kan i forskrift fastsette nærmere regler om til-
syn og kontroll med overholdelsen av loven og gebyrer
til dekning av utgifter i forbindelse med kontroll m.v.

§ 9. Tekniske forskrifter

Post- og teletilsynet kan fastsette tekniske forskrifter
for å utfylle bestemmelsene i denne lov.

§ 10. Ikrafttredelse

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres så over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram tre forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 3, fra Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Ola T. Lånke på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

l o v

om endringer i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m.

Presidenten: Presidenten vil først la votere over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«Ot.prp. nr. 58 (1998-99) om endringer i lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting m.m. – bifalles ikke.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 59 mot 22 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.08.06)

Videre var innstillet:

I.

I lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting gjøres følgende endringer:

§ 1-1 fjerde ledd skal lyde:

Med reklame menes enhver form for markedsføring av en vare, tjeneste, sak eller idé mot betaling eller annen form for godtgjøring.

§ 2-1 nytt femte ledd skal lyde:

Vedtaket truffet av Statens medieforvaltning i medhold av § 3-1 tredje ledd, jf. §§ 10-3 og 10-4, kan påklages til

Markedsrådet. Ved behandlingen gjelder de saksbehandlingsregler som er gitt i eller i medhold av markedsføringsloven.

Presidenten: Presidenten har forstått det slik at Fremskrittspartiet her ønsker å gå imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 67 mot 11 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 21.08.38)

Videre var innstillet:

§ 3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Kringkastingselskaper kan ikke sende reklame for livssyn eller politiske budskap. Dette gjelder også tekstfjernsyn.

Nåværende § 3-1 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.

Presidenten: Her foreligger det et avvikende forslag, nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«§ 3-1 nytt tredje ledd skal lyde:

Fjernsynsselskap kan ikke sende reklame for livssyn eller politiske budskap. Dette gjelder også tekstfjernsyn.

Nåværende § 3-1 tredje ledd blir nytt fjerde ledd.»

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det ble avgitt 43 stemmer for komiteens innstilling og 37 stemmer for forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

(Voteringsutskrift kl. 21.09.27)

Trond Helleland (H) (fra salen): Jeg stemte feil!

Presidenten: Stemmetallene stemmer heller ikke med det som burde bli resultatet, så presidenten vil la votere over dette en gang til.

Det skal altså voteres alternativt mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de støtter forslaget subsidiært.

V o t e r i n g :

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Kristelig Folkeparti og Høyre bifaltes forslaget med 46 mot 35 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.10.24)

Presidenten: Presidenten vil så la votere over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet og Høyre. Forslaget lyder:

«§ 3-1 ny siste setning i nytt tredje ledd skal lyde:

Forbudet gjelder ikke for selskaper som etter §1-1 driver nærkringkasting.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 58 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.11.08)

Videre var innstillet:

II.

I lov av 16. juni 1972 nr. 47 om kontroll med markedsføring og avtalevilkår (markedsføringsloven) gjøres følgende endringer:

§ 12 første ledd tredje punktum skal lyde:

Markedsrådet kan videre forby handling som rådet finner er i strid med regler som Forbrukerombudet er tillagt tilsyn med etter forskrifter gitt i medhold av lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 3-1 *fjerde* ledd, når det tilsies av hensyn til forbrukerne eller av hensyn til likestilling mellom kjønnene.

§ 13 tredje ledd skal lyde:

Forbrukerombudet fører videre, ut fra hensynet til forbrukerne og hensynet til likestilling mellom kjønnene, tilsyn med reklame i henhold til forskrifter gitt i medhold av lov av 4. desember 1992 nr. 127 om kringkasting § 3-1 *fjerde* ledd.

III.

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten har forstått at Fremskrittspartiet og Høyre ønsker å stemme imot.

V o t e r i n g s t a v l e n e viste at det ble avgitt 55 stemmer for og 18 stemmer mot lovens overskrift og loven i sin helhet.

(Voteringsutskrift kl. 21.11.52)

Trond Helleland (H) (fra salen): Det vi stemte over nå, var lov om kringkasting. Høyre hadde ikke tenkt å stemme mot lov om kringkasting.

Presidenten: Presidenten antar at det med den stemmeforklaringen ikke vil bli noen endring i resultatet.

Per-Kristian Foss (H) (fra salen): Vi må ta voteringen på nytt. Flere stemte nok feil.

Presidenten: Det virker som Høyres representanter er noe forvirret i kveld.

Vi kan for sikkerhets skyld ta voteringen om igjen. Her er det altså kun Fremskrittspartiet som skal stemme imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 70 mot 11 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 21.13.20)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v

om endringer i lov av 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte til småbarnsforeldre (kontantstøtteloven) og i lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).

I.

I lov av 26. juni 1998 nr. 41 om kontantstøtte (kontantstøtteloven) gjøres følgende endring:

§ 7 tredje og fjerde ledd skal lyde:

Dersom barnet gjør bruk av barnehageplass som det ytes statlig driftstilskudd for, og det er skriftlig avtalt redusert oppholdstid, ytes delvis kontantstøtte som følger:

- Med 80 *prosent* av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid til og med 8 timer per uke.
- Med 60 *prosent* av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 9 til og med 16 timer per uke.
- Med 40 *prosent* av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 17 til og med 24 timer per uke.
- Med 20 *prosent* av full kontantstøtte når det er avtalt oppholdstid fra og med 25 til og med 32 timer per uke.

Det ytes ikke kontantstøtte hvis det er avtalt oppholdstid på 33 timer eller mer per uke.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil gå imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 46 mot 35 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 21.14.14)

Videre var innstillet:

II.

I lov av 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

Innledningen til kapittel 14 skal lyde:

Kapittel 14. Ytelser ved fødsel og adopsjon

Bestemmelser om

- formål står i § 14-1
- medlemskap står i § 14-2
- arbeidsgiverens plikt til å utbetale ytelser i utlandet står i § 14-3
- fødselspenger står i §§ 14-4 til 14-10
- engangsstønad ved fødsel står i § 14-12
- svangerskapspenger står i § 14-13
- adopsjonspenger står i §§ 14-14 til 14-18
- engangsstønad ved adopsjon står i § 14-20
- tidskonto for fødsels- og adopsjonspenger står i §§ 14-21 til 14-28
- forskrifter står i § 14-30.

§ 14-4 femte ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til fødselspenger at vedkommende ikke er i arbeid. Ved delvis fravær fra arbeidet ytes det graderte fødselspenger, se også §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-5 andre ledd skal lyde:

For en kvinne som mottar dagpenger under arbeidsløshet eller sykepenger etter § 8-49, skal inntektsgrunnlaget pr. uke fastsettes ut fra inntekten i de beste seks månedene av de siste ti månedene før *stønadsperioden tar til*, se § 14-8 første ledd.

§ 14-7 andre og sjette ledd skal lyde:

Med de begrensninger som følger av §§ 14-8 til 14-10 kan stønadsperioden deles mellom foreldrene når begge fyller vilkårene for rett til fødselspenger etter § 14-4.

Fødselspenger ytes ikke etter at barnet har fylt to år, se likevel §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-10 fjerde ledd skal lyde:

Fedrekvoten kan benyttes helt ut samtidig med at moren mottar graderte fødselspenger på opptil 50 pst. etter § 14-4 femte ledd eller etter bestemmelsene om tidskonto i §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-13 tredje ledd skal lyde:

Svangerskapspenger ytes fra det tidspunktet kvinnen er pålagt å slutte i arbeidet, og fram til tre uker før fødselen. Fra det sistnevnte tidspunktet ytes det fødselspenger etter bestemmelsene i §§ 14-3 til 14-10.

§ 14-14 syvende ledd skal lyde:

Det er et vilkår for rett til adopsjonspenger at vedkommende har omsorgen for barnet og ikke er i arbeid. Ved delvis fravær fra arbeidet ytes det graderte adopsjonspenger, se også §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-16 femte ledd skal lyde:

Retten til adopsjonspenger må nyttes innen to år etter at adoptivforeldrene overtok omsorgen for barnet, se likevel §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-18 skal i overskriften lyde:

§ 14-18. *Fedrekvote*

§ 14-18 tredje ledd skal lyde:

Fedrekvoten kan benyttes helt ut samtidig med at adoptivmoren mottar graderte adopsjonspenger på opptil 50 pst. etter § 14-14 eller etter bestemmelsene om tidskonto i §§ 14-21 til 14-28.

§ 14-22 første ledd første punktum skal lyde:

Den som har rett til fødselspenger etter §§ 14-4 til 14-10, kan ta ut opptil 195 stønadsdager (39 uker) med redusert dagsats (80 pst.), eller 145 stønadsdager (29 uker) med full dagsats i kombinasjon med gjenoptakelse av arbeidet.

§ 14-22 andre ledd bokstav b skal lyde:

b) de første seks ukene (30 stønadsdager) etter fødselen som er forbeholdt moren, se § 14-8 *andre ledd*,

§ 14-25 første ledd første punktum skal lyde:

Den som mottar adopsjonspenger etter §§ 14-14 til 14-18, kan ta ut opptil 195 stønadsdager (39 uker) med redusert dagsats eller 145 stønadsdager (29 uker) med full dagsats i kombinasjon med delvis gjenoptakelse av arbeidet.

§ 14-29 oppheves.

III.

Ikrafttredelse

Denne loven trer i kraft 1. august 1999. Endringene i folketrygdloven gjelder for tilfeller der fødselen eller omsorgsovertakelsen ved adopsjon finner sted tidligst fra dato for ikrafttredelse.

Presidenten: Når det gjelder II, har Arbeiderpartiet varslet at de går mot § 14-18 overskriften, og det voterer derfor først over denne.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 47 mot 30 stemmer, (Voteringsutskrift kl. 21.14.47)

Presidenten: Det voterer over de øvrige paragrafer under II samt over III.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten er noe i tvil om Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker å stemme mot lovens overskrift og loven i sin helhet.

Grethe G. Fossum (A) (fra salen): Det ønsker vi ikke. Det er en sammenblanding av folketrygdloven og kontantstøtteloven.

Presidenten: OK.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram to forslag. Det er:

- forslag nr. 1, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre
- forslag nr. 2, fra Per Sandberg på vegne av Fremskrittspartiet

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber Regjeringen fremme forslag om at åpningstidsloven oppheves.»

Dette forslaget blir i samsvar med forretningsordens § 30 fjerde ledd å sende Stortinget.

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

L o v

om endringer i lov av 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven).

I.

I lov av 26. juni 1998 nr. 43 om åpningstider for utsalgssteder (åpningstidsloven) gjøres følgende endringer:

Presidenten: Presidenten vil først la votere over forslag nr. 2, fra Fremskrittspartiet, til § 3 første ledd nr. 1. Forslaget lyder:

«§ 3. Utsalgssteder som er unntatt fra §2.

Bestemmelsene om alminnelige åpningstider i § 2 gjelder ikke for:

Første ledd nr. 1 skal lyde:

Utsalgssteder som i det vesentlige selger kiosk- eller dagligvarer eller bensin, olje og andre varer som er nødvendig for drift av eller vedlikehold av motorkjøretøyer og motorbåter, og som har samlet salgsflate som ikke overstiger 150 kvm.»

Høyre har varslet at de støtter dette forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 56 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 21.16.37)

Videre var innstillet:

§ 3 første ledd nr. 3 skal lyde:

utsalgssteder på campingplasser *i campingsesongen*,

§ 3 første ledd nr. 5 oppheves.

§ 3 første ledd nr. 6 til 11 blir nr. 5 til 10.

§ 3 fjerde ledd skal lyde:

Fylkesmannen kan etter søknad fra kommunen ved forskrift bestemme at et område skal regnes som typisk turiststed *for hele året eller deler av året*. Som typisk turiststed kan bare regnes område der salget i *de aktuelle* perioder hovedsakelig skjer til turister.

Presidenten: Fremskrittspartiet, Høyre, Sosialistisk Venstreparti og Venstre har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 51 mot 30 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 21.17.06)

Videre var innstillet:

§ 3 nytt femte ledd skal lyde:

Departementet kan ved forskrift bestemme at utsalgssteder i terminalbygninger på lufthavner helt eller delvis skal være unntatt fra de alminnelige åpningstider i § 2.

§ 3 femte ledd blir ny § 3 sjette ledd.

II.

Loven trer i kraft fra det tidspunkt Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Presidenten antar at Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre vil gå imot.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes med 55 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift k. 21.18.17)

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 1 2

Referat

1. (125) Lagtingets presidentskap melder at Lagtinget har antatt Odelstingets vedtak til

1. lov om gjennomføring av Traktat om totalforbud mot kjernefysiske prøvesprengingar (Besl. O. nr. 69 (1998-99))

2. lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (Besl. O. nr. 70 (1998-99))

– og at lovvedtakene er sendt Kongen.

2. (126) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i lov av 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven) og lov av 13. desember 1991 nr. 81 om sosiale tjenester (Besl. O. nr. 56 (1998-99))
 2. lov om endringer i lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner (selveiende institusjoners adgang til å danne finanskonsern m.v.) (Besl. O. nr. 68 (1998-99))
 3. lov om endringer i rettergangslovene m.m. (kildevern og offentlighet i rettspleien) (Besl. O. nr. 34 (1998-99))
- er sanksjonert under 4. juni 1999
Enst.: Nr. 1 og 2 vedlegges protokollen.
3. (127) Lov om omdanning av deler av Statsbyggs eien-
domsvirksomhet til aksjeselskap (Ot.prp. nr. 83
(1998-99))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjons-
komiteen.
4. (128) Lov om teknisk fagskole (Ot.prp. nr. 82 (1998-
99))
Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningsko-
miteen.

Møtet hevet kl. 21.20.
